

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 44.

Or Chadasch

א.ה.ת.ת.ק.ל.ח

מאה 391

ספר
אור חדש

זהו כרך קטן מעט הכמות ורב האיכו' עב
קטנה ככף אים ונלא כרית ה' בפרט ברכות
המנות וברכות הנהנין כאשר השידו
עליו אנשי הסם אשר מעול' המה ז' לכן אמרו
להדפיסו אולי יהיה לנו למס' בעית צרותינו
לאור באור החיים ליטע אהלנו אפדנו
וכימות עינינו ישמחו ושמחת ביון
במשפח' תפדה וירושל' תשוב שכינו למס'
בני ישראל ומניינו וישיש בטובה אר' ה'
פדותינו במהרה בימינו ונבא לנין קרית
מועדינו אכ"ר: כדפס פה ק"ק אמשטרדם
שנת ב'ו יג' ל' של' ס' לפ"ק :

כדפוס הגביר והנעלה
אורי וייבש בלא"א כהר"ר
אשרן הלוי זג"ה

AKADEMI
KÖNIGLICH
BIBLIOTHEK

אור חדש על ציון תאיר ונוכת כלנו מחרה לאורו

ליראת צדקתה
אחמתי
אלה
מלאה
בהנחת
לשון שמים

ספר אור החיים
 והוא שהקדמה על ידה אס עיני שכל אך אז תבין
 הדנה בדרכי ההוראה ובמכות האמת ובמכות
 הפנע ותבונת האדם ואיבר ו בואו כבר או ולמה כבר או וסוד הככות הנהגין :
וספר אור חדש בו כתב ארוכל הנרכו' בלן לכד מה שזכרו בת סגל'
 לא זכרו כלן ויתבארו בספר **בית תפלה**
 לקרנ הממכר כר' ובפירושו הפק נפש **ארבעה ראשים** קובנה יסרו
 ע"י הרב המוסלג ב תורה תלמודי וקדוקי המקובל האלקי ולפניהם בישראל הרבין תורה
 בשתי קסלות מפוארות ק' ק איבכפוע וק' ק לקין כך ה"ה הפורכי ר' ע' ואכ' ר' מוהר' ר'
חיים בלא"ה האלקי מוה' ר' ר' **בנימין זאב** באככר ונל"ה מקראקא :
אז תבין וראתה ומתקדבריי מוכיח אדם
אחריי הין בעיני ה' ומצאזח תפארתו והררי

ה' כס בני אור לכתוב
 קדוש המורה בעל
 י' מנחם את קוד
 י' וכיס סופו על תקיל

תורת אברהם
 ו מניד מראשית אחריו
 מנצחו כ"ף מכריע מול אמצעי
 פ סובבה יוכרע בכך זכיו
 א' עשר עשר בשקל הקד' ככת
 נוו מונחלי מנח' קו
 א בכ"ר המאיר כעשע כעשה

כס יראה רוסף מלקחיי ב'ן אמרי כי 'אמן' רומי' לזקן ולנער יהיה ספריו ר
 אמון כי אמת יהבא שבי ועומי **א** ס לא איפה כותי' ודברי אלה מו הוא יכו
 ב'ן אונתי מה שנית' במוחיי : **א** ל עוד יכולתי לשבח מקחי יכתוב ספר איש רי
 ענין יעשנו ערס נדמי : **א** אלמתי דומיה וכס לוי' כי מה אשיב אחרי שכ
 אס א' וכ' מוני' **א** אסף ר' נא אמר ד' אה גס ראה דרכי וארמי' : **א** אזהמתן לי עד עת שו
 י' בו כמאלו כשפי ריב איתוכמי : **א** תי' אכבי עמוד נוכפי' : **א** פלט עס יושר כי

איך גשמם לאמה עולם : איטלואח

כירושלמים : כי הצלת נפשי ממות הלאה הנהיג מחרה לחתה לקה לפני אלקים

הסכמות הגאונים רבנים רחבמונים חכמי פלאניא ואיסטריין ב

ופיהם ומעריין ואשכנז וחכמי ספרדיים :

אשר הסכימו על ספר הקכס הרב המספר נר"ו ואשר הקרימו שלא להדפיס שום אדם חסדו י"ז לא כולו ולא מקצתו תוך משך ששה שני' בלתי רשות הרב המספר נר"ו ולאנו הכסרים אשר חסדו פ' פתור"א דד' בא על הש"ע וס' אור'שות ח"יים על הונקנסי' . וס' מ"ס ח"יים דרוש' ונב"אורים על תורה שכתב ובע"ס בדרך פרד"ס' . וס' ח"ל"א דמ"א וס' תנאפות ח"ים על הדקדוק . וס' ב"ת תפ"ל' יקרא בשם התואר על הסיפור מ' ח' קצר על דרך הפסג ובמקום שהגיה המדקדק הגדול מוהר"ר שתי' כופר וז' מפרעמסלא בלי שום תת טעם כתי' טוב טעם ודעת' . וכל ד"רים השייכי לתפלה כ"א במקום הראוי לו' . ופירוש ח' עד"ה מהכמת הארי' וז' שהועתק ממ' הכוננו גרע והוסף ודרש באופן . שגוד זה שם העטם לספר הזה חרבעה ראש"ים וס' א"ר חד"ש על מילי דברכות י' ובקטן המל' אולי כוכה לאור בא"ר ח"יים ובגדול יכלה ובעלה לזיין ברביה במסיל' . למס ולתלה

הסכמת הגאון הגדול מופת הדור מוהרר ליפמן זל בעל ספר תי"ט

ר"מ וא"ב רד"ק קראקא והמדינה :

והסכמת הגאון המופלג מוהרר יצחק איילונבורג נר"ו ר"מ וא"ב רד"ק ליכא ה"ה כתובים על ספר אורחות חיים להרב המספר נר"ו

הסכמת הגאון הגדול מופת הדור מוהרר שמוען נר"ו ר"מ וא"ב רד"ק פראג ומדינת פיהם :

בהיותי מתגורר לפי שעה אצל רב' ונכ"א . הקרה לפני איש ישר שם טוב קנה ידו בגלוית ופסוקות . דברי חכמים כדרכנות . נקרא בשמו האלוף הרב התיק . ולא עתק . ר' מנחם' ד המוסלג מה' רר חיים באכר עקראקא . והראי' שפי' בספר בחקקה . עקדתו מוסה' . מהר"א טירא בדרך ארובה וקצה . ונפשו חשקה לגומרה : ונקרא בשם אורה ות"ח"ים עם מה שהוסף לקח משלו . בדוח בטעם מלולו . מודברי הראשונים ונס' אחרונים . חדשים עם ישנים : עם מילי דברכות : נקרא בשם אור' חד"ס שנוכות ונערכות ככן אדנר בעדו' להנהיג לכדו' . עין ח"יים למאויקים בו' ימלא'ה משאלות לבו' . כה המדבר יו' לבדר ודעת פני וקן עכ"ל אהרן שמוען שפירא מפראג :

הסכמת הגאון הגדול מופת הדור מוהרר אהרן שמואל נר"ו ר"מ רד"ק וינקבורש יע"א :

ח"יים שאל מוכי ליתן לו הסכמה להדפיס חיבוריו היקרי' המסוברי' ע"פ חכמה : הכנלה והנעלמה : אשר בהן ידו רמה : ככן אשרי שראיתו גדול' דוידנו מוכימי' להזי' לאור תעלומה : ולכות בהם עם ה' המה : ח"יים נתתי לו נ"כ רש' והדמ' בחקק בספר ח"יים או' חד"ס ויארזו בו עיני המעיני' בלאר פני מלך חיים : וכמו זה ממי' שיים יוסף לבו שנות ח"יים . ארובי ומתקני' ונלות יכויים . כ"ר הסרוד אהרן שמואל בלא"א הקצין ר' ישראל זל"ה מוכה ח' ונקברט לע"ע איתת יו' ד' ח' דקא' דמטלי' אה' הכספר חיים לסי' :

**הסכמת הגאון הגדול שהיה רמ' ואב"ד דק"ק ווינא ומדינת איסטרייך
וכעת אור תורתו זורח בק"ק מעין :**

וישג' אלי אחר מן השדפים העמודים ומעל לכסא כשמש כגדי * תמיד ארוכי עו ארתי * חיים וחסד עושה עמדי *
 איש כודי * ה"ה האלף התורני התלמודי * הרב המופלא ר"מ וא"ב וז"ל היה כמה שנים תחת רשותו וירי
 בשתי קהלו מחמירות ק"ק אינפורט ולק"ן ב"ך והרביץ תורה בהם בתמידי * ובהם שנים שהתגורר בה ק"ק ווינא
 בהודעה בשער בת רבים * ותמידן ככדרן מרזן ומזן כמרים לקולו ומקש"בים * לשמע מאתו כנגלה וכנבחר
 דברי אלקים חיים אילת אהבים * וכנגלה וכנסת * בונה וסותר * סתרת וקנים כנין * שאל ומשיב ענין *
 כבוד שמו כודע בשער המזון * כמה ר' חיים בן האלף המכות כמה ר' בנימין ואב באככר זל"ל * מעיד גדולה
 של תמיים וכל סופרים קראא עיר ואש * בישראל ה' כראשו מאפילה לאורה ויזיא * וכנה נידו פתחה * שורה
 וערוכה * כמה ונולדה דרך קצרה וארוכה * קיזר מנהגי הגאון מהר"א מסיניא * מראשית השנה עד
 אחרית השנה * והארץ והסוף משלו כוכ * מן נוסף * ממלא ומשך וזן הנהו מר מה איסרלש * יושב
 גדלים * ומוסדי הארונ' בספריה ותשובותיה וניסוד מקדושי הגאון מוס' בעל בית חס * מילא מדת שהיא
 מזה נגד * גם דברי מהר"מ יפה * בעט בה מאות בעיט' ושלש מאות שיפה * עד שהזיאס מנופה בשלש
 עשרה כפה * ובפרט בחלק מינו שהיא חיבר קמנד לעצמו מלא ברכות * קצרות וארבו * ס' קשן מעט הכמות
 ורב האיכות * קרא בשם אור חדש * וכעת ספן להזיאולאור החיים * מהרה כוכה לאורו עם כל הכתוב
 לסי' ירושלים * ואשרי שכל יקר ראן עיני ראיו הרבה שכמה גאוני ורבני ארץ בפניו רשות והרמנא * להביא
 דבריו לדפוס ולכות עדת מי משה * ^{אמיתו אהבה בוגס אלא} ואעשה סניף לגדולי כארז על גבי לבנה *
 להסכים למון דבריו הנשמים בעט גדול ועופרת ^{החברת} ותוקף גודת כס' גורני ג' וירי נסוי'
 על מי ומי שרונה להדפיס ספית תוך משך ששה שנים מיום שידפסו בלתי רשות ^{החברת} ועל האיש הוא
 גדול רבא חסד נא כמו לשבר * ועתירי ככסי ועתירי סוגי אשר מן הסופקים לא מלאו כרובים * וזלו והב מכיס
 וכות הרבים תלו בהם ומלא הארץ דעה כמיס לים מכסים * וכותם יעמוד לנו ולקם ולא כירא מנהלת סוסים *
 מהגפת תריס' וקלסר' * ואכתבו בשם ה' כוכר מן הוא לכל בו קוסים יכ"ד היום יוס זל' * אור' לטובה לפ"ק *
 בא' הטורד גרשן ואכנו' מונה סה ק"ק ווינא :

**הסכמת הגאון המופלג האשל הגדול המקובל מופת הדור החסיד
והעניו נודע בשערים שמו מ"ז מוה"רר יעקב טעמרדש גר'ו אשר
בשכבר אור תורתו זורח בק"ק קרמעניץ :**

אנכי הראה אמרות * אמרות טהורות * מבטיות * קלות וסמורות * נפונות וכסדרות *
 מקורא הדורות * זכות וברות * היו למאורות * גדולים אור יקרות * ה"ה השני נכתרות * הובב
 וטהרות * ככסי המורות * משפיעים כנורות * סכנות מנהירות * האחד הנוקד בדורו הססיד העבו רבן של
 כל יסאל רבים מימיו שמו רבים ישמו הגאון המקובל מה' ר' משה קרדוויורו ז"ל ואשריו קס מחוס שדי יתוה אשר
 בענין הרמז ומסמך בעלמות * מנהל תעלמות * סכמות רמות * כסלים לתושה מה שדרס הקסד הקורדוויורו ז"ל
 בעולם הכלימה * הויאל לאור תעלמות * ולכלים כסברים * מהם נלמות ולא קדריס * מנא תיקון' * מקובל
 ומיקון * איש אלקים קדוש * מושע מלא וגדוש * הססיד העכו באינא כדקורא * עמיה שרא כהורא * הגאון
 המופלג

המחולב וחי כמותו במספת ובמרחל • אשר מימות רשב"י לא נמצא דומתו • וכבר מלפניו מי ונהג ושמוץ דבר
כשמש מתלמידיו קבועו ותבוכתו • ולו דומיה תהלתו • כמוהרר יצחק לוריא ז"ל • והנה אחריהם קמו תלמידיהם
ותלמידיו תלמידיה' בתבועתו כפריים רבים מהם בדפוס מהם היה בכתובים באופן שמתפשטו בכל עברים • מלבד
אשר כפריים • מהקדשים אשר בארץ תכאים ואמודאים ובאונים ושאר בני צ"ח היקדים • סוד ה' ליראיו
הקדש קרואיו • בריתו לידעתי • כודעים בשערים למידעיו • באופן כי מלאה הארץ דעה • מוש מקטנם ועב
גדולם כבוד ה' להם ידעיה • ות"י זאת נהגתי בעב"י בראותי גודל כוסף וההשתוקקות אחשי דוריו זה אל
החכמה הנעלמה • ורובם ככלם כעם ככהן קטן כגדול ותארום לעיניו כבוד ה' ולקיימה • אמרתי אין זה רק כי
קרובה ישועתינו לבא • כאשר דבר בזכא קדש' ועם הנביאים כבא • גם' הוזהר ונגד' תשובו איש ל אמונתו
וכו' ואיש אל כולתו • וכעודו עסקים באותו הענין • בא אלי איש קדוש נאה לענין וכבן לנבין • מה מתלמידיו
אשר יקח אים על ידו • בעורת הרעה אותי מעודי • כודע בשערים המצויינים בתורה • קרן אורה
בקי בכל מדריה • ובזכי סודה ודקדוקי' • מוצאים ומביאים ככלפולא חרפתא • בשתי קהילות מוסחרות
היה חז"ר ריש מתיבתא • ה"ה האלף המדומם התורני הרב המופלא • משה סאלא • התחממו כמותו כמותו מייס
בן האלף המדומם כמותו בנינו ואב באכבר ז"ל ה"ה מק"ק קראקא אשר טרח כל ימיו והיה עבוק במלאכת
שמים תגמולו ודקדוקי' • דרש ודאין • מעשיו זכאין • וך וגקי' מתקן ומחז"ל • ידראת ה' ותורתו מכול • ששה
בזה כפריים • מוארים כפריים • קצת בדפוס וקצתם ורובם היה בכתובים כאשר ראה ראיתי כמה וכמה עבד
מספ"ר כיריים • על תורה פכתת ובע"פ בקרא מ"ס ח"ס זכ"ס וברים • ודקדוקי' בופריים בקראו תוצאות
ח"ס וילנא דמ"א וסודות התורה כמותו מוציאים • וכפרט הפירוש על הסידור אשר מנא כמותים טובים הם
סידור הנובא לידו מלאך הקדשה ע"פ שיטת הארי ז"ל ה"ה הוא בירר וניקק וליבן גרע והסופי' כופך משלו אף
סכבר קדוהו קצת חכמים והדפיסו ממנו בדריים יקרים • מקום הנימו לו להתדר בהם ולהשתעשע בהם
מחכה העברים • כי כונתו להחפים ע"פ הדקדוק וע"פ הסוד וינקה בלולה בתוכם הדברים השייכים לתפלה •

גם ביאור קצר ע"פ הפשט להמני אכני כנולה • ויולתא דשויה לבמה אפי' דרבנא ואפי' וטרא • וכפר ב"ת
תפל"ס יקרא • ימלאו מרגוע כמותו ברה • ובאשר ידעתיהו ומה שנים • ולאמע אוין פושעיהו חכמה כמות
וכבוכים • ועשר ידות ראיתי בו מכל אשר לפני • ע"כ הכמתי וכתתי ידו ולאנעתי אתו עמו כלומר אלת
להביאו בדפוס לבנות את הרבים בדברי בניו מוטמנים • והכני מדבר בעדו בעבר • והנה ועתי' ל' כל בני עבר
ל' ומכו ולפעדו בזנה אמת אשים • ויכו לאורקות חיי' • ויאלכו בישרא שמיא אכתורא דדה בא • כי עמנו
תוצאות חיי' • ואף גם נקשתי וידעתי גם ידעתי שוכמנו עמי' כל הכתוב למים בירושלים • לנור בניו רית
כש' וליטריק מיווי' דרכן מיו' • אשר יעלה על לבו לנשתו לקרבה ל' הנאלכה מלאכת הדפוסים להדפיס שום אדם
אחר וסידור וביאור אשר עשה האלף המדומם הרב הנ"ל כתומתו כגלמו ודמותו הן כלו או רובו באופן שיגרום
היוק להרב ה"ל עד אשר ימכור סידוריו הנ"ל כי אם מרגועו הטוב עכ"פ איסור גמור ואדם הנ"ל יגור אומר במשך
ששה שנים מהיום שיתחיל הדכפתיארי' כי בזדאי יקוי' ע"פ סידור הזה המתפלל ומקיי' ומלאה הארץ דעה כמים
ל'יס מכסים כ"ד הודבר לכבוד תורה ולמודיה מותם לאלתר לקיים היום גם' לו לכדר וידנו לרוב בקרב הארץ ע"ו
טבת הת' לפ"ק • ועקב בן לא' מוה"ר לעוד ז"ל איש וירמיישא •

הסכמת ב"ר של הגאון כה"ר גרשון גרו דק"ק ויונא ה"ה הרב הגאון הדרשן הגדול ולפנים בישראל
הרכיץ תורה בישראל והיה ר"מ ואב"ד בכמה קהלות קדושת נקרא כו' חרר ליפמן דרשן מווינא •

אורח' חיי' לנעלה משכיל מוסכל שכל טוב לכל עושיהם מעשידין להכתב"ה בחר הטוב הדק הדק בקול יפס
וכסולת

ובסוף מנוסה • בגלל עשרה נפש • אשר אין וזקק האים להים השוף המופלא בתורה ר"מ ואז'ל בשתי קהלות
 קדושות הכל' ה' כח' הדבר חיי'ן תהרר כנימון ואז'ל באכבר • והוציא לאור תעלומות קמיה ובירר אוכל מתוך אוכל
 במילי דברכות מדות' דביס • מה שהצוימו הקדמונים • וכסף על הראשונים • מתן טעם לשבח בפנים מפנים
 נאום • על כל דין ודין כזמית כתיוב • ככן למען יגדיל תורה • נאיתי כיהוד' ועוד לקרא בהם כמיה' יגמורה
 ובגמורה תמונה על כל המדעיסים תוך ששה שנים כמכור למעלה בשורה • מה דברי המדבר באכסני' של התורה
 היום יוס' ד' כ"ג ימים כחדש נימן שנת תכ"ט לתי'רה • כאס הק' אורי' לפסן בלא' מה'ר' אהרן ז"ל ה"ה

**הסכמת הרב המופלג ד"ר מצוין והיה ר"מ ואב"ד לפנים בישראל בק"ק
 שנישוק ה"ה התורני כמוהרר מארל ד"ר נר"ו מווינא**

באור' פני מלך'י'ס • מתחיל באבן ומוסי' • דורש באה ומוקיים • והקי' ירו על כהר דיעה נעיים • הוא כבוד
 הרב מוה' רר מייס באב"ר המאבר • כבודות מדבר • מתן ומוסי' תפרק ומאבר • טכרא תקיעה באבנימי ושיפה
 זייני מריב' • למינ' בקרטה ונילפ' • במרכבה נוסה • ריח' דיקל' ווקא' • כונה וסותר • כגולה וכסתר
 פולל בים הסכמה וליבשה סותר • לא באל' שיק' וסתר • יפרוש ככס' ומגדלו ככן בתר' • יוכון משתיו על יתר' •
 לבר עלילה מילין יתולל • כאשר יבאר הגולה מה למשל' מהל' • שיאל לרום יגיע • לדרוש בעולמו אבי' • וכסתר
 שילשה ורשימו • יעל ואלוהיו עונו • ות' הי' כסיו כדבש למתוק • כלא דברים הקבין בדרוש ושתוק • ורכיס שנו
 מתנו ארון לומר דעת • מרובת לבו הכבון מייס קיי' ס' נוכעת • ואף אזי עשיתי בקנה המטה ואורו שני • מירו
 הסוקה כזכמת האר' יבקור מושג' השכלני • וקדם היה איתן עושבו ק' קראקא • עד התפורה הארץ בוקה
 ומגולקת צרה אשר ברה ועקא • הרשיק כבוד אל ארץ רחבת ידים ורחוקה • נה' לנביחתיכו ותהי על שפת המשרה
 ולאז'ל כמחה קהלות ונורה יורה • וז' תורה ונושברה • ועשה כדבה אותו רשון • להוציא לפועל מכותו ספרבראות
 ונכולות תמחה מעשיות כמות עומו • והדברים עתיקין כמנהגי ותיקין • משפתותיו מרגליות מתיקין • במדושים
 עדיקין לשומעיהו ומתוקין • ובאית יודע אני באגנה • אשר יש ויש כמה ספרים שזיכר כזכמת הקבלה כבקללו
 שמונה אך ורק דברים שהם כמשובו של עולם • כעת דבש וחלב תחת לשונו כעלם • ועוד חזון למעמד כתר לרזעיר
 יגלם • וישעמו יהוד' וישראל כולם • על כן בתי' כנרמיוף להיות סוף' לאריות ונאורים • אשר בי' תלו זיינס
 נפרשו רשותם לשמותו כדפסו ולקבעו כיון • ויעך ששה שני' אל רייס חיס' ירו עוד לשנות ככתב הכשתוק • וזה
 גרבה הדעת ותפוטם החכמה • ולאין אוכיס ירבה ענה • ולמנן דעת עמי הארץ הדדך ילכו באכבר היס' ותמה
 ושיקף יי' משמים אותבו לרחמה • ואמר עמי אתם ואחותיכם רוחמה • וגם העיר מיוס יו' שמה דברי הק'
 השעתי • ושופך דברים כעתר • וסיילס יגבר • לקבול המאבר • הק' צעיר ומדכי מתקרא מאלל בלא'א
 מוה' רר דוד ז"ל איס מכות לוי איטיכונ' וסירא דבי דינא • פה ק' ק' וניבא • ולא תקן לו כבינה • הי' ש' אייר תן' ט'
 ל' צירה וז'ו' לפסירה •

הסכמת הדיין מצוין • כמוה' חמת ה' מצוין • ה"ה התורני מוה'רר הירץ
 דיין מק"ק ווינא •

דאה ראית' במראיות הנכונות • הדוכרות בתורת ה' כנאות • את האבור דברכת הנהיין וך' גי' משגיאות • וכי
 פסח באמותיות דעות הקדמונים כדקד כוראות • ובירר וניסה הקולת כאשר כל עין רואית • ע' כלו קן תשואות
 כי הקיס' על' ברכות • כדורות וכל' סיני וכות • כוסף על' חמתו דבדרי וכספרי הטוקול'ס • אשר בית' א'
 גוליס • שפרע כספרי תלמודי האר' • ול' לו יד וגם כאשר תן הגדוליס • פאז' כספיה מן היס' מוכו הכתי • לקונר
 פמטי'

ה'ו'ש' ו'ל'ג'ו'מ'ק' ה'מ'נ'ש' מ'ע'ט' ק'ט' מ'ד'כ'ט'כ'ו'ט'ע'מ'ת'י' • ו'י'א'ו'ר'ו' ע'י'נ'ו' ל'א' א'מ'ר'ת'י' ר'ק' ל'א' א'ה'י' כ'ע'ו'ד' ב'א'פ'ל'ה' מ'מ'נ'ו' ל'מ'ד'ת'י' •
 ע'כ' ב'א'ת'י' ל'מ'ע'ן' א'ה'י' ס'כ'י'ף' ל'ה'נ'א'ו'ב'י'ם' ו'ל'כ'ע'ל'י' ה'ו'ר'א'ה' • ו'ל'א' כ'נ'א'ה' ג'א'ה' • ר'ק' ל'ה'י'ו'ת' ל'י' מ'ל'ק' ע'ב'ו'ד'ת' ה'ק'ד'ש' • א'ש'ר' •
 ב'ו' י'ק'ו'ם' ו'ת'ג'ו'י'א'ו' י'ט'ן' מ'כ'נ'י' ת'ד'ש' • ו'י'ו'ה' נ'ס' ש'ר'א'ת'י' ב'נ'ק'ל'ו'נ'ו' • ד'ב'ר'י'ם' מ'ה'ן' ע'ב'ו'ל'ם' כ'כ'ט'ו' • א'ח'ר'י' מ'א'י'ן' ל'ע'י' י'ד'ו' •
 מ'נ'ע'ת' ל'ה'ד'פ'י'ם' ה'כ'ל' ל'ל'מ'ד' ל'י'ש'ר'א'ל' • ו'י'ו'ד'א' ד'ע'ת' • ר'א'ו' ו'כ'כ'ן' ל'ה'פ'ת'י'ל' ב'ז'א'ת' • ש'מ' ד'א'י'כ'א' ע'ו'ד' ה'כ'נ'ו'ם' ע'ל' י'ס'ו'ד' •
 א'כ'נ'י' נ'ו'י'ת' • כ'א'ש'ר' ה'ו'ר'א'ה' ב'ש'ת'י' ק'ה'ל'ו'ת' מ'ש'ו'ב'ו'ת' • א'ש'ר' מ'ש'א'י'ה'ם' ד'ו'מ'ו'ת' ל'מ'ר'ו'כ'ו'ת' • ג'ס' ה'ו'א' מ'נ'ו'ע' ק'י'א'ם' •
 ה'מ'ע'ל'ה' • כ'א'ש'ר' ש'מ'ו' מ'ו'כ'י'ב' ו'ש'ם' א'כ'נ'ו' נ'ע'ל'ה' • ה'ו'א' ה'ר'ב' ה'מ'ו'פ'ל'א' ר'מ' ו'א'ד' ה'מ'ו'ר'ו' ה'ת'ו'ר'נ'י' מ'ה'ר'ר' ח'י'ים' ב'ן' א'ה'ר'ר' •
 ב'נ'י'מ'ן' ו'ל' ב'א'כ'כ'ר' מ'ע'י'ר' ו'א'ם' ב'ש'ר'א'ל' ק'ה'ל'ה' ק'דו'ש'ה' ק'ר'א'ף' י'ו'כ'נ'ה' א'ש' ס'ל'ה' • ו'ב'ע'ב'ו'ד' ת'ד'ר'כ'ו'נ'ו' ג'ס'פ'י' ה'ש'פ'ל'ה' •
 ו'ה'ס'כ'מ'ת'י' א'ף' ש'א'י'ה' מ'ו'ר'י'ד' א'ו' מ'ע'ל'ה' • ע'ם' ה'א'ו'י'ם' ו'א'כ'ש'י' ה'א'ם' ש'ש'ת'לו' ה'ע'ו'ל'ם' ב'ת'ו'ר'ת'ם' • ש'כ'כ'ר' מ'ר'ו'ש'ה' מ'ו'ד'ת'ם' •
 ש'ל'א' י'ר'פ'י'ם' ש'ו'ם' א'ד'ם' א'ת' ה'מ'ב'ו'ר' ה'ו'ה' ת'ו'ך' ש'ש'ה' ש'כ'י'ם' מ'ה'י'ו'ם' ש'י'נ'מ'ו' ה'מ'ד'פ'י'ם' מ'ל'א'כ'ת'ם' • כ'ד' ו'ע'י'ר'א' ד'מ'ן' ח'ב'ר'ו'א' •
 ב'י'ר'ב'א' ד'י'כ'א' • פ'ה' ה'ק'ק' ו'י'כ'א' • י'ו'ם' א'ד' א'י'י'ר' ת'כ'ט'ל' י'ט' ל'מ'י'נ'י'א' • כ'פ'ת'ל'י' ה'י'ר'ץ' ב'ל'א' א'י'ר' א'נ'ר'ה'ם' ה'ל'ו' ו'ל' •
 ק'א'ו'ן' מ'י'ל'י'ד'י' ק'ק' ו'ר'כ'פ'ו'ר'ע'א' •

ה'ס'כ'מ'ת' ה'ר'ב' ה'ג'א'ו'ן' ה'ט'ו'פ'ל'א' מ'ו'ה'ר'ר' י'א'ק'ב' ז'ל' ר'מ' ו'א'ב'ד' ר'ק'ק' • נ'י'ק'ל'ש'פ'ו'ר'ג' ו'מ'ד'י'נ'ת' מ'ע'ר'ר'י'ן' •

כ'א'ש'ר' ש'מ'ע'ת'י' כ'ן' ר'א'ת'י' • ו'י'נ'ע'ת'י' ו'נ'מ'א'ת'י' • כ'ה'ה' מ'ד'ו'ת' ו'מ'ע'ל'ו'ת' • מ'כ'ה'נ'י' מ'ד'ו'כ'ו'ת' ו'מ'ו'ש'ב'לו'ת' • מ'ו'כ'ת'ר' מ'ו'ש'ל'ם' •
 ב'ת'ה'ל'ו'ת' • ו'ה'ו'י'א' מ'ו'ע'י'ב'ו' ב'ש'ת'י' ק'ה'ל'ו'ת' • א'ת' ה'א'ל'ו'ף' ה'ר'ב' ה'ת'ו'ר'נ'י' ו'מ'ב'ד'ר' ה'פ'כ'ו'י' ר'מ' ו'א'ד' כ'נ'ו'ד' מ'ה'ר'ר' ח'י'ים' י'כ'ו' •
 ב'א'כ'כ'י' • מ'ק'ה'ל'ה' ה'מ'פ'ו'א'ר' ק'ק' ק'ר'א'ף'א' ו'ב'י'ד'ו' ח'ב'ו'ר' מ'מ'כ'ה'נ'י' • ו'ת'י'ק'י'ן' ו'ק'ר'א' א'ו'ר'ו'ת' מ'י'י'ם' • ו'ה'י'ה' ג'ו'מ'ד' ע'ם' א'ו'י' ח'ד'ש' •
 מ'י'ם' פ'ס'ק' • ה'ל'ב'ה' מ'ל'א' ג'ד'ו'ש' • ו'ה'פ'כ'י'א'ו'ן' כ'ה'ס' ב'א'ו'י'ם' • ל'ה'ד'פ'י'ם' ל'ז'כ'ו'ת' כ'ע'ר'ו'ם' ו'ק'נ'י'ם' • ל'ה'י'ו'ת' ר'ב'י' ע'ל' ל'ש'ו'ם' •
 ג'ס' א'ני' א'ה'י'ה' כ'נ'ד'ר' א'ח'ר'י' ה'ר'א'ש'ו'נ'י' • ו'כ'ל' ה'ע'ס'י'י'ע' ו'כ'ו'ת'ן' ל'ו' מ'ע'י'ן' ב'ר'כ'ו'ת'י' • י'ק'ב'ל' ש'כ'ר'ו' מ'ש'ל'ם' ו'מ'ל'א' ע'ל' ג'ד'ו'ת'י' •
 כ'ד' ה'מ'ד'ב'ר' • ל'כ'ב'ו'ד' ה'מ'א'כ'ר' • ה'נ'ע'י'ר' א'ה'ר'ן' י'ע'ק'ב' ב'ל'א' א'ה'ר'ב' ה'ג'ד'ו'ל' מ'ו'ה'ר'ר' י'א'ק'ב'ל' ו'ל' מ'ו'נ'ה' ב'ק'ק' כ'י'ק'ל'ש'פ'ו'ר'ג' •
 ח'ו'ת'ם' ב'ר'מ' א'י'י'ר' ת'כ'ט' ל'ש'ק' •

ה'ס'כ'מ'ת' ה'ר'ב' ה'ג'א'ו'ן' ה'ר'ר'ש'ן' מ'ו'ה'ר'ר' א'ה'ר'ן' מ'פ'ר'א'ג' ג'רו'

ה'א'י' מ'א'ן' ד'ב'ע'י' ל'מ'ה'ו'י' ח'ס'י'ד' • ל'ק'י'י' מ'י'ל'י' ד'ב'ר'כ'ו' ב'כ'ן' ע'ב'ר' ע'ל'י'כ'ו' פ'ה' א'י'ם' ק'דו'ש' ה'א'ף' ה'מ'ר'ו'ת' ה'ת'ו'ר'נ'י' ה'מ'ק'ו'ב'ל' מ'כ'ה'ה'ר' •
 ח'י'ים' ב'א'כ'כ'ר' מ'ק'ק' ק'ר'א'ף' ו'ס'פ'רו' ב'י'ד'ו' מ'ע'י'ן' כ'ו'ב'ע' • ק'ק'ו'ר' מ'י'ם' ק'י'י'ס' ל'ס'א'ב' • כ'ו' מ'י'ם' ש'א'ו'י'ן' ב'ח'ב'ו'ר'י'ן' • מ'י'א'ו' כ'א'מ'כ'י' •
 ו'כ'י'ן' ו'ב'ר'ו'י'ן' • ב'ד'ק' ע'ד' מ'ק'ו'ל' ש'י'ד'ו' מ'נ'ע'ת' • כ'פ'ו'ס'ק' ק'ד'מ'ת'י'ן' • ו'ב'ת'ר'א'י' • ב'ס'ד'ק'י'ן' ו'ק'ו'ר'ו' • ו'ל'א' ב'ד'ק' ע'ד' מ'ק'ו'ל' ש'י'ד'ו' מ'נ'ע'ת' •
 ח'ס'נ'י' כ'ס'פ'י'ם' כ'א' ל'ש'ם' ש'מ'ו' ל'ז'כ'ו' • ב'ו' ה'ר'ב'י' ל'ה'י' כ'ו'ה'ר'י' • ב'מ'ד'ל'י' ד'ב'ר'כ'ו' כ'ת'י'ק'ו'ן' ד'ו'ד' ל'ה'י' מ'ו'נ'פ'ס' כ'ע'ב'ר'י'ן' • ע'ו'ד' •
 א'ו'ס'י'ף' מ'ג'ל'ו' ו'ש'ל'ש' ו'ש'י'כ'ה' ת'ע'ו'ר'ד' ד'ו'י'ר'ד'י' • כ'ו'ס'ת'י' מ'ס'ר'ו'י'ן' • ו'פ' • ב'י'ת' ת'פ'ל'ה' • י'ק'ר'א' ב'מ'י'מ'ר' ק'ד'ו'ש'ן' ו'ב'ג'ו' • ע'ר'ו'י'ן' •
 ב'כ'ן' מ'ה' א'ני' כ'י' ב'א'ת'י' א'ח'ר'י' ה'ת'ה'ד'ר'י'ן' ו'מ'ן' ה'ת'ה'ד'ר'י'ן' ג'א'ו'י' מ'ז'ו'ק'י' א'ר'ץ' ע'נ'ק'ר'ט'ו'ר'י'ן' • ל'ה'ס'ת'י' ש'ה'י'ו' מ'ו'ל'י'ת' ח'ס'פ' • כ'ת'ק'ק'ן' •
 ו'כ'ו'ב'ר'י'ן' • י'מ'ם' כ'א'ש'ר' ג'ב'ו'ר'י' ל'ז'ו'ת'י'ן' ו'ג'ו'ל'י'ד'ן' מ'ת'ג'ר'ו'י'ן' • ב'א'ת'י' ג'ס' א'כ'נ'י' ל'א'ס'ו'ש' ג'ב'ר'א' ב'ע'ל'א' כ'א'ש'ר' ו'ב'ר'כ'ו'ת'י'ן' • נ'י'כ'ר' •
 מ'ה' ה'ו'א' ו'י'ו'ה' מ'ט'ו'ן' ש'ס'פ'רו' ה'ו'א' ב'ט'ו'כ'ו' ו'ל'א' מ'ט'ו'ב'ו' • ו'ב'כ'ן' כ'ל' ה'ז'ו'כ'ה' ו'מ'ו'כ'ה' ב'ו' • ל'ס'י'יע' ל'ו' מ'כ'ס'פ'ו' ו'ה'ב'נ' • ל'ה'ב'י'א' •
 ל'ב'י'ת' ה'ד'פ'ו'ס' א'ח'ר'ו'י' ה'כ'כ'ו' • ע'ל' א'מ'ת'ת'ן' כ'ל'ש'ו'נ'ו' ו'כ'כ'ת'ו' • י'ו'ק'ה' ל'ר'א'ו' א'ת' ה' ל'צ'י'ו'ן' ב'ש'ו'ב' • כ'ד' ה'מ'ד'ר' ל'כ'ב'ו'ר' א'כ'ס'נ'י' •
 ע'ל' ת'ו'ר'ה' ה'י'ו' י'ן' ג'מ'ם' • א'ש'ר' י'ב'ח'ר' ה' ה' ה'ו'א' ק'דו'ש' א'ו'י'ת' ל'ס'ו' • כ'ה' ל'ס'ו' • כ'א' ה'נ'ע'י'ר' א'ה'ר'ן' ת'א'ו'י' • ד'ר'ש'ן' פ'ה'ק'ק' ע'ר'א'ג' •
 י'ע'א' ב'ל'א' א'ה'ר'ב' ה'ק'ס'י'ד' מ'ו'ה'ר'ר' מ'ש'ה' ת'א'ו'י'ם' ו'ל' ה' ה' מ'ו'ו'י'ן' •

הסכמת הרב המופלג הגאון מוהרר זיסקינד נרר' מואב' דמרינת העסין

גם הלום ראיתי אמר' ראוי' מד מבני עלי' באוריון פליטא' עשייה שפיר וואי' ה'ה' החכם הכולל המקובל
 שהיה התורני הרב המופלג כמוהר' ר' חיים הכ"ל היודע לדרוש במעשה מרכבה ולא הכיח דבר גדול ודבר קטן
 הוויית דאביי ורבא' באורייתא ונודע' רבא' ולפי גדולתו אינו מוצא עבודתו להיות מוכה אותי כדרך הגדולים
 וזכרם כי מראתא רמי ליה' להדין זייד דשלא דמי'ן הים משכח דרבי שקיל וטרי שקיל ליתן לו הסכמ' להדיס'
 את ספריו להוכיח לפועל משכנתו' לזה אמרתי לא איכע טוב מעלמי בהיות לאל די לעשותו' ליתן רשות לקרובה
 אל המלאכה לעשות אותו' להכדיק הרבים לעמוד לעד דקתו' ומאת ה'יהיה שלמה משכנתו' כ'ד הקטן ונרדכי
 זיסקינד בר משה ז'ל דוטבורג מוכה פה ק'ק וינין הויזן במדינת העסין לפ' ע' פותס י' ד' ה' אייר פל'א לפ' :

הסכמת הרב המופלג הגאון מוהרר שלמה נרר' ר'מ ואב' ר'ק'ק הלברשטט:

דברי הנאו' הדבני' המפורסמי' אשר תלו וייבטו הכ"ל אינן ריב' ס' ע'ד ומצוק ומי אנכי שבאתי עד הלום באתרא
 דמרא ויבי תלא מתייר' אכי שלא אכזה בגלגלן אך מרוב עבודתו של הרב המופלג הכ"ל שבקס מומי שאתן גם את
 י'ד עתה אמרתי קושטי' נא משאת נאס שאינע מוכו כי אין מסרבין לגדול ע"כ אמרתי עת לעשות ליה לנא
 ביודא ועוד לקרא ולשפשי נברא קא אית' ל'הין י'די עס רבותי הכ"ל אשר תלו וייביה שיוקנו בסס' מיליו ותתברקן
 שמועתיה והוראותיו בשראל' וכל השיינע ומשוקן להוציא לאורה יוכה לרב כפון ועש' סיי'ם היא לנאוקיס בו
 ובתורתו' כ'ד הנעיר מעייר הרע' העלוב שלמה כ'ד ויבגן ז'ל' אשכנו וייכך מותס יוס' ב' ע' סיון
 פל'א לפ'ק פה ק'ק הלברשטט :

הסכמת הגאון הרב המופלאר' מואב' ר'ק'ק שנייטוך ומרינת באמבערג

תורת חכם מקור סיי' ס' מקור הברכות עו' ס' סיי' ס' אשר המנרך בארץ יברך מאלקי השמים' אין וסיקר ותיקן
 ועשה לה' אונים' הרב המופלא המקובל האלבי האלוף המרום התורני כמוהר' ר' חיים בן כוה' דר' בנימין וואלף
 באכניר ז'ל כזה דרוש ומקיים' דברי פי חכם מן יושק שפתי' למוציא דברי חסד ספני שמים' כל' ב'מים
 אדירים' והעלה מרגליו' להאיר אור' מד'ש לקרבים' בתוע' לת' הברכה העליונה מגלה סתרים' וגם הוא
 קו'בר סתרים' ועשה הרבה ספרים' סודות תורה בהם באגורים' ועדין בידו שמונים וטמורים' בן
 מהראוי להדפיס אלה דברים' אשר הסכימו הנאונים כולם כאחד סתרים' כי כולם אדונים כולם ברורים' ואף
 שאני בעיר בשנים ובכמה' ומי אני אשר לגבוה אדונים אדוני' להכניס ראש' בתוך ראשי אופ' נאוני ארץ ואלוה'
 מ'ת' אה' כנין קטן מן הקטנים עמם להסכימה' ליתן רשות להדפיס ספריו הכ"ל ולהוציא לאור כל תכליותיה'
 מכתב לקיסרות על הלוות כתובה ומתומה' וכזה תרבה הדעת והיה אור' הלבנה כאור השמה' והעוטה אור'
 כשלמה' ואמר עמי אתם ואתכם ארמיה' ויבנה את ב'ה' השמיה' כ'ד הטורד שעשן בלא' האלוף הישיש
 בהר' יונה ר' אשרש וק'ק פראג מוכה פה ק'ק שנייטך לע' ע' ופוקדותו על משנת מדינת באמבערג מותס ביו'
 א' ז' מוכס תכט' :

הסכמת הגאון האלוף ר'מ ואב' ר'ק'ק אלטנו' והמבורג ה'ה המרוסם כמוהרר הלל נרר:

ראה ראיתי וכן קריתיה כמה דברי' חידושי' שאין ותיקן ומיכר הכסף הכממד או'ר' קד'ם הרב הגדול האלוף הארומוס
התורני ר"מ ואב' ד' כמה דר' חיים באכנר כר' ועל כל דיני ברכות וכבר אמרו מו'ל כל ההכנה מן הע' הו' בלא ברכה
בלאו מעל ומאי תקפתי יך. אבל חסם וילמוד והנה הרב הכל' אסף וזיכין כל הסופקי' ראשוני' ואחרוני' וגם הסופק'
זדילי' כמה וכמה חידושי' * ומה וזכה את הרבים לקיים הרוצה לטהר חסד' יקיים עלי' דברכות בכן ראוי וכסון
להביאו ספר הל' לבית הדפוס לזכרו את ישראל וזכו' זה כזכה לבנין אריאל וזה לזיין גואל ב'ד יום ב' כ"ג סיון
תלל' כה' הי'לל בלא א' הר' כפתי' ז'ל מוכה פה ק'ק אלטנוי והעברנו :

הסכמת הגאון מוה'רר משה ישראל נרור'מ ואב'ד דק'ק המבורג אצל הספרדיים :

אחרי ראיתי את כל אלה ראשי בני ישראל כלם בזמנה ויראת שמים מתמים רשות להדפיס ולהוציא לאור ספר או'ר
קד'ם שספר ומדש הרב הגדול אב'ד גר'מ כמה דר' חיים באכנר כר' מוק'ק קראקא יע'א * במרתו בלבי לגמור בעדו
ולכרכו על הברכות אשר קריתי וראיתי מתקונים כהלכתן * וטיהר וויקן אותן לזכות בכן את הרבים המושרים
אורחותם ומוכונים לברך את יוצרם בזמנה רצויה עלי' שיכסלו בלשונם * והכני בתוך לו את דברית שלום ומהבים עמו
להדפיס כי ראוי הוא לכך והמסייע להוציאו לאורה גם בדרך יסיה ויונה ה' את הברכה לו ולורעו אחריו דברו שמים
מעל ולכל בני ישראל יהיה או'ר' במושבנות * כאשר הקותם פה ק'ק המבורג וך למדש סיון שנת סייס סאל' ממוך
כתת לו * הנצייר פשה ישראל :

הסכמת הרב הפלוסוף ומקובל האקי הגאון מוה'רר יעקב ששפורטש גר'ז' :

ראיתי בעין משמל ק'ס וממלל מילי מעלייתא מילי דברכות והוי סבידא * גברא דמוס' פרא כרך כריכות ברש' ות
הרבי הבאים על הקיטוס וכו' ליה כמדלוי ויחיה והפריה מורים באצבע כי זה הוא אשר יאמר עליו לבית מדה וילבש
מדה * קראתי בו וראיתי גולא מכל כלי חמדה * מספרי הפובקים אשר אסף בעמורי אמריסם הטובים קיכן ועשה
עמם אגודה * הוסיף כפוך משלו ויילקוט אברי' הרועים ידו הדב' * תיקן תיקוני שלא לבוא לידי מעשה בברכת
הכהן ויין זיכין ועשה להם סימנין של ט' בטיביות עין בכתב הרבה על הנקודה * ועומא דברו הטוב
שדינד בבית לימודי כתמלא כלו אורה במדרש ואגדה * ומשנים הלכותיו ומנסת הנוסף מפיו ומסי כתבו ששמת
ויאורו עיניו בולאור באור' הסי' ולקיים ולאשר בכל תוקף על פי ראי'ה לקדשו כנסף על עדות הרבני' המשעיה *
וגם במקמת האמת לו יד ושם כשם הגדולים אשר יצק מים על ידוה' ויגע ונאלא מניאה במקמת האר' וסודה *
במו שלחם באוני' קפת מדבריו הטובים ברומו של עולם על התורה ועל התורה * ולכן לגל בני ציון המצויים
בהלכה יאמר מפיכתני זה כי זה הרב המופלג בתורה ובפסדות אשר ישן לכסא שופט נדק בשתי קהלותיו כמה דר'
חיים באכנר ראוי להנחו בו כבוד על התורה העבודה * להיות לו לעמוד להביא ספרי סיפוריו לבית הדפוס
לזכות את הרבים וכל העדה * וזכות הרבים תלוי במוזיק בידו ומסעדה ונעודדה * ומוסר זה כזכה לטוב הפסוק
גבנו ומתוקן למעודה : כה דברי' הטוב טרדות הכלוד ונפשו עמלה בתורה אדוקה ומודה * הקוטם יוס' ד' ב'ה'
תברכו לסיון שנת ומלאך פניו הו' שיעם לפ'ק יעקב בר לח'א הנאון כמה דר' אהרן ששפורטש ולה' :

הסכמת הרב המופלג החסיד מוה'רר אברהם גר'ז' שהיה ר' מואב'ד בק'ק
באסקוויץ סמדינת מערדין :

שמעתי

קדוש אחד מדברי חילום לתורה יגבר * כפריופותו ובקיאיותו הרים מפרק וכלעים משבר *
 ואזהל ה' להיות אחד ומשבר * ה'ה' המסם השלם ותיק ומסיד האלוף התורני הרב המופלא
 ר"מ ואב"ד כמה רר חיים בן כמה רר בנימין ואב"ד זל"ל פעולותיו הם פעולות דקיק למי"ס * מן דליו יול מי"ס * מי"ס
 שיי"ס הם למונזאיהם * פרוי קדש הללוים ולתרופה עליהם * עיניו ראו אור לקרית * בנגלות ובנסתרות * והנה
 ראייתו בידו מנלה עפה אמרות ה' כרופה * מנפשה ב"ג יפה * אשר בידו לידן דברי הנאזכים מנסרי הש"ש
 והוא עתה בתוך הגולה * מטמם ויורד מטמם ועולה * כקל המסילה * אשר לדרך ב"ת א"ל עולה * לקיים מאמר
 מז"ל האי מאן דבעי למהיו מסידא לקיים מלי' דבר' כות * ברכות הידיס שצך סומכות * והנה כבר קדמוני רבין
 קשישי' גאונאי ארץ שהסכימו להדפיס הספר הזה ללמדנו **אורחות חיים** * ומ' אור' סד"ש אור' עוזוק
 שבבתי' * למען כל איש ישראל ויכל לקיים פקודי ה' ישרים * נכן גם אנכי באתי להיות סניף קטן לטהורים *
 להסכים לזכות את הרבים למען עימוד וכותו לרוד דורים * והמסיעו לדבר מזה וזיכה לעזרת ה' בגמורים *
 ובכל הסכמה יהיו נכספרי' * וכונסר הרקיע יהיו מזהירים * ובמינו כוכה לביאת רגלי ממשבר על ההרים * כל
 הקטן אכרה בן א"א ר' משה ולה' א' שכניו קליכטרלן מוכ' נק' ב' באסכויון סות' יום א' פ'כ' י' תשא כוז'ר הס' ד' לפק :

הסכמת הרב הזקן המופלא בכל חכמה ומדע הגאון מוהרר גרונס נרו ר"מ ואב"ד רמדינת מרקגראבן :

הנס גרומי כסוד * עת לעשות ז"ה ואל יאמר * ע"כ גם אנכי מסכים עם הגאונים הנ"ל ולא להשיב כמינס
 אסור * בא' הק' שמואל בכ יעקב זל"ל הכקרא גרונס הרוכץ תפת ממשלת כמי מדנית אוינשכך יום ג' כ"ג אב תכט' :

הסכמת הרב המופלא הגאון ר"מ ואב"ד ריקן הילדסום היה התורני מוהרר מרדכי נרו :

מה לי לאבשי במעלות ומדות טובו' דאייתבהו בהוא גברא רבא אף ומי יוכל לעמוד מילין * מלספר כשכחו שיודע
 לדרוש התורה על כל קוץ וקוץ תילי תילין * וסומי' מפיס מרגלין * ומולל רבדין * עד נו עתיק יומין * מכיר
 הייתי אותו לשעבר ועכשיו ביותר שגבר עלי האיש הקדור' ר"מ ואב"ד מהר"ר סיי' באבגר וראיתי כמה קיבורי' שכיבר
 הן על התורה הן בנגלה או בכסתר כל ר' זל"ל אינם לי' באשר שהעיר ה' רוחו לזכות את הרבים ולהסיר מכשלות *
 ולרדוף דרך סלולות * טרובי עמוני ישראל כשלים בכל יום בברכת הכהנין ומעלים בהקדש וזכותו עימוד לו שיפיק
 ה' רצונו שיוכל לבא להדפיס כל מיבוריו והמסיעו שא' ברכה * מאלקי המערכה אלף פעים ככה * כ"ד הבא על
 הקטע לכבוד אבסכיא של תורה היום יו' ג' * טו' כיון ת"לא' לא'ס סמרדין בן לא'א הרב הגדול מהר"ר מתת' כ"ץ
 זל"ל הסוכה פה ק"ק הילדסום :

(אז"ל מנינו אחרון סניב ע"כ הנכנסו למרייהו דאתרא באשרונה אע"פ שהיה ראוי להקדימוס) :

הסכמת הרב הגדול הגאון מוהרר יצחק אייזק נרו ר"מ ואב"ד ריקן אמשטרדם אצל האשכנזים :

הנה גם הלום אסרי רואי כל הנימדי תריבין תלוי' על האוף המרום' ר"מ ואב"ד ר' מוהר"ר חיים הנ"ל כל שלטי גבורי'
 ויעבו עדיהן וינדקו על כושר וישר מדותיו ואשריו הנכונים והישרי' גם אנכי הנעיר באתי להיות סניף למחוקי
 תורת

תורת השם לסיבת אמריו הנכסח' כקקלי בעט ברזל ועופרת * להיות לו ולבניו למושידות * להכית אקריי נכרה
לדורו * להכין ולהורו * כ"ד הצעיר יצחק אייזק בל"א כהר"ר שמשון וזל"ה דעקינין מונה פה ק"ק אמשטרדם

הסכמת הרב הזקן המופלג בחסידות הגאון מוהר אברהם גרו שהיה ר"מ ואבד אצל האשכנזים:

חזיתי כמה נבדרי רבדרי גאוני עולם דאסהידו על הגאון המופלא אריאל דבי שליחי אורו דרס * ששן פרס * מוהר"ר
חיים באבכר גר' הכאלוכות את הרבים ומיבד ספר נקרא אור * מד"ה להכיר המכשולים מדי אדם שלא ימנעו
ויקיימו מילי דברכות נכן ראוי להכבי' עמו להביא ולבית הדפוס והמסוייטו ויחזיקו בדבר מזה כזה יתבדק מאלקי
אמן כ"ד עפר ואפר אברהם בן בל"א הקבר ר' יהושע זל"ה מתגורר לע"ג בק"ק אמשטרדם:

הסכמת הרב החסיד הגאון ר"מ ואבד כמוהרר יהודה גר' אצל קהל פולין מגולה יצו:

ואני לא נקראתי לכא' המך מלכי רבנן לא כיהוד' ועוד לקרא לאפשי גברא קאיתיבא ולסמו' דעתי קאסתביבא
בפני כל הכהו אריותא מחרי דאורייתא ומתיבתא וברייתא אשר ככר עשהו מוקדם וקדמוני בקול תודה וקול ומרה
כאמרה לקר' ובאמרה לכתוב בעט ברזל להדפיס לזכרון בספר אשר מונח ומנח סיי"ס הביא סיי"ס לעולם הלא הוא
הרב הגדול אב"ד ראש מ"ג גלי' עמיתא ומסתרתא הנעלה כמוהר"ר חיים בנה"ר רב בנימן באבכר לבש חלוקא דרבנן
והנהיך וזו הדנו ומזומנו כנדרת אורה אור' קד"ש אשר חיבר על מילי דברכות לקיי' בתקוה להוריד ממוקד הכרה
השלימה שכרו הרבה מחד וכה ויכה את הרבים וכות הרבים עליו בו לכן מאן בעי סיי"ס יחזיק ידו בנפשו ובמאוזו
לגמור מלאכת משפט להביא הספר הכל' לבית הדפוס עץ חיים היא למחויקים בה ותעביה מאושר ויאושר בארץ
הסיי' והשלו' מעתה ועד העול' דברי יהוד' ל"ב בן ד"ה ר"ר שלמ' ז"ל סנה פה ק"ק אמשטרדם בקהל הגולה מפולין לע"ג:

הסכמת הרב הזקן הגאון החסיד המקובל האלקי המרוכס כמוהר"ר יצחק אבוהב ר"מ ואב"ד אצל הספרדיים:

ראה ראיתי ועל קנקן האלוף התורני מקובל אלהי ר"מ ואב"ד המופלג כמהר"ר חיים באבכר מק"ק קראתא תהיטי
ועמתי מיערת דנשו סבורו המופלא אשר על כן אורו עיני והמסכילי יאירו כוהר הקיע להכין אמרי בינה כודות
כמונים וספונים יקרים מזהב פז ומסכנים אשר הביא המוכר לכות את הרבים בספור הלוה ההולך בשדה של
שפוסים ובמבורים אקרים נכן באתי גם לכבי אקרי הכשרים ראשי ישיבו היספרים מעלת תהלתו דבריו הנאמדי'
ישמחו ועליו דקיקים ויאמרו תמיד יגדל'ה' שהקיינו וקיימנו והגיעו לאור באור הגדול לנדיקים כאם קמותס פה
ק"ק אמשטרדם יט' למנחם שנת התל"א יצחק אבוהב:

הסכמת הגאון החסיד הרב המופלג מרביץ תורה אצל הספרדיים:

הלום ראיתי אקרי רואי הסכמת הגאונים הכל' * גם את יקר תפארת סבורו הרב המאמר מעלת החכם
השם, המקובל האלהי כוהר"ר חיים גר' וזורו עיני באורו אור' מד"ה אור' הסיי"ס ונב"ת תפל' פגו:
שמחתי

שוחתי * על כן למען יפוצו מעיינותיו מוכה ישתו התלמידים ויזכו בו רבים ימוזו והשתבנו מיוז כבודו * אמרתי
הכני מהכיס לדעת הדולים הכל' לדגס לכף זכות להוציאם לאור על ידי הדפוס להאיר לארץ ולדריס עליה ככאף
השמש בגבורתו * כ"ד הנעיר מוכה פה ק"ק אמשטרדם כותב ומותס היום יום ג' כ"א למדס מוכס שנת התל"א
משה רפאל די אגילאר :

הסכמת הגאון ר' מואבד' כמוהרר' יאשיהו נרו בק"ק אמשטרדם בבית מדרשו של הקצין כמר איצק פינטונו' :

אורח'ש

בהיר הוא נשפיקס גנה על ארצנו * אור עננות * אור גת * שאר מזהיר ומנהיר
כאור שבעת הימים * יא' ככרס נוצץ מאת פלת תהלת המכס השלס הותיק אכ"ד
ור"מ כהר"ר חיים באככר כר' כי אור' לו בני'ן חכמותו * רוב שקיפת לימודו בתורתו אומנותו * וטל אורות טלו
בתילת ימים של הלכות ברכות יעשה מ"ה לברקה דקדוקין ועירושין בזה היוב בספרו הנכבד זה שמו אשר
יקראו **אור חרש** * כן הוא אור יקרות מופיע ומזרח אל עבר פני היושבים לפניה כטעמי הכרכות
ומשפט נדק דיניהס ספיר גזרתס * ולכל בני ישראל יהיה אור במ"ן סיבתס :

חיים

וקסר עשה עגנו הרב המעבר כר' אשר אומר כי הוא זה יקאמו מועשיו ומסתרת זו הדר
מאורינו * כי אם בנירת תבל אל עולם ה' קן על כפיס כסה אור קדמון וינע מרשעס
אורס * קול דודי הנה זה בא וצר **אור חרש** זרוע לגדיק זה מקדס קדמתא * ועתה האירו ברקין
ארץ ומלואה כעדות כועס שית סוד ישרים כמתי גאון הדור יצו' הועדים כי מתוק **האור** ומנב לעינים
הנשפות לראותו * ואני כאקל מהס אנדגו כי באור פני מלך חיים בראה אור כי יכל לעד * גם יפץ עיני אור'
בספרו **בית תפילה** ככ"ה מיוז הרעוש בסוד ה' ליראיו ומשגי שמו * לכן ידי תבון עמו להדפיסו
למען יפוצו ועייכות קמתו מוכה * **ואני** תפלה אל ה' רועי אור ישראל וקדושו יטלח אורו וימיתו אל עם
סוגלתו * אלן מרשיתו * נבמהרה יבקע בשאר אורנו * ולגנז יתי מוכס ה' אלקינו עלינו אכ"ר * **נאם**
המונה פה אמשטרדם עיר גדולה לאלקים כותב ומותס טוב' למדס מוכס שנת זיין **במשפט** תפדה
לפ"ק בסדר ושחר ה' אלמין לך את הברית ואת המסד אשר כשנע לאבותיך * אכ"ט טוב לישר אל' הנעיר *
יאשיהו בכמוהרר' דוד פארדונו' ק"ל ס ט :

אמר

המוכר אכרך את ה אשר וכני לב' ויקוקין דיבור אשר יא' ככרס מוכס לאור באור החיים ואל'ר
קד' ונב'ת תפלה ושאר ספרו והסכינו על ידי הבריא' לבית הדפוס בטוח אני במסדו ית' וברחמי
ידוד' ית' אשר מוכנו יתנוכנו ויתפוצנו הררי עד הלל הוה הרועיס * הלאונים התקפנונים הירדמיס * שנס דוח
קדשו ומורס יערה להסכיס עמדי כמשה רבע' ה' ששלשה דברים עשה מדעתו והסכ' הקב"ה על ידו * וכרזי אלתיר
בר סוכא דאסכיס מרף על ידיה * וזוכה ליעוד הכתוב יפוצו מעיינותיך מוכה * גם באתי להודיע אף כי סוכאתי
הרבה להניא כל דבריה לבית הדפוס ומקתס בלו בחרובה והיית' יכול לקצר להניב חתימותס לכד אף אמרת' לקייס
הכתוב כי מוכדי אכבד * אף כי הנעריס וישיסס המוכעריס * וטף כוכריס * בעדיס ומכוריס * ילמדו מהס
כתב ולשון לימודיס * ויאורנו עלי מודיס * וסדרי כמרומיס * כי לכות אלו הדריס בוכתי לילות וימיס * לכל ישראל
מעטוי עמיס * ולא אקוש למטילי מומיס * בקדשי שמיס דופי וכמומיס * ואעין פניס כגד המלעגיס * בעזרת
וסדכי לו נוביס * וזוכה לכרכ' כן סודת * יוסף לרוב כקרב הארץ כדניס * גניס עוסקי' בתורה ומצות וכתורת
ה' למעס פוגיס * כל ימות השכה ושבתות ופגיס * תמיד ערי עד לא כפוגיס * על מושפתס היין גניס * עם כל
הכתוב לקייס בירושלים כפשי ורזקי ערומיס * אמן וכן יהי רצון :

תנו רבנן

אסור לו לאדם שיבנה מן העולם
 הזה בלא ברכה וכל הבנה מן
 העו"ל בלא ברכה (ומכל ברכות כיוצא בזה)
 (לה"ל) בבנה מן הקדש (רשי ופירוש בלא ברכה
 המיוחדת לאורו דבר אבודתה עמי תקנתיה
 י"ל אכל חכמי עיקרא וילמדנו ברכות כתי ט"ל יבא
 לדי מעילה גמורא ס"ט) (קשיף א' וכל הסכאות
 כתחלקן למטה משהי שבאדם וס"ה חוש השע"ם
 ורב' חוש הרוח ה"ג ק"ה השמוע' וכל חוש הראות ה"ה
 חוש הכי"ש) (וכמו"ס טר"ט) וכנ"י אפר"ט) ואת"ל
 מקום הראות שהוא הקום שפועל בו האדם יותר
 מרקום שכל"ס (כי האדם יצטרך לו יותר) (ס"ה)
 וא"כ קום השמ" שפועל בו הא"ל קרוב יותר אליו וא"כ
 קום הדי"ש שפועל בו האדם קרוב יותר וא"כ קום
 המי"ש שפועל בו האדם ויחפשט בכל גופו וא"כ קום
 הטעם שהוא הקום היותר קרוב ופנימי באדם קום
 הראו"ת היינו ונא"ל שבה הא"ל בראייתו מ"ס השמי"ע
 שבה האדם בשמעו א"ו"ה דברים מ"ס הרי"ח היינו
 שבה האדם בהרימו ריח טוב ונב"ה הא"ל הוא
 לגשמה לבדה ולא לגוף ואס"כ א"ל דכל הגשמה
 תה"ל י"ה (גמרא ברכות ס"ב ד"ג"ב) ואקרא דראה
 דיק כ"י כרי"ה שה"א א"ש ברכו"י (ס"ב) מ"ס המי"ש
 היינו הכחות שה"א יבנה בכל גופו (כגון ראייה וריח)
 וכיוצא מ"ס ה"ע"ס הוא הכחות ה"מ"ל כ"כ"ל ושתיה
 שה"א שפועל יש לו הנאה באכלתו ושתיה ופירש
 מ"ל חוש ר"ל הרגשה מ"ל יקום (דקלות ונב"ה א"ה
 ברכות ה"מ"ק והנה צונו הנב"ה יצטרך שמו ליתן לו
 שמו והול"ה וברכה על כל הנאה שיבנה האדם בעו"ל
 (וש"ה ברכו ככ"י את"ה תנא נשמה ש"ס בה' ד'ברים
 ותשבת להק"ב ש"ס בה' ד'ברים) (ברכות ד' ע"א)
 ופ' דמנו בדרושיו כ"ה דברים הללו כנגד ה' קושים
 ש"אדם ומגד ה' שיות ש"ס לגשמה' קושים שפועלים
 פעולתם על ידה וא"כ מחלתי כ"ס' של"ן ארבע מכתב
 קצת מזה וכתב עוד שה"ס כנגד ה' קושים תורה וכנגד
 ה' א"ו ש"ס בראשית ו"ה אכזבות כ"ל להיות ש"אדם
 ל"ה' קושים כל אכזב משרת לחוש ש"ה הנולד לקח
 ה"ה האכזב לכחיים וא"ה לחוש המושג לשמש בכל
 חלקי הגוף כגון למדוד נהיתו ארוך מעלס קמינה

לקח העין זית והוא קטון שכל"ס והוא לקח
 האזן ויחזקת הפע"ש של אכזב ואכזב הולך לחוש שלו
 שלא בכוחו ובר"ס כתובות א"ל ה"ה אכזבות כ"ל
 למנוה וא"כ ה"ס צורך הדי"ש וצורך גבוה ע"כ וע"ס
 יותר אך על הכחות מ"ס השע"ס מברכין לכ"ה
 ולקצרה כגון אכילה ושתיה לפי שבה האדם בשעת
 אכלתו ושתיתו וגם א"כ"כ עד שיתע"ל האזן במע"ו
 וכן על קצת הנאות מ"ס המי"ש כאשר אבאר א"ה
 לקמן במקומו אבל על הכחות מ"ס הראו"ת ו"ס השמ"י
 ומ"ס הרי"ח מברכין לכ"ה אבל לא לאשריהם (ש"ע
 א"ר ר"ו א"ל לפי שהיא הנאה מועטת דלאחר שנספק
 הרי"ח א"ה הראו"ת או השמע פסקה בהנאה ודמי לאוכל
 שנתע"ל במע"ו ש"א"ו מברך לאשריו:

והנה

ראיתי ברכת הסנה"ל הנקרא אור ישראל
 שחבר מחותני מורי האלוף התורה"ה ר"ר
 ישראל נב"ל וז' ומהו רבים מבר"י מנ"ר קטנים
 המדברים ב"ו"ל דברכות אשר אבד מבר"י גם אני
 הקטן תלמיד מה"ר הכ"ל ברכות הסנה"ל בדרך קצרה
 יותר אך ראיתי אחריו ר"ה שהוא מברך בדרך יותר נקל
 למצא דבר דבר על א"כ"ו יחמתי כי עשיתי ונא"ש
 גם מורי ז"ל ה"ה הניח לי מקום להפג"ר אצותי בדרך
 אחר לכל"ס ולהציגו בסדר בלא יותר ומורש בקצת
 יוקמות מילתא בשעתא גם השנתי לפעמים על א"ה
 אחרון והוספתי נוסף מש"ל ונא"ש שלא יסבר כל בו
 ולקטניו מתוך ספרי אשר ע"ה וס"ל לחדר וס"ר
 יצתינו בבטן יעתינו בשם פתורא ור"ה והוא קיפור
 ש"ע והלכה פסוקה בטעם הלכה כדברי המכ"ה גם
 מספרי אשר מבר"י כ"ד והדפסתי מעט קט מוכח
 וקראתי בשם ושמי בקרבנו (אורח"ת ק"י ורש"מי
 בת"ך בתוך ב' מ"ל' לבנה בסוף כל דין המקמה מ"ל
 תמצא וא"ה יקום ב"ה לנצח כל דין בש"ע ב"ה
 ס"מ וס"מ ש"מ"ל בו כל ענין וכ"כ יבאר סופק"ס
 חדשים גם יש"ס והמע"ן יראה ברכת הסנה"ל הזה
 כנגד ב"ה של מורי ז"ל ה"ה ושאריו כיוצא בו כי הרי זה
 משובח ובכל א"ס מתקנא סוף מכו"ת ונלמדו ונחמנו
 ישמור לו ולכל ישראל זה יגמור בע"י גם ברכות יעשה
 מור"ה ומור"י ז"ל ה"ה יל"ס ז"ל ז"ל:

סעיף ב עוד באתי להודיע כי לא לקטתי הספר הזה כי אם מהפסדים הנרשמים פה באל המצא תמצא ארצה אחרון מהנאונים שלא נזכר כאן ולא זכיתי אל ספרו והיה דבריו בהפסד הסך מה שנמצא כאן או דין הדורשה לפי שכלו יכול לישנות מש בתשבות מהולל ולאוהן הספדים אשר מתנוכן לקטתיו עוד א"ח ו"ד וא"ש עם כ"י ונ"מ וכו' וכן ולכונן אור ישראל (מ' למס רב טור של ר' ל"ב קה"ש ספקא ויגש יהודא ושפתי כהן וכו' וכו' נדה לדרך לר' מנחם בן זרח ואנדרהס ומיזור ר' הירץ פריזש וסדרה רש"ס וכו' ביירו' מכתבו ביו כתבי הקוד' * כוונת האר"י ראשית מכתב הארוך והקצר אות אמת * תשובו מהרש"ל תשובו מהר"ם מלובלין מהדברי מלך ותי"ט תשובות בני שמואל תשובות מהר"מאיי * תשובו מהר"ם גלאנצוו' תשובו מהר"מע מ' באר שבע מ' מסידיס מטה משה מ' לקות הכרית * מ' מעבר יבן * תשובות משאלות בכיוון מ' סדר ברכות להר"ם מורפסטיק טורי וכו' ברכות המיוון מהר"ן מ' זכרון וילנד קצת ספרים אשר באו לפרקים מעטים בספר זה ולא רשומים פה :

סעיף ג כתב פס"ה דע"ד ו'ל כבר ידעו טבעו של הגאון מהרמ"א ז"ל ל"ך אשריו ולפסוק כמותו וכתפסע כן כתפונות ישראל שבס"ל במלכו סולג' כ"א ופיה מוערר"ן ואשכנ"ז אבל מ"מ ראוי להיו' כל איש שזר וכו' דה' דביתו להתקדם ולהשמע ולאסור לעצמו הן מה שאסור זה הן מה שאסור הגאון מהר"ם ל' וכו' דה"ה א' מאשר הנאונים שאמר יום אף שמילק לאשריני בהוראה לפי מהכנה ומאיר לעצמו ומ"כ שלא יקל לעצמו ויחמיר לאחריו עכ"ל :

סעיף ד כתב בתשובו' מ"ב א"מ ב"ה ג"ה דר"ע ס"ו סט' וכן כל מקום דאיכא פלוגת אב"ו ז"ל בשם תש"מ מהר"א מורמי ס"ו דה"כ דאיכא פלוגתא דרבנותא אזלינן לקולא ונראה דיש לסמוך אדברי הרב מורי ולקולא דפתראי הו' ולו מורי מהר"ם איסורם ראה דבריו היה פוסק כוותיה ולקולא דפתראי הוא וטעמו וכיוון עמו עכ"ל וכו' דהיינו כמי ככו"ל בשם ס"ה : ונלמד מק' ונבי ספק ברכות דיש להקל

וכח' דלול' כי' בעו אחר רוב דעות גדולי ועמודי הסוד' מהאחרונים אשר הש"ע כגון בנוסחי הברכות וכיוצא וכן נהגתי אני בס' הזה :

סעיף ה איתא בתשובות מהר"מע דס"ו נו"ל דע כי הנהג רבן של בני הנול' או שאר האחרוני' ש"כ ברמ"ז וס' דרכו בש"ע הקבוע להוראה להביא תפיל' דעת היותר מוסכמ' והשכיח בשם י"א או יש פולקים וכיוצא בלשון כזה :

וכתב עוד נכפ"ז ניקוס שיש ספר עיר א"ס באמת ותמים הוא יודע באש"י מקומו שתורה יבקשו מפיחו על כל המאורע דבר ווס כיומו יכהן עמיהם בתורת חסד ובלבד בהלכה אבל אי קטרי בעיניו דמוסרי ככותאי ועמוס מילתא ליוולתא יתיר עליהם ככל משכתי ההוראה וזאת התעור' בישראל עיין בכ"ד נבמורא' כיוצא בזה ועיין במשנה דמס' י"ע פ"ב :

סעיף ו וכתב נש"כ ואם הוא דבר דרבנן יש לסמוך על הטפלה להתיר כינועל דעת הי"א שנקרא טפלה לגבי הראשונות בשעת הדקא אם הדעת הוו היא קטן כגד גדול או תלמיד כגד הרב או יחיד במקום רבים ואם היא טפלה מחמת שלא כתבד ר' אם היא כקטן כגד גדול לא מהדרינן עובדא אם עשה להקמיר באיסור דרבנן ואם היא באיסור תורה אין להורות כמכרא הטפלה לא להקל לא להקמיר (וע"כ נ"ס כי טעונת נפל בש"כ) אפי' בשעת הדקא ויש לבעל הכפס להקמיר לעצמו באיסור של תורה ועיין בהנהגת ההוראה בש"כ כרא"ב ובס' ס"י כ"ה ס"ב וא"י כתבתי הדברים הללו למי שירצה לפסוק ווס' הש"ע וכיוצא מפסדי האחרונים אבל במספר הזה הלכתי בעקבות האחרונים כאשר הכריעו כי אינו כדאי להכניס האש"י בן הרים הגדולים להכריע מדעתי כי אם בעקבות מעטים והאש"י יבחר ולא אני (סעיף ז) ובאשר השם יודע ועד כי לשם שמים כוננתי קושי קויתי אל ה' ויש אלי חסד שלא תנא הוראה משי שלא בהלכה באשר :

כתב הרד"שע' האחרון בשם שלפי הנבדורים באלפ"י

כאלפסי סכני הנודעי ר"פ נתי מליקין
והעסק בשם מה"רס ו' כי אתה ה' תאיר כרי' וה' ינה
פני כאלד עוסק בתורה לשמה הקב"ה מניח משכו
שאין בל לדי עון ואינו מורה בתורה שלא להלכה ולכך
אמר הסתוב והיגו (כל"ה ש"ל יגיה לשון כונה
כשהקב"ה רואה שלכו של אדם לשם שמים ואין ב"ו
לדת' עומקו של הלכה מניה דברי שלא יאספי הוראות
שלא להלכה :

סעיף ה כתב בש"ע סא"ס סכ"ד צריך להקדק
שלא ירעה העוק ולא יזיח הרפה
לא יניח הנד ולא יגוד הנח עכ"ל וכל"ה וכו' ש"ס צריך
באותו ובקדונו ובטעמו כי כל אלו וזקוקו וטעם ואפי'
תנן וקוז של כל אלו ואלו כל אחד מורה לעולם בפני
עצמו והמטעם מקריב עולמות ח"ו כאשר כודע בנמרא
ובחדשים שהיה דע"ן דורם כרתי האותיות ודורם על
כל קוז תלי תלין של הלכות וזמור כודע בספרי
העוקבלי' והמקדקים האסורים וגם אחרונים עקומות
אין מהסדר לכן ראוי גם כן לכתוב הכרכות הישג הדק
ללמד את בני יהודא דייק ליטאכל דע"ש שפתם ברור
ימללו כי כודע היות לשון הקדש גדול מכל הלשונות כנ'
משלות גדולות מאד מאד הסופר אותו מאד עמומות
ומהתכליתו מודבר בתפתכים ומורה בפליגיש ועל
בן אור"ל ש"ק דפסחים דבראורייתא ודברבן זאפילו
במילי דעלמא כאשר ודעת שפתם ברור ימללו :

וכן כונא כתוב בספרי קבלה שכלל את ואת בתפלת
י"א יש מלאך מיוחד לאותו את ואם חסר את
א' מנא אותו המלאך כדמה ועומד המונה כל"ה שז"ה
הן ארליס בעקו חסוהו המ' ועין ויהר איכה לכך טוב
דישר לומר תפלת ים וכן ק"פ מתוך הסדר וכן איתא
בכונ"ה אר"י ו' רח בתפלת י"א וכל"ה שזה כאשר בידוע
ש"כ ילמד כל אדם את עצמו להתפלל בתפלת י"א
להיות רגיל בע"פ שלא יחסר אות אפי' כונא חסר מר"ש
אותיות כל"ה ש"ל תיבות שנק"ש שהם כנגד רמ"ה
אכרים שבאדם לס' וכל"ה ללמוד מהם לכל הכרכות
והתפלות ות"ת להקדק שלא להוסיף ושלא לגרוע הן
באותיות אלו ותבונות וענ' לכל אשר יקראוהו באפי'

ר"ת אריות עלות תבונות

סעיף ט התפלה

שרונים ומצונקס
סוף האמרה
ברור מדוקדק בלי שבשים ונמנומים בענין ובלשון
פ"פ דקדוק לשוננו הקדוש ובסדר מדוקדק כי כל
הדפוסים הם מוטעים רובם הן באותיות ונקודות
ותיבות לכן צריך לתקן כל הטעויות ווי שאינו יוכל
לתקן בעצמו יביא לתקן את כל הטעויות באופן
שיתפלל מתוך סדר עונה ושומעתי בשם רבני קשמיא
שאפי' כה"מ היו מדרכין מתוך הספר שלא להוסיף
וזלא לגרוע וגם עשורר הכונה וכפרט בכל פסוקים
הבאים בתוך התפלות כלם ראוי לאמור ולנקדס בנקוד
הכתוב וטעמם גם כן ואין לשנות בהם כמוט השערי
וכ"כ האריזל ב"ס הכונות והיות כיון שהמניה בבית
הדכום יתקן כל הטעויות שלא יבטלו בהם דברים וכות
הרב' תלוי בו ל"ס זכרון בקיצור עוד שם ומה שהזכיר
חול' להקדק בק"פ שלא על ק"פ בלבד ברור אלא על כל
קריאה וקריאה אפילו בשעה שאדם קורא בתורה וכו' ו
אלא על ק"פ ביותר ההזכירו לפי שיש בה ימוד השם
וקבלת שול מלכות שמים וכל ישראל שייכים בקפשוים
בכל יום בקריאים בקריאה ושאינם בקריאים בה (ועין
בכל"ה דרכי א' ו') מזה באורך עוד שם ומעקרי
הדקדוק שלא להסליף בטעמים את המלעיל מלרש
ולספך גם שלא להבליש האודו' ויהר בקשור התיבות
שלא להקדים את הראוי לאהר ושלא לאהר את הראוי
להקדים כי כ"א מהדברים הללו מביא לדי הספר
הכונה וכלה דקדוקי סופרים וחסידו עלין ועין
בדברים פ' חין בין המודר :

סעיף י כתב

בראשית כמה ענין הכרכות
שתקנו לנו אכשיבנסת הגדולה
על כל רבר ודבר כדי שזכרי אהר' ה' וגדלו ורוממותו
ורשנותו התידיעה עמנו בכל עת שברא הדבר הוא
פ"י שפעו ככס מדותיו עליונות כדי שיהנו התחתונים
משפטו ועי' נהיה דק'בו לעול ולכן צריך לתת השפע
והדבר לבורא עלום בלב סוד ועין טוב ובמספר והעבר
ואינו מתכוין לתת שם לבורא ית' בעשם וכל המטעם
א א ב ג ד ה ו ז ח ט י יא יב יג יד יו יז יח יט

מטעם שטענען מאיס'ס בכרכות אינו אלא
 עושה גדה לדרך והוא ממואל' ואתא' בס' קס"ד
 מנעם באלס אחד שמת לפני ויזנו קוה טיטס לאתר
 טיטס הרעה כתגלה בתלום לאתר מקורבו של
 לו אך אתה נהנה בתולם שאתה סס א' בכל יום דניס
 אות' על שלא הייתי מדקדק בכרכות המווא' וברכת
 הסודות וברכו' המון בכוכת הלג וקומרים לי להסתך
 בתכוכת לכן כגון ליזהר שיכרך ברבותיו בכוכה שלא
 יהיו חנות אכס'ס מלומדה וכאמר בפיו ובטעמו בדברי
 ולבס דקמ' מווי' ע"ל :

סעיף יא כתב

הב' והטמ' ח' בח' ס' ס'
 קא"ל כל דבר שאדם עושה
 וכוזה להחמיר כגון להתנות שאינו מקבל עליו למוכה :
סעיף יב אמר המאמר הואיל וה' ששים
 אלו לדי' להודות לה' על
 הכאתן ראיתי להעתיק מהיכן כוונתו באלס ותכונת
 האלס באכרו ומאין נבחרו באלס משעם מככתב
 לקיין כס' :

כתב

בס' מעבר יבא ה' מושים הס דנקיס
 בעצם שתחת מוח האדם בכוכיות הגלגלות
 ואיכס דקב בו אף עגם אחד והוא קטן כשעורה איכס
 הוא עגול קרוב אל המדובע ובו חוטי דס כדמות קורי
 עכביש ומבני' אלו כגון ובאותם הורילים מושים ה'
 שושים והו' לדעת הקורדואריו אכל מדברי הכעב'ס
 כראה שהוא עגם לזו שנסוף שדרתו של אדם דכרע
 בוודיס בכל ח' חוליות שבשפירה והעגם הזה סי' לעולם
 וקרא בשם זה עגם הקרא לזו להיות עצונו ועקריו
 ושרשו ומזונו כתהוד האדם בעצם הטפה ומונו
 ככרא האדם מלזו של שדרה זהו הקבל פונג' עצמם
 אחר מיתת האדם ושרשו הוא מעגם השמים (ג' ל'
 היינו מהיכל עגם השמים) והקובלים קראוהו שקר
 במדרש וזהו קרא בתואל רמזה ומנא'י בשם סכס
 אחד כי האדם מסוד השמים ומזו' שהוא מהכבר
 ולמעלה ומשם ולמטה מיסוד הארץ ומימדה השמים
 כשאר עגם אחד שאינו פלה ועל העגם הוא ירד טל
 התחיה לעתיד ויעשה כשאר שבעים' ויתפשט

לכאן ולכאן ויתאמתו מיתוכו כל האברים וכל הנדוים
 ועור ובשר ויתגלגלו עד ח' וס' יקבלו רוקס ואינו
 כהכה העגם הסוד רק ומעודת שבת וי' מיון הנדלה
 לכד (וע' אמת'י גס שמעתי משם הגאון מוה"ר
 העש"ל ז"ל מלובלין דמסוס הכי מי לעולם העגם הסוד
 ואינו כדקב'י באלס אדס'ר ענך העגת ושאל כל
 הגוף שפיהס ואכל עומנו וע"כ כגור ביום אכלך עומנו
 מות תמות אש' כ' העגם הזה לא כהכה ואכל מאנו שהרי
 אכילתו ומטאו היתה ביום' כיו"ט במדרש ע"כ לא
 כגורה הגוה ע"ו) ולק' סכפס הכפאר בעגם הזה
 היינו כפס הששמות הדקקה בעשה ורקב העצמו' וס' ה'
 ועצמותיך יתליץ על סוד קדוש הכפס הזאת מזה סכפס
 הקדושה מתענגת ברוח ובכסויה בשבת וי"ט ע"ל :

סעיף יג כתב

האבודרהם עשה הקב"ה
 לאדם שיניס לראות מעשמים לעצום עיניו וליסן
 ואל' להביט ברע'י קב'י האוביס' לשמוע קב'י
 הכתרים להריס כהס ולהתגשס כהס ולהיריד כהס
 העדשת למות הראש' כהס' למואל' ודבור (להס' יג'
 עשה לו שיניס' לעמון המאל' עשה לו לשון'
 ללוט המאל' פתוך כהס' וכדי לחתוך לדבור עשה
 לו בית הבליעה והוסמם לבלוע המאל' והוסק' הגרנדת
 (והיא הקנה ר' ל' עס הקנה שבתוכה) להעלות ולהוריד
 רוח שמת סייס מן הלג ויתוך הריאה ל' הכסיהוס אל
 הפה ולהוציא קיל הכרת הדיבור יהוצ' ויתוך סופונו
 הריאה הבא מרוח שמת סייס הלג לבית לרוח סייסי
 ולמשוב ומשנות' האוטומכא לקבל המאל' והמשקה
 ולהתשכל בתוכה ולכלכל מטעם המאל' והמשקה כל
 הגוף למחיותו הכבר ככד מיון עס הגורה האלומה
 והסם בעקומית הכבר למזוס את הקרב העליון' ומחוש
 הכבר והערה מותכאל המאל' והמשקה בתוך הקרב
 העליון השמים לקבל הפסולת של המאל' והמשקה
 ומתגלגל בתוכס בעקומיות לאט לאט עד שמוציא
 למוקום הוצאות גדולים וקטנים' הכליות' מיון ומאל'
 למח'את הבטן התחתון כחשו' למחיותו ולמקונו ולהוציא
 גדולים וקטנים מוח לנגוף' וח' אל הלג מוכין' והכליות
 יועזות הטקול לכד שאל עס המרה השמרה' לקרב

בקרית הקרבים והאשים והצטן שלא יתבשו ויתדכו
המאכל והמשקה מפני טמא רותח הקורבן המתחממים
ונרתמים מתום הדם והכבוד והמרה האדומה ועוד וכו'
הטוב משק* (הגסה) ברכות פ"ק
הרואה פ"ד לז מדין בלית יענות קבא מוניא קול ופש
מכבים כל מיני מאכל ריאה שאכלת כל מיני משקין לשון
מחתך פה גומ' ככד בועט מרה זורקת בו טפה ומסתנו
טובל שומק קורקבן שופן קיבא ישיבא חף כישר נעבר
השן וישן הכנענר ניימק והולך לו * תנא את שניהם
ישנים או שניהם ועורים מיד מת) עשה לוכר ולנקבה
אצרי האשגל כדי להזריע בהם ולהוליד השדים לנקבה
להיות בהם המלה להכין את הולד עשה לו עצמות להיות
בבין הגוף מוק' שם בשר על העצמות כדי לתמוס קור
העצמות * גידי הדם הם הורידים להשקות את הגוף
בהם והולכים מודל * עשה לו אברים וקשרים
לדבקים וחליות של מדרה וקשרי אצבעות ויריב והגלים
וחיובות ויריב ובהיבם ושוקים וקורבליים וכפות
הרגלים וחליות הזואר והכתמים כדי שיוכל להתפשט
ולהכפל להכפה כג' להכפף ולזקוף לעמוד ולשכב לברוע
ולהשתחוות ולסוב ראשו והנה והנה קרם לו עור מלמעלה
כדי לכסות את הגוף * להיות שם מלהתקרר ולהגן על
לחות הגוף ואברים הפנימיים הגלגלת להיות מלך
על כל האברים * וזוח הראש ששם יסכון יסוב הדעת
(הכשמה והסכמה כ"א והזעמה הסכמה) עשה לו
לשה מסביב למוח כדי שלא יתייבש המוח והעבים מתום
הקרבים העולה מלמטה למעלה א הראש * השערות
לסמוס את הראש שלא יתקרר על אשר אין לו בשר בין
העור ובין עמם הגלגלת שעריו הזקן מפני תואר הדת
פניו ולהיות מובדל בחוליותיו מן השנים (גל'ס ר"ל אם
הוא רך בשנים או זקן * אור"ל כיכר בחוליותיו בין אדם
לאדם ור"ל השנים והראשון כראה עיקר) ובס"ה בשם
הסמי"ג גרם מן השנים * יהוא האומת) עשה לוכר ולנקבה
שכור כדי לקבל משה צעום כושע אום עד גאתש
לאורי העולם כי לא יוכל הולד לקבל מוח ועמיה מן הפה
מפני שהוא טמום עד גאתו לאורי העולם יודים למשמש
ולתשום ולחטון ולהזיק ולעשות מלאכה כדי להקשותו

פטרנס כדי להיות גדל מכל צדוה ולהתגדק בהם
רגלים כדי להעמיד עליהם הגוף ולהליכו ולהביאו בכל
מקום והנה כל מה שצרכה הק בה באלס לא בראו אלא
לצורך האדם ולהשיותו וזו היא קבא גדולה שאין כמוה
(ועז' כאשר יצר את האדם נקבוא ומפליא לעשות כל ה'
עכ"ל * ועין מזה הענין ג"כ בפירוט הס' להראב"ד
ובס' כזה לדרך באריות * ונצי"ב ד"י ע"א * ובס' גבת
אנו * ובס' הישר לר"ת * ובס' משלת הקבלה יבשכ"ל
האמונה * ובס' שער השמים * ובס' חסידים * סי' תקפ"ט
ולאשבת הק צור לא העתקתום

כתב

במדבר המקובל ר"ה טריוו"ז ז' רוח
וגשמה שכתב * רוח הוא הליקלות'
שבאדם ומלבלבת והוא אשר יוצא מפיו וזוורת אל פיו
אך הכשמה קשורה במתני מוח עד אשר יגור השם
לגאת יולמנהפח באדם ולא צבחה' לפי שהאדם הוא
עולם קטן כיצד כל מה שצרכה הק' בה בעולמו ברא באד'
רקיע נגד ראשו * שהרי קרום של מוח עשוי ככפפה
משוכה וכוחו אם קמה ולבנה שני עיניו כוכבים נגד
שער ראשו הש"ס מן כל בן בניק האד' ו' אקבים ב' עינים
ב' אצביים ב' כעורים והפה הרי ו' ראשו * לך הראש עט
הזואר כתאר ד' * י"ב מזלות * טלה שער ראשו שגוזזין
כמו הטלה טור זה זוארו של אדם * כשם שטור כושא
עול כך זואר בן האדם ישתרן בעול תאומים כתמים
סרטן זה ידיו ורגליו * אריה לבן האדם בתולה בן
כשם שהבתולה עפרה כליה הכל רגין אפריה בן
בטון של אדם הכל מכבים לתוכו * מאובים ירכו ורגליו
עקרב כשם קשת איתו של אדם גדי כשם שהגדי רואה
עש וצינו רואה בגדר כך בני האדם עשאים ואינם
יודעים מההיום שגולדו בני' דלי פעמים מלא בשמים
קסר כך האדם דגים שפין מוסף קעולס ועד
סופוכך האדם משועט מחיך העולם עד סופו הראש
כמו אם חס כך השמים אם חס המוח עשוי בני' כיוויים
כמו הככא עגול * כך המוח עגול * המוח הוא זואל לחון
שפי הקדד' * כך הככא גדולה כנגדו ככל הרקיעים
זה"ש במדרש ככל הרקיע' ככחות לפי שבדאה ככל רקיע
כוהר ככא עגול וזהו שם כד הפיוע ככל הרקיעים
ככחות

כסאות הן ויגבה ה' נכחות הנשמה אל (כל"ח) על המוש
הכבוד על הכסף הרומ יוצא למון כך השכינה מראה
לנביאים השערות יוכחות מן המוש כך המלאכים מן
הכבוד בראש ה' הם ב' ארזים ב' ענבים ב' צמרים והפכה
לכסף כ' שהות אל סביבו הכסף אל עם ארום כך גידו
המוש שבראש ש"ן שורקת והמוש בהוצאתה משינו של
אדם והיא אל כך במוטש האדם העשוי כש' הפוכה
והנשמה נופתה בו שט והרוח יוצא בו כל שעה הלמייס
העליונים שאין מעבדים כנגד השמים שאין מעבדים
לעולם ולעולם התפתחים הם מעבדים כך הארץ
מוצגתה ב' בטה ויורק תחת השלשון מתוק כך אל סביבו
הכבוד מנחה המלאכים ותתוק דכתיב ותתוק לעינים
כנגדם י' שונים למעלה ו' למטה לבנים מקלב
ומתואמות כך י' מכות כבי' הכבוד מלביש' באל לבנה
לאדם זקן והוא גדל אחרון לכל והוא מלבין תמלה בנוף
לומר לך הדרת פנים זקן כך העליונים מרובים כשערות
וארזים קוורים לכהר דיור למקום שבאו הגררת
מוציא קול ויציו אוכל כך העליונים מוציאים קול וליכס
אוכלים בעולם כל הבריות למטה אוכלים ומתאים
אדוים כשנה אל ישמות טוב ילבינו כך השט בו כנסם
המאלל יש לו ב' עורות הפנימי לכן והציון ארום
בעולם רוח ורעש אל וכסם שהרוח הובל את כל העולם
כלו כך כשיתנו של אדם שהיא רוח מובלת את כל הנוף
יראתו של אדם היא רעש כשיתנו היא כה' כסם של
האם יוכל להדליק אלא יציא האש להדליק כך הקב"ה
יציא אל להדליק כשמה ויפת באשיו וכמה באל ב' כשמות
כש' רוח הרוח יוצא היגיו והולכת מסוף בעולם עד
סופו היא רוחה כלאום כשמה היא זשבת במדרי מדריס
דכתיב כי כה' כשמת האדם ח' קב בין ששנים
יוצאים האדם מת בעולם ענין קשת באדם כשמת הוא
בענין כלה ענין וילך כן חרד שאלו וכסם שקשת ברית
שאל והיה בענין ענין וכו' כך והיתה בריתי בעשרכם
בעולם ברד ולפניי אל האדם שנים כמראה ברק ועיניו
בלפניי אל בעולם המטר יורד ואין טפה נוגעת
בבשרתה דכתיב כשעירים עלי דשא כשעירים מפר כתי'
לומר כשער בין זה לזה באל שישין יורדין מעיניו אין

טפה כונעת נשנתה עד שכולין דכתיב
עיני עיני יורדה מים בעולם שלג באדם
אם יהיה משאכס כשנים כשלב ילבינו כסם ששלג גומם
ופשר ויורד למים כך כשעשה תשובה ותשליך במזלות
יס ב' זולס הרים ונבכות וסדות באדם כשעמוד דומה
להר כשיושג לגבע כששוכב לשהר בעולם יערים לכות
חיות גדולת וקטנות באדם שער ראשו וזקנו דומה ליער
עצים הארץ יש בה כליים באדם הושט דומה לכלים
כסם שהכלים הולכי ל הים והים איכנו מלא כך נושט
מאלל ומשטה והולך לרסם ואין מלא בעולם ארץ יש
בה מים מלוחים וקרים ומים מים מים מים מתוקים
מים סרוקים מים שמיים באדם מים מלוחים יוצאים
מעיני מים קרים יוצאים מאזניו (כל מלוחים יוצאים)
מים חמין מרובים מים מרים מלוחים מים מתוקים מפני
מים סרוקים מתוקים ומי רגלי מים שמיים מלוחים
בעולם רמות קרים ומים באדם כשכותס פיו קרים
כשנפס יוצאים ממו מים בארץ מדבר וישו בעולם
באדם פניו של דומין לישו ובפיו למדבר יבעולם עצים
ועלים עפר יהיה באדם הפרשדונה בעולם רעמים
באדם קול בעולם מלבלב באורו וכמי הרום באדם הלב
כל שעה כד מוכני רוח ומלבלב בעולם העפר מתאזר
באדם (כל"ח שג' באדים כעסם זאד יעלה מן הארץ
בס' א' אינו) ככל שעה לירידת גשמים וע"כ העשנים
ירוקים לפי שהמטר בעל הארץ באדם הכבד מתאזר
לכל דבר בין טוב בין רע ומחליל האיש עם אשתו עד
מידבק בה ותלד מונה בעולם המלאכים שורשים
כנפים והעופות כפרות באדם כנפי הריאה פורשים
על הלב בעולם ד' רמות א' מנהגת הענין להמסיר על
הארץ לפי רשות משלחו א' המורכבת הענין משלחתו
(כל"ח שג' המרכב ופי' משלחתו מל' טדה בית השלחין
ל' יושג) וב"ש א"מ הענין ל' ארץ משלחתו הג' לשפר
השמים רביעית מנחת עשני הארץ ול' הפריים הציני'
בדבר ה' רוח פיו מושל בכלם האדם יש לו ד' רמות
הראשונה מעוררת התאווה לאכול ולשתות ושוכנת בתוך
הקוה סביבות הלב שני שוכנת במרום הקרוה ופותכת
המאלל ומשטה בנוף שלישית שוכנת בכבוד מוערת

מוס הקרב לחדש הליל ולהרשיב הנפש רביעות רוח
 אשר תנזיל מוכונו בעולם מלאכים ב' כנפים אחת
 הכה ואחת הכה וכן לעוף ככף אחת מזה ככף וא' מזה
 באדם כנפי הריאה א' ומסוככת על השמש יותר מפני
 שהלב קצת לצד שמאל וא' ומסוככת לצד הימני והריאה
 היא תעלת הנפש בעול' הקצת ארום כמו כעס הק' בה
 באדם הכבד מלא דם וממנו תנזאות הנפש כי המרירה
 דבוקה בכבד דגידים בעולם הקצת לבן אלל אדם
 לומר המים לכבדים האש באדם העשול קר לקרר מוס
 הכבד על כן הוא לשמאל האדם ועתה אכוננו לך סדר
 העשול כי הוא כספון וסופו מים הבאים בושט ומולין
 דרך גיד אחד עד השלפוחית על כן המים אשר הנפש
 מוכנה בו הנרזל הפותה אותם מעבירים העשול לפי שהוא
 מתעכל עכס כבוי הנרזל והוא כספון ופוסתת ליה עד
 שמתעכלת בעולם פרס ארום כגון השקדים פרו שלו
 לבן ויש פרח לבן ופרו שלו ארום כגון ענבים הכבוש
 קורשין באדם החלב נעשה דם אם אינה משמשת עם
 בעלה והדם נעשה חלב כשמתעררת ועתה אחתנו לך
 הסוד מי יתן שהו מעומא לא אחד ט' הור מ' שמש ר' ת' נ'
 הד' מ' י' ת' עור' מעומא לא אח' ד' ר' ת' ג' י' א' ל' ד'
 והק' ב' או ח' לה' מוד' כי כל זמן אשר יושב וזו דם
 גדוה באשה ייבש ויכלה החלב מעדי וכאשר תהר ויסתם
 פתח רחמה מלוננו דם כמרי מעדי או יעלכס כל' מ'
 שג' כמר מולד או יתייבש ויתלבן הדם ויתאכל ארום
 של מרוב מוס הריון הדקס ומוס השדים וע' ייה
 מראה החלב בתחלת תולדותיו כעין אדומס עדת אם
 ייבך הנער יותר מחאי ונזיל דם מן הדדים ודם הכנות
 ינזיל מן הלב ומן הלב תמשכנה תעלות שופכות את הדם
 ההוא א' השדים ומן השדים תמשכנה תעלות שופכות
 את הדם ההוא מן החזה ולמטה א' הכבלים ומן הכבלים
 א' הרקס ומן הרקס ינאל דם מן הקוף וכר עשה
 לנפלאותיו כמראה מוס א' כהרות לקבי כסא כבודו והס'
 אש נס כרסי' שנינין דינור כן כל מינו תעבירו
 בגמלות לוחשות או בעשיון ולא יוכל לכשף העולם יסוד
 הבסא הוא תמלץ יצירה והוא יעמוד בקוף כן האדם
 בעוקוס מושכו עמס דק ונקרא עמס הוא עמס הכבד

תוריש כשהיא שוכנת סמוך אחר הבטלה על כלל ימין
 הזרע ככנס בנותן נקנים של ימין וילדה זכר וממדת
 הטומאה לזאת ולסוכך ארבע טמאה אלף שבעת ימים
 וטהרה ל' יום וכשהיא שוכנת סמוך אחר הבטלה על
 כלל טמאה הזרע ככנס בנקנים של שמש וילד נקי ואין
 בטומאה ממדת לזאת לפיכך טמאה שבועים והוא שמשו
 תחת לראשי וימינו תמקני כדי להליד זכרים עכ"ל :

אלו הן הכבד מול טלה ומדע כיסן * המרה כנגד מול
 שר וחזיר השחול תלומים * וסיון * המסס סרטן תמוז
 כוליא ימנית ארבע ואב * כוליא שמלית בתולה ואלול *
 קרקקן מלואים תשרי * קיבה עקרב מרחשון * יד ימין
 קשת כסלו * דגשגנדי טבת * רגל ימין דלי טבע * רגל
 שמל דגים אדר * בעול * ארצות ז'ימ' ז'רקיש' ז'היכל'
 האדם ז' שפרים * הפה ז' נהרים * ז' עינים ז' אונים
 ט' אברים בראש ט' מראות כניב הכסא * ג' שעות
 ראשונות של יום קם ולח ואז ימשול הדם * והם כנגד
 האביב * כיסן * אייר סיון * ג' שעות שניות של יום קם ויבש
 ואז תמשול המידה האדומה והם כנגד קציר תמוז
 אב לול * ג' שעות שלישיות של יום קר ויבש ואז תמשול
 השמורה והם כנגד הכיור תשרי מרחשון כסלו * ג' שעות
 רביעית של יום קר ולח ואז תמשול הליל * והם כנגד
 חורף טבת טבע אדר * העולם

סעיף טז כתב ר"ס גאון וקום דירה
 הולד בחדש ה' הוא
 רחב ובחדש הק' הוא נר ובחדש הס' הוא יותר רחב וכלן
 לפיכך הוא חי בן ז' וטולא בן ח' כי הכנסתו ויציאתו
 דברים והאנושי בנייהם זה :

סעיף יז איתא במס' כילה פ' המפלת
 האב מודיע לבן
 שממנו יעצמות * ונידים זכרנים ומוח שבראש * ולבן
 שבעין * (וסימוך ג'ס ז'לע ג'לס) אמו מורעת אודם
 סימכו * עוד * ובשל דם * ושער * ושקור שבעין
 (וסימוך עב"ד ש"ס כל"ס) והק"נה כותן בו * רוח
 וכשמה וזו הפנים * וראיית העין * וזמיעת האוזן * ודבר
 שפטים * והלך רגלים ודעה ובינה והשכל וסימוך כו"ד
 כ"ס ב"ה שד"ר סימן אחר כך ז"ר שר"ה דב"ה כשמה
 דוח ז' ז' רא"ת שמו"ע דבור הלך דע"ה ב"ה שכל
 (כל"ס) וכל"ס שאר כותנים * דברים כל א' ה'
 דברים והקב"ה כותן * דברים והנה א' הוא מטפת שניהם
 כעשה נקודה א' נשמית ומוכה ותפסטים הי' דברים
 שלהם והק"נה כותן * ומשה נקודה * וכיוצא א' רוחני
 על הט"ס הריא ומתפשטים בה ג' ל' דברים הרי כ"ב
 בחינת כנגד כ"ב אותיות התורה הולדקים גוף וכשמה
 יסר כו"ס כ"ד * במקמי האמת ז' :

כבד ב' מאמרות האדם בידים ורגלים כב' א' אצבעות
 העולם כבדא בשכ"ל האל * ש"ס יום ששה שס"ה גידים
 באלס * העולם מלמלת בימות הקמה כן האדם מלמלת
 בימות הקמה מן השמש * העול * חזיר מלא רוח כן האדם
 מלא רוח * העולם אין דבר בלא וזו א"ס' העלה נחלק
 לשנים האל לא טוב היות האדם לבדו * ולפי שכל העולם
 נגד האל פ"כ יאמר בלבו אכי עולם מלא והק"נה מראה
 כבודו דמות כמראה אדם * אפי"ל אשתא אעשה טוב
 ותהא נשמות צורה בצרור החיים שהרי נפשה בו מרות
 קדשו ואכי הקטן כעבתי * לך לידע במ' תביב האל העלו'
 לפני בוראו שהו' על קטן ויאה בוראו בכללנו בחי עכ"ל

סעיף טז כתב במ' התולדות ז' נקבים
 ים בלשה ג' מייחין
 ג' משיחאל וא' בלשצב אס ככנס הזרע בנותם של
 ימין תלד זכר * ואם בשל שמאל תלד נקבה ואם באונש
 תלד טוטום או אבד רונכום * וכשהיא שוכנת על ימין
 ככנס הזרע בנותם של ימין ותלד זכר וכשהיא שוכנת
 על שמאל יולדת נקיבה * ואעשה עמנו על הכטן
 שלה הריש כדי שתוריש אשתו תחלה יהיו בנים זכרים
 ומי שיבעול וישה מתוך תלות בעילה ראשונה תהא
 מוריגת תחלה יהיו בנות זכרים ומסיים במקומו פ'

דס' רוח בלכ' נשמה בשמות חיה יקודה הם עוקיטו' את האדם:

סעיף יט איתא באבות דרבי נתן כשברא האדם בא

בידים קמועות לומר כל בעולם שלי הוא' והולך כשמת

בידים פשוטות לומר הו' לכם כל מה שקניתי :

סעיף כ איתא בעם' אלהות כ' א' רמ"ח אברים:

יש באלס' ככף הרגל טו"ה

ו' בכל אצבע' עשרה כפ'

א' הסמוך לעקב וקוס כתב הר"ח כע' כס'

סיכור הרגל' והשוק העממיים שיש באלס' שס"ה

ב' נשוק ה' בארבעה א' ג' דים שוקטים וש"ה

דיכ' ג' בנזקא לראשית ג' דים דופקיס יש באלס

במקום סכר הירך והגוף

ג' א' כנלעות' כפיסת היד ובכל אצבע ב' בעגס

הסמוך ליד הוא הקנה ב' במרפק שהוא מקום כפיסת

הזרוע' א' בזרוע ד' בכתף ק' א' עוא וק' א' מזה של

זה שמחה עד עכשיו יוצא א' מהגוף הוא כנגד יד א'

ורגל א' ודופן א' רע"ב י"ח חוליות בשדר' י"ח בראש י"ח

בזואר ו' במכתב של לב שהיא הקוה כמו מפתח ללב לפי

שכנגעוה המזה נפתחת הריאה מעל כ"ל תגשב הריא'

מל רע"ב בהלכת שמונה לו דרך להכניס לו האויר ולהוציא

ההכל' בנקבותו הוא כלי הורע והזכרות ר"ל הניגים

ג' יד האמה כ"ל המשנה אבל לא העפתקיה בזרעה

שם כדי להניבם על מתכותה העתקתי מל' האבזורה'

בפירוש המקור פי' ה' כנקביו פי' ה' כקבים יש באלס

מה ארון חוטם פי' האמה ופי' התחתון ופי' במשנה

בדמוסי תי"ט במקור שכתוב ה' גזואר וכן הוא דמוסף

ר"ה ונ"ח דפי' הזה אינו דאלו הנקבים לא נקראו

אברים כי הנקב החלול נשמה מוציא והכנתו בש"ש

הרמ"ב והאבזורה:

סעיף כא כתב כס' הכקוד להרר'

ניקאטיליא כל זרות

נברא הכל' ש' יסוד האש נהרים חום בשנה ראש נכפש

כ' יסוד המים ערב קור בשנה בשן נכפש ר' כוכב

הקרא כוכב יוס' ה' בשנה און ימין נכפש ב' כוכב

חמה יוס' ג' בשנה אף ימין נכפש * כוכב זקק יוס'

א' בשנה עין ימין נכפש (ועיין בפ' עמוקמלך ד"ע ג')

קצת נע"א) ה' טלה בעולם כיון בשנה כבד נכפש'

ז' תאומים בעולם כיון בשנה טמול נכפש * ט'

אריה בעולם אב בשנה בוליא הימנית נכפש * ל'

מאזנים בעולם תשרי בשנה ושט נכפש * ס' קשת

בעולם ככלו בשנה די ימין נכפש * צ' דלי בעולם

שנט בשנה רגל ימין נכפש * א' יסוד הרוח נקר ררה

בשנה נזיה נכפש * ת' כוכב לננה יוס' ו' בשנה און

שמאל נכפש * פ' כוכב נונה יוס' ד' בשנה אף שמאל

נכפש * ר' כוכב מאדים יוס' ב' בשנה עין שמאל

נכפש * ב' כוכב שתאי יוס' ו' בשנה פה נכפש

ו' טור בעולם אייר בשנה זרה נכפש * ח'

סרטן בעולם תמוז בשנה תמסם נכפש * י' בתולה

בעולם אלול בשנה בוליא שמאלית נכפש * נ' עקרב

בעולם חשון בשנה חמיס נכפש * ע' גדי בעולם

טבת בשנה יד שמאל נכפש * ק' דגים בעולם אדר

בשנה רגל שמאל נכפש עכ"ל :

ועתה איני לך תמונת אדם לפי סדר האותיות

שכבר' זו האדם' ראש בש' עין ימין

בג' עין שמאל בד' אף ימין בכ' אף שמאל בש' און ימין

כד' און שמאל בת' פה כדב' הגויה בא' הכטן בע"ה הבני

חמיס כז' יד ימין כס' בע"ה יד ימין כח' יד שמאל

בע' רגל ימין ד' רגל שמאל בש' יד שמאל בע' רגל

ימין כז' רגל שמאל זק' הושט כז' בע"ה הכבד על' קיבה

כז' קורקבן נק' הכבד כה' הטמול כז' (כ"א כ"ס)

הערה כז' (כע"ה כז') המעיסכז' ההמסם כז'

(כע"ה בע') הכוליא ימנית כט' כוליא שמאלית

כי' :

ואתה בני אס תעיין סס ותעיין בהקדמה

ו תבין כמה סודות בעמקי עמשה

בראשי' ומעשה מרכב' וכוד בריאת העולם ושנ"ה נכפש

זסעיין עין וגדולת הכבוד ית' אשר הסליא לעשות עם

בוראיו ובה' תוכל ליד' להבין בעניני רפוא' לשמו' בריאתו
 כדי לעבוד את בוראיו וית' וראוי להללו ולשבחו ולברכו
 בכל ברכה ותהלה ועל כן הקדמות הקודמת' היא להבין
 מעם קט מהות האדם ובריאתו וכונת כל אבר ואבר
 על מה תכנתו כל' שהוא עשך וכוונת וו'וא' אות כבר'
 כל אבר ואבר שאל' כדי לברך את ה' ועד' כל עמית
 תאמרה ה' מי כמוך ועד' שורה כל עמיתו את
 מהכה לא כשברה :

סעיף כב איתא במ"ל למה התפילה

התורה בב' לפי שהוא
 ב' ברכה ולא בא' שהוא ארירה כלומר' ה' והב'
 הן סמוכים וז' לזוהן הראשונות ומה שלא התפיל
 בא' שהיא ראשונה מן הב' לפי שארור וברוך הוא דבר
 ופלוס ולכך התפיל בב' שהיא ל' ברכה והוא פלוס
 הארור ויש מקשים ע"ז ולומדים הרי מוצאו בוקק
 הארץ ובלוקה ביוון והרבה דברי' רעים שמתפילים ב'ב'
 ב'כ למה לא התפיל בתורה בא' וי"ל שלא יתכן לומר
 זה שהרי הפך בוקק הוא עליו והפך ביוון הוא כבוד
 ואין א' מהם מתפיל בא' ולא תמצא' בא' ב' דבר והטוב
 מתפיל באלו הב' אותיות כי אם ארור וברוך
 (אבודרהם) ותידון זה אין לו הכנה וכל' כדונתו לומר
 דהקב"ה ברא העולם בל' ברכה בב' כדי שכל
 לא יטיב ס' ממשו' אזי פתסך לו מברכה לקללה לארור
 ס' והפוך לו ע"ד כי הפך הברכה ארור מש"כ אותיות
 אחרות לא כמצאו סמוכים יחד דבר והפכו :

ונלח לתת טעם אחר למה נברא העולם ב'ב' כי

באות' נברא ה' האדם שלא נברא העולם
 רק בעבור האדם להללו כפ"ה מלא ברכת ה' ולדבר ד"ת
 ולזכות לכבוד שבתאי שהוא שבת העולם שכלו שבת
 זאתיא כהא דבר קשרא בנ"ר למה נברא העולם
 בב' להדיעך שהן שני עולמים הנה' והנה' בועי' פ"ב
 מלא שירה וברכות והודאות וד"ת בעה' כזה לע"ה
 עולם שכלו שבת ושניהם נבראו באות' ככז' :

סעיף כג בתב ער"מ הרונה להיות חסיד

ושקרא אוהב מורע אברה'
 שנאמר ורע אברהם אוהבי גרין להיות שמו נסיתו

מברך להק"ה בברכות הנהיג וכן בתפלתו ובתורתו
 וביוצתיו ובקבלת פני אדם בשמחה ובמי' המועדים
 כי עיני הברכות שתקמו אצמי ככסת הגדולה על כל
 דבר ככז' והמברך בשמחה וכל טוב נעשה מוכנה
 למדת הקסד וזה כל' משז' היא מאן דבעי למהי
 חסיד' לקיים מילי דברכות :

סעיף כד כתב הרד"מ הממלא כריסו ואופל

ואכילה גסה היינו עד שיסתפק
 תאונו מאכילה לגמרי אינו יכול לאכול יותר מחמת רוב
 המאכל תשמן האיסטומאח למוטה וכד' עליו המאכלים
 ע"כ כס' הגן ל' יומן לוריא' ו' וה"ה שתי גסה
 ודבר זה נומרים לו להכבד עליו תלים רעים ומתוך
 כך יבטל מ' ותפלה ואס' עושה לשם מנוה כגון
 שבתות וי"ט עובר ג' לאוין השמר לך פן תשכח כל
 תשקנו שממלא כרסו כמו בהמה ונלו' ירס נקרא
 שאוכל יותר מכלי שזכנו ונקרא רשע שוכח עמלו לירי
 קרי ואסור לברך אחרים ברכת היוון שנאמר בטן
 רשעים תסמר פי' רשע שממלא עד שיסתפק תאונו
 וממלא כריסו לבהמה תסמר פי' אכילתו מברכה פי'
 מזה מ' אבל ירא שמים אינו ממלא כריסו ואינו אוכל
 אלא לשבע כפשו דתבי' ואכלת ושבעת וברכת פי' אכיל'
 שהיא לקיים הנוף אתה חייב לברך בה' אחרים עכ"ל :

סעיף כה כתב באנר' הקדש להר"ב מ"מ

ו' הכותן מוטנו בין פסון
 לדרוס ר' בין השום והקר ידוע הוא שכל מי שכלל
 מוטפה קרה יהיה לעלם פתי וכלל ומי שכלל מוטפה
 מזה יהיה בעל קמה ובעסן אבל הנולד מוטפה מיוצעת
 בין קור וקום יהיה לעולם אדם חכם מיוסן בדעתו
 יקר חת איש תבוכה ויהיה במל' ותי' ודעותיו מועד
 עם הכרמית ע"ז וכתת לאתק' זרע אצמים וידוע כי
 סבת המכלת נפלים היא בהתעורר הרעם לא מן
 הקצוות אם לערבות אם לתאוה מפלת אם לקור אם
 לקום כי בהיות הרעם ממוצע לעולם לא תפיל באשר
 בהיות הפלם בענין מעוקל יטו המאזנים לא מן הכדרי'
 ידוע הוא שכל זיוון בא באצטומאח ומן האצטומאח
 יורד אל המעים העליונים למוטה מן האצטומאח ומאות'
 המעים

המעיס הכבד מוצץ הטוב והנבחר ממנו והשמן והדק והכפי שפאיתו מוזן והשף דומק איתו לזועים התחתוכי ויוצא דרך הרעי ואותו הדבר שבכר מוצץ הכבד פוזר ומשלו ונמארו דם והלב משלמו לכל האברים וכשהגיע הדם לכל האברים פוזר בכל אבר עמוין האבר בשישול שלישי ופוזר בכשר בשר ובשומן שומן ובעצמות עצמות ובעורקים עורקים ובגידים גידים וא"כ נמצאת בהמה ששקשה למאכל האד' כי לטובה היה שגלתה מוודרנה בוף הבהמה למדרגת גוף האדם וזהו דרך כל מורכב ע"ד יסודות מעולם התחתון הדומם והנחמס כיוונים מן היסודות והכ"כ כיוונים מן היסודות ויון הנחמס האדם כיוון מכלם וראוי לכל אדם לאוכל מאכלים ומזונות הנוכחין בין החום ובין הקור והם הדברים המולידים דם קני וך וטהור ואותו הדם עתיד להיות כהפך לשפת הזרע והוא עתיד להיות יסוד ובנין לזהל הגולד המולד מן הזרע וכן להפך אם היה המזון רע עב ועכור והמזון טרם הסבור היא סבה להיות הולד פס או פתי או זדיק או רשע ולכן כסמך להגדיל בין הטמא ובין הטהור ונו' לאשה כי תרעי ונו' ומיך ליה פ' נגעים עכ"ל ועיין בדרושינו שכיוונתי להרב המקובל האלקי הזה פתי' הספוק הזה ו ע"ש באורך יותר :

וכתב הכי ע"ש פ"ה ו' ז' והם אלוה"ק ברכות בין היסוד ובין הלילה כשהולך לישן מדרך המפיל מנלי שניה ובשאר מצדך עכ"ל ואשר יצר ועוד מצדך ט"ו ברכות מאלקי כשמה עד הגומל ספרים טובים ונו' ברכות על התורה (על ד"ת הערב כל אשר נברר בנו (אבודרהם) (וכן פסק האר"י ו' ל"ה ג"כ יוש לעשות אמן על ברכת על ד"ת והערב כל בלא ז"י) וברכת זינית וברכות תפילין) וב"ט וישבת וברכות ק"ט שמרית וערביית ז' הר"ל ב' ויראו עיניו (אבודרהם) וג"פ י"ט ברכות דתפלת העמידה הרי ז' ברכות וכו' סעוד' שהוא כושר א' שמרית וא' ערביית יש ע"ו ברכות א' כשנטול ידיו וברכת המזיא ז' ברכות של כה"ע וכשהוא שותה מוצרך לפניו ו' ואחריו הרי ק"ה (או ק"ו) ברכות אדם מוצרך בכל יום (סוף מברכת המים והיין והפירות (אבודרהם) ואם הוא מתעבה פסרוס' מבעודה א' שאינו כושר ונמצא שאינו מוצרך אלא כ"ז יום ויש להו שליוון שכוחי זינית ותפילין בתפלת המנחה ויברך עליהן ובשבת (וי"ט אבודרהם) ספר בכל תפלה ר"ב נרכו' כי אין בהם כי אם ז' ברכו' ברכות התפילין ג"כ ספר הר"י ז' (וברכות יראו עיניו הרי ל"ט (אבודרהם) ונגדס אנומוס' ברכה א' משען ז' וקידם ותפלת מוסף ש"ש בה ז' ברכות ובעודה ג' ש"ש בה ס' ברכות הרי י"ב ספרו עדיין ב' (או כ"א להשלים ק"ה (אוק"ו) שאינו מברכים בכל יום נמצא שלהשלים ק' ברכות ספרו עדיין ט"ו ברבו ממצא להו בזמני פירות (והמים ובמיני בשמים שמוצרך על כל ריש ברכה הראויה לזוכן על הפירו' עד שמשלימוס (אבודרהם) ואם הוא מתעבה בשבת פסרו ט"ז ברכות שבעטודות וט"ז ברכות שמסרים בכל שנת הר"ל' וכשתה מוצך ברכו' שנוכחים הקוראים (היינו בשמירת ז' ובמקם ג' וכ"א מצד ג' ברכות) וז' ברכות שברך המטטר הרי ז' עדיין פסרים ד' וברך להשלים בברכת זינית במנחה וברכת זינית בשאר על טלית קטון וברכת הרים

המעיס הכבד מוצץ הטוב והנבחר ממנו והשמן והדק והכפי שפאיתו מוזן והשף דומק איתו לזועים התחתוכי ויוצא דרך הרעי ואותו הדבר שבכר מוצץ הכבד פוזר ומשלו ונמארו דם והלב משלמו לכל האברים וכשהגיע הדם לכל האברים פוזר בכל אבר עמוין האבר בשישול שלישי ופוזר בכשר בשר ובשומן שומן ובעצמות עצמות ובעורקים עורקים ובגידים גידים וא"כ נמצאת בהמה ששקשה למאכל האד' כי לטובה היה שגלתה מוודרנה בוף הבהמה למדרגת גוף האדם וזהו דרך כל מורכב ע"ד יסודות מעולם התחתון הדומם והנחמס כיוונים מן היסודות והכ"כ כיוונים מן היסודות ויון הנחמס האדם כיוון מכלם וראוי לכל אדם לאוכל מאכלים ומזונות הנוכחין בין החום ובין הקור והם הדברים המולידים דם קני וך וטהור ואותו הדם עתיד להיות כהפך לשפת הזרע והוא עתיד להיות יסוד ובנין לזהל הגולד המולד מן הזרע וכן להפך אם היה המזון רע עב ועכור והמזון טרם הסבור היא סבה להיות הולד פס או פתי או זדיק או רשע ולכן כסמך להגדיל בין הטמא ובין הטהור ונו' לאשה כי תרעי ונו' ומיך ליה פ' נגעים עכ"ל ועיין בדרושינו שכיוונתי להרב המקובל האלקי הזה פתי' הספוק הזה ו ע"ש באורך יותר :

סעיף בו איתא

בס' התפלת המז' חייב אדם לברך בכל יום מלאה ברכות (לפחות) דנתיב מה אלדיך שואל מעמך א"ת מה אלא מלאה (ובל"ט כי מה קרינן בקומן מה במשנת גומחה א' נסה בין המ' לה' הרי כאלו כאמר מלא ומלאיתו וא"כ באבודרהם) וכתב בע"ז והו' מהמנהגי' גם מ"ה עולה באת ג"ט והוא ק' וכן כ"י ב"ן יבורך גבר א"ת יבורך אלא יבורך (כי השל"ס היא' נמשכת ממנו והנקודה שלה עולה י"ו כוון קיץ שעולה כקודמה י"ו הרי יבורך ויברך א"ה גם כי הוא פסר ו' הרי יבורך בל"ט) וכ"י ב"ן ג' מלאה וכן ק' אותיות בשפוק דמה' אלקיך ונו' ושאל ג' לטלא וי"ג נס דוד תקן ק' ברכות דכתי' חוקם ע"ל ג' י"ב בכל יום היו מתים ק' כפשו' ישראל ולא היו יודעים על מה היו מתים עד שאמר

אור החיים

הקדמה

ברכות הגהנין

ולדעת האומרים לאין
 ומברכין על התורה אלא
 שתי ברכות דהערב נא
 אינה אלא סיוס ברכה
 ראשונה כנגם במקוקה
 ברכת המקדש שמו ברכים
 והתנ' כתב' בזמין הברכו'
 עכ"ל הבי' וכתב' בחי'מ'
 הוא דלא משיב לברכת
 תפילין לא לא דם"ל דא"מ
 לא א"ך א"ך קשה מאי דלא
 קשיב לקידוש אלא לברכה
 א"ה הוא דבר תיחא שהרי
 מקדש בלילה וביום ועוד
 דקידוש לילה בעצמו הוא
 ב' ברכות עכ"ל (ואם
 יכול להוסיף בכל חס על
 ק' ברכות הרי זה יתווכח
 כח"ש דוד והוספתו על
 כל תהלתך) (אבודרהם)

הג"ה
 וכתב' בחי'מ' כראי מזה
 לכוין לברכ' הפ' בברכות
 תפילה אינו מוסיף לו
 להשלמת המנין ונ"ל שעמו
 כיון שהוא בעצמו (אינו
 מברך) ונכ"ל דהלא בלא
 ק' ברכות נרדף לענות ב'
 אמנים ככ"ש הר"ם האר"י
 ז"ל ה"ה והרב"מ הר"א שפני'
 ומצאתי אח"כ בתשובת
 מהרש"ע סק"ד"ז אמנים
 שרדף לענות לא תשיבין
 האמנים אחר ברכות
 התפלו וכן אחר הקדמי'
 לנגוסיהו ואשריבו להשלי'
 ק' ברכות ו' קדמי' ולכן
 צריכין להשלים הכ' אמני'
 כח"ש הש"ע ס"ו ס"ד כי
 כוהנין שאחר שברך ברכות

ולמען
 שלא יסור כל מים מורי ז"ל ה"ה כי להוסיף
 כוסף בחלו וללא לנרות ס' ע"כ הגנו ג"כ
 הקדמה מורי ז"ל בכתבו וכל שזכור ותענית והסכמת שלש'
 עמודי העול' הוצגנו ג"כ פה למען על טוב וזכר שמונת'
 וזכותם יעמוד לנו ולכל ישראל ויהי חלקם בתי"ס ויהי
 נועם ה' לקינו עלינו ויכ"ש וי"כ אה"י :

סעיף כ"ז
 הקדמת מורי האלוף הישיש מוודרך
 ועל יבגן גנו מבראא תושב ריק' אפט
 זצ"ל ה"ה בכתבו וכלשונו: יען
 וביען שראיתי שלמים וכן רבים סומכים על הכלל הזה
 על הכל שאמר שהכל יצא: ועל כן על כל מה שבא לידי
 ומסופקים כיצד מברכין הם סומכין ומברכין שהכל בלתי
 שאלת חכם אבל באמת לא יפה הם עושים כח"ש הרב
 וסר"מ ז"ל וז"ל בדרך ה' (הג"ה)

יוס יום וגו' ומברכין וכי
 ביום מברכין ובלילה אין
 מברכין אלא בכל יום יום
 ענו לו חשיך ברכתו
 בשבת ושבין שבת וזי"ע
 משין י"ע הכי נמי על כל
 מין ומין צריך אתה לברך
 הברכה דאיתה עין עכ"ל
 וכשאתה מברך על כל מין
 ומין הברכ' שטבעו קמיו'
 השייך לכל מין ומין בזה
 כיבר גדולתו והשפעתו
 על הקב"ה יותר ויותר השפעה פרטית שמשנית על
 דריותיו לתת לכל איש השרד לו' והוא נמי כונת מו"ל
 שאירוב במרח' ב"ק האי מלך דבש' למהו סודא לקיים
 מילי דברכות י"ש לתמוה דמשמע ומי שלא קיים אותן
 סדיד הוא דלא מקרי אבל רשע גמי לא מקרי בתמיה
 והלא התוב סדר הו' לאיש יושעית' דאית' בבבבא' כ"ט
 כל שיהי' בש"ו בלא ברכה כלא גזל אביו ואמו וכלו
 גזל הקב"ה וכנסת ישראל ומגר הוא לירבעם בן נבט
 שהשחית ישראל ללבושים שחשמים (סיר"מ גוול להק' כה
 את ברכות ולכנס' ישראל שבטטטאו הפירו' לוקין לפני

השחר ועבו אחריו אמן חזר א'
 ועושים אחריו אמן וכסדר
 שבו אמן תהלה ואין לערר
 עליהם ולומר שכבר יצאו
 באמן שענו תהלה וסבני
 שהמברך אינו עובד להוסיף
 אחרים ואפי' אם היה
 המברך מוכין להוציא אחרים
 הם מכוונים שלא לנאת
 בברכתו מי שמברך לעצמו
 ואפי' אשתו ובניו גדולים
 וקטנים ומברכין לו כה"ו
 וז"ל ס"ק"ט דאף כשגמרה
 בברכת ש"צ את תפלתו
 ומוכזה שתי' סגן ארבע
 כיון ששמעתי יודעת קנת
 תכמים כי אהוה שורע
 כעוב' ואפי' עוב' כמותל
 הרי' א' ע"ו אמנים וקרוב
 לשמוע עו"ר ברכות להשלים
 המנין אפי' כי לא נתקדשה
 דעתו בכך כי לא אמר שומע
 בעובה לא בשעת הדחק
 לתי' שיהי' עמוד בתפלה
 ולא הרסוהו להסבוק לעניית
 אמן ולא קדמי' וקדושה
 לא כך אמר דבין דלישהי
 ולכוין דעתיה וכן בין
 תפילין של יד לתפילין של
 ראש

לש"צ) :
 על הקב"ה יותר ויותר השפעה פרטית שמשנית על
 דריותיו לתת לכל איש השרד לו' והוא נמי כונת מו"ל
 שאירוב במרח' ב"ק האי מלך דבש' למהו סודא לקיים
 מילי דברכות י"ש לתמוה דמשמע ומי שלא קיים אותן
 סדיד הוא דלא מקרי אבל רשע גמי לא מקרי בתמיה
 והלא התוב סדר הו' לאיש יושעית' דאית' בבבבא' כ"ט
 כל שיהי' בש"ו בלא ברכה כלא גזל אביו ואמו וכלו
 גזל הקב"ה וכנסת ישראל ומגר הוא לירבעם בן נבט
 שהשחית ישראל ללבושים שחשמים (סיר"מ גוול להק' כה
 את ברכות ולכנס' ישראל שבטטטאו הפירו' לוקין לפני

צ"ע שה' נוקל בואים אחרים ולומדים ממנו לעשות כן
 ליהנות מן העד' ז' בלא ברכה ולכך נקרא זה המקל מכר
 הוא לאיש משחית ליתן שקטו והשטיח כך הוא שומח
 ומשטיח א"כ נקרא רשע גמור אלא ה"פ ה"י מאן דבעי
 למיהוי חסידא לקיים מילי דברכות ר"ל שלא יסמוך
 עצמו על הכלל על הכל שאמר שכל יצא אלא יוכרך
 על כל עין ועין הברכה השיך ליתו מין וקדוים קיים
 מילי דברכות (לשון כתיב האר"י ז"ל כי ת"ו הסוטר
 עצמו בברכת שכל הרי זה בור שקלוהו מול) וע"כ
 אורתי כנדר מצלי ולקטתי עוקפת דינים דברכות
 מן הא"ח מן הש"ע וב"י ורוקס ובלבן יעמק ברכה
 ואכזר' ה"ס וסדרתים ע"ד אלפא ב"תא ועשיתי
 כללים קצרים כדי שכל איש ואיש ימצא עזוקתו
 ושאלתו בלתי שאלת שום קדם ואמר שגמורעו וסימתי
 המלאכה הזאת מלאכת
 שמים ונחתי א הגאון
 הגדול קצ"ר יוס' סירקס

(הנה"ה)

לשון סדר ברכו' למש"רר
 מיכל מרפטשק א יתמוץ
 האדם שום מנוה יעשה
 כדיש בשלימות וע"כ
 קצר' חסיד בעבו שוקבל
 בושט בדקדוקי המנות כי
 תרגושל חסידה חיוורת'
 וכן האדם השלם שוקבל
 בושט בדקדוקי המנות
 כדי שתה' המנוה עומדת
 בשלימות נעמלה בלתי
 קצר דבר מה מאותה
 מנוה עד דאזיל במוקף
 ואתי חיוורא :

סעף ק"ח

ולמען יהא ננוי ביד
 כל אדם ויהיו מכלל
 הפסוקים דמקיימן מילי
 דברכות והוקס ע"ל מאה
 ברכו' ולכל יעבור בר חכים וזמן ובאור ונתלה ליהנות
 ולעשול ועל בע"ז ח"ו וכל א' וא' יקנה אותו ונאמר
 בסף מלא למען יהא שגור בפי כל ברכות הנהנין ולא
 יב'ו אלקוסם הסכיוון נשתי' שג' לט"ק להדפיבו שלש

הרעיש ג'אנוי עמודי' עולם ה"ה הא' המיוחד בדר' ומופת
 הדור והזמן שארי הגאון הגדול כוהרר יואל סירקס
 אב"ד ור"מ דק"ק קראקא שנת יוס' א' ט' שנת שנו' -
 והשני ה"ה הגאון כוהרר שג' כמה בלא"ה הרר ינקס
 ז"ל סג' חסד ביריד לנפלין שנו' ס' ואלה פקודי
 והשלישי ה"ה הגאון כוהרר אלוהו בלא"ה הרר אברהם
 ז"ל מליבלין שנת ק"ק אפטא וכמפורסם כס' מורי ז"ל
 שס ב'אריכות לשונם הנס ונדרו ב'גדרת נכ"ש שלא ידפיבו
 שום אדם תוך מושך שש שנים ואני אקוה הא ית' ילאפ"ז
 ללי"ז ובסכדו בשמתי סימוך אן ושכל טוב בעיני אלקים
 ואדם ויכתימו כמה ג'אווים עם הג'אווים הקדושים אשר
 בארץ המה מהסכיוון כנר על סיבוי אורחות חיי"ם
 אשר ברכ"ע הנהנין הזה חלק ממונו ונדרו אומ' להסכים
 ג"כ על כל מי מדפיבם הקיבור הזה תוך מושך וזון מה
 זולתי ובלתי רצוני :

סעף ק"ט

בנימן ואב בבאר ז"ל ר"ח מקראקא
 באשר לא וביתי להדפיבם הס' אורשות חיי"ם ונברכ"ע
 הנהנין כלו שנת השק"ט לברט דק עוקצו מכל א' מהס
 ואף גם ביועט הקט קט היריעה מהכלי שששלת בנ
 חנים ויורו המורים בקני הקנאה קבאת כופרים ואל
 אלקים הוא יודע וישראל הוא ידע כי לא לכבוד עשיתי
 ולא לכבוד בית אבא עשיתי כי אס קבאת ה' נבאת
 תעשה זאת לזכות את הרבים אנשים אשר בערכי
 והפוקתים מערכי למען ידעו לברך את ה' מילי דברכות
 הגדולים והקטנים ואשר ראיתי שלמים וכן רבים נבוכ'
 הם בארץ ומוספוקים בינך ומרכין : ואף כי בער אנכי
 מאיש ולא בינת אדם לייב לא למדתי סכני' ודפת קדושים
 אדע בעתיה וגם פשט הכתוב שולט לא מושך עצמו
 ואחרת עמו כדעת הרד"ק וכל יוני גדלתי בין הפוקתים
 והרבה למדתי מערבתי ולא ספרתי מהם אפילו במלקק
 מן הים תיובתי יתרותי על מ"ס ז"ל מנוה שאין לה
 דורשי' היא כמות מנוה לקון עליה ומה גם כי טקס גדול
 מודרכי התשובה אשר ראווה בעקבות משיאל לזכות את
 הרבים' ואיתא כתיב' כס' חסידים ס' תק"ל וז"ל כל
 מי שגלה לו הקב"ה אזה דבר ואינו כותבה ויכול לכתוב

שרי זה גזול מי שגלה לו כי לא גלה לא לכתוב דכתיב
 פוד ה' ליראיו ונריתו להודיעם וכתיב יפנו
 אטיבותיך קוזה וזה שכתב יראו בהשפט על כל בעלם
 שנורה שבעלם אם טוב שגלה לו אם רע שאינה כותבה
 וכו' אף שיש לי תל' כמה מלות ביירות מזה וזוהי הם
 כתובים על כל שלקי התורה כנגלה וכסתר ובטו' לא
 וכתיב למדעם על כבוד להדפיסם בעת ע"כ כערת
 ספני להדפיס הקובץ הקטן הזה כאשר הפצונו רבים
 בגדולה רבים בתורה ועץ חיים למחזיקים ולשעבר
 שנת הקטן פרסו עלי גולתא דדברא והסכימו עמי
 על שני הספרים משולבות אשה ל אחותה והיה המשכן
 אשר הם אורחות חיים וברכת ההנהיין שני
 עמודי עולם והמה בדפוס אשר הדפסתי המעט קט
 מהם ה"ה ר"מ ואב"ד דק"ק קראקא והגליל הגאון
 הגדול מוה"ר ליבמן תיש"ו ז"ל ה"ה: ור"מ ואב"ד דק"ק
 ליסא במדינת פולין גדול הגאון הגדול מוה"ר יצחק
 ז"ל ה"ה אייל' כבוד: בגזרת כפ"ש שלא ידפיס סוס
 אדם אחר תוך שש שנים וזלתי ובלתי רשע ובשנת ת"ו ז'
 הסכים גם מוה"ר הרר גרשוני נר"ו ר"מ ואב"ד דק"ק וויכא
 והגליל החיותו עדיין באותו הפעם בק"ק פרושטין: גם
 פרצ הגאון מוה"ר אברהם אשכנזי ר"מ ואב"ד
 דק"ק באשכנזין הסכים גם שנהה ה"ה: גם הסכים
 הגאון המקובל מוה"ר הרר יעקב טעמ' דלש שנת
 ה"ת' לפק"ק כאשר הנה בכתובים אתי עמי בלומה לי
 בעתה משך עלי הגאון הגדול מוה"ר גרשוני נר"ו סוס
 של ספרו כאשר גמרתי בדעתי להדפיסו כלו שנית
 והוספתי בבר' כת ההכ"ן דברים מעטים אחר סיפוס
 ועיין רב בספרים אשר הוכרתי לעיל ולקמיו מילדי וסס
 עיין השננתו עליו בגדול וך שכלו ישר הולך ודעתו
 הרחבה ולבו הפתוח כפתחו של אולם לראות ולחפש אולי
 ימצא בו איזה שגיאה או דבר מה הנ"ע ולמען לא יחא
 מתפת ידי ס'ו דבר שאינו מתוקן יי' יאריך ימיו ושנותיו
 כבעימים ויהיה שלקו כחיים לעולמים: ברע כשר
 חיים וקיימים וה' לקיים הצאות: ימים למ' זב"ה אית
 וישמיענו ברחמינו שנית ברכב לקר' אלפי שאלן ורבויות
 רחמי קן השלמות ויעשר ויאמת ישועות הנבואות כ"כ

אכ"ר :

סעיף ל לסב

ראוי לכל אדם לנמול סבד
 לכפשו ולהתענג עמו כיד
 ה' הטובה עליו בכל מיני עינוגין כדי לחזק גופו לעבוד'
 הש"י ואיכנף עמו בית' בפרס ת"ס שממעט במלאכת
 שמים: אם לא בריתי יושם ולילה חקת שמים וארץ
 לא שנית דוגמת עש"ל שסבור בקר' מוסף מוסני שיער
 עצמו מן היין מוכ' המצטר עצמו מכל דבר והכני
 מלמדך תשובה מעולה והיא שמורה מאד וקלה לרוב
 בהיות המאכל או המשתה שלכסני מתוק למך ומביב
 עליו ביותר ימשך ידיו ממנו וימנע עצמו מן המאכל
 וזהו תשובה בכל עירן וזמן ומורה ומקובלת עד ה'לקר'
 וכ"כ כמה חכמי המוס' עב"ל וכ"כ חכמי הרסוף' עלה בידינו
 בהקדמה הזאת אף גם שיצאנו מן מנדר הספר הזה
 כילא כיווננו רק על מילי דברכות אשכ"כ ההקדמה
 היא לילקוט ומכור בפני עצמו וקרא' בשם אור
 החיים וכוונתו נ"ב שעי' שכלע תכונ' בריאת האדם
 כוונתו ואיכותו ידע ויכיר את גורלו ע"ד ועשרי אחר
 אלוה וישמור בריאותו בעיניו הראוילו להיות בריא בכוסו
 לעבוד' ית' ויברכנו על מין ומין משני דרכותיו בשמחה
 וכלב טוב והמנכך יתברך באלק' האמן ואמן :

סעיף לא לס הבונת

להיות זיהר חריו מאד
 בברכות הנהיין ככוונה גדלה: מי שזכה בברכות
 עליו כאמר בעבור תברכני כפשי ומי שאינו זוכה עליו
 כאמר והנה עתה לקח את ברכתי הלא אכלת לי ברכה
 (לסב) וזהו כשהוא מברך שלא יהיה מלובלך בידי
 ומטופך בבגדיו ולא יאכל במודמן באקראי אם לא בכונ'
 וישוב לכבוד קומו ולא יברך בידי מוס' אבות ועוהמות
 (ר"ס) ראיתי כתוב שאס' בשעה שהוא לועם
 המאכל לר"כ להודורו ב'ת' (בדיבור או בהרהר) (סס)
סעיף לב כשהולך לעשות איזה עסק
 משא ומתן יאמר אני הולך
 לעשות זה ברשות הש"י ולמען שמו ויתפלל תפילה
 קצרה וזה נוסח רבש"ע ברברי קרשן בתוב לאמר
 בושח בה' חסר יסובגנו וכתוב ואתה מוחיה את כלם
 חלוק

חלוק לי מחסדיך ליתן ברכה במעשה ידי בפעול' זו
 (סל"ה) ויאמר אני הולך ליתן באמונה לשם יהוד
 קב"ה והושבניתי ויכוין ביהוד יאהר'וני ר"מ ע"
 ההוא דשמיר ונעלם יי' ארדים אמת תן לי ברכה
 והצלחה בכל מעשה ידי ואני בטחתי בך שעל ידי
 עסק זה תשלח לי ברכה ויקיים בי מקרא שכתוב
 השלך על יי' יהבך והוא יכלכלך ובשזכיר השם
 יציד פוטטבתו שם ידוד בנקודת יבך ואלו נקודות
 עולין ע"כ כי כל נקודה היא י' וכל שפע ו' כנזכר קמ"ך
 עושה י' כנזכר הכל עולה ע"כ כמזין השם בנילוזו י'וד
 די' וי' די' (ג' חס"ד זש"ה מכל"ל חיים במס"ד כל"מ
 ומשכן וכלכ"ך עולה ק"ל כמזין מלני דמלוי כזה י' י'
 יר"ה ס"ו ו' די' וי"ז ס"ה זה רמז הפסוק הנה'ה
 רוכב על ע"כ ק"ל ונא מרשים י' וארז' קשה מוזכותו
 של אדם בקדושת ים סוף ע"כ טוב להכיר זה להשגיף
 מוזכותיו גם יחסוב הנקודות של יכלכלך עולים ק"ב והו'
 שם של י"ב העולה כמזין ג' שמות אד"ר יד"וד אד"י
 וקראתי הספר הקטן הלוה מעט הכמות ורב האיבות
 ועצמותו:

בש"ם העצ"ם ברכות הנהנין

כשמו כן הוא מלא ברכת ה' וש"ם התואר
 יפה פרי תאר קרא השמו כנון לענין ונאה לנכין בשם

אור חדש

כאשר היה ספר כזה מלפנים בישראל נקרא אור
 ישראל ויש'ן מפני קדש' תוניאו כי בכלל דברי דבריו
 ע"כ קראתי הספר הזה בשם התא"ר אור קדש' ואולי
 כונה שתיקום מאמר סינו בברכתו אור קדש' על ציון
 תאיר קדש' ג' מ"ב סוד י"ב צדוסי' ההו' שנת"ת יאיר
 צנין סוד שבמלכות ואור קדש' ג' תק"ך י"ס וכבר
 ידעת כי במ' תמן שם ב"ן ויאיר בכ"ג ג' אור קדש'
 ע"ה
 וש"ם היחס
 של הספר הזה ליסכו להזכר שויו בקרבנו לעונה קראתי

אור החיים

בשם

וכפרת ההקדמה הוא אם מצד באשר מורי זל קראו על
 שמו ס' אור ישראל קראתי הקדושים שהוספתי על
 כל תהלתו על שמי על טוב זכר' ואם מצד כי אור הקי"
 ג' אור קמ"ה כי כבד ידעת מ"סול ברכות ס' אר"ס
 בר פסא כל הנהנה מע"ה בלא ברכה באלו גזול אביו
 ואמו והם הק"נה וככ"י והם נכחו מא' וא' ע"ל"ין ונרמזו

שניהם בב' תיבות אלו
 והמ"י ואם מצד שכבר
 ידעת כי כל עניני
 הברכות והתפלות למתק
 הדברים בטעם מו"ל'
 דקיקים מהפכים מד"ה
 למד הר והם סוד אותיות
 מנכ"סך ג' פ"רעולה בני'
 אור קמ"ה שהוא סוד
 הכונה דתמן אתון
 מישרים כמו' בוהר) שיר
 השירים ובשיתוקבו כוכה
 לנאל' כמ"ש בנדר' אותיו'
 מנצפ"ך ע"ש נאלותן של
 ישראל כאמרו עד מיהרה
 ירוצו דברו לנאליכו וזכה
 כלנו מהרה לארו שלם
 אור"ך ואמ' תדמה יבסונו
 א הר קדשך י ואכי עבדך
 בן אמתך י מה היא הית'
 אם כל ס' ונדלתני
 לעבודתך י ואכי מורי
 עברת ראשי אשר לודני
 תורתך זכותם יעמוד לי
 להפל ולכלו ולגמורכל מה
 ש'נעתי באמתך ויקיים
 כי הכתוב יפוזו מונה
 מעיינותיך י ולא ימושו
 מפ"ך ומפי זרעך י ומפ'
 ורע

הנה"ה

ל"ם עומק המלך דכ"ב

כלל תיקוניו

ומעשה המצות הוא להזי"
 יקר מוולל להתם פשע
 ולכלות טחאת ועליו נאמ'
 והוא קראתי את בלעז מפיו
 (כטעם סיל בלע ויקאבו
 וגו') והם טעם כיצוני
 כשמות שמתקן אותם
 האוכל בכונת הברכה
 של ברכת ההנהנין וזה
 מתקן כיצוני כשמותו
 וכונות הכוננים כשמות
 אביו ואמו ואם לא עשה
 כן וכהנה בלא ברכה עליו
 ארז' שהוא כלו גזול אביו
 ואמו מניצונות השייכס
 לנשמותיהם והוא קבר
 לאיש משפית שכל עמיתו
 של איש משפית גזול
 ניצונות ולקולטם ולא
 להמורד א הקדושה הוא
 קבר שלו אם אינו מברך
 פונס בניצוני אכילתו
 שחוסרם לאיש ושפית
 והוא קבר למשא ומתן
 שלו

אור החיים

הקדמה

ברכות הנהנין

דע ודעך אומר ה' מעתה ועד עולם אמן ואמן :

שלו זכנו עוד כי לא על האדם לבדו ימיה האדם כי אם על כל מוצא פי' ה' שהיא הברכה המוציאם מהטומאה להקדושה ונבררתי ע"י ה' בלעיסת הל"ב אינים שהם כנגד ל"ב חלקים הכ"ו במעשה בראשית למה צריך האדם לבין כשהוא אוכל ולועם המאכל עכ"ל בקינו' ופ"י שם ויהי טוב ומה נעים לכל אדם לבין בו בכל ברכות הנהנין ובפרט לבעל תשובה לתקן המעוות שעל ידו תחזור נצוצי הקדושה לתקומם אלק נשמתו עכ"ל : וכבר ידעת אמ' ול בהגזל בתר' כל הגזל את קביו אפי' שזה פרוטה כאלו גזול את כספו וכ"ס הגזל את הרבים וק' לשכינה ויתר דע מהו שדמיוהו ב"כ ירבעם בן נבט שספא וקטילא את ישראל וא' זל

במסכת אבות כל המתטיל את הרבים אין מספיקין בירו לעשות תשובה הרי גדול ח"ו בברכת הנהנין סל"ה מ"ד שיר השירי' פסוק סמוכתי באשישות א"ר לוי לשעבר היתה פרוטה מצויה והיה אדם מתאזה לשימוע משנה והלכה ותלמוד ועבשין שאין הפרוטה מצויה וכיותר שהן קוליס מן השעבוד אין מבקשין לשימוע לא דברי ברכות וכמוות עכ"ל בכן מציאנו סעך בשנים הללו איש אשר כמוני ובני גילי ומכ"ש הפסותים מערכנו שאנו קוליס מן השעבוד ואין הפרוטה מצויה כבקש לשמו' ברכות ע"כ הערוכי רעיונה לחבר ספר זה ולהדפיסו ראשונה ואולי ברכות זה כוכה לשימוע ולהשמיע דברינו במשנה והלכה ותלמוד ופוסקים ורבי התורה ודקדוקי תורה ודרשות אשר עדיין כמום עמוקותם באזרחותינו עד יערה עלינו רוח ממרום לנאמנו אכ"ר :

כה כללים בברכות

(וסימנם כ"ה תברכו)

כלל א

(הזכרת השם ומלכות בברכה)
 ברכה שאין בה הזכרת השם ומלכות אינה ברכה * (א"א"כ היא סמוכה למברכה)
 ואם דלג שם או מלכות יקזור ויברך * אפילו לא דלג רק ת"ת העולם לכד זריך לקו"ו ולברך דמלך לכד אינו מלכות (ס"ע ר"ד) וכתב בשבלי לקט הכי מ"ל בפתחתה אבל בפתחתה בהזכרת השם סמי :

כלל ב

(דבר שמברכין עליו זריך להיות לפניו)
 אא אין מברכין לא על אוכל ולא על משקה עד שיביאובו לפניו * הרמב"ם פ"ד והכי איתא בירושלמי (טר"ל"ג) ב"ך ואח"כ הביאו לפניו זריך לברך פסע אחרת (וגל"מ שזריך לברך ברוך שם כמ"ו על שזריך ברכה לבטלה כלקמן כלל כ"ב) אבל מי שברך על פירות שלפניו ואח"כ הביאו לו יותר מאותו המין או מין אחר * (ר"ל והיה דעתו עליה) (טר"ל"ג) (ו"ט פסק שזריך לברך על מין אחר) שמברכנו בברכת הראשון א"ל לברך (לל"מ פכ"ו) כס"ו ודוק מיני' דבעל הבית האוכל כפטר בברכה על מה שמביאין לו גם אחר שכבר אכל כל מה שהיה לפניו ולפ"ו אין מקו"ו למה שהגיה רמ"א בכה"ל בדברי הב"י ש"ד פ"ט שכתב לענין ששיטה דלכתמיה טוב ליהור ולהיות דעתו בשעת ברכה על כל מה שיביאו לפניו : דדוק בשמיט' דדושה לשמש שמתוך על כל פרום' מש"כ במברך על אכילה ושפיה דמתמא דעתו כן (וכ"ס רמ"י ודלא פכ"ב) : וטוב וראוי לכל ירא שמים להסתלק עמו מן הספק וירגיל עמו ליהור לכתמיה (כשיברך ברכת המוציא או ברכת הסירות) להיות דעתו על כל מה שיביאו לו עוד משאר בתים בין בחול בין בשבת בין אוכל בנייתו בין אוכל בבית חבירו וטוב לו (לס"ה דגא"צ ו"ט) (וסס) וג"ל כלל כ"ב :

כלל ב

ב מי שרונה לשתות כבית המרחץ יברך וישתה קודם שיכנס לנה ויבון ולפטר גם מה פשתה כ"ה (ס"ב)

ג כתב

בתשבות מהר"ם גלאנטי על מי שהיה לפניו פירות הרבה בשבתות וי"ט ודרכותיהן שוות אם מותר לברך על כל א' וא' בפני עמו כד להלשט' בברכות * והשיב אין מי שיעלה בדעתו בשביל להשלי' מאה ברכות לאפוש' בברכות שאין זריכות דהויין כמו ברכו לבטלה ולא משום שהוא שבת וי"ט יברך ברכות לבטלה לכן הרונה להשלים ק' ברכות במיני פירות בדרך זה יעשה שיביא כל פרי ופרי לפניו זה אחר זה וככן יוכל לברך על כל א' וא' אף על פי שברכותיהן שוות (והייבונמי בדעת הב"מ ולג"ל ס"א * ואפשר שלא כתב אלא היכי דאדם אחר הביאו לפניו ולא הוא בעצמו (כל"מ) וכתב בס' זכרון ו"ל ובמחילה מוכ"ת וסודיותו * נראה דהרונה לברך בברכות הרבה בדרך זה עדיין לא יצא ס' מירי ספק וקרבן לדאי' ברכות לבטלה : שהרי כל שנוכתו לאכול מיני פירות מרובים שברכותיהן שוות זה אחר זה מה שהשיל בתקנה זו שלא יהיו כלם לפניו והרי בידו להשיאם לפניו ולפטר את כלם בברכה אחת והדרך לבלגן שלעולם יוהר בברכה שאינה זריכה : ודיקא דלפניו דמתניתין הדבר מבוחר דלא יזכרעא : דאפילו בייאז דהדין כך : ומודה ר"י לכתמים דכל שאינו לפניו מין א' או אחר זכרים שזריך להקדים כגון הפניו לו או דבר שברכתו כרטיית יותר כי לא אמרו להקדים לא בשעה שהמינים מוכנים לפניו ומדקתני ומתניתא פכ"ו הו"ל לפניו מינים הרבה כו' (ע"כ וס"ה) אף כי בדעתו לאכול ממונו אין מחייבין אותו להביאו לפניו ולברך עליו בתפלה : היינו דלענין קדימה דלא חמירא מילתא כולי האי : אבל להתייר מאלן לאפוש' בברכות דחמירא מילתא טובא עדיין לא שמענו ולעולם דלא מיני לברכוי אלא ברכה א' לבסור את הכל : ואין להשיב מהא דכתב הרמב"ם ו"ל וטור כס"ו דאין מברכין לא על אוכל ולא על משקה עד שיביאובו לפניו ואם כ"ך ואחר כך הביאובו זריך לקזור ולברך וכדקום מינה דה"ה לגרון דידן לברך על זה שלא בפניו זה : ד"ל דע"כ לא אמרי הכי אלא כדכר שאפשר שלא יביאובו לו והוא תלוי בדעת אחרים כמו

שנראה מדברי הרב נב" שכתב וז' ה"י וז' פ"ט מדין אמת הימים דכסמוך ואפשר דשאני הכא שאפ"ט שלא יביאו לו אבל הימים פוסק לבא ע"כ דקדק הרב ז"ל תיבת הביאובו הסורה על דבר שתלוי בדעת אחר דאל"כ הל"ל אין מברכין לא על האוכל ולא על המשקה עד שיהיו לפניו ואם נברך ואינו לפניו מזור ומברך אח"כ וכן הדעת כותבת דאטו מי שהיטע פרי בתיבה ויבגה אותה לא יוכל לברך עליו אע"פ שאינו לפניו ואינו רואהו לזמא ביחוס ומאי קסר וה"ה בכגון זה שיוכל ושמייב לפוטרו בברכת פרי אחר ששה לו בברכתו וא"כ תקשה ביותר להרמ"ז ז"ל ה"ה ומ"ש קושי הראשונה ביוקומו עומדת :

ומתניתין (דקנט לפניו כל"ס) אורחא דמילתא קנט ולא נקית השתא אדיוקא : ואין בדינו בעת דרך כגון ונטוט שנוכל להשלותו על ספר בלי קנט איסור כדדון השאה היא : ולכן הרובה להתנהג כך טוב שיתייב היטב בדרך ושבוש תעשה עדיף כו' ונשכל כך כל

(ה"ה)

ה"ה דיש לתקן בין אם נברך כע"א על פרו שהיה לפניו ללא נברך רק אפרי בשלא היה לפניו שום פרי אחרת יותר : מאזהני הדבה הפסיד מה"ר קיים מק"ק וויכא :

הג"ה

בשארם אוכל בבית תבירו ורגילין לאכול מיני פירות ומביאין לזבוח אחר זה דילו בברכה א' על כל ואפ"כ כלה מין זה קודם שיביאו לו מין אחר כיון דתלוי בדעת בעל הבית אינו עושה היסס הדעת (סל"ה וכו' ה"ה קע"ט) וא"ת מ"ש דמשם דנריך לברך על כל פרוסה דהוי כנמלך י"ל דשאני שום דהשמש תלוי בדעת בעל הבית אם קדם וספ"יה או לא ואם ספי ליה ומכל מין ומין או לא ש"ס שאר בן ב"י : וא"ת דא"כ לא לברך שום ברכה הלא אס תלוי בדעת בעל הב"י ואינו עושה היסס הדעת לפטור הכל בברכ' המוגי' דשאני פירו' דהן דברים דאינן בא' יממ' הסעורה (כל"ס) :

מקום שיש משלוקת בין הסוסקים * ז"ל אם נריך לברך לדבר זה אם לאו הולכים להקל כלומר ועושין בלא ברכה ולפעמי' אול"ש אמרו אותה בלא הזכרת השם (ומלכות כל"ס עכ"ל *) וכל דתנא דמתניתין דקוב' הוא דקתני הו' לפניו הלא דין פשוט ברו' סג' דכל הברכות נריך שלא יפסקין בין ברכה לאכילה יותר מכדי דיבור וכו' (אף דכל נריך לכתפילה רש"י ברכות דט"ו ועין ס' קס"ו אבל בש"ע ר"ג משמע קצת דנריך זה עיבובא הוא מדאמר אב"כ ונריך להשמיע לאוזני ואם לא השמיע לאוזני יא' ולא כתב כן גבי נריך שלא יפסקין ואם הפסיק יא' כל"ס) * ל' גדה לדרך כל הברכות כולן לא יפסקין בין הברכה ובין דבר שמברכין עליו בדברים שאינה מעין הברכה ואם הפסיק נריך לחזור ולברך ברכה שני' * וכן ס' ד' כל דבר שמברך עליו לאכלו או להריח נריך לאחור בימיו כשהוא מברך וא"כ הדעת כותבת להקך מסכתו וזה לעולם לא יתכן שיהיו לו פירות בתיבה ומכ"ש סגורים ואין לפניו ואינו רואה אותן ויברך דשטא יתמהמה יותר מכדי דיבור * וג"ש הלא נריך לטלו בידו הימנית * ועוד דא"כ לפ"ד למה נקט הו' לפניו ליקנט הו' לו פירות יהיו באוה מקום שיהיו ואין סברא שסתתא לא יקדק בשלשום ויתנא בריש משנתו מילתא דלא רמזו בה מיד לדיבא * וליתנא דהביא והו' לפניו הוא אורחא דמילתא דקנטמא דבעל בית היושב על שלחנו לא יביא לעצמו על שלחנו כי אם אשתו ובני ביתו והו' אורחא דמילתא * ועוד אם כדבריו שיש לו פירות שאין לפניו יכול לברך עליהם בכל מקום שכן ויביא לשלחנו לאכלם ושהה יותר מכדי דיבור * (וע"ל כלל ס' ס"א) א"כ אם יהיו לו פירות שאין ברכותיהן שוות כגון בפה"ע ובפה"א כמי ביחא לפ"ד דיברך בפה"א ויפטור הב' דמיו כדיוק מוכתיב הביאו לפניו דבר שברכתו בפ"ע ודבר שברכתו שכלל או בפ"ה קודמת וכו' אבל כשהיה לו ב' פירות בביתו ורובה לאכלס אין הדין כך * אלא ע"כ דהביאו אורחא דמילתא קנט דאין הדבר תלוי בדעת אחרים או בדעת עצמו אלא אם היו לפניו אול"א * דהא דמשלק הרב בין כדן דידן לאמת המים * דאולא מוילא * אבל כדבר

שלא אולא ממילא אין חילוק בין אם הביאנו לפניו
או אם יש לו בביתו במקום אשר מ'ו אינו מוצרך עליהם
אל"כ היו לפניו * וגם הא דנריך לקוור ולברך אם נריך
נאס"כ הביאו לפניו אין הטעם דתלוי בדעת אחרים
דמוסתמא לא היתה כוונתו לברך אם לא היו רוגי בתמלה
להביאם לפניו * וא"כ מה לי אם בריך קודם לכן או לא *
דהלא אין דוקא בדממע שהביאו מבית אחר או מן השוק
לפניו לא ממוקם שהיו במדרו * אלא הא דנריך לברך
אס"כ כשנבי שאלין לברך כ"א בלא הפסק יותר מכדי
דיבור בין ברכה לאכילה וכן אין לברך כ"א ששמונו בידו
הימני כדכינו * ועוד לפ"ד אם יהיו לו פירות בביתו וכול
לברך ולפטור כלם שברכותיהן שוות וא"כ אם אכל מין
א' ואס"כ מין אחר כמי אכל * והלא בש"ע ר"ה איתא
מין שברך על פירות שלפניו ואס"כ הביאו לו יותר (וע"ל
כלל ב' יו"ט) מאותו העין או ממין אחר שברכתו שברכת
הראשון א"ל לברך (אע"פ) שלא היו לפניו שברך

(הנה"ה)

הפוסקים דוקא כשהביאו
בשוד שהיה ממין הראשון
שברך עליהם אכל אם
הביאו לפניו של היו לפניו
מואותן שברך עליהם נריך
לקוור ולברך * וא"ל דים
לחלק בין הביאו לפניו
להיות לו בביתו דא"כ
אדמסתמא בין בריך קודם
שהביאו לפניו לברך א"כ
ליסליג בלדיה כנריך
קודם שהביאו לפניו לבין
שהיה לו בביתו * (וע"ל
בברכת הטוב והמטיב
בהנה"ה ס"ב ל"ח מנע
דאיה לזה) * אלא והאי
בנריך קודם שהביאו
נפתיין אין חילוק דכל
פעם נריך לברך כשהביאו

לפניו וכוסלם לאכלם *
וכא דמסקת הרב נאמת
המים לבין כינא בזה *
הוא לענין אסנטל פרי
לאכלו ונריך עליה וכל
מידו לבין אמת המים
דדמי ליה קנת לבן נריך
למלא * אבל למתן בין
הביאו לפניו להיות לו
בביתו אין סברא למלק *
לכן כל"מ כדעת הגאון
מהר"מ דרב מונסקה הוה
והלכת' כוותיה לגבי בעל
ה"ו * אך כדי לנאת גם
ידי בעל ס"ו יש להתנהג
כן * כשיש לו בבית כמה
מיני פירות שברכותיהן
שוות לא יביאם בפעם א'
על השלמן וגם יהיה
כוונתו שלא לאכלן ביאים
מין זה בשעה זאת ומין
אחר בשעה אחרת באופן
שיסוב דעתו קצת
מלאכלן בעת א' דהוי
כנתלק וכההיא דמרימר
דאמר כפ"ע אלא כיוולך
אג"א * כן יעשה שיביא

ואס"כ הביאו לפניו אחרו
כו עד אלא כל מה שלא
היה לפניו כשנריך נריך
לברך עליו * אלא"כ היה
דעתו על כל מה שיביאו
לו שאני שמיעה דאין קנע
דמסתמא מה שאינו לפניו
אין דעתו עליו וע"כ נריך
להיו דעתו בדואי ובכרור
על כל מה שיביאו לו
מש"כ בסעודה דיש קנע
דאדם קובע קביעות
במוד לאכילה כי הסיך
יטעם אוכל וערב לפיה
מנותקים וע"כ לנב'
אכילה סתמא הביאו לו
ומסתמא אינו מסיים דעת
מאכילה כל זמן שהוא
מיסב על השלמן וכדומה
לזה כתב כל"מ פ"מ ס"ו
והבא לעיל פ"א * העולה
מזה דאין חילוק בין הביאו
לו או הוא עצמו וכל זה
דוקא בשאר אכילה ושתיה
שהם באים ממנות
הסעודה מש"כ פירות
(כל"מ) :

הוא כעצמו או אחר יותר טוב שיביאו לו פרי א' ונריך
עליו ויהיה בכוונתו שלא לאכול מין אחר בעת הזאת כי
אם לאס"כ זמן מה ככדי שיעור עיכול הפרי הקיאו ואם
אינו יודע לשער אם כתעכל אם אינו רעב וזעב לא פ"ה
פירות (או פירות אחרות) (ל"מ) כו"ש בש"ע קפ"ה
דזמן מועט הוא * ואס"כ אף שיאור וימלק ויביאה לפניו
הוי כמתלק ונפיר ננריך עוד פעם א' * וכדומה למ"ש
בס' בדר היום דל"כ כדי להשלים ק' ברכות ביה"כ טוב
ליקח עמו מעט בשמים או בל"מ ומשעה לשעה ירים כה

ויברך וקרב לנזאי דדעת הדב מהרמוז ז'ל כוונתו
 במ"ש שבידי כל פרי לפנינו אחר זה כמי הכי משעה
 לשעה כמ"ש בסדר היום לא נזה אחר זה תכף רק
 שיהא תאב לאכול פרי זה או פרי אחר כנו" וחק
 דכס"ה דרב"ק מ"א מוקשה אה"ל דסדר היום מ"א פ' אלן
 דברים והוא נט"מ סי' ר"ז הנכנס למכות של כנס
 שיש בו מ"י בשמים ומברך ברוח ימימי בשמי' ישב סס כל
 היום בלו אינו מברך לא אסת כנסס ויוצא כנסס ויוצא
 מברך על כל פסעס ופסעס וכתב מהר"ם מורטנבור"ק
 דנזק כסלא היה דעתו למזור אבל אם היה דעתו למזור
 לא יברך דהא לו אסת דשתיה ע"כ א"כ זה מהביא דבר
 המריח ודעתו להריח בו כל היום אין מברך עליו שנית
 ג"ל דלא דמי ריח לאכילה דלאכילה יש שיעור לברכה
 אחרונה כמ"ש קפ"ד"ה דלאו כל כמיניה לבין לאכול כל
 היום ולהיות כפער בברכה א' דהרי אס שהה כדי
 שיכול או בכדי שיהא דעבתיאב לאכול פרי אולא לה
 ברכה אחרונה כמודד זה לא יתכן והדעת כותב שצריך
 לברך לאחר זמן הנו' ברכה ראשונה מש"כ בריח דאין
 מברכין ברכ' אחרונה ויכול להסתכות על כל היום ועיין
 ב"שע קס"דא גבי נטילה :

כלל ג (לאחר הדבר שמברכין עליו בימין)
א כל דבר שמברך עליו לאכול או להריח בו
 צריך לאחוז בימינו כשהוא מברך!
כ כדי שיכין לנו שמברך על פרי זה שבימינו כי הימין
 היו ששז (ע"ג) (רו"ד) :

ב ואל יתקוב הפירי או הדבר שיברך עליו כסכין
 ואו אינו אוקוז בינו ממש לפי שבימין עיקר
 קייס ואו הוא שני הפכים כנזוא אחר (לס"ב) :
כלל ד (דן האוכל אוכלין או השותה משקין
 לרפואה) :

כל האוכלין והמשקין שאדם אוכל ושותה לרפואה
 אס טעמם טוב והיך כהנה מהם מברך עליהם
 תפלה וסוף (ר"ד) :

כלל ה (דן אכל ושתה באוכל) :
אם אכסוה לאכול או לשתות אע"ג דהיך כהנה
 מחכו אינו מברך עליו הואיל וכאם על כך (סס)

כלל ו
אוכל

(דן אכל מאכל או שתה משקה של איסור
 מאכל או שתה משקה של איסור מבטי
 הסכנה מברך עליו תפלה וסוף) לפי
 שאכל אינו דבר של איסור שאין דבר עומד כפטי
 פיקות כפס (ע"ג) (סס ט) אכל שארי הנזון ככ"ח
 כתב שאין מברכין עליו (סר"ד וס"קנז) י
כלל ז (דן הכנים אוכלין או משקין לתוך
 פיזבל ברכה) :

א שכח

והכנים משקין לתוך פיזבל ברכה
 בולטן ואח"כ מברך עליהן (אסי')
 ברכה ראשונה (קע"ג א') (כיון דנזכר קודם בלישתן
 זומה לעובר לעשייתן ועיין בא"ח סכ"ה ובי"ד ס"י"ט
 ובש"ך ס"ק"ג : (ע"ג) וכתב הב"ח אס גומר כעודתו
 ויש לו זולתן פולטן ומברך על האחרים ושותה יבש אין
 לו אלא הם פולטן ולא יהנה מהם ותאבד הברכה ואס
 הוא דמוק לאותם ששפיו בולטן ואינו מברך דספק
 ברכת להקל :

ב שכח

והכנים אוכלין לתוך פיזבל ברכה *
 אס הוא דבר שאינו כחאס אס יפלטנו
 (נגון פולין ס"ה) יפלטנו ויברך עליו (לפי שיזכר
 טוב לברך אס אין לו שום דבר כפיו שכאמר יולא שי
 תהלתן (ע"ג) ואס הוא דבר שנחאס מוסקן לנד אחר
 ומברך (סס) :

כלל ח
א כל

(דן הפסס ואכני אמירת הברכות)
 הברכות צריך שלא יסיק בין ברכה
 לאכילה ויתר מדי דיבור (רו"ג)
 (והוא כדי שאילת שלום תליד לרב שיאמר לו שלום
 עליך רבי ומורי (ש"ס כמ"ו ול"ד ב"י שב"ל לקט)
 מי שאמר בקול רם ברכות ופיו פתוח ופירס בברוכו
 ובגו יסוק וירוק ככת כדי להשליך הזכוב מברוכו
 (ס"ס סי' רנ"א) מי שקיבט מוטמו אל ישליך כיסו
 מוטמו ואכבעותיו מולוכלו ולא יגע בספר ולא ידבר
 בשבחות וברכו עד שקיבט אכבעותיו ואס אדם לבדו
 אמר השקות והברכות וכדיון לורוח כפיו ישתוק כפי
 הילוך ד' אמות יושליך הרוק אכל בניבור אס ישתוק
 כדי הילוך ד' אמות וירוק הרוק לא ישג התיבור הרי

אנוס וא"כ כהילוך ד' אמות להמתין ובעת התפלה אמור להביט ברוק או בדבר מייאום שמעלה רוק בפיו ואמור לדבר כשרואה דבר מייאום או דבר ערוה או לגע בדבר מייאום כשמדבר או מזהיר בדבר קדושה (ס"ח ב"י רנ"ג)

ב אם

אמר לאלה שאתה עתה מייבכי התקופה נופלת ושואל עתה עת כפילתה וכבר בירך ימתין ואל ידבר עד שידע בטוב שעברה התקופה ואז יסתה ואל יברך פעם שניה ואם בירך על המים ושעט שמות ים בעיר יסתה מעט מן המים וישפוך השאר (ס"ח תת"ג):

כשאדם

אוכל וצמא לשתות אם רדיו מלובכות יקבץ ויא"כ יברך וישתה דכתיב שאז ידיכס קדש וברכות ה' (שם תת"ו):

ג הרוצה

לשתות מים אל יברך וא"כ ישפוך משום הפסק אלא ישפוך וא"כ יברך וישתה מיד בלא הפסק (שם תת"ה) וכן בכל הברכות כולם אחר שברך יאכל וישתה בלא הפסק וכן לענין ריח טוב ולכן לא יברך אדם על מאכל או משקה שהוא קס או קר ביותר דיש לשום להפסק ולכן התמידים ואכשי מעט ומלאים הכוס לקידוש קודם כטילה (ס"ב) אבל האר"י ו' כתב בתקון שבת מ"ש לקדש קודם כטילה ואיתא בנזו"א ר' אליעזר הגדול ו' בני אל תאכל בשר בעוד שמשלקת ההכל בין עלי בן מבושל ואל תאכל עגביל מקדרה שלא בשלו כה"ל יום ועיין בה"ל דע"כ ופ"א כל הדברים שהזכירו ר' ז' עליהם מפני הסכנה:

ד כתב

שארי הגאון בב"ש וע"כ ופ"א אין לברך על האגוז (או הלח וכוונת) עד שיראה

הגרעין שבתוכה (כתב שם אדם שיש בידו אגוז א' אל יברך וא"כ ישבר האגוז שמה התליע הגרעין או כרקב ונמא שברך לבטלה עכ"ל והוא מ"ס ס' תת"כ ונמשע אבל אם יש לפניו הרבה היה מותר אבל כ"ל להסמוך אף שיש לפניו הרבה) ונ"ט טעמים הא' כדי שלא יפסיק בין ברכה לאכילה והב' שמה התליע או כרקב נמא שברך לבטלה ונ"ל דגם על שזפים שקורין פלוי"ן או שו"ע ש"כ"ן וכיוצא לא יברך עד יבצענו לשנים שמה התליע או כרקב וא"כ מפאתי בל"ב וס"ל דוקא

אבנו דאם הבאים ורימה היתה בו אינה ראיה לכולם והו ברכה לבטלה מ"ש שאר פרי שאף אם הבאים והתליע בתוכו עכ"ל לא בירך ברכ' לבטל בשביל קליפתו הקיוונה ועליה פלה הברכה ג"כ ע"כ יתגר טוב לברך על הפרי כשהוא שלם משואו מתוך שכל מילי דברכות שלם עדיף ונ"ל היכי דאיכא למימש שיתליע ושואל לא יאכל כלל ממונו והוי ברכ' לבטלה אפי' בשאר פירות והדריו נאמרין בפרי שאין בה הפק שימצא בה רימה ותולע וכן כמי איירי כשיש לו הרבה פירו' לפניו יברך על פרי שלם מש"כ אם אין לו לא א' והיא פסותה מבזית משום דהוי בריה ע"כ בריך להוציא הגרעין או קצת וממנו כדי שלא יבא לדי ספק ברכה אחרונה (ועיין כלל ט'): וא"כ נזכר פה קצת דינים השייכים באל אף שאין מוגדר הסבר ולא הן:

ה כתב

בס"ל ששיבר הגאון מזהיר ישעיה סג"ל הרוויץ נשיא הוא בא"ד ע"ו כמות

ופטריות היבשות (שקורין שוא"מין ער"ש עפ"ל) (כן מצאתי בס"ס פה ברורה אבל מ"מ אין אותה שקורין במדינות איטרייך טאפליך כי אין מייבשין אותן כל"ח דרכן לתליע במשוכר (ולא אמדין דלא קשיבי ממוגר לקרקע הואיל ואין מוצרכין עליהם כור"א פרי האדמה (ט"ד פד"ו) והם נתייבשו בתולעים אסורים לאכול עד שנבדקין היטב קודם יבשן הואיל ושכיחי בהם התולעים:

ו ואם

תדוב לבטל פלוי"ן לחין אוי תפגע מקודם כל א' ואל לשנים כדי לברוק מן התולעים (שם):

ז וקטניות

שק רין ערבי"ס הואיל שאין דרכו להתליע אלא התלוש יש להם תקנה ברור הנקובים מהם על השלשן וא"כ תצוו לביבם שיתנו הקטניות לתוך מים נזכים דאז המתולעים והמונקבים יעלו למעלה וישליכם לתוך וגם המים ישפכו ויתנו א"כ הקטניות הנשארים בקדרה של מים רותמים שאם נשארו בו תולעת ימות מיד (שם):

ח הגורגניות

שקורין קיר"שן בין ימתוקי' בין מיונים שקורין וויינק' שלן אין

אין לאכול אותם בלי פתיחה לבדוק אותם אם יש בהם תולעה שזה דבר מצוי למצוא בהם תולעים בקצת ארצות החמות ובקצת זמנים (סס) :

ט זאל

תאכלו אותם אנונים שלמים שקורין טעטע'ל כו"פ'ן שכתבשלו בכלי גוים ואע"ג דפתים כלי גוים אינן בני יומן מ"מ טוב להקמיר לכתילה בכיוצא ואפשר דאסירי ג'כ משום בש"ג דיכול להיות שעולין על שאן מלכים ואין כאכלין כמות שהן טיין (אף דבתי' סוכן בסימונים כתב דמותרין מטעם שאין עולין עש"י) טוב להקמיר (סס) :

י זאל

תשתו בבית עכו"ם אפי' שבר שקורין ביר' וק"ו דגש שקורין מ"ד שהוא משכר יותר ב"א שתי' ארעי או בדרך במונן ויכולו לשתות כשבע"כ כי נכון להקמיר שלא לקבוע לשתות בבית עכו"ם משו' קתנית (סס) :

יא בני

אל תאכלו עירך בהמה אם לא תדעו נא-וכה שהסודו מועט בפתמי שאין יוצאים לגמרי * וראוי להסיד סיפרם מנכר אפוריים של בהמ' אם לא שביקד אותו גדוק וישר ומוקוק במומחה ואע"ג דרוב המזון אינו יקיר מומקין הן מ"מ טוב להקמיר שלא תאכלו בשר אפוריים כהיות לאל ידיכם לאכול שאר בשר בהמה ועוף (סס) :

יב וכתב

כת' מ כלל'ה סוף דין ט"ו דקנוטים ועדמונים כתב האלה דאינן כאכלין טיין אלא ע"י הדקק ויש בהם משום בש"ג ואיכו כראה בעדמונים הנקרא בל"א קעטע"ן דאף בכל מדינות או רוב אכלתן טיין (ש"כ ט"ד ק"ג ס' ק"ו) :

יג תולעים

שקורין (מילאנוא"ן) שהם קטנים ואף לכפות הקטות בדיעה וכברה כדי שיסארו התולעים למעלה (ש"כ בשם הרא"ש ס' ק"ד ס' ק"ד) הנמזאים בקצת או תולעים הנמזאים במלח או שאר דברים שאינה משקה אפי' הם ככלי' (ש"כ סס)

אסורים ואסור למוכר לעכו"ם הכל ביחד שאל יסוור ויוכר' (לישראל) ט"ד ועיין בש"כ סר"ה) אכל וכתב בס'ו מלש ווי"ו הנה"ה

מותר למכרן מועט מעט בענין שלא יוכרס אפי' הע"כס ל ישראל וכן מותר להאכליו לעבדו לשפסו הכעבי אפי' שמזכותיו עליו מיהו כראה שלא נפקה אותו ומן דב שלא יבא לידו תקלה (ש"כ סס)

וגרוי'ן ופלו'ן מקי יפשי' וארז' קש ודאי אבן קוכין בכל יום מהגוים בלא שום בדיקה וא"ל לבדוק כל זמן שאין רואין ריעותא (דאין איסור במלוואין קטנים אלא אמר שפירשו וכמנא דהו ספק ספקי ובספק ספקי' מותר אפי' בשל תורה :

אבר

הט"ו כתב דגם זמן מועט יש לקום לתקלה כשיעשה מוכו פת ושמש יתערב פת והעם שאר פת כיון שהוא כאכל בתוך ביתו אי' ליהודא שלא יתערב עם פת אחר :

ועוד

שם נפאלתי בקמח שהתליע ורובה לעשות מוכו יין שרף דהיינו שמוציאין ויעה ממנו ואתה ויעה כעש' יין שרף דכאן לא היו רק טעם לקוד ולא שום ממשות * והשיב דאסור מ"מ דאם יהיה לישראל שום היתר יבא לאכלו כשהוא בעין : פומן שיש בו תולע' אם פירשו לחזור בקרא פירשו אבל מן הקומן לתבשיל לא היו פירשו ומותרין (ש"כ בשם ב"י ובדק בבית בשם ד' ירוסם כט"ו אות כ"ו) :

ד תולעים

הנמזאים בפולין ואמונים (כיוצא) תחת הקליפה והקליפה מוסחרת עליהם ומחוק וכשמסירים הקליפה מוצאים היכושים תחתיהם מותרים (ט"ד פד"ו) היינו דוקא אם נתבשלו אבל כל זמן שלא נתבשלו ודאי ראוי להקמיר באיבורא דאורייתא (ש"כ ס' ק"י) אבל הט"ו וכתב שם ו"ל ולענין הלכה ק"ל להקמיר אבל אין אופרין התבשיל משום טעם היכושין כאלו אבל כל שיש חשש שבתוך התבשיל יאכל היכושין ענין ודאי יש להקמיר' ולהר' שכל אסור מדינא :

ופעמים

כתב דפרי כיון כקודה שמורה והוא ממוס שמתפיל התולעת להתרקב וגרף ליטלו משם בעומק דאסור כיון התולע' ענינו (ט"ד פדו) מכושלים שמוצא בהם תולעים הרועש מותר ע"י סימן אבל ירקוט

ירקות עצמם אם מצא בהם נ"פ יש לפוש שמה יש ואפי'
 גיבורות (ס"ט י') ודוקא ירקות אבל שאר פירות ואפי'
 כמיהן ופטריות אפשר לבדוקן אפילו אחר שנתבטלו
 ומותרין בדביקה (ט"ז בס"ק ל"ד) ובספר פתור"א
 דה"א הארבעי למעטי וקדתי כאן ולא כתבתי רק
 הדינין היותר שביחיס להרים מכשול מדרך עמי :
טז מי שרעה לקלף הפרי יקלף ואפי' כי יבדק
 שלא יפסיד בין ברכה לאכילה (ס"ב)
יז ויהרר כל אדם לברך הפרי הנקי ויפה שלא
 התלגע לברך עליו משום זה אלי
 ואזהרו (ס"ג) :

יח וצריך להשגיח לאזניו ואם לא השגיח
 לאזניו יצא ובלבד שיזיח בשפתיו
 (אבל משמע בלבו לא יצא) (נ"ב ד"ו ס"ב קפ"ה) :
 ובאמרים בכל לשון ולא יבדק ערום עד שיכסה ערותו
 בד"א ברוש אבל אשה יושבת ופניה שלמטה טופו בקרקע
 כי בזה מתכסה ערותה ואפי' אם אינו ערום אם לבו
 רואה את הערוה או אשתו מוגלה או שראשו מוגלה
 אסור לברך (ט"ג) אבל בנ"מ כתב דאין מילוק
 בין איש לאשה דאפי' אשה אסורה לברך מעומד אפי'
 לזנותה חלוק עד שתיק ידה על סלוקה למטה מלכה
 שלא יהא הגב רואה את הערוה (סר"ז וע"ד י"ד
 בקונטרס האסוק ס"ד) : וכתב בפרישה בר"ס א'
 וכ"כ בשמו"כ דערום אינו ראוי לבין בברכת סבירו
 וליכא לתימר שומע בטובה :

כ"ל ט (דן האוכל פחות מכזית או סתה פחות
 מרביעית או הטועם את התבטיל) :

א האוכל פחות מכזית בינוני (ע"ג בין
 מפת בין משאר אוכלין והשותה
 פחות מרביעית בין מיין בין משאר משקין מברך תמיד
 ברכה הראויה לאותו המין (דאסור ליהנות מן העה"ז
 בלא ברכה לכן אפי' כל שהוא נריך לברך יוהה שהסמירו
 יותר בראשונ' שהיא מדרבנן ובאחרונ' שהיא מדאוריית'
 לפי ששמו קמיים שמה יונקן ויאלכל כשיעור וכוונת שהיה
 נריך ברכה לפניו ואין בידו לתקן אבל לאחריו אוקמא
 אדריש טמס אבל כשיעור מברך ואם לאו לא יבדק (ע"ג

ולאחריו אינו מברך כלל (רי"א) אפי' כני"א (ל"ח
 טס ג"י וכמה פוסקים) :

ב נכון ליהרר שלא לאכול דבר שהוא בעריות
 כגון גריד של עגב של רמון פחות
 וכוזית (כי יש מסתפקין לומר שמברכין לאחריו על
 דבר שהוא בעריותו אע"פ שאין בו כזית) ולא מקרא
 בריה אלא אם אכלו כמות שהוא אבל אם לקח הגרעין
 ממנו ולא מקרי בריה וכן טוב ליהרר שלא לשתות יין
 או שום משקה (רע"י) וכן אית' בתשובו הרקנטי
 סע"ה) אלא פתת מכוזית ר"ל שיעור מה שמפיל ויפ'
 כשנותכין אותו בכלי מלא משקין (ע"כ ובלה דנב"א
 או רביעיית) ושיעור רביעת הלוג הוא בריה ומתנה ר"ל
 מתי משמערין בהטלת בריה ומתנה תוך המים לשער
 כנגד המים היוצאים אכן כשממלאים ומשערי בק"ל פת
 בריה או הוא כמעט מלא ב' קליפות הבינה וראוי לכל
 בעל כפס שיחיס השיעורם הללו כנגד עיניו ומידי אכלו
 ומידי שתיתו כדילברך הנדכות כשיעורן ע"כ ובלה'
 (ט"ט) ויאלכל יותר מכביצה בין כפת בין בשאר אוכלין
 (ס"ב) כי יש מסתפקין בברכה אחרונה של יין אם
 טעמן ברכה על כזית או רביעית דוקא (ט"ט) וכן
 מסתפקין גבי אכילה אם כזית אם כביצה כל"מ אם
 רוצה לאכול מכוזית ולמעלה אבל אם רוצה לאכול פחות
 מכוזית הרין כמ"ל : (ט"ט) (כל"מ דג"ל אוכלין ור"ל
 שאר אוכלין חוץ מפת דגני פת אית' בש"פ סק"ב
 דשיעור אכילה לברך עליה כה"מ כזית) ודוקא על
 הגסן אין מברכין על פחות מרביעית אבל מיהו כד"ר
 מברך לאחריו (הר"ף ושנלי לקט ס"מ) ד' קל כל
 לאחריו לא כלום מברך כני"א וכ"כ בשמו אגור בשם הר"ף
 (ושעמא שקראו לכ"ר ולא
 כלום כתב ג"מ ע"ש
 הרשב"א ס"י עתכ"ג מפני
 שאינו מברך על הדבר
 שבהנה שמונו וכו' כמו שאר
 הדברים ואינו מוכיח בברכה
 הדבר שבה' ממונו בכלל
 הדברים לא כפירוש ולא

(הנה"ה)
 ונבי כוס של ברכה כל
 דבר שברך כוס נריך
 לשתות ממונו כמלא לגמיו
 שהוא רוב רביעית הלכך
 ישתה רביעית שלם (פ"ע

דבר שאינו ראוי לאכילה כלל וממנו
 מרירתו או משנותו היינו שנתקלקל
 לגמרי הדבר נחמדות שהיה (ר"ב ב"ב ו' ור"ד א') :
 שפטה דמקטתיה אומנא (ר"ד א') :
 שהיאמר או עפון ביותר עד שאין ראוי
 לאכילה אפי' על ידו הדקק (ר"ב ב') :
 שפסטה ונתקלקל לגמרי (ר"ד א') :
 יבש (ר"ב ט"ו) :

ב כל

ג מים

פרי

ד פת

פלפר

קלאוץ

בשמים יבשים

תערוב' (ש"ט"ו) :

ה שמן

של גרופלי ר"ל כגו' ליד וכל כיוצא
 (כגון גלג'ן זינו'ר וכל מיני
 בשמים יבשים) שאין דרך לאכלם אלא ע"י
 תערוב' (ש"ט"ו) :

זית אם שתהו כמות שהוא (משום
 דאזון מוזק ליה ואפי' אכלו עם פת

דפת עיקר ועליו מברכין ופותר את השמן (ר"ב ד') :

תבשיל שנשתכ' זורתו ונתקלקל לגמרי (ר"ד א')

כלל יא (אלה הדברים איש הירא שמים להנזיל

כפשו מפתגמת או ממספך ברכה לבטלה

לא יאכלם או לא ישתם אלא בתוך הסעודה) אכל ב"ב

כתב אבל גדול ההכנה מיניע כפונקי' במקדרי התורה

ויודע דעת' עליון לבחון הברכו כראוי ומסלק מן הספק

מושבו יותר מן ירא שמים שאין בקי ונרדף לשים ממכוס

לפיו ושלא לאכלן לא תוך הסעודה כדי לסקל מן הספק :

א אורז וזמן שנתעטבו ע"י ביטול ב"ב ר"ס

כי יש ספק אם אורז פ"ר י"ו ודומן

היר' או איפסא ועי' ונולד ספק בדיכס אף שיש כותבי'

סימן פתה' דראה ר"ל היר' דומן רי"ו או ר"ז ה"א

(כל' דכ"א) הספק במקומו עומד לדעת הע"כ

וכ"ו ו' כל ירא שמים לא יאכל לא היר' ולא רי"ו בין

שהוא שלם בין שהוא כנומשך ופה אלא בתוך הסעודה :

ב דגן תי היינו שמים וכיוצא בודראוין לאכול כך

או עשה קליות (בל"א ג' יבדענ' ו' ו' ג' ג')

או אלוק (גוא' טני והגרטיבין שלמים (ר"מ ד') כי

התום' ומסופקי' בברכה אחרונה אם הוא מעין ג' או

כ"ר אכל ברכה ראשונה כפה' א' יבדך כן הוא משמע שס

(וכן הוא בר"א ס"ה) וע"ל כלל כ"ב וכל' דשלוק

ק"ג) וכתב ב"ב ומ"ו
 די לנא' מן הספק כשישת'
 רוב רביעי' אף אינו כדאי
 לומר קבלו את דעתי :
כתב כס' בש' הונכה
 פשוט שהשתן
 והכלה שותין מעט מועיר
 מכוס של אירוסין וכיוצא'
 תחת המפה ואיני תמיה
 היאך כתפסט מנהג זה
 שהרי כל דבר שגריך כוס
 גריך לשתי' מיוזבו מל' לגמיו
 שהוא רוב רביעיית וכשכל
 ברכה אחרונה מייב' לשתי'
 רביעי' שלם לכן אומ' איני
 כל מתן הירא את דבר ה'
 ומרה על דבריו וזה בזה
 לשמות רביעי' שלם ויבדך
 ברכה אחרונה עכ"ל :

וגם
 ברכות להקל וז"ל הר"ש
 פכ"ו וירא שמים ומיזב
 שלא יאכל פמת וכשיעור
 (היינו אם אוכל מכיות
 ולמעלה וכן שותה משקה
 ומשיעו' שמים זית ולמעלה
 כ"ס וכתב דעת הר"ש
 דא"ו בכ"ר בפמות
 מכשעור) וכן הרמב"ם
 בפסיעות פ"ג מ"ה' וכתב
 ס"י שכן כרא' ג"כ מדברי
 הר"ף וז' והכי נקטינן :

ג הטועם את התבשיל אפי' בלעו' א' לברך
 לא ברכה ראשונה ולא ברכה
 אחרונה עד שיטעום כדורב' עי' הלוג' (והוא שיעור
 דו"ע"ר קא"ן ל"גן או"ף אי"ן ז"י"ט סו"ן מו"ל (אור
 ישראל) וכבודו במקומו מוכח שהרי בהדי' כתבתי לשיל
 בשם הש"ס שהוא רוב רביעיית לא רביעת שלם) ואם
 פולטו אפי' יותר מדריעיית א' לברך (ש"ס ב' רמ"ו)

וג"כ כתב כשפולטו אפי' רביעיית ויפ' אסו' לברך עליו
 בין שאינו נסהה בתוך מעו' אבל כשפולט אפי' בכל שנו'
 גריך לברך וכן ההלכה וכן פסק הר"ש והטור ודבריו
 בטועם דברים של טע"ם הם ב"ב (מש"כ לענין טעג'
 דעד רביעיית לא היו הנאה' כשפולט אבל ברביעיית היו
 הנאה' אפי' כשפולט ס' ויג' יהודה :

כלל י (דין דברים שאין מברכין עליהן כלל)
 יבש (ר"ב ט"ו) :
 שאינו מוערב עם מים ונפגי' שהוא
 מויקי (ר"ד ב')

י זנביל
חובץ

דרכו לאכול בתוך הסעודה (וגם התו' מודברים שאלכן בתוך הסעודה) ואם כן לא יברך אפילו ברכה ראשונה דהפת טפלתו:

ג דבר שכליתן עבה ששלו בני' או עונה בדבש אבל לא בילוש אלא במים לבד ואין אפיו בתנור אפי' בנתואה למס כלומר שלא כיוונו לגמרי (ספר לוחות הברית) אף שכהנו להקל שלא לברך עליו המוציא (קס"ט"ג):

ד הביאו לפניו יין שרק אחד ברכת המוציא (או ב"ס בתוך הסעודה או לאחר הסעודה קודם בה"מ) (ל"ד) ואולי היתה דעתו על ה"ן שרק מברך עליו (לפי שכתב בדברים הבאים שלא מחמת הסעודה (לס"ג) רמ"ו וטעם משה סימן שס"ג בשם מהר"ל ועדות מורי ו'ל בשם הגאון מהר"ר טייבש ו'ל מק"ק קראקא

אבל אף היה לפניו קודם ברכות המוציא אינו מברך בתוך הסעודה עליו כי דעתו היה בשעת ברכת המוציא גם על היין שרק (כן העיר מורי מהר"ר בכו' ו'ל בשם הגאון מהר"ר טייבש זצ"ל הסובר) יטעם שיכול מעט שת בתוכו ויאכל ואז לא יטעם לברך כמו בני ערות (כ"ן קע"ג):

ה חטים שטורים שהגרעין הם שלמי' חין או מבושלים וכן נר"ח ונהוי"ן (ב"ח ר"מ וע"כ וס"ה):

לעקור שיוכרין בשוק (ב"ח קס"ה) לפי שאין הדבש הרוב ועיקר אלא חטים:

ו מי שרית' זיווקים או תאנים או בישולים כי יש מוסתקים אם לברך אחרונה בורא כפשות רבות או ברכה א' מעין ג' (ר"ב י"א)

מ"מ ברכה ראשונה יברך שהכל או יאכל פרי משענה מינים וגם ישתה מים כדי שיערך לברך ברכה אחרת מעין שלש ובורא כפשות רבות (סס) ושין בברכת שהכל לקמן:

ז פשטיד (היינו פלאדין) המוציאין אותו וכשר או בדגים או בבציקה או שממלאים אותו בשום דבר אבל העיסה כילוש בלא שכן ודבש רק במים או אף נתערבו העיסה קצת בשמן ודבש (ואפואם במקנת במשק קס"ט"ו):

ח בשר (כל זה עד סוף הכלל לגלל יד' ס"ו ט"ך גם כן זשם העיקר וכלל כ"ג

ס"א) דגים וביצה וזרקות משי"ב עיקר ומחמת הסעודה אם כן כשהם מומלאים בפשטיד' דא' ראוי לברך עליהם המוציא וגם ברכות אף כי עיקר כוונתו הוא שהם מומלאים בדגש ודגים וכיוצא בזה כי אין הכשר ודגים והירקות מבטלין אותן מתורת למס גמור כי עיקרם הוא שמתפתין עמהם הפת ובכלל למס יאשבו שהרי בשבירת המוציא למס מן הארץ פוטרן בכל הסעודת אפילו כן בעין (לפי דעת הש"ע אם אשאו בתנור או באלפס בלא משק' ואם אפוא במקנת במשקה או קרעפליך הממלאים בדגש וכיוצא לא קאכלם אלא תוך הסעודה לדעת הרב (ה"ה"ה"ג"ל"ט) מה שאין כן כשהם ממלאים בפירות כי הפירות אינם משקין הסעודה ועיקר כוונתו הוא על הפירות ר"ל שהם מומלאים באתן הפירות על כן בטלו מתורת למס גמור מלבדך עליהם המוציא ונ' ברכות אם לא קבע עליהם סעודתו רק בורא מיני מונות או המוציא בקציע סעודתו עליהן (ספר לוחות הברית):

ט פת הנאה בכיסוין ואלו שיפוד שאין אחרים רגילים לקבוע סעודתן עליהם בטלה דעתו אבל כל אדם שהוא קבע סעודתו עליהם בטלה דעתו ואל כל אדם דבתרובא' תולין זמיונו שילוש העיסה במים ועירב בה דבש או חלב או מיני תבלין ודמיוס הם הרוב והתבלין נגד הפירות הם כיכרים בעיסה ואשילוג לא מילא העיסה בשום דבר (קס"א ו' ו' ע"ג וס"ה וע"ג) או יאכל שיעור שאחרים רגילים לקבוע סעודתן עליהם

עליהם אפילו שלא בתוך הסעודה ואז יברך המוציא
פ"ב ברכות (קס"ט ז"ס וע"ב וס"ה ו"ל ב"ש בית יוסף
ורשב"א ז"ל) ונע"י בלא ברכה (ס"ט) :

אם רוצה לאכול משאן (היינו מכיסיני הממולאים
בפירות או במיני ירקות כגון שרדילים
לעשות בפירות וקורין אותם פורים קרעפלי"ך או
מיני מתיקה שקורין לעק"ך והרוב העיקר הם המי
פירות ומייעוטן המים או אין בהם מים כלל או
למכניות שבלימתן רכה ודקה שקורין (באליסכ"ך י"א
ואלפאסק"ך ש"ך הסעודה אי אכיל לכו שלא מחמת
הסעודה פירו' שאינו קובע עליהן לאכול גם סעודה
למלא כריסו אלא בתוך הסעודה לתענוג ולקיוצו
בעלמא או דיכס בפירות שזריבים ברכה לפניהם -
אבל אי אכלן מחמת הסעודה ר"ל שאין אוכל לתענוג
לקנות אלא אכלן לשום שניע' שדריין לא מלא כריסו
ומבקש אוכל למו' למלא נפשו כירעב - הואיל לדידיה
הוה השתא בלאו מחמת הסעודה כמש"ל ב"ב דבשר ונ"כ
או תבשיל אחר הבאין מחמת הסעודה שאין מברך
עליהן אף בשאינו אוכל מהן אלא מעט (ס"ה) :

יא קמח שנותנין לתוך שקדים (אוכלין או
עדש"י או כריסוס) (אגור) שגושין
למלה אם לדבק בעלמא טוב להמיר ולגומעו בתוך
הסעודה (ר"ב') :

שמאלין (קוב"ן) שערב בלישתן שומן וטעם
השומן ניכר בעיסה ג"כ דינו ככ"ל
(ס"ט) ע"ב (ס"ט) :

כלל יב

(דון ספק לו מה יברך) :

א בירך

על פירות האילן בורא פרי האדמה
י"א (ועיין בתשובת ר"ל ב"ח סימן
פ"ט הביא גורא"ל דלא יצא ורצה לתקן בין לכתתלה
ודיעבד והכיס כ"ע) (וכתב ב"ש בשם הר"ר יונה
דהוא הדין היה לפנינו וזית וזיתין על הצנון כפי"א
וכתבין לפטור גם את הזית דיוצא דגם זה הוי בכלל
בירך על פירות האילן כפי"א י"א וז"ע דו"כ) וכתב

בע"כ ופ"ה ולכתתלה אין לעשות כן דאפשי ברכות
כי האי עדיף מלהפקיע ברכות כי זריך ליתן לכל מיין
מעין ברכותיה כשאין ברכותיהן שוות * אבל אם לא
כתבין לא פטר הזית (וע"ל סי"ט י"ב) אבל על פרי
האדמה בורא פרי העץ לא יצא * הלכך אם הוא
מוספק בפרי אם הוא פרי העץ או פרי"א מברך בורא
פרי האדמה * (שכוללת גם פרי העץ) (ר"א') :

ב וכן כל הפירות שיוצא בהם שאין עיקר
הפרי או שהוא מוספק אם היא עיקר
הפרי או לא מברך כפי"א (ר"ב') :

מקחת שפניאים ומקומות אחרים ואין אדם
יודע אם יש בהם פרי האדמה או פ"ה
מברכין עליו מוספק בורא פרי"א (ע"ב וס"ה) :

ועל הכל שאמר שהכל יצא * ואפי' על פת
ויין (ר"א') * כל דבר שהוא מוספק
בברכתו יברך שהכל (פ')

אפילו לכתתלה ר"ד י"ג)
ואע"ג דאם אמר שהכל
דכתתלה דכ"מ דיעבד
משמע כיון שמוספק
כדיעבד דמי (ג"י פ"ט)
ר"ד בשם הגמרא שכתבו
כן בשם התוס' והרע"ב
כתב וזוהו לכתתלה אין
לאכול שום פרי אם אינו יודע תכל' שיברך עליו ברכה
הראויה לו וכל"ס דבמדי דלא יוכל לנאת מידי ספקין
יש לסמוך אדברי התוספות :

ג על כל מיני בשמים הן של עץ (ר"ל ריש
היוצא מן העץ או ממיין העץ) או של
עשב (ר"ל ריש היוצא מן העשב או ממיין עשב ואפילו
על ריש פירות (כ"י ו"ל בשמו שדקדקו כן מלשון השור
והרמב"ם) אם אמר בורא מיני בשמים יצא * שלכך
על כל דבר שהוא מוספק בו מברך ב"ב (ר"י ו"ב) :

וכל"ס לדברי הרע"ב ליעיל כמי אין להרמי לכתתלה
בשום ריש אם אינו יודע תכלה שיברך עליו ברכה
הראויה לו אם אפשר לנאת מידי ספק :
הנה"ה

הנ"ס או שאמר על פת כריך רחמנא מלכא מאריה
האי בתא יא (קס"ו) ו"א שצריך שיתטס בריך
רחמנא דון כלא (קס"א) ואם אמרו במקום ברכת
הון יא (סס) היינו לומר דינא ברכה ראשונה ולא
שאר הברכות שבנה"מ (ברכות ד"מ) ל"ד:

ראה פת גאה ואמר כמה באה פתו בריך
המקום שבראו יונא ואין צריך לברך עוד
ברכת המוציא (ברכות ד"מ והלכה בר"ס) ל"ר ור"א

כלל יג (דן ספק אם צריך):

א כל שיש ספק בברכות ואין מכהן ולא פורש
בדברי הסופקים כקמיין להקל בכל
ברכה שתיהן מן מברכות המזון וברכה ד' בכלל
(ועל ברכת שהיונו) והיא לברכה מעין שלש
דאליין בהו למזמרא (תשובות כפי שמושל סימן מ"ב):

ב כל בברכות אם נסתפק אם בריך אם לאו
אינו מברך לא בתמלה ולא בסוף
(דכולהו מדרבנן ובספק דרבנן לקולא) מן טע"ט בריך
לברך כל זמן שלא נתעכל המזון כמש"ו (ומפני שהיא של
תורה ובספק דאורייתא למזמרא) רט"ג וכתב ה"ך
בשם הרא"ש והטור שאף מטיין שלש היא דאורייתא
וכמ"ש בסעיף א' והא דכתבינן תמלה בסעיף א' בשם
פשוטות ה"ל' והוא בש"ע שו"ד בסעיף ב' דאין
ספק דא"י דומה לספק דב"ב דבס"א מיירי
שהספק אינו אם בריך אם לאו רק הוא ספק אם
לברך או שלא לברך מנד פלוגתא דטובקים כגון
פלוגתא דהרמב"ם והר"ף והרא"ש דסליגי אם מחזירין
אותו בלקח כוס של שר ופתא ואמר וכו' כשימין ר"ט
ועיין ב"ש שם בכל"ס דלכ"מ מה באו למדש' ואפשר
דנשי לא שמועיין דברכה ד' דב"מ בכללו וברכה
דמעי"ג כמי דאורייתא היא ו"א הדין דין אמת כת'ם
בתמלה:

כלל יד (דן דבר שהוא עיקר ועמו טפילה):

א כל שהוא עיקר ועמו טפילה מברך על
העיקר ופוטור את הטפלה (אפילו

שאין הברכות שוות) (ע"ב סלה) בין מברכה שלפני'
בין מברכה שלאחריה לא מביא את העיקר מפורש
עם הטפל אלא אפילו כל אחד לבדו ואפי' פת שהוא
קטוב מזהכל אם הוא טפל כגון שהוא אוכל דג גוליס
ואוכל פת עמו כדי שלא יזיקנו בברוכו מברך על הדג
ופטור את הפת כיון שהוא טפל (וכתב בס"ה דז"ב
דאפילו כשאוכל הטפל לבני שקדים לו הוק דברוכו
מהמאכל הראשון רק אזה נפשו לאכלו בתורת אכילה
לשבות או לתענוג וקיומו מקרי טפל לטור בברכת
העיקר) ואם הטפל מביב עליו מברך עליו ואמר כך
מברך על העיקר ל"א (כל"מ היינו כשאין
ברכותיהן שוות) והא דמברכין על העיקר ופוטור את
הטפלה היינו שאכלן ביחד או שאוכל עיקר תמלה
אבל אם אוכל הטפל תמלה כגון שרצה לשתות ורצה
לאכול תמלה כדי שלא ישתה אל-כא ריקנא' או שאוכל
גרעיני גודגניות למתק השתיה מברך על האוכל
תמלה אף על פי שהוא טפל לשתיה (כי ארך יתכן
שפטרנו העיקר אחר כך בברכתו למפרע וכבר היה
בהנה בלא ברכה) ע"ב וספר ל"ה ואינו מברך עליו רק
שהכל הוא' והוא טפל לדבר אחר (ריב"א) ונל"מ דאם
המשקה ששותה גם כן הברכה שהכל אינו נפטרים
שניהם בברכה אחת אבל אם הוא יין דברך לברך
אחר כך ברכה הראויה לאותו המין (דמון) ועיין ב"ב
שמשקה ע"ו ור"מ תרגו ופה ל"מ דכ"ב:

ב אותן בני אדם ולפעמים אוכלים את
הפת בשעת שתיה כדי שיכלו
לשתות דאם היה לבדו הפת בשעת ברכת השתיה
דאין הטפלה נכסרת בברכת העיקר כי אם בשתיה
הטפלה לפניו בשעת ברכת העיקר מדקמס המשנה
ועמו טפלה כו' דמברך על המשקה לפי מה שהוא ופוטור
את הפת כיון שהוא טפלה לשתיה דאין להקט בענין
זה בין אוכלין ואוכלין למשקין ואוכלין כת'ם בת"ס
פ"א ואפילו לא היה הפת בתמלה לכינו כשברך
על המשקה רק דדעתיה עליוהי וכבר שיבאו לו
בלפניו 4 2 2 2

כלכני דמי ופוטרי את הפת בברכת הוושקה * (ועיין
צ"ד ס"ט בברכות השקיעה ובס"ר ס"ב בברכת המילה
כשעת האדם על דבר א' אע"פ שאינו לפניו כלפניו
דמי) (סס) ואפילו לא היה דעתו עליו בבירור רק
מדרכו בכך להביא תמיד בשעת שתיה מעט אוכל כדי
שיוכלו לשתות כלפניו דמי כיון דדרכו בכך כי בריך
בר"ש א' אדעתא דהכי בריך: (ס"ה ד' ד' דב):

אמנם בענין הכע"ט טוב שמו שרונה לאכול פת
בשעת שתיה כדי שיוכל לשתות הרבה
לתיאבון שיטול דיו ולא יברך עכ"ל ואז יסולק מספק
ברכות וברכות אינן מעכבות * וטוב מזה מי שלא
אוכל בשעת שתיה משום מיתוק בשתיה כלל כי אם
כששתיה בתוך הסעודה דהיינו לאחר ברכת המוציא
כי שוא מיתוך כך יבא לידי מעילה כי לא בקיאינן
השתא ספיר מתי אוכלין משום מיתוק השתיה או משום
מילוי כרס אם לא ידע בבירור גמור שהוא אוכל אותן
כדי למתק השתיה אז יאכל בלא ברכה והעשירי תע"ב
(סס):

ג כתב ה"מ בריך ליהרר להביא מליח והפת
קודם שיברך על הפירות ומתוקים ואז
יברך על הפירות וכוון לפרט את המליח והפת שהן
טפלין * אבל אם הביאו לפניו מליח ופת לאחר שכבר
אכל הפירות בריך לחזור ולברך על המליח * ואע"פ
דנסימון קפ"ו קבענו ההלכה דאע"פ שלא היו הפירות
לפניו בשעה שברך על הפת כיון דלפת את הפת
הס באים אינם טעונים ברכה כלל * וי"ל דלשם מיירי
דהפת עדין לפניו בשעה שהביאו הפירות לפניו * אף
דנסימון ר"ב כחוש בברכו ואוכל שמן לרפואה על ידי
הפת דאע"פ שאין כותנו לאכול פת אלא טפל הוא
לשמן שהוא עכשוו כדי שלא יזיקנו השמן ואפ"ה מברך
על הפת ולגבי השמן הפת חשוב ממונו ועיקר וכו' :

ד מרקחת שמימין על ריקקין דקין אותם
ריקקין הו"ו שפלה למרקחת
שהדבר ידוע שאין מתכוונים לאכול לשם (רי"ב ב')
דמיס זה כתב מהרי"א * בתשובה ס"ב בדששתא
ראשונה ואפ"כ אוכלים אפילו שת מעט למתן השתיה

אי"ז ברכה דנטל לגבי שתיה ב"מ מהרא"י בשם א"ז
וכראה הוא הדיו לענין נטילה דאין חילוק בין ברכה
לנטילה * ואותם ריקקין אינם באים אלא לדבק
המרקחת עליהם כדי שלא ימנפו הידים בדבש הילכך
הריקק שפלה וברכת המרקחת פוטרתן (ב"י סס
וקס"ט ס') וכגון אותן דובשנין שקורין לעק"ך
שרגילים לעשות בשרים מרקחת שקורין כו"א
ומשימן מל הדובשנין ברכת המרקחת פוטרתן (ע"ב
וס"ה):

ד אם לא היה לפניו הפת בשעה שברך על
דבר המליח בריך לברך אחר כך על
הפת אף שהיתה דעתו בשעה שברך לאכול אפ"כ פת
(ל"ז בשם התוספת) וכבר כתבתי בשם הס"ה דאין
ברך לברך :

אם אכל פת קודם השתיה בריך נטילה בברכה
לאחר השתיה יטול דיו ולא יברך (ע"ב
ט"ו) וכבר נתבאר בעט"ף ג' ענין זה בהכר לוחות
הברית :

ה כל דבר שמעברין אותו לדבק או כדי ליתן
ריח או כדי לזבוע התבשיל הרי זה
טפלה * אבל אם עירב כדי ליתן טעם בתערובת ויש
שם ממשות מן הדבר הנותן טעם ודבר חשוב * (והוסיף
רמ"י ו"ל כגון הונג ב"ל שמטבין בפתיות גדולות
בדבש וכו"ג) הרי הוא עיקר לפיכך מי דבש שמבשלים
אותם וכותבים בהם מלב טטה כדי לדבק ועושים מהם
יוכי ומתיקה אינו מוכרז במ"מ מפני שהדבש הוא
העיקר * וכן בשמים שנותן לתוך המרקחת
(ומתישין אותו רק דק) (רמ"י) אף על פי שהם
לתיבית טעם אין מברכין עליהם דנטל"ס כמישומים
רק על המרקחת ומברכין (ר"ד י"ה) ועיין לעיל כלל
י"א ס"ט שיד"ג כ' לבאן וסיים בגל"ה ואע"פ דמוליתא
עיקר ולעולם מברכין על העיקר ופטר את הטפלה
ואם כן הוה לן לברך על פת כיסבין ועל מוליתא *
בברכת הפירות הטמול' בתוכה אפ"ה מברכין עליהן
ב"מ או המוציא ברכבט דמין דגן חשיבנא ליה איכא *
ואלונין בתריה (סס דל"ב) :

כלל טו (דין טעות בברכות) :

א לא יתמיד אדם לברך אתה' עד שימסור בלבו על מה יש לומר הברכה כגון אם התמיד לומר בל' וימסור לומר פוקם עורים לא יאמר במקומו ויחוק כפופים (ס"ח תתמ"ה) ונל"ס היינו לתקלה אבל כדפי'עד יא' כמ"ס בסמוך :

ב לקח כוס של שחר או של מים ופתח ואמר בל' אה"ה על דעת לומר שהכל וטעה אחר נפס"ג יא' שנשעה שהזכיר שם ומלכות שהס עיקר הברכה לא נתכוין אלא לברכה הראויה לאותה המין (וכתב ב"מ ז"ל הרמב"ם והקשו עליו חכמי לובלי' והשיב להם שלא בכ"כ אלא בשכר היוצא מן הנסן אבל בשכר של שעורים פשיטא דלא יא' וכ"כ בעל המאור להדיא' וכן הוא דעת רש"י והר"ף והרא"ש והרשב"א ורוב גאונים דלא יא' ונריך למחר ולברך) ואפילו על דעת לומר נפס"ג שסבור שהוא יין ושעה ואמר נפס"ג וכזכר תוך כדי דבור שטעה ואמר שהכל נהיה בדבריו וכן היתה אמירתו בל' אה"ה נפס"ג שהכ"כ יא' ואין עוסקין אותו' וכן הדין בפרי העץ ובורא פרי הארמה שהי"ל אחד מהן ופתח אדעתא דאריך וכוזר וכיים כדכינו או שאמר שניהם יא' וכן בתבטיל של דגן וכתב (ב"ח וכו' ורש"י ורמב"ם ורשב"א והעור) וכתב בג"כ הואיל דאיכא ספק אי לילך אחר הפתיח' או אחר הקתימה כדעיא דגמרא אזלינן לעולם לקולא לדעת הר"ף והרא"ש ועיין בסיומן תפ"ס ס"ו פסק הש"ע ג"כ לפי שיטה זו ועם זה סרה תלוכות הרמ"י ע"ש) וכ"ס אס היה בידו יין וכזכר שהוא שחר או מים ופתח אדעתא לומר שהכל וכזכר ונריך בורא פרי הנסן שינא שחרי אך אס סיים שהכל יא' (ר"ט א' ב')

ג בירך על היין נפס"ה (כל"ס או נפס"א נריך למחר ולברך נפס"ג (תשובות מהר"י לוי סמ"ז) :

ד אם היו אחרים שותים יין לפניו ודעתו היתה ג"כ על היין שהיה סבור שכנסו

יין וברך נפס"ג ונמצא אכ"כ שכנסו מים או שחר כשסור ושותה אכ"כ יין א"כ למחר ולברך ויוצא בברכה שנירך על כוסו אפ"י שהיתה בטעות' דהא דעתו היתה לשתות ג"כ שחר יין גם הוציא האחרים ששותים שם ולכן ברכתו נכרה שם ב')

ה אבל מי שנירך על המים נפס"ה וכסבור שיש בכוסו יין ואין כוסות של יין לפני האחרים היושבים ומסובים עמו ולא בשאר יין רק בקנקן וא"כ הרי הסיומו דעתן מולשת' עוד יין רק מזה הכוס שנורך עליו נפס"ה והוי כמאלך והוריתי במעשה שהיה דנריך לברך נפס"ג על יין פסם אחר' אס רונין לשתות אחר שאמר בשכמל' על ברכה לנפלה שנירך כזכר' דדקדקתי מלשון הקודש דלאר' דהא דעתו היה לשתות גם כן שאר יין הואיל ששתו יין האחרים מה שא"כ נכדון דידן' אכ"כ מנאחי בתו' לברכות ר"י בל' וז' אבל היכא דנתכוין לברך על היין ונמצא שחר לא מהני הרי ממש כדבריו ודוק :

כלל טז (דין מי שינא אס נוציא אחרים

א על גל פירות ושאר דברים מן מפת' ויין לפי שמשיב (ע"ג) אס היו האוכלים והשותים שנים או יותר בהגושכל אחד ונריך לעצמו לפניו ולאחריו (רי"א :

ב אין המברך נוציא אחרים אלא אס כן יאכל וישתה עמהם ואז יוצאין בשמיעתן שמוכונים אליו אפילו לא יענו אמן (שם ב' :

ג מי שרוצה לברך ולהוציא אחרים באותה הברכה אס המברך אינו טייב לברך הברכה הביא רק מודברי הסופרים והשומע היה חייב בה מן התורה או לא יא' ר"י וכתבו אלא עד שיענה אמן ואין יוצא בשמיעה לבד' או ישמע הברכה ושי' שהוא גם כן חייב בה מן התורה כמוהו דאז אינו נריך לעבות אמן דשומע הוא כעונה (ב"י הרמב"ם ל"ה)

ד מי שאינו אוכל אינו יכול לברך ברכת המוציא להוציא האוכלים (דדוקא

ברכות שהן מונה יכול להוציא אף שכבר יצא הואיל
 דכל ישראל ערביין זה בזה למופת מש' א"כ ברכת למס ויין
 ושאר פירות שאין מונה אלא שאכור ליהנות מן העה"ו
 בלא ברכה אין כאן ערבות שאין מונה על האדם לא
 ליתנו ולא לברך (ע"כ) אפי' בשבת שהוא חייב לאכול
 פת לא יברך לו סבירו ברכת המוציא אם אינו אוכל אף
 דשרי בברכת המוציא דיוצא בלא ראשון דפתא וברכת
 סוין דקידוש בין של לילה בין של יום * אבל לקטנים
 (אפי' לקטנים דעלמא שאינן מבני ביתו (ב"י) יכול
 לברך אע"פ שאינו אוכל עמוס כדי לכתוב במופת
 (קס"ו י"ט ד') :

ה אין יוצא ידי חובתו בשיעור הברכה אפילו
 יעשה אמן אלא אם כן שומע מתמלפה
 ועד סוף ונתכוין לזאת בה ידי חובתו והמברך נתכוין
 ג"כ להוציאו ידי חובתו (רי"ג נ"ג) |

כלל יז (דין פערבות לענין ברכות) :

א אם כתערב יין בשכר אזלין אחר הרוב
 אם הרוב יין ומברכין כפ"ה אם הרוב
 שכר ומברכין שהכל (ר"ב א') :

ב אם כתערב אורז בשול עד שנתמעך או
 טעמן בתבשיל אחר והתבשיל אחר הוא
 הרוב (נ"ט כתב אש"י שהוא הוועם מש"כ בה' מיכין
 אפי' רובו ממין אחר תברכין עליו כמ"מ * גם הפסח
 דאין לאכול אורז מבוטל פלס אלא בתוך הפעודה וע"כ
 כלל י"א כיון א') מברך עליו בברכת אומן התבשיל
 (ר"ט) :

ג אם כתערב ריח שומברכין עליו בריח שאין
 מברכין עליו הלכין אחר הרוב (וכל' כ'
 אף אם כתערבו בשמים כתושים יש לברך עליהם
 לכתחילה בברכת אותו הרוב (רי"ט)
ד על פסל וזנב כלי יבשים ועל כע"לך וכיוצא
 בהן (היינו גלג' וזויעוואר) שאין דרך
 לאכלא לא ע"י תערובת אין מברך עליהם כלום (על
 חבליהם) (ר"ב ע"ו) :

ה בשמים שחוקים ומעורבים עם זק"ף
 הנשמי' עיקר ומברך עליהם כדין
 אותם הנשמיים * (ע"כ) (רי"ג)

ו כתב הב"מ (ר"ד) דבש מבוטל עם בשמים
 כתושים ולא הוסיף בתוכו שום פרי או
 דבר אחר כמתנה סמרים והולכי דרכים שאוכלים דבש
 המטוהן בבשמים עם למס לבד הדבש הוא העיקר
 וכשאוכל ממנו קצת בתמלה בלא למס יברך שהכל *
 וא"ת ג"ש ממנוקד דלשיל * י"ל דמנוקח לעשות הדבש
 עיקר והוא חביב לדליוה ועיקר דמברך על החביב
 העיקר * מה שא"כ הנוקד דמנוקד דידהו על הנשמיים
 לאשפזיניהו לעיקר ככל' :

ז אגודות שקורין פישליך של מיני עשבים
 או מיני עץ על ברכת הרים :

כלל יח (דין אם אכל או שתה דברים הרבה
 שברכותיהן הראשונות שוות ודין
 קדימת הברכות) :

א הן לפניה מיני פירות הרבה אם ברכותיהם
 שוות ויש ביניהם ממין ז' כגון זיתים
 ותפוחים (רש"י) מקדים מין ז' הואיל שנסתבחה בה
 אי' אשפ"י שאינו חביב עליו כגון מין האחר * ואם
 אין ביניהם ממין ז' בין ברכותיהן שוות כגון תפוחים
 וזבובים ובין אין ברכותיהם שוות (ב"ת) כגון גזון
 שברכתו בורא פרי האדמה) וזית וכל' ותפוח נריך
 להיות דויע מין ז' הוא) שברכתו בורא פרי העץ
 מקדים החביב לו שהוא דע"ה י"א ג"ע) (דעל
 חביבות הנחתו הוא מברך ומשכח ואשפ"י שאינו רוצה
 בו אלא לאקרובה אפי' כיון שהוא חביב לו יותר יש
 להקדימו בברכה ויאלל ממנו אשעו ואש"כ יאלל ממין
 האחר ואחר כך יסוור ויאלל ממין הראשון שהתחיל
 ואין נריך לשוור ולברך פעם שנית * שזה שאכל בנתיים
 מהשני האחר לא היו הפסקה כיון שהיה דעתו לאכול
 מזה (ספר לומות הנרית) ולפי הכרעת הפסק דין
 דהנאון מהרמ"ע ו'ל כדכרי הכ"י הלכה כפסק נגד
 א"י

היא נ"ב דכנגון נכון וזית איזה שירצה יקדים ואכילו
 אינו חביב אלא חביב עליו המין האחר וכ"כ הע"כ
 (וה"ל) אך הב"י פסקו כ"א שהיה דעת רוב הפוסקים
 ה"ג והר"ר שמישה שחביב הראש ותובסות והר"י
 והר"ש כ"א ומ"ק וכ"כ בתשובות הרמב"ם שפ"ט :

ונקרא חביב המין שרניל להיות חביב עליו אפילו
 אם עתה חפץ בחיין השכי (רי"א ח')
 ואם אין רניל להיות חביב עליו יותר מחבירו • נקרא
 להרמב"ם החביב לז'א באותה עשה • (ט"ז ו"א)
 אינו רונה בזה יותר עבודה (ואין ברכותיהן שוות) אם
 יש ביניהם משבעת המינים עליו מברך תמלה • (ט"ז)
 ואם אין ברכותיהן שוות ויש ביניהם ממיין ז' כגון כגון
 וזית מוקדים גם כן החביב :

הנה"ה קשה בש"ע דבמ"א כתב פלוגתא
 אי חביב קודם או מין שבעה
 קודם נבי כגון וזית ולא כתב דעת ה"א דמ"ג דבריא
 פה"ג קודם • וכן במ"א לא כתב דעת המ"ד החביב
 קודם • וע"ה דבמ"א ופ"ג חביב ב' דעות במ"א •
 ובמ"ה פסק להר"א דבפ"ט • קודם לבפ"א • ותל"ח
 דבמ"ג מיירי באין חביב זה יותר מזה • קשה
 ותיסק ליה דבמ"ג דאם יש ביניהם ממיין ז' עליו מברך
 תמלה וא"כ כנגון וזית מברך על הזית קודם ולמה ליה
 למימר דבפ"ט קודם דמשום מטעם שהיה ברכה
 יותר מבוררת מנפ"ה"א • לכן כ"ל"מ דמ"ג מיירי באין
 בניהם ממיין ז' כגון כגון ותפוח ואין חביב לו זה יותר
 מזה או בפ"ט קודם • או שניהם ממיין ז' ואין חביב לו
 זה יותר מזה ומכ"ה אם פה"ה אינו ממיין ז' • אבל אם
 בפ"ה ממיין ז' ובפ"ט אינו ממיין ז' ואין מין ז' חביב
 לו יותר סברו היא דמ"ג כמי דנריך לברך על מין ז'
 תמלה • או שא"ל דמ"ג במ"א איזה שירצה יקדם פירושו
 החביב וכמ"ש רש"י בעתניתין • אך קשה אי"כ למה לא

הביא הדיעה דל"ה"ה שירצה יקדים ואכילו אינו חביב
 לכן משורתא בדאמרו • (וכן מנלתי נכ"ף קצת מזה
 וז"ל הב"י ולפעמ"ד דנריך לנהוג כהמ"ק קדא שכן
 היא דעת רוב הפוסקים • ועוד דכיון דלהמ"ק נריך
 להקדים החביב ולהרא"ש וכיניו הוא העור יכול לברך

על האמר תחלה כמו שזכור לברך על החביב אם כן עפי
 ניהא להקדים החביב דנפיק י"ס לכולה דבנותא זולת
 דעת בה"ג ומהר"ם ובמרדכי דמאדא הפוסקים • ולפי
 זה נל"מ בפ"ג יש לנהוג כדעת ה"א להקדים בפ"ט
 לבפ"ה א"כיון דלדעת הראשון איזה שירצה יקדים א"כ
 בזה יוצא ידי שניהם ומיירי כמי שאין חביב לו אף
 באותה עשה זה יותר מזה • וכן משמע מלשון הב"י
 בכוף הסיון וכ"כ דפוסם בה"ט דפוס ויניא"ה :

ב הביאו לפניו דבר שברכתו בורא פרי העץ
 ודבר שברכתו שהכל • בורא פרי
 העץ קודמת (אף על פי שאינו חביב עליו כמו המין
 האחר • ואדרבה מין האחר חביב עליו • וכן כל בינא
 בזה • וה"ה כמו כל מה שהקדומה רז"ל מבט שהיה מוקדם
 בפסוק ארץ חטה ושעורה דיבא כמי הכי אף על פי
 שהמאמר בפסוק הוא חביב עליו יותר (ל"ר ב"י רשב"א
 ומרדכי ותוספת פ"ט ופ"ה) • שהיה חסובה
 שאינה פוטרת לא דבר א' ושהכל כוללת כל הדברים)
 וכן בפ"ה ושהכל בפ"ה קודמת • ואם הביאו לפניו
 בפ"ט ובפ"ה (ואין חביב לו א' יותר מחבירו (ש"ס
 ג' איזה שירצה יקדים •) ומשמע דנבי כגון וזית
 דאף אם בריך על הכגון בפ"ה בריך גם כן על זית
 בפ"ט • אעפ"י דתנן בריך על פירות האילן בפ"ה
 יבא ה"מ בחד מיבא וטעה ונריך עליה בפ"ה אבל
 בתי מייב כגון כגון וזית ונריך על הכגון לא כפטר זית
 (רש"י) ועיין לעיל כלל י"ב ב"ה) אבל נל"מ לברך בורא
 פה"ט קודם לזאת ידי שניהם שכלל דבריו דבריהם •
 ובש"ע ר"א ב"ה סבך בהדיא כן ושמתו ביוצא סלל
 רב שזוכותו לדעת שארי כגאון ב"ה בזה • וזה ל"כא
 פנים שהייתי כנך בזה עד שהא"ד ה' עניו וראיתי כן
 במ"ט (וכן פסק רמ"י ז"ל :

ג היו לפניו מינין או כל הקודם בפסוק ארץ
 חטה ושעורה נכון תאנה נכון ורמון קודם
 לברכה אך ארץ זית שמן ודבש (שהם תמרים) הכפית
 הענין וכל הסיועו פחות מהסמך לארץ קמח ושעור
 מהמאמר מוכנו לארץ קמח הילכך וזית שמן קודמת
 לשעורה ומאמר למטה ודבש שהם תמרים קודמים
 לעכבים

לעבדים ומאות לשעורה שזה א' אוב' לארץ בתרא
וזה ב' אוב' לארץ קמח'
(ומתכני קמח קמח של
קמח' שברכתו שהכל איכה
קודמ' לכל אחרים) ודוקא
שאכל עבדים כמות שהן
אכל אם עשה מהן יין
שקובע ברכ' לעמו בורא
מה' משום הוי קודמת
לברך עליו תחלה (וקודם
אף לוית שהוא ראשון
לארץ בתרא י גפן הוא
שליש' לארץ קמח י וכן
לענין ברכה אחרונה אם
קיימ' לברך על היין ברכה
משני ג' ועל היין כמי
משני שלם נריך לכולו
ולהקדים יין לוית דהיינו
לומר על הגפן ועל פה' ב'
של העץ ועל פה' ל'ר'
ב' ה'ר' פרוץ ומ' ור' פ'
י' ב') אבל מעשה קדמה
עומדת מיני דגן שברכתו
בת' הוא תשובה יותר
מברכת היין (לפי שהן
מוקדמין בפסוק) (שם
ד') כל הכאמר סמוך
לארץ קמח קודם לעה

הנה

הקשה

נכ' ויש
לתמוה לפי
מה שפסק לעיל סי' ר"פ
ס' ד' דכוסם שעורה אינו
מברך אלא שהכל אם כן
למה הוא קודם לתמרים
שברכתן בפ' ה' הל' א'
לכ' ברכת בפ' ה' קודם
לשהכל וליכא למימר
דאיירי בשעשה תבשיל
א"כ היה קודם לוית גם
כן בברכת בת' ומבוררת
ע"י ואפי' לין הוא קודם
י"ל הא דשעורה קודם
אינו אלא בשעורים ששלקו
ועדיין הנרעין הם
שלימים רק שהוסרה
הקליפה דינו לברך בורא
פרי האדמה ונראה ל'
פ"ים שמתעם זה לא כתב
הש"ע אבל כוסם פסטה
ושעורה וכו' בסמוך דאין
לאוקמיה בהכי :

דמברך על התבשיל בת' ברכות קודמת' אף על גב
דהכך משין ו' ואיכנה לאו ממין שבע' מ"ה כיון דהשיב'
דעבדי מיניהו סת' ומברך עליהו המוציא וברכת
השמן קודמת אע"פ דלא עבדינהו פת (שם ו') :

ו ברכות

המוציא קודמת לברכת בת' ובל'
שכן לשאר ברכות אפ"י שהדבר
הב' הכיז עליו (שם ה') היינו שרונה לאכול פת סמות
מבזית ומזמקים ג' ר' לפניו שאר מינים שברכתם בע"מ
כגון דייסא או ביסנין או מה שברכתן בורא בפ' ה' או
בפ' ה' והוא רונה לאכול מן הלחם וגם משאר מאכלים
אשר לפניו אופסיה השלחן ערוך לפניו ועליו פת
ושאר דברים תשובים וקדושים עליו והוא עדיין לא
כשל ידיו למעשה רק הם מוכנים לפניו נריך לשול
ידיו ולברך על הפת תפלה וזו הפת פטור כל מיני
מאכל (דוין מוז' ומשי' דלא ויין) ולפוקי מ"ש הכל
בו (ע"ב וס' לה) :

ז וכל

הא דאמרין דאחד קודם לתבשיל היינו
כשרונה לאכול משניהם לכן יש להקדים
החביב או החשוב אבל אם אינו רונה לאכול משניהם
אינו מברך רק על זה שרונה לאכול אע"פ שבגם השני
מוכח לפניו (שם)

ח וכל

זה נדריך להקדים (כן מנד מין ג'
שהוא חשוב כן מנד החביב כן מנד
ברכה פדמית) היינו דוקא לכתפלה אבל אם עבר
ונברך על השני אם ברכוניהן שוות יוצא וי"ל לחזור
ולברך על זה שהיה ליה להקדים ובלבד שיהא דעתו
ג"כ עליו וברכתו (שם ה') אבל לא יתמוך לא שאינו
ברך שיספור מי שאינו חשוב את שהוא חשוב דרך נדרא
אלא דרך כוונה ואין סילוק בין אם היה לו פרי א'
ונברך עליה ואפי' הכיאו לו פרי אחרת או אם היו
שניהם מוכנים לפניו כשברך הדין שיה (ע"ב וס' לה)

ט כתב

בע"ב וס' לה אם הכיאו לפניו יין סרף
ונרקחת נריך שיאכל מן המרקחת
תחלה ולברך עליו ואפי' ישתה מן היין סרף ויברך
עליו (היינו כשהמרקחת ברכתו בפ' ה' או בורא פ' ה'
וכיוצא אבל אם גם ברכתו שהכל או יברך שהכל א' על

שניהם

שכ' סמוך לארץ בתרא לאחר ששאו לו בפניו' לארץ :

ד והא דחטה שעורה קודמין דוקא בשעשה
מהם תבשיל או פת אבל כוסם פטה
(כל דבר שאדם אוכל שלא בדרכו ויקרי כמיסה
רש"י פ' כ"ג) שברכתו בפ' ה' אינה קודמת
לכפס"ע (שם ה')

ה היין

לפניו תבשיל מוקמ' כוסמין ושיבולת
שועל ושיפון וגפן ותחלה ודמין כיון

מניהם כל'ם) ואף שהיו שרק חביב עליו ולא כוונתו העולם :

י היו לפניו עני בשמים ועשני בשמים ומיני בשמים • מנריך על כל א' ברכה הראויה

לו ואם נריך על כולם מיני בשמים ויא' (ד' א') :
יא בורא עני בשמים ובורא עשני בשמים קודמות לברכת בורא מיני בשמים

(שהיא לען או לעשם ואינה כוללת כמו במו"ב) אבל אם נריך להקדים של עץ לשל עשב כ"ל בפשוטות כ"א אחת שירצה יקדים (דבשנלוג: גבי ע' ופס' א' ברכת בפה"א יותר כוללת ונפרדת בפה"ע שהרי אם נריך בפה"א על פרי העץ יא"א • אבל אם נריך בשפ"ב על עני בשמים לא יא"א וא"כ אין אחד ככלל באחד ושניהם שוים ואיזה שירצה יקדים (כ' גל"ס :

יב הביא לפניו הדם שברכתו ע"ב שמוין להרים בהם (אבל לסוך אינו מנריך עליו כלום (ע"ב) אם בברכותיהן שוות כגון שמן בשמנו בורא ע"ב מנריך על ההדס וסופר את השמן • ואם אינם שוות כגון שמן שמשמו בשפ"ב או שמן אשרסיוון שברכתו בורא שמוין ערב מנריך על ההדס תתלה (לפי שההדס משום יותר מכל מיני דקת שהרי לקוט לבשמים דהבדלה והוי כברכת בורא פה"א ושהכל • ואף למ"ד גבי בורא פה"ע ונפס' א' אחת שירצה יקדים (ס' רבש יהודא) (אבל לאחטעם שפרי העץ קודם ודוק (גל"ס (ר"א) :

יג הביא לפניו יין לשתות ושמן טוב להרים ע"ו • ואם את היין בימינו ומנריך עליו • ואחר כך מנריך על השמן (אמ"א ר"ב ל"ד ברייתא דברכות והלכה כבה"ה) (ד"א היו לפניו ב' ברכות א' של שמס ואחד של דוח • כותל המיין של שמס בימינו ומנריך עליו תתלה לפי שהיא משונה שאותה הנאה היא נכבדת בנזק ונהנה ממנו • ואמ"כ כותל של דוח ומנריך עליו • ונ"ל לפי שהריח הוא דבר שרק הכשמה הנכונה ממנו ולא הנוק כמו דבר של שמס שהנוק וגם הכשמה בהכונה ממנו כדורש לזושי' קן (כל בו) :

יד אמ לפני האדם תפוח ונריך עליו ולא היה לפניו פרי אחר • ואחר שניריך עליו ב"א לפניו פרי אחר יותר יפה לא יאכל אלא על מה שניריך (ס' תת"ן) :

טו כתב מהרש"ל בשמות סי' ג' מי שאכל דבר שברכה אחרונה שלו ב' ברכות שכת מלנריך • והלך להטיל מים וזכר קודם ברכת אשר יצר שניריך להקדים ברכת אשר יצר • ע"ב טעמים א' שהיא תדיר ומשא"כ בברכה אחרונה שיוכל להיות פעמים וולתו וכגון שלא אכל כ"א בתיך הסעודה • ועוד שברכת א' אין לה שיעור • דכל פעם שכתתמו קבצו נריך לנריך • וברכה אחרונה יש לה שיעור • וברכה שאין לה שיעור קודמת כוונתה • (וכל' לאו דווקא בורא כפשות רבות ה"ה שאר ברכות אחרונות :

טז העושה זכריו ורופה לאכול יטול ידיו ב"פ כנטילה ראשונה א' • וכב' על הטילת ידיו • ונ"מ יהיה כוזה שימשמש זכריו בנפשו במקום הכסתר כדי שיבא את עצמו לרדי חיוב נטילה • כי אם ישארנו נקיים ונבלי הסויה הדעת איך ינריך על כ" (סל"ה) :

כז יט (דין אכל ושתה דבר שאין ברכותיהם האחרונות שוות) :

א אמ אכל פירות מו' מינין ואכל תפוחים א"ג לנריך על התפוחים כנ"ר שגם הם בכלל ברכת על העץ שגם הם פרי עץ הם • אבל אם אכל תפוחים ושתה יין נריך לנריך בורא ג"ב על התפוחים וכ"כ אם אכל בשר ודגים או פרי האדמה ושתה יין או אכל משענת הוויים • או מה' המינים שניריך לנריך על כל אחת ואחת ואין ברכת על המינים פוטרת את הכשר ואת הדגים • או הסרי ארמה (ר"ס י"ג) •

ב אמ אכל פירות ומשענת הוויים ואכל מיני ממונות ושתה יין יכלול הכל בברכה א' ויקדים המים • ואמ"כ הנסן • ואמ"כ העץ • (שם ה א I 5 ג) :

י"כ) : ועיין לקמן הכוסף דף ל' וב' ב' א' :
ג שתה יין וכרך בפה"ל (ולא היו כשעת ברכת
 בפה"ל ענבים לפניהם או היו ולא בין
 כפי' לפעור גם הענבים (ל' ד' וב' ומ"כ) ואכל ענבי'
 צריך לברך עליהם. בפה"ע. וכן בברכה אחרונה צריך
 להוכיח לכתתלה לכלול בברכה על הגפן. ויאמר על
 הגפן ועל פרי הגפן ועל העץ ועל פרי העץ (שם)
 (י"ד)

ד שתה יין ומים אין לו לברך על. הוים
 כד"ר. מברכת היין פוטרתו. כשם
 שברכה הראשונה של יין פוטרת כל מיני משקין
 כן בברכה האחרונה (שם ט"ו) :

ה ברכת הויון אינה פוטרת מעין ג' שאם
 אכל דייסא אין בה"מ פוטרתו ל"ם
 באר הגולה ב"י בשם ר' יונה לעב"ד הוא רסוק דודאי
 הדייסא מיון ויין יותר מן התמרים שהרי קבעו עליה
 תכמים ברכת בה"מ. ואי לא גומתפיבא אחיבא מ"ס ר'
 יונה. אבל ביין וכו' ה"ה בדייסא ולא בא להוכיח אלא
 שאר דברים) אבל שפה יין וכרך אחריו בה"מ במקום
 על הגפן. יא"ו וה"ה. אם ברך בה"מ על התמרים
 במקום על העץ יבא אפילו לא אמר ביין ותמרים רק
 ברכת הון יבא. ואם נזכר עד שלא קדם ברכת הון.
 יתקיל ויאמר ועל שהכלת לאכותיכו ארץ חמדה טובה
 ורקנה וכו' ויסיים ברכה דמעין ג' (שם י"ו) :

כלל ה (דיו גמלך שצריך לברך פעם שני) :
כשארם נכנס לבית תבירוויש שם תבורות
 הדבה שאוכלים. וכל אהר מושיט לו
 כוסו יברך על כל או' בפה"ג. וה"ה שאר דברים
 מאכילה ושתייה וכל ההנאות שנעולם כל"ס כי בכל
 פעם הוא כנוף. (קט"ט ד' ועל' בפה"ג) :

פלל בא (דיו פירות וירקות חיינ ומכושלין)
א כל הפירות כגון תפוחים ואגסים וכן

ירקות וקטניות שטובים מיים ומבושלים (אפילו מהש
 טובים יותר כשהם מבושלים. אלא כשהם מיים הם
 גם כן טובים ודרך בני אדם לאכלם גם כן מיים כגון
 מרגשים. וערמונים שלנו מברך בין מיים בין מבושלים
 בפה"ע הוא"ל דהרבה בני אדם אוכלים אותם מיים
 ואין מקפידים להעלותם בנישול (ל"ה טור ומהר"ם
 ומ"כ) או כגון לפתות הכבושים כגומץ או כמדלל.
 וגם עשב לבן שהוא כבש בני מלח בלא חמץ ומדלל

שקורין בל"א קומוסט' מברך עליהם בפה"א בין מי
 בין מבושל (ע"ב וס"ה) (ובל"ו נקוט בירך מי דנבי
 קבושים וערמונים מי ממש. ודנבי לפתות הכבושים
 אין פירושו מי ממש אלא ר"ל לאפוקי מבושל כל"א בין
 שלמין בין שתכלן לפתיות דקות. מברך עליהם לאחר
 נישולם ברכתם הראויה להם קודם בנישול (ר"ב י"כ
 ור"ה א' וד') ואם אין דרך לאכלם מיים אלא מבושלים
 כגון ורק שקורין גרין קריו"ט וכיוצא בהן ואכלם שלא
 מתוך הסעודה. או שהם יותר טובים מבושלים : או

כבוש כגומץ. או כמדלל
 מייים. כגון לפת וכיוצא
 בו. כשהם מיים מברך
 שהכל. (הנה"ה)

תפוחי יער אין נאכלין
 מי ובר"ך לנלותן. ולפ"ו
 אם אכלן חיינ מברך
 שהכל) משה טעה סיוון
 שכו' בשם אגודה :
 ולאחר בנישול או כבוש
 על פרי עץ בורא פרי
 העץ. ועל פרי האדמה
 בפה"א ועל דבר שיותר
 טוב מי מבושל מי
 מברך עליו ברכה הראוי'
 לו ומבושל שהכל. כגון
 תווי וכרתי (פי הערוך)
 פור' בלע"ו ושמעתי
 שהם כיוון בכל תפוחות
 הג"ה

מני העגול (למ"ח) וכל"מ שהוא אשליך בל"א כי
 מצאתי באור' לוסיערי שהוא קיטרים מלה אחת
 לשון הקודש ומלה אחת בלע"ז יציר פור"י בלע"ז
 וכן תרגום מציר כרתי. ועלם זה ועיני הו"מ והוא
 תימה. ווערש"ן וטהר"ן ויש שקורין פעאר"ן
 (וכן בעל"ר וכיוצא וכדע' היה במדינות ארבעטריך
 וכל"ת אפילו בשלם עם בשר וכשתבטו (דאין השבט
 מודעמין אלא מחמת הכשר שבדן) ואפילו חפץ בהם
 יוצר מבושלים או חיים בעלה דעמו (הרא"ש ר"ב יב
 נד"ה א' וה') ונ"מ כתב סימן ר"ה דבין סיון ונין
 מבושלין לא יכרך אלא שהכל על תומי וכרתי:

ב כל דבר המטונן בדבש ואין הדבש עיקר
 רק הדבר המטונן עיקר (ואפי' אינם
 ראויים לאכילה לא סיון ולא מבושלין במים אלא"כ הם
 מבושלים בדבש כגון חרדים שקורין ריו"ן בלא"א או
 אתרונ' או פרי לבן שקורין הלוגד' רא"א או גנב"ל
 וכו' וצ"ח בזה אפי"ם (ע"ב וס"ל) אם פרי עץ ויכרך בור'
 פה"ע. ואם פרי האדמה כפי"ה (כן משמע ר"ב י"ג
 לשון הנ"מ פירות הכרקסים בדבש ונותנים בתוכו
 בשמים כתושם ליתן טעם בהמרקקת הפירות הם
 עיקר אפילו כתושם (אבל לא מעוך וכתוש' למרי
 בענין שלא הפסיד צורתו העבתי. ע"ב וס"ל) ועיין
 (בברכת שהכל) כש' כשהם שלמים (כ"ר):

כלל כב (דין כפל הפת מידו או במאם אחר
 הכרחה יחסותה מאתת המים):

א נטר בירוש' פרי לבנ"ו ובידך עליו וכפל מידו
 ובאחד או במאם בידך לקזור ולכרך
 אף על פי שהיה מחותן המין לפניו ויתר כשבידך על
 הראשון דק' שלא היה דעתו עליו לאכלו (דהיינו שהיה)
 כוונתו רק לאכול אותו הפרי שבע"ל (ידו) ובידך לומר
 כשכפל"ל על שהגויא שם שמים לבעלה יואם אחר
 כשכפל"ל מידו כפי"ה ולא אחר אלהינו ימים ולאור למדני
 מקד' טיהא כרחה כקורא פסוק ואין כאן מוניא שם
 שמים לבעלה. אבל השומד על אחת השים מוכרך

וסתה אפי"י שהמים שסתה לא היו לפניו כשבידך
 מפני שאכל בתבין תפלה (ר"ז):

ב וכן כום שבידך עליו לשתית וכשסוף ורובה
 לשתות אחר ולא היה דעתו מתפלה
 לשתות עוד (ל'רובי ר"ת ומ"כ):

ג כתב שארי הנאון בכ"ס' הנו" מי שבידך
 על מאכל ואחר כמאם בעיניו יש לו
 לאכול ממנו קצת ואפי"י שרקב כדו שלא תהא ברכה
 לבעלה (ובל"מ היינו בשאין בנדד איסור או שנספסו
 ק"ה כ"ו):

כלל כג (דין דברים הבאים בתוך הסעודה
 וזה דינם):

א כתב מפע' כשמתכרך בפסח על אכילת
 מרור אין בריך לברך בורא פרי האדמ'
 משום דהוי דברים הבאים בתוך הסעודה. ז"ס ככ"ר
 לא כהנין לברך:

ב דברים שדרך לקבוע סעודה עליהם ללפת
 בהם הפת כגון בשר. ודגים:
 ודגים. וירקות. וגבינה. ודייסה. ומיני מלוח ס'
 אפילו אכלם בלא פת (ואומר עליהן שאוכלן בתורת
 קייכות ועענו. בעלנוא ולא לנשנו. בעלה דעתו אכל'
 כל אדם דאשי"י מחמת הסעודה (לשון ס"ה בשם
 טור א"ס' ס' קע"ו ואין טעוין ברכה לפניהם דברכת
 האגויא סערת. ולא לאמריהם שברכת המון
 פורת. ואם הם דברים שאין דרך לקבוע סעודה
 עליהם ללפת בהם את הפת בין אוכלן תוך הסעודה
 או אחר הסעודה קודם בה"מ כגון תאנים ועגבים
 וכל מיני פירות (בין סיון בין מבושלין. אבל לא
 עוליותא של תפוחים או של שאר מיני פירות) כגון
 שקורין עפס"ל פלאד' י"ן או סאנד"ל פלאד' ין ששמים
 אותן לתבשיל ולחון כמעשה קדיים ודרך לאכלה בתוך
 הסעודה לתבשיל. ואם הם באים בתוך הסעודה
 מחמת הסעודה הם באים עמיד. ולא דמיל לפת
 כיכסין מדומיהו דאין עושין אותן רק לתענוה ולקייכות
 ה כ כ 2 5 בעלמא

בעמל ולא למנוח ולתבטיל) ואם ירצה להקטור על
 עצמו ולהניח עצמו מן כל הפסיקות בזה יקח פרי
 אחר מי או מנופל ויבדק עליו בורא פה' ויח' יאכל
 אותן מוליתא כרזנונו. (ע"כ ס' לה) וע"ל כלל י"ח
 שהסת פוטרין (ע"כ וס' לה) וכן עבות הדקות
 שקורין הו"ן בלאו"ן (ובל"ג שהם יאיתן שקורין
 פריעל"ך) שהם דקים ביותר ומטובנין בשמן או בשאר
 נושקין ולעולם אין מברכין עליהם כ"ח במ"ע כי אין
 עליהם תורתא דהעמא א"ה אין קובעין ברכה לעמון
 כשנאים בתוך הסעודה והואיל וכליתן עבה בתפלה
 ואינם מוולאיים בשום דבר פת פוטרין (ס' ד' ד"א"ה)
 אם אוכל אותם בלא פת טעונין ברכה לפניו דברכת
 המוציא אינו פוטרת (אפילו יאמר שאוכלתן לשם
 מוון (לס' לה בשם טור א"ת סיון קע"ו) דלאו מעיקר
 הסעודה הם משונים (אבל כימנין וכיוצא לתו בדעת
 האוכל. אם אוכל לשם מוון או לשם קיכוס (ס')
 היינו אם אוכל לשם מוון אין צריך לברך עליה בתוך
 הסעודה. אבל אם אוכל לשם קיכוס או צריך לברך
 עליהם כמו בפירות) ואינן טעונין ברכה לאחריו
 דכיון שבאו בתוך הסעודה ברכת המוון פוטרין. ואם
 בתפלת אכילתו יאיתן ונכסף אוכל עמהם פת אפי' אם
 בנתיים אוכל עמהם בלא פת אינם טעונים אף לפנייהם
 (קע"ו א')

ב מי שצריך על הפת ויח' אין לפניו משקה
 או דבר שהסת פוטרין טוב שיתן לברך
 לאחר כדי שיצבה איתן (לס' ב') ושורת הדיון
 ויודת חסידות כותבן כל מה שמביאין לפני האדם שיטלו
 ריק טוב ונחמד למראה ועוב למאכל צריך ליתן ממונו
 לכל הפסובין ואפילו לשמן הסעודה (ס')
ד וכתב שארי הגאון בב"ס (וכן בע"כ בשם
 האגור) י"ח שמים האוכל פירות
 בסעודה יאכל קצת מהם בלא פת ויבדק עליהם ואפי'
 יאכלם בין בפת בין בלא פת :
כתב הטור דאכן כמו רובלין בסעודות גדולות
 שלאחר שמוטנין ידיהם מן הפת משריין
 איתו ושורכין השלמן בפירות ובמיני מ'דים וקובעין

שמן לעשות. וכתב דכרין דמי' י"ל והוסיף עליו וי'ל
 ויכתי שאין העולם כוהרין בזה ס'ל שמפיריה בתפאע
 המוכר שבסעודה גדולות אחר ששרכו השלמן בפירות
 ובמיני מ'דים כוהרין לחזור ולהניט על השלמן קצת
 מן הפרוכות הנשארות בתוך הסעודה כדי שיהא
 כדאה שערין לא משכו ידיתן מן הפת ולא ינו. כראין
 כמועלין בברכות ואפי' דאיבה לא מנו מוליהו מו
 ומכהן אבותיהם בדיהם שהניטם כך ולפיכך יראה
 לי כל א' ש הירא והמדקדק יזהר בזה בסעודות גדולות
 לברך על הפירות (פי' לפנייהם ולאחריהם) כי ודאי
 משכו ידיהם מן הפת ודין דעתו לאכול עוד מן הפרסום'
 שהנימו בולם כל' (עב"ל ה"ל' דכ"א"ה) אבל בסעודות
 קטנות שכל אדם אוכל על שלמנו אין מכהן שלנו
 למטין ידינו מן הפת כלל עד לאחר ברכת המוון אבל
 כל שיה שאנו אוכלין פירות או שום דבר קודם ברכת
 המוון דעתו ינו לאכול פת כל שעה ולכן אין מברכין
 לאחריון על מה שאוכלין לאחר שיסיימו מלאכול עיקר
 הסעודה (ס' ה') והרמ"י ובית קדש פסקו אן אפילו
 בסעודות גדולות ובמ"ש הפוס' ברכ' ע"פ בפתם :

ה ואם קצת סעודתו על הפירות היו ליה
 הפירות כדברים הנאים מחמת
 הסעודה אך טוב שיאכל בתפלה מהפירות עם פת
 אפילו אם אינ' יאכל מהם בלא פת אינם טעונים
 ברכה כלל מאחר שצ"ק קביעת היה עלייהו
 קע"ו ג' :
ו אפי' שלא היו הפירות לפניו בשעה שצריך
 על הפת כיון דלפנת את הפת הם
 באים אינם טעונים ברכה כלל (ס'
ז וכן אם אחר שצריך על הפת (או תוך
 הסעודה או לאחר הסעודה קודם צה"מ
 ל'ד שלמנו ונכית אחרים שאינו מוון עליהם ולא
 היה דעתו על הדיון : דפתם דעת האדם על כל מה
 שמביאין לו בסעודה (ס' ה') וע"ל ברכת המוציא
 סוף סי' א') :
ח להמניות שנליתן רכה ודכה מאד אפי'
 אכיל להו בתוך הסעודה שלא מחמת

מקמת הסעודה ונכרך לפניו"ס נ"א וכל לאמריהם
(קס"ח) וע"ל פירושו וע"ל כלל ב' :

ט מנהגי של לברך על מים או שאר
משקים בתוך הסעודה דמשיני

בנאים מקמת הסעודה לפי שאין דרך לאכול בלא
שתיה מן מין היין דמשיני וקובע ברכה לעצמו (קע"ד

ב') וישום דים פוסקים דבכרי ע"ל אמרם ואשאר
משקים בתוך הסעודה ח"ף שאין מנהגיכו דמסק

ברכות להקל וכל מקום אם יש לפניו יין ואם או שאר
משקים בתוך הסעודה ואם ירצה לשתות מים או שאר

משקים קודם שרצה לשתות יין וכנים עצמו למסק
ע"כ כדי לזאת ידי כל הדעות יברך על היין תמלה

ומזילא יפטור המים או שאר משקים לכ"ע כמ"ס נפ"ה
כ"ד (הנהנין מהר"ג נ"ו) :

כלל מד

(דן הפסק והיסח הדעת בסעודה)

א היה

אוכל בבית זה ופסק סעודתו והן

לביית אחר * או שהיה אוכל וקראו
סבידולברד עמו ויאל לו לשתת בניתו (או למקום אחר)

וזמור לסעודתו * וכן חברים שהיו נושבים לאכול ויאל
אחד או קצתם לקראת מתן או בלה ח"ף לברך אלא

לפני מה שרצה לאכול אבל לא על מה שבכר אבל *
ודוקא שלא תיכס וקצת חברים בסעודה ובית שיש

הינן ע"ז בדברים שא"ז ברכה לאמריהן במקומן אפי'
הינן מקמת חביר' וחזרו למקומן הראשון זריך לברך

ברכה הראשונה) ואכל מדברים שאינם גריכים ברכה
לאמריהן במקומן (דעמיתו זו היא גמר סעודתו והן

סעודה אמריהן היא ונכרך לברך לפניו על מה שרצה
לאכול (ע"ז) כגון יין וכל פירות אשילו הן משבע

המינין (כ"ח) אבל הכיין מקמת חברים או אשילו לא
הינן ואכל דברים שגריכים ברכה במקומן (כגון שת

ומיני דגן) אשילו על מה שרצה לאכול אחר כך אין
זריך לברך בלל:

הנה"ה

ואין

מילוק בין חזרו למקום הראשון ובין שייע
סעודתן במקום אחר ושזר ואוכל בלא

ברכה ומכרך לבסוף ברכת המזון על שתיים * ונראה
דכיון דאיכא פלוגתא דרבנותא אזלין לקולא בספק

ברכה והוא דאם אכלו פירות שאינן מין המינין ושינו
מקומם אז לומרע אלא מנכך ברכה ראשונה על מה

שיאכל עוד ואכלו הכימום עם אדם ושזרו למקומם זריך
לברך על מה שיאכל עוד אבל אם אכלו פירות משכנת

המינין וכ"ס שת ומיני דגן ושינו מקומם אז לללא
לומרע על מה שיאכל לא בתפלה על מה שיאכל אלא

לבסוף מנכך על ב' האכילות בין חזרו למקומם בין
סיימו סעודתם במקום אחר ואפי' לא הכימום עם אדם

וכן נהגין * כ"כ בב"ח למסק הלכה * ע"כ נה"ה :
דבא שת זריך ברכה במקומו לכ"ע (לכן אם שינה

מקומו לבית אחר לסעודה אז ל בתפלה) * (דעל
קביעות הראשון הלך דהא אם לא היה אוכל כאן היה

זריך לחזור למקומו ולברך הוי כאלו עדיין הוא במקומו
ונזר סעודתו עם (ע"ז) רק מנכך בה"ח במקום הב'

(קע"ח ב')

ב מיהו

אם הסיס דעתו כשחזר ודאי זריך

לברך על מה שרצה לאכול אח"כ (עס)

ג והיסח

הדעת הוי כשנטל מים אחר גיבוי או

כעל הכוס בידולברך אומר לאכול
ולשתות עד שיברך בה"ח * ובשארם הב לך ונכריך

(להרא"ש) אכור ב"כ לאכול ולשתות עד שיברך ברכת
המזון (קע"ט א' ו' ושני דרמ"י) אבל להר"י וינה

והר"ן אכילה שאני שאפי' שסילק ידו מלאכול ואשילו
סילקו השלקן אם רצה לחזור לאכילתו ח"ף לברך פעם

אחרת שכל שלא נטל ידיו לא נסתלק לגמרי מאכילה
(ובל"מ שדעת הש"ע לפסוק כהר"י והר"ן באכילה

דהכ"כ כתב ג"כ שאין כן דעת השזר בהבנת הרא"ש כן
כ"ל * אבל מי שאכל כל זכרו ויכול לעמוד על עצמו

ומלאכל כגון להמקיר כדעת הש"ע בהבנת הרא"ש
וכ"ס פסק בהבין ונכרך דאכור לאכול ולשתות עם

שיברך לפניו על מה שיאכל וישתה (קע"ט) :

ד מי

מסמקן על שלשן אחרים אשילו אחר

הב לן וכדרך לא הוי היסח הדעת עד שיאמר בעל
הבית (ס ב') :

ה וזין

מילוק בהסיח דעתו וקור למקום שאכל
כבר וכן סיים סעודתו במקום אחר
ומ"מ לכתפילה לא יעקר ממקומו בלא ברכה אחרונה
(פי' בה"מ כיון שבשעה
שקבע כאן לאכול וזיך
המוציא היה דעתו לנמור
סעודתו במקום הראשון
בדרך לברך לכתפילה
במקום שאכל. אבל אם
היה דעתו בשעת ברכת
המוציא לזיך באומצ
סעודתו לבישולין אפילו
דחוק מבייתו יכול לזיך
לכתפילה לשנות מקומו
לסיים סעודתו במקום
אחר ואין צ"ל לא לטפסע

הגב"ה

כתשובות

מהר"ר
אשרלם ס"א כתב בשם
הר"ן דאסור לכתפילה
לעקור ממקום למקום
על סמך שזיך באחרונה
ויעלה לשתי האכילות
אפילו אם הניח שם וזן
או פלה :

יאכל במקום השני מעט
לדקדק בדבריו שהאכילה השנית א"צ שתהא כזית אלא
כל מה שיאכל כגוי ואפי' פחות מכות שהרי כתב איכל
שם מעט וגם כתב שלא רעב כו' דאי איכל כזית
תיפוק ליה דמייב לברך על כזית הזה שאכל ומיהו בזה
יש לדמות דלעבין שיהיה פוסט מחיובו של האכילה
הראשונה התנה שלא יהיה רעב כו' ומ"מ ג"ל מ"מ (ל"ט
דס"א) . ויזכר רק שלא יהא רעב מאכילה ראשונה
(שם ב') דפד אותו ומן מברכין בה"מ ואף על פי שלא
כתעבל עדיין המאכל במעינו לנמרי . וה"ה לעבין
אכילת פירות ושתיית יין אם אינו רעב ולא צמא ותאכ
לאותם פירות יברך (שם ה') :

וכתב

עוד הב"י דמ"מ יא להסתפק קצת אי
בעינן שיהא תאכל לאותן פירות דוקא או
אפילו תאכל לפירות אחרות ל"ל') וכתב עוד שם
ובמ"מ דרעב ותאכל דקאחר שעות הכדדפין הסי
וכתב עוד בל"מ רז"ל מ"מ בש"ע דאם אינו יודע לשער
חס כפעבלי או הדין אם אין בוגס א' מהשנים הללו
יברך אבל אם היה תאכל אפי' שלא היה רעב אפילו
הכי לא יברך וכ"ה אם היה רעב אפי' שאינו תא"כ :
ודלא כרמ"י דכתבם באינו רעב אבל תאכל או בתאכל
והוא רעב אם יש לו עדיין לברך וזכרם ספק ברכות
דרבנן דברכת שתייה וברכת פירות דרבנן הן ספק
להקל . (אבל כל מ כח"מ במ"מ הכו' דשעות הכדדפין
הן וכלא קד דר"ל שאינו רעב לאותן פירות דהיינו
שאינו תאכל להם ודאי לא כתעבלו וזיך לברך עליהן
וכ"כ כנ"צ ספק כוסה דעת הב"מ :

ה אם

אכל פת במקום אחד וזמר ואלב במקום
אחר אינו מברך בה"מ אלא במקום הב"י
כמו שנהגו והולכי דרכים (קע"ד)

ז אחר

ששתה כוס של בה"מ ואין דעתו לשתות
עוד זיך לברך אחריו ברכה אחרונה
הן על יין ברכה א' דמשני ב' או אחר שבר כבר אם
שתה כשיעור (ס"א ס' ק"ך ומביאו סל"ה דנ"א) :

ה

מיני דגן טעון ברכה לאתריהם במקומם
י"א דה"ה כל ו' המינין (ומכ"מ אכל פת

גלא לכתפילה אלא מברך בה"מ במקום השני על שתי
האכילות וכן נהגין ב"מ) : דמיישינן שמה ישכח
מלקוור ולאכול אם לא למדך מכוה עוברת כגון שהגיע
ימן תפלה מותר (קע"א א' ו') וכן אם הוזכר
לנכדיו או ישן שינת ערבי ושאר דברי הרשות לא הוי
הספק (ס"ו) שדרך אדם לעשות לפעמים באומצ
שקטיו דרך אקראי בעלמא מיקרי ולא הוי היסח
הדעת (רמ"י) :

ו אם

היה כגון ורונה לאכול מפיירות כל אילן
ואילן כיון שזיך על אילן אחד אין צ"ל
על האחרים אם היה דעתו לאכול מאותם האחרים .
אבל מן לנן זיך לברך אפילו הם סמוכים ואפי' אם
סמכיך תפלה היה דעתו על הכל (קע"א ג') :

ז אם

יבא ממקומו ולא כזיך בה"מ אם היה
בין כסוגב בין כמור יסודד למקומו
ויברך ואם היה כסוגב וזיך במקום שזכר יבא
(קס"ד) אבל אם היה כמור אף בדעבד לא יבא .
(הרא"ש) בל"א בשאין לו עוד פת . אבל אם יש לו פת

כפיות (ס"ו) וכל"מ ט"ט להמיר כ"א (קפ"ה)
קפ"ג') ועיין כ"י קפ"ו' - פסק כ"י להדיא כן
ואל תביה הרב הנה"ם עליו כלום :

יא מי סוכר בתוך הסעודה שלא התפלל ועמד
והתפלל אפילו אם אין שהות לגמור
סעודתו ולהתפלל סתיד להפסיקו ואי אפשר לו לאכול
עד שיתפלל עם כל זה לא הוי הפסק : (ס"ו) :
יב צריך לישב בשעה שמברך כה"מ בין אם
היה הולך בביתו כבאכל או עומד או
מוסב כדי שיוכל לבין ויחד : ויהו אפילו בירך מהלך
בדיעבד יצא (קפ"ג') אם היה מהלך בדרך ואכל
אין בירך לישב ולברך לפי שאין דעתו מיושבת עליו
(ס"א)

כלל בה (בין המברך ברכה שאינה גריבה *
ועניית אמן אחר הברכות) :

א כל המברך ברכה שאינה גריבה הרי זה
נושא ט"ט שמים לשוא והרי הוא כשנשבע
לשוא (שעובר משום לא תשא) ואסור לנכות אחריו
אמן (רס"ד') אם הוא שוגג שלא היה יודע שזה
אסור מזהירו ומתרה בו שלא ימיר. (ס"ב מדדים)
וחייב לכדונו אם הוא מויד שידע שזה אסור ואם לא
בידוהו הוא ענינו חייב כידוי ונריך להתיר לו מיד כדי
שלא יבא ממשול לאתרים שאינם יודעים שנידה את זה
(י"ד סל"ד לו') וכתב ב"ם לה"ם ספר חרדים ע"ט
הרמב"ן הוא ענינו היינו המוכיח לבטלה אף כי לא
בידוהו ט"ט אם הוא יתלץ ומגלגל וישב בקרקע
בבידו ויקסמוג' שיתירו לו ואז בהכשתו ונסלקו לו אם
לאו ע"פ איתמר אם לא תשמור ונזמר ליראה את השם
הנכבד והנורא והפלא ה' את עבותך ואת זכות ודעתך
ונגוה זו תמיד וכו' :

אם תשוע אדם שמוכר את השם כגון שרופה
לומר הק"ה עשה לי כך וכך וכיוצא באל
תכנס בדבריו כשהזכיר ה' שהרי יסתוק לשמוע דברך
כמא שאתה גודס לו שמוציא שם שמים לבטלה כשאמר

הק"ה' אכל"ס הוכיח את ה' כדי לקלל או תפסיק
דבריו כי יקח שמקלל (ס"ט ת"רצ"ט) :

ב וטוב שיאמר השומע בשכחלו וכן מי ששומע
שכוחה והזכרת השם (הגדול) שיזיח
מפי חבירו לשוא או שנשבע בשכחו (ב"ד ס"ט) לשקר
יאמר בשכח'לו (ס"ג) וה"ל כדו' שנים (י"ד ס"ט) :

ג והמכרה ברכה שהיא גריבה מתברך ויש
לכל אדם מלאך מליץ יוסר מזלו
שמתפלל עליו שישמע הק"ה את תפלתו של אדם
שכאמר שומע תפלה וגומר שומע תפלות לא כאמר אל"ה
שומע תפלה זו תפלה של מלאך מזלו של אדם ואס"כ
עדיך כל בשר יבאו : ולכך אין רשאים למעלה לומר
שרות עד שיאמרו ישראל שכל עבין שאדם עושה מלאך
מזלו מראה באותו עבין למעלה כמו שביכו לטעה וזהו
והיה טרם יקראו ואכי אענה כלומר איני אענה למזלו
קודם שיקרא האדם וכשיתפלל האדם על עצמו שומעין
לו כעבור המול שהתפלל עליו וזהו עוד הם מודדים
ואכי אשמוע (הוא כ"ס חסידים ס"י תתשכ"ו ותתשכ"ז
ובעין זה ס"ס כ"י תתש"א -) ונדון וננוסה לומר
למלאך מזלו הביאה לי יד ועשה לי מעשמים ואוכלה
ואברך (ס"ב) אבל המברך ברכה לבטלה כמצינו שכתב
ורע לבטלה ואפשר שיטמאוהו בקרי ט"ו (ר"פ) :

ד השומע אחד מישראל הן גדול הן קטון
שהגיע לסינוך והיינו ככ"ה
שלימות שכתב לו וכן
ו' שלימות שכתב לו כל
אחד ואחד לפום חודשה
(לע"ס' תר"ס) ורש"י
פירוש בברכות לט"ו
ובת"ל ד"ט"ב כן ט' וכן
י' כדאמרין ביומא פרק
בתרא' וכל"מ דלענין
סנוך היתנוקות הייבו לפי
ענין המזות שלפעמים
הוא ככ"ן כך ופעמים ככ"ן
כך ומאיתי אחר כך כן

הנה"ה

אכן גדול שחייב
באותו הברכה
לא נפטר בשמיעתו
כששמע הברכה ההיא
מהם אף כשמוכין לאת
ועונה אמן אחר הברכה
כדי לזאת בה אינו יוצא
ידי מוכתו שהרי אינו חייב
באותה הברכה אל"ה כדי
להתחנך

בתוספת דערנאין דכ"ב להתמקן (לר' מ"ב) : כתבו דלענין להתענות

צ"כ כבר תשע וכבר עשר אבל בשאר מנות כל א' וא' לפי דבדו כדלשכתן בסוכה דמ"ב קטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה * קטן היודע לכעסע חייב בלולב * קטן היודע להתעטף חייב בציצית * קטן היודע לשמור תפילין חייב אביהו ליקחלו תפילין * וכדומה לכן * וא"כ מ"שה"כ ככרה' וכבר ו' היינו גבי סוכה * גמ"ש רש"י כבר ו' וכבר י' לענין תעניות י"ב וכח"ש התוספ' * ועיין בדיון ציצית ס"ו ג' * וצדן תפילין ס"ו ג' * וצדן סוכה ס"ו ג' * וצדן סוכה ס"ו ג' * ועיין בינאח ס"ב א' ועיין בה"ש פ"ד ר"א ע"פ ויתן אל הכער (מנרן אחת מכל הברכות אש"פ י"שלא שמוע כולה מתקלה ועד סוכה אף על פי שאינו חייב באותה ברכה חייב לענות אחריו אמן * (א"ת רט"ו ב"ג) כתב ב"ח ו"ל מ' בשם ב"י דלאו דוקא שיענה אמן דשמוע בסוכה והילכך במדא מתרתי בני או שמוע הברכה והאילו לא יענה אמן וא"כ שיענה אמן אש"פ שלא שמוע הברכה אלא שיועד איהו ברכה שצריך :

ו וכתב עוד שם דס"א ונבחר מוקי לה בשלא חל ענינה שאינו צריך לנחת ידי מוכתו דאלו היה אוכל עמהו והיה חייב בברכה אינו יוצא עד שמוע את כל הברכה ויחיי שמוע כולה כפיך אפי' בלא עניות אמן עכ"ל * אבל התוספות כתבו ס"ב דכ"ב שלכתלה און לעשות כן דעניה חשיבי סכי הדור מוכה * וכל"א ראה מו"ל גדול העונה אמן יותר מן המברך * וכן כתב בתשובות מהר"ם ו"ל ועיין לעיל בהקדמה דף ק' :

ה אבל אם היה המברך אפיקורס (פירוש מין שאינה בעל דעת רשבי') ורש"י בכ"מ

פי' מין שע"ז או כותי * או תיבון בשעה שלומד הברכות לפני רבו * או שהיה גדול ושיבה ממוסב הברכות און עובין אחריו אמן * ועובין אמן אחר

כותי אם שמוע כל הברכו' מפיו (שם) מהר"י פרק אלו דברים) אבל שארי הגאון צ"ב כתב דאין לענות בזמן הזה לא אחר כותי ועכו"ם אף ששמוע כל הברכה * וכתב בע"ז שכונן הוא שדרכו של כותי בזמן הזה כמו עכו"ם * וכ"כ בתשובות מהר"ם סק"ט וסייס אם לא שיש ידיים מוכיות שהוא מכוון לש"ש שריבי ההיא דכ"ב דאמר בריך אלההון די שדרך מיטך ועבד ונו * אבל היכי דאיכא לספקוי לעתק ש"ש וד"א אין לענות כלל כגון בריך גשם כגון הא דאמר דוד כי לך ה' הוקלתי אתה תענה ה' אלהי קדמאה בי"ד הי' תנינא ב"א' דאשמועו כמו השמים וענו את הארץ דישראל לומר שרי :

ו בורה לומר לענינות הברכות כתקן ואש"פ שזה מברכין לבטלה בשעת לימוד (אורח חיים סרעו"ג :

ז אין עונה אמן אחר ברכת עצמו רק אחר ברכת זונה ירושלים בברכת המזון (להראות שג' ברכות הן דאורייתא ורביעית הטוב והישיב הוא דרבנן (ע"כ שם א') תשובות מהר"ם ס"ו מ"ד שפיר עבדי קדמאי דלא עניין אמן בבכיה ירושלים בלמשה

לת"ס (או שמכזה חזירו בעיני תלמי' חכס כתב ר"י בשערי תשובה שהוא בכלל אפיקורס ועיין צ"ח) וכן הוא בסנהדרין דע"כ ועיין ב"ד סימן קכ"ח סעיף ב' בש"כ דאפיקורס כזה אין לו קלף לע"כ בשם ר' פ' סלק וצ"ד וד' וצ"ד מוכרין אותו ומכזה להרנו א"ש יש בידו כס להרנו או על ידי גר וכן היה כרא' לכאורה לומר דאפיקורס כזה אין עובין אחריו און על ברכתו * אבל אחר כך מנאנתי גם באר שבע ו'ל והרמב"ם בחדו"ט פ"ב דהלכות תשובה כתב ג' הן הנקראים אפיקורסים האומר שאין שם כבודה כלל וכו' והש"ש למחרי מ"ש הנמרא לקמן מאי אפיקורס וצ"ע * כראה מזה דלא רפה הרמב"ם בשי"ש זה * ואס"ן ע"ב ע"ש כאן ל' הרמב"ם אם היה המברך אפיקורס לא קאי אמונה לתלמיד חכם עד כאן הנה"ה :

עונה אמן אחר ברכת עצמו רק אחר ברכת זונה ירושלים בברכת המזון (להראות שג' ברכות הן דאורייתא ורביעית הטוב והישיב הוא דרבנן (ע"כ שם א') תשובות מהר"ם ס"ו מ"ד שפיר עבדי קדמאי דלא עניין אמן בבכיה ירושלים בלמשה

בליקשה כלל. ומזן דקח לדברי הטור טוב לאמרו בנחת
 שבי' לאמוק' ועקת כמילים. (כמשמעותו יאמר קצת
 בקול רם כדי שישמעו המסובין ועבדו ג' אמן (ב' הו')
 ולא יתעוק ויזדעזע לומר בנחה יבוסלים אמן בלי הפסק
 שהיו משמיעו שהוא היום ברכת המזון. בתי ש' בברכת
 המזון ואמרו אמן בשמיטה אמת אלא יבסיק מעט ויאמר
 אמן אחר כך בנחת שלא היה דומה לטוב האמן הזה אינו
 קיוב גומר בי אילו להכרע מזהבוי התלמוד (וכל"ס מ"ט
 בזה שפסיק מעט וכו' אף על פי שהכרח ב"ט אצל עפ"יה
 גופה בליקשה איתא בהדיא בשם ה"ג בתוספת דמה"כ
 דפסק כרב אשי ע"ט) אלא טוב הוא לאמרו כך. וכך
 אפי' כזה עכ"ל:

ח כל

הברכות נרדף לברך בק"ל גדול שלא יזכר
 אמן מן השמועים כי גדול העונה אמן יות'
 מן המנדרך לפי שהוא קיום השער והברכה ועוד כתיב
 ברכי כפי אמת ה' וכל קרבי את שם קדשו שבנדרך
 להק' בה נרדף לברכו בקול רם בקול רם כל הקרבים
 מתנוועים ונמשכים אחר הקול. (ס"ט סי' תתכ"ג)
 וכל"ס כי קול ר"ס נ"י ע"ש ה"ד דא' וישא עשות קולו
 זש"ה הקול קול יעקב והידיים ודי עשו בזמן שהקול קול
 יעקב בנ"י ובנ"מ אמן הידיים ידו עשו כי קול ר"ס
 דיעקב מנביע לעש"ו ובהספד ה"ו קול ר"ס כשם וקול
 ר"ס:

יש

לזכור שלא לענות על שום ברכה ג' אמן:
 (ס"א י"ב)

ט על

ברכה שאדם שומע בכל מקום אומר ברוך
 הוא וברוך שמו (קב"ד ה' וכ"כ הרא"ש
 בשם אביו בתשובה כלל ד'). ועל בברכת המזון
 דכתיב כי שם ה' אקרא הנו גדול לאלהינו (ע"ג):
 ? **העונה** אמן יכוין בלבו אמת הוא הברכה
 שבירך המנדרך ואפי' מאמין בזה
 (קב"ד ו') כי אמן הוא לשון האמת דברי דכתי' אמונים
 נזכר ה' אמוני אמן בכוכ' ירושלי' אומרי אמן ומאמיני'
 בו שעתיד לנאלם ולבנותה וכן כינא בזה בכל הברכות
 (ע"ג) למ' ב' ונרדף לבין אזה אמן משמע כל אמת
 או כל' שנועה או כל' קבלת דברים: כל"ס כיו"ש ב"ט

שבועות העדות א"ר יוסי בר קטיבא עוד שם בו אמת
 דברים י' ופירש' בו שבועה כי' שבועה אמן אחר שבועה
 כמוציא שבועה מפיו. בו קבלת דברים האומר ע"פ
 שתקיים לי פתאי דברי' ואמר אמן. קבל דברי ושייב
 לקיים. בו אמת דברים עבדות אמן על התפלה
 ותפילה שהוא ל' אמתן הדברים שהוא ר' וכן פירא אמת כן
 עכ"ל:

וכתב

בכבוד ר"ה. ואל' בכברות שבא והודאה
 למקום הוא ח"ו הוא מקורף לומר י"ר שיהא
 כן אלא יכוין באמן ל' שבועה שכן הוא עכ"ל:

וכתב

בשלה' ב' ברכות המנות בקון עבטי' ונציית
 ותפילין וכיוצא זה הכלל כל מקום שנוסח
 שלהם אקב"ו. העונה אחר ברכות אלו אמן. נרדף
 לבין אמת הוא השבט והברכה שבירך המנדרך ואפי'
 מאמין בה (ל' שבועה) ברכות השבט והשיר והודאה לו
 ית' כגון אלהי נשמה וברכת מורה וגדולה לך. והשם
 והמשיב הס' הודאה'. יכוין העונה אמן אמת הברכה
 וההודאה שברך המנדרך. ואפי' מודה ומאמין בה כמו ל'
 שבועה) אשר יזכ' ב"ט' ושתבא. וכל הברכות
 של שארי ר' ראשונות שבט' ברכות ושרא' שבברכת
 המזון ולדומיהם הם שיר ושבט וברכת ההבין בכלל.

העונה אמן יכוין אמת היא הברכה. והשבט שברך
 המנדרך ואפי' מודה ומאמין שהשנים לו ית' כא"ס ויא"ס
 (כמיל' שבועה) וברכת ההבין יכוין העונה אמן אמת
 הוא השבט שהוא ית' ברא והמביא את זה הפרי לו זה
 העבין (כמיל' שבועה) אמן שאמר הקדים ואמר רחס
 והרחמן שבכה"מ. ואמר וזכרו שביעלה ויבא ודעויהן
 שהן בקשות. ואמן שאמר ברכת כהנים יכוין העונה
 אחר המנדרך והמבקש י"ר שיאמרו בקשות המנדרך וזהו
 (לאמת דברים) כמו שזכור ברש"י אמן כן יעשה ה'
 ע"כ יכוין האד' במאד שיהא מכוין בעבדותו אמן הראוי
 לעבין המנדרך אם הוא ברכות המזון. או ברכת השיר
 והשבט והודאה. או ברכת ההבין. או אחר תפילה
 ובקשה. (תמנית למ' לה' דרנ"ב ודר' ג' ד'):

יא וילמד

בכיו הקטנים שיעבו אמן כמיר
 שהתינו' עונה אמן יס' לו טלף לע"ב

(שם ז')

ב לא יענה אמן הטופס דהיינו כאלו האלף בקודה בטיפ (פי בשוא) ל' רש' דמ' א' שלא בטיפ ודאי בוכתו על שו"א כנ"ש במוטע ש"ס עלא שבוע זאת ובכ"מ' אכל יל' ב"כ שלא לקרותו בק"מ רק סקמץ רקב כל"ס) ולא בקמץ. וכתב מהר"מ ה"ה שלא יאמר בשאר בקודה שאין משמעותו ל' אחת דברים כגון בשורק' או בבלום או במלחמ"ס וכיונא והביאו ה"ל מן שלא יתקוף וימחר לעכות אמן קודם ש"ס יסיים קאברך. וכן לא יענה אמן הטופס דהיינו שממסר לריאות הנו"ן שאינה מנויאה בפה שתהא נכרת ונס (לא יפסקו באונעו המלה. ולא יענה אמן יתומה. ש"פ' שאין לו אכ שלא שמוע הברכה. ע"כ) דהיינו שהוא חייב בברכה א' וזה אינו שומע אע"פ שידע איזה ברכה מוכר ע"פ הסמך וכמו באלככנדרי של מפרים שהיה בכה גדול שהיו מניסין בסודרין כדי שידעו שמתם הברכה ויעשו אמן :

כתב

כתשובה מהר"א ע"כ ר"ב יודעים היו ע"י כנסת סודרין אם היא ברכה ראשונה שנייה או שלישית) מאחר שלא שומע לא יענה אחריו אמן. דהוא אמן יתומה ויש מחמירין דאכילו אינו עומד באותה ברכה לא יענה אמן אם אינו יודע באיזה ברכה קאי דזה כשי"ן קרי אמן יתומה. (אכל אם יודע יכול לענות אם כד יבא בברכה. כ"ן) ולא ימתין עם עניית האמן לא מיד שכלה הברכה יענה אמן. (שם מ' דהוא כמי כאמן יתומה דעל ענה יאמר אמן. ע"כ) ולא יענה אמן קברה (שדומה עליו כמות) (שם) לא ארוכה קצת כדי שיוכל לומר אל' ערך' כאמן (ר"ת אמן) פי' אחר ולא אמן קברה שאינו מוכר שהאלף ואכסר קברה שאינו מאריך בח"ף כלל. (ת"ת) ולא יאריך בה יותר מדאי לפי שאין קריאת התיבה כשמתעטעט מאריך יותר מדאי (שם) :

יג אם

יש ק"ת עשעוים שמארכיכים יותר מדאי א"כ המכרך להמתין להם. (שם ט') (יד) העונה אמן לא יבנה קולו יותר מן המכרך (שם י"ב) שנאמר גדלו לה' אתי

וכתובה שמו יקרו (ע"כ). כתבתי דינים אלו כאן אע"פ שהם כדבן בה תפלה מ"מ אין הכרח למלק כעניית אמן דתפלה לברכות הנהנין או ברכת המזון אם לא באופנים שכתבתי למשלה בשם ס"ה :

כמו

סלרד לומר בע"ש עם משכה עשרתם עברתם בו כן ל' קודם נט"ו אם כל דבר מוכן הראוי לקרוא ולברכת המזון כדי שלא יעדר להכסיק (ל' ב"ה מה"ק) :

(נוסחי הברכות הראשונות) (על

חרש הטעם יש ז' ברכות) : (הא)

ברוך אתה יהוה אליהו מלך העולם המוציא אדם מן הארץ :

א צריך

האדם ליתן ריוס בין הדנקים בין מלת למס. למן הארץ דאו מוכסס

הוא שאין כיוון באותה סעודה (לכ"ה מהר"ן) :

ברוך

אינו ל' פיעל כל"א ע"ד אי'ו גיבנעטשטע אלא כיוון רחום וסמך שהיא עצמו הוא מקור הברכות ואינו מקבלם מאחרים (אבודרהם) וידע שהרי לא כמאל' לו שם פועל כי בורך הוא מל' ב"ב"ם אלא ברוך הוא שם תאר למי שיש לו רבוי ברכות (שיח יבחק) וגל' להגדיל בשפת אמת כודע כי הוא פועל על ככין (ע"ד אי'ו גיבנעטשטע) אף כי הפסע פי' ע"ד אי'ו ג'ולובע הואיל שאין סייך ברכה אכל הקבה פי' כי אלו מדברים לכנס הת"ת בסוד שוית' ה' לגדלי תמיד שמתברך מניכה יאף שיש למלה ודמיון יותר גבוה והע"י ועיין וזה יעקב ע"ת"ס נכתבתי הארי ואין כאן וקומו. כתב האבודרהם בשם אבן היריה העבין שהברכות מדברים כלם ב'ל בוכס וכסמך. כי הק"ב כסתר מוד עצמו וגלה מוד מעשיו כן פירש ריב"א.

וכן הנשמוס כן. לכא"ה ברכינפטי את ה' והברכה היא כדיבור הכס ונאמנת הלכ' הלכ' כע"ל והקול כשע"י. ואל"ת מה יועילו ברכותינו לסק"נה י"ל שהוא כדי לזכות בברכותיו פ"מ ז' כל המכרך מתרדך (ומה

גם לידעיתן כודע כי בברכותינו אלו אומרים
 שפע מעלה לעולם ומעולם והוא כלל ועין זהר
 עקב עת ק"ק ובללאנטי כח מקומו וכתב ספרי קמחי
 האמת אין מספר :

כי בלא ידעת כי בכתבתנו הוא היום ונקראתו הנה
 אדנות כי לא כשם שאני נכתב לבי נקרא וכו' ויחד
 הזה נדק שתכין בכל פעם שתזויל שם הוי' מפיך בכל
 עוקם שיהיה אל תשכח מלכותו זה :

אמר המחבר אפי' שאין דברים אלו מנדר הספר
 הנה מ"מ החיל שדרך הזה רבים בוקטים

ובקיאים בהם הזכרתי בקיצור כמה דברי' ככה וכהדי
 בשקטים כי לשם שמים נכתבתי לזכות את הדברים
 נקוד השם הכנה שהוא שם אדני הן כשכתב' אדני הן
 בשכתב' הוי' ויקרא אדני בני הוי' והיו לקרות האל'ף
 בנקודת ק' פולא. בשב' ח' פשוט ב"ש בתשובות אפי' רס
 מלובין סי' פ' א' • כי כן כתב מ' הססיד מה' רר שגתי
 כופר ו'ל בתשובה להגאון הכו' וסתר כל ראייתו • וכן
 הודה הגאון לשלוחו בפיו וסבכת לו הגאון מהר"ם ו'ל
 בעל ס' עשרה אחריו וירוש' הגאון לא כתבו להדפיסם
 תשובת מ' ו'ל וכתבו עכשול לרבי' קב' ל' מ' מהר"ם ו'ל
 וכן מנלתי בכתב שהועתק מסודור הגאון בשלסלה
 שיש לקרותה בח' ולא בשב' א' פשוט ו'ל בקיצור ומה
 שס' אף אדעתאי כבר כתי' שיהיה עובין בנקודות
 ק' ע"ל • וזה דבר בטל • וזו מפתחתו הראש בה שכתב
 לקרותה בשב' א' רק בת' א' • וקראית המעט פת' א' היא
 כמו שב' א' אפת' א' יחד אך לא תאריך בשום ח' מהם •

וכנה האופן יש לקרות אלף שבטם י' ד' ו'ל ולא פולא
 שקורין בשב' א' פשוט כלל או בכת' א' לבד כאשר שמעתי
 רבים שטעיס בזה וכן ביב' אלי' הגאון מהר"ר שמש' ר"ג
 ואב' ד' דק' ורבי' פורט כר' שכן הולק ב' ג' וכוון הוא
 וכן היא קריא' פ' א' וי' א' עד' הזכור כמו' הגאון בשל
 ספר שיש יצאק פהים מופלג דכל קב' ומחזרי קבלה
 והקדו' ק' תורה דק' ק' סופרים • כתבתי זה כי קרא
 קנאתי לה' אשר מדעים מקורב בולקדקק לקרות
 האל'ף בשב' א' ואשבו' לעולם' התיקון זל' זה אלא
 מפולס התורה לשון תימה ושמוון שדרס תבו ומשתויס
 כי למה ינדרע אכינו שבשמים לקרות האל'ף בשב' א'
 פשוט ולא בשב' א' כאשר שמוית בשלים • ומות שהם
 בשטף תפס אה' חט ועתה השם המיוחד בקרא' אה'ך
 יחיד ומיוחד בסי' כל מעולם ועד עולם • גאון אבי היל' לא

ב כתב הר"ר שמשו בן ספני שהספרים יש בן השם
 בא' ד ובין ירו' הוא כשתהיה כוננת
 אומרת שהוא אדון הככראים ואינו מדבר כנגד פנמו או
 יכתוב ירו' וכשתהיה כוננת אומר כנגד פנמו שיאמר
 אדוני נבירי ורבוני ועין ככאי' פ' • וירא טעם לקמן
 שתחת הכ' בשם אדני' או יכתוב בא' ד' כדון כל הדברים
 שמדבר האדם כנגד פנמו שיש נסופס יחד כשעם
 אליך ה' אקרא ולא אדני אתקן הראשון בני' ד' א'
 והשני א' ד' ור' שזאי קורא אליך • לכו' ענינים בעבור
 שאתה אדון כל הנבראים ונעבוד שאתה אדוני אבי
 בעמי וכבר היטבת אליהם בכלל ואלי בפרט :

ג יבין בברכות פירוש האלות כשיזכר השם דוקא
 קודם שיזכר השם יבין כן (בשי' פ' אומר
 ו'ל סוד' רה"ט חרף לכוין וחס ב' יבין פי' קראיתו
 באלנות שהוא אדון הכל • ויבין בכתבתו בני' ד' א'
 שהי' ה' והיה ויהי' • ובהזכירו אקים (כל' א' או אדוני)
 יבין שהוא תקיף בעל היכולת (כי אל מלשון זאת אלי
 האל'ף כ' ומוון ונכור עושה בבורח •) בשל הכמות
 כלס (סי' ה') • ופתס עד' מ' בשם הנה' מיי' ס' ד' מה' ת'
 שחרף ליהר שלא ידלג שום תיבה (כל' א' או אפי' אות
 ח' הן מוזותיות הככתבות הן מוזותיות הככתבות מהת' ג'
 בלאו מוכה מעות וכן לא יבליעם אלא ג' יבין להזני' בשיו
 וכ' הסו' ג' ע' א' :

ד כתב כס' הכוננות דד' א' היתה בכל פעם שאתה
 מברך ות' זיא שם הוי' מפיך תכין לכלול ב' שמוות
 יחד הוי' ואדני כזה 'אחרונה' (מה שכתבתי בה' אה'
 שנסוף השם בש' זל' א' וזית' לש' ששן סודות או תבין
 יראת ה' • כל' א') וכלל כיווד בה' שבהוף השם עולה
 הכיווד ג' וז' השמות עמוס הרי קב' ועס' הב'
 שמוזין ג' הכיווד תק' וז' א' עולה רכ'ס' הכה' ה' רוכ'כ'
 ע' ה' והי' • וכתב פוד שם בליה יש לכוין בשל' הנו'
 אל' ביוס' וס' לכוין בשל' בכות 'אחרונה' וע' ש' הבוד'

שדי משום שדד והדלת דנושה לת שלום הד' השרשי' (פי' שהוא המושד המערכה (שרשי קמ"ו) : **דוד** **זרים** פי' ה' עממותו ית' מה' הוא שם עממותו והוא האלדים . ומוקום שכתב אל'י יד' לו לוי' ב' בקרא . ידוד' דמקוד אללים ופי' בכוזרי' ויש פירושים אחרים ג' כ' אין זה חנדר הם' כזה ועיין בפס' פ' שער פ'רטי הטמיות :

זמ"ש למעלה בעיף ג' שלא ידלג שום תיבה בל"ח לאו דוקא בתפלה אלא ה"ה בכל הברכות והדלות ודברי תורה ולאו דוקא תיבה אלא אף ג'ם שום אות או בקושה כי מ' לאחשי כנסת הגדולה שהיו ק"ך זקנים ומהם כמה נתיא'ם תקמו ויה ג' ד' ת' שיפאת מפי הגבורה דעת שפתם ברור ימלאו וכתקנו ע"פ הכוד אשר התיבות והאותיות והקדוה רמזו לשמות כנתיא'ם וכנעו על ידיהם במואמר כינו כמה עולמות אשר עין לא ראת' ע"כ לא ידלג שום תיבה או אות או בקושה וקדקן בהם וכבר העיר ה"ה את דרו' מ' והכבוד המושדקן הגדול מהרש"ם ז"ל שיהי בקי בכל מדרי התור' להדפי'ם סדור מובה בלתי' (ר' ת' בל' תי' מול' ת' כוונות) ואם יגזור ה' בתי"ם כדפי'ם שנית ולתת' בכל' טעם כבון לכל סדר'ראות שהגיה' . וכעת אפתיק כל הדברים המורגלים יותר כפי כל אדם מילי' דברכות וברכות היוון וכיוצא בדיוק הדק היעב :

ואגב אודיע במועצ' החל' לחוריתא מה שדרשתי שכת' דת' ל' בק"ן בכה"ה הישנה בטוב טעם ודעת מ"ש הקדמונים מרגלא בפומיהו . תפלה בלא כוונ' כנוף בלא כשייה וכבר כתבו פירושים ואפנה תקי' ג'ם אני' כי בודע שכתת' הדקדוקי' אותיות או' . בקרא'ם כשמות האותיות כי האותיות כמשולש' ג' ויש להם כשמות' כי אותיות או' כמשכים מה' תכונות הגדלות הספשיכים בקריאת' עד שתמשך מכל א' יהיה מילות או' . ומקת"ן כמשכת האל' ק' . ופולס מוטלאבוס כמשכ' הוי' ומתי' רק וזר' כמשכת היוד' . וז' לא להוציא שום אות אס' לא תוציאנה בלחשת הקולות שפיקים ומרשם התכונות גדלות כמשכים מהן אותיות או' . כי התכונות הקטנו' הם מומש' התכונות גדול' רק כמשכ' בקריאתם כדוב

סכיתי עתה ישתנה קו' ולא יהיה מיוחד צפי הבריות רק ז'ה' לומר בכה ויה' אומר בכה' . ונלא הארכי' אחר סכית' כתבתי כל התשובה מ' מ' שהאר"ך למועית' ומה' כנאון כפי' אס' והא' ופי' ה' אביאכנו לעב' ברזל א"ה **ה קבלתי** כפי' מ' . ויקונו הגדול מה' כ' ליב מ' ש' וק' זה ה' ש' איתן ג' תיבות ה"ה זה' והי' ה' ש' לכוין בהם ככוונת' הס' ידוד' כי הודאית' ג' תיבות כדירוש' מ' ג' ידוד' להורות' ידוד' כיה שמו' . וידוד' שמו' בזה' . וידוד' ה' שמו' לעתיד (וכל' ש' עממו כמעט הכתוב אני' ה' לא סכיתי שפ"כ שאר הכינויים שפתידי'ם לנלו' שרשם והוא סוד גדול וכמו' שיעודי' התום ב'אורותי' בלא' עזאקין ב'ם' אשר יעדי' לקצר או' ה' ואין זה מוגדר הספ' הזה וכל' ק' שהרב הנאון בעל ש"ע לא הזכיר רק אלו ה' שמות הואיל שכוברים ברוב הברכות ואשר השמות שזכרן כמקום הכתובים דוד' ס' ר' ע"ס' לא פירש אף תהיה כוונתן ואני אפרש הואיל וכוכבים בתל' ואשר שבתות והולאו' לשמו ית' :

אקיק פירושו עתיד להיות ולהתגלות לברואיו ביער שאת יותר עזו וקודם שברא העולמות בקרא' ג' ע"ש העתיד שיתגלה בעת הבריאה והוא כוד זה' מ' ועיין בראש' ע"פ' שמות' : **יה** תרגום אונקלוס' כ' בל' דק' לא' ה' זר' ה' הכור' . ופי' בל' א' פ' א' כ' ע' ג' א' : **ידוד** בנקודת אלדי'ם פי' רחום דקין' (רש"י' פ' ואתקן) ופי' ק' בראש' . וכן יל' להסך רחום עם דין לא רחום לבד' . או פי' א'ם דין אתה מתקם לי וואס' אכנס ברחו'ם (מ"פ' ואתקן) אף שר' ויהי' ל' לחור' מפדשים הב' שמות' אדני' ידוד' כבר הוכחתי בדרישני' שלא פי' רק על ידוד' וקריין אלדים כיוו' שרשם רש' . וכן זכר בפי' הר' אבוהב על הרמזן ז"ל :

אל' ע"ש' הספ' אל' כי עשה אחד עם כל' : **ידוד** **צבאות** כוונ' סכה' ה' צבאות הרבה צבאות בראת' בעולם וכו' (ברכות פ' אין עמודין) :

בידוע למכוי הלשון ובאופן שהאותיות הם בנוסח
 ואלה העשרה הנקודות הן כשמות לכן ובפרט אותיות
 או"י שהם נקראו אותיות הכסויים וא"ב המוכין בתפלתו
 להוציא האותיות בנקודתן כהלכתן הרי מוכין בנוף
 שהם האותיות והנקודות שהם הכסומים * מש"כ כשאנו
 מוכין באות"ת או התפלה בלא כוונה * ומוכין באותיות
 שהם הנופים ואינו מוכין בנקודות שהם הכסומים הרי
 כנוף בלא כסמה ומכ"מ מי שאינו מוכין ג"כ באותיו אין
 לו נוף ולא דמות הנוף ולא כסמה ואינו אדם כלל *
 ועל המוכין כאמר קרוב ה"ל לכל קוראיו לכל אשר יקראו
 באות"ת שהוא הכסומ * לכל הכסומות:

ו צריך לומר שלא יקנה דברים שיש בהם מש
 איסור אלא מיהודי הכשר המדקדק בו
 כראוי שאם חסוד עליו אינו כאנו כנוף להם יין כשר
 גבינה דבש וכיוצא (וכן קבוצת כל"מ) וכל דבר שיש בו
 משום גשולי גוים אלא אחר גוים כפי הבחוקים
 (ר"מ):

ז כתיב ציון אוכל לגובענשנו כי הוונן שאדם
 אוכל בשלחנו מורה עליו קדושה עליונה
 כי בתפלה מודש ידיו וא"כ מוכרז ברבת המוציא על
 הל"ה והברכה לכל פרי הוא להשפיע עליו רוחניו * והש'
 הגדול ית' המהווה הכל והוא הנותן בשמים וקיום לכל
 הכבדאים (הוא ברא' האלם הזה או הפרי הזה בשם
 הכומר שאין שום כבדאי כבדאי אלא ע"י עלית על כל
 המוציא הכל * וע"י הכרב' והזכרת השם אנו מעוררים
 השפע השליין על לש' הו"ו או עלקפרי הו"ו כמו בתפלת
 צדיאנו ע"י השם * כוונת שכיין באכילתו שהנפש תינה
 מרוחניות השם הגדול שנתלבש בפרי האד' (הנוף
 נהנה מתאמר המאכל והכסומים מרוחניותו הוא (שם)
 וכוונת האכילה ולעבודתו ב"כ שכינוי שהם רומזים לל"כ
 כתביות חכמה הכרוזים לל"כ האקיס הכ"ו במועשה
 בראשית כדי לברר האוכל מתוך הסבולת הקליפת
 ולכלול אות הכיפונות שבמאכל ובמסקה הוא שיתדבקו
 בגשמותו * (כתבי האר"י ז"ל):

עד ראוי לכוין באכילה שכל דבר שהוא אוכל יש לו
 כבימיות קדושה וזמן ותקן מעורר בו מוגד

הוא אהר"ו וע"י הטמיו"ל ב"כ שני כבדו וכפשו כביית
 מהפכיות שבו וכפשה דם * ומזן ותקן כעשו מותר
 להשפיע לפיכיו"ו (ר"מ) וכוונת האכילה והשפיע לפי
 השפע כדי לכוין בריא והזקן לעבוד עבודת הברא' ית'
 לא לתלות כפשו כענין רשעים ש"ו (ספרי מוהר"י)
 ועוד כאשר יקח בידו הימני לברך יכוין שמועלה אותה
 ומעלה דנקודת לעלמא דברוא' (ר"מ):

ח כשהם טבלים נקראו תבואה ולאחר שדשן
 וזרין אותן בק' דגן ולאחר שילאמכק'
 להם (וכיוון דל"ת) ולכך מוצרכין עליו המוציא להם
 שנכללו כל השלויין מותאלה ועדסוף * וגם בקט'
 לישאל דקרא דכתיב להוציא להם מן הארץ * וגבי
 שאר פירות כמו קמח לישראל דקרא דכתיב הבאתי פרי
 האדמה * ואין להקשות להם כפכה התורה הלא להם
 ארץ ואלל פירות אדמה דלכדך שזרכין להשמיך
 בקרבק שפי נקרא ארץ כמותבואה שזרכה ג' טפחים
 עומק המחרשה ושאר מיני לפתות א"כ שמועק כ"כ לכך
 מוצרכין כפח' ופי' להם ר"ל מונן כמ"ד שדל להם רב
 וכן הכני מוטיר להם להם גו"ל מונן שהרי לא ירד להם
 רק מן (לפ"כ) והוא לכאורא מילתא בלא מסוא מי
 הגיד לו דשם ארץ מורה היתר עומק משום אדמה שהלא
 הם שמות הנרדפים ובל"מ הביא קצת ראיה מם מודש
 כנף שהדשמי שנת' תמשש שם וכן בורה בראשית
 כ"ו שניות יש לארץ ואלוהין מלך עתל ארקה ופשה
 חרבה אדמה ארץ הרי כהדיא בשם ארץ מורה עומק
 יותר מאלמה וא"כ הוא"ל שלתבואה דרך להרום בעומק
 המחרשה שהיא ג' טפחים אומר שם ארץ שהוא עומק
 יותר ובפירש"י ע"פ הכני משפיעת את הארץ שאין ג'
 טפחים של עומק המחרשה כמותו וכפשוטו הרי הזכיר
 בנ"ט שם ארץ (ועיין פני' מהר"ל על הס' מב' ס"ו)
 עוד שם ושעמתי אומרים על קצת פסידים וראשי
 עושה * ובל"מ כתב בפתח בשם אכיו בדג"כ וז"ל
 וראי לכל ירח שמש להסתלק עמנו מן הספק ורגל
 עמנו כשירך ברכת המוציא להיות דעתנו כעל מה
 ששלחו לו מאשר בתים בין גמול בין גבשת וטוב לו
 ע"ל וכראיה דלפי דקס' כבדאי לברך לפניהם כשאלתין

ל
 ל

וְיִשְׁמַח בְּעֵשֶׂת כְּשֶׁלֵּל אֹמֵן כַּמֵּן עִם קִוְיָה עוֹשֶׂה אֹתוֹן
עַ"כ לְסַם נִמְוֵר הוּא (שֵׁם ט) וְאֹתוֹן שְׁבִלְתוֹן רַחֵם וְדַקָּה
מֵאֵד וְשׁוֹכֵפִין אֹתוֹן עַל הַדְּרוֹיִלִים הַחֲמִין מֵאֵד וְכַפִּין
עֲלֵיהֶן בְּתַנּוּר אִו כַּסְפִּין עַל עֲלִים רַחֲמִין וְכַרְפֵּן דְּרוֹסִיא
קוֹרֵין אֹתוֹן (כַּלִּיסְכִּי וְכַפִּין בְּתַנּוּר גִּיב (עֲבִיר)
וְגַ"ס שֵׁם) אִו קִבֵּעַ סְעוּדָתוֹ עֲלֵיהֶם (אִו אֲכַל שִׁיעוֹר
שְׁאֲרֵיהֶם רַחֲמִין לְקַבֵּעַ סְעוּדָתָן עֲלֵיהֶם (כִּלְיָה וְדוּקָא
שֵׁם עַה' מִיַּיִדְגֵן (אִ"י):

וְעַל אֵלּוּ הַדְּבָרִים מְבָרְכִין חֲבוּצֵי אֶרֶץ
א ה יִמִּי דְגוֹהֵס קִסְסָה (וּוִיץ) וְשַׁעוּרָה
(גַּעַר שִׁמּוֹן) וְכּוּסְמִין (שׁוֹכֵפִיל) וְהוּא עִין
קִסְסָה (שֶׁבִלְתוֹן שׁוּעַל) (הַאֲבִיר) וְשִׁמּוֹן (קִרְוֵן) וְהֵם
מִיַּיִם שַׁעוּרָה אִם עַה וְהֵם סַת (רַחֲמִ"ט)
כ הַבִּצִּין שְׁקוֹרֵין קִנְעוּלִיד דְּהֵיִינוּ סִרְרוּי
לְסַם שְׁדַבְּקִים יַקֵּד עִי מִרְק (מִן)
(וּכִ"ט וִי"א אִוִּי"ש וְעוּלִ"ל) אִם כְּתַשְׁלוּ אִם יֵשׁ בְּהֵם
כּוּיַת בְּאֵן הַפִּירוֹרֵין קוּדֵם שְׁתַּבְּשְׁלוּ אִם פִּי שִׁמּוֹן בְּהֵם
תּוֹאֵר לְסַם (קִבְסִי) וְהֵם אִינֵם מְשַׁלִּים רַק שֵׁם
מְקוֹבְרִים עִי דַבֵּשׁ אִו מִרְק אִם יֵשׁ בְּכַרְכּוֹת כּוּיַת אִסִּי
אִין לְהֵם תּוֹאֵר לְסַם וְהֵם אִין בְּהֵם כּוּיַת אִם יֵשׁ בְּהֵם
עִי אִר לְסַם דְּהֵיִינוּ שְׁהוּא נִכְר וְדוּעַ שְׁהוּא לְסַם מְכַרְךְ
עִלְיָה מְמוּזִיא וְכַרְכּוֹת הַמּוּזֵן וְכֵן אִם אִינֵם לֹא מְשַׁלֵּל וְלֹא
הַמּוּזֵר אִלָּא מְמוּזֵד רַק דִּק אִף עִי שִׁמּוֹן בְּהֵם כּוּיַת וְלֹא
תּוֹאֵר לְסַם (שֵׁם):

ג הַלּוּט הֵיִינוּ מֵה שְׁקוֹרֵין כֹּל (אִירִיר זֹאטִ"י
זַמְנִיל) (עֲבִיר) וְהֵם אִם אִסִּה בְּתַנּוּר
פַת נִמְוֵר הוּא (שֵׁם י"ד) וְכֵן דְּכַר שְׁבִלְתוֹן רַחֵם
שְׁאֲפָה בְּתַנּוּר וְלֹא מִזַּק דִּיבֵן כַּסֵּת וּמְכַרְךְ עֲלֵיהֶן הַמּוּזִיא
וְכַרְכּוֹת (שֵׁם) וְכֵן אִם אֲפָה בְּאִילָנִים בְּלֹא שְׁקֵס
רַק שִׁמּוּשֵׁין הָאִילָנִים בְּעֵשֶׂת מַשְׁקֵה שְׁלֵי יִשְׂרוּף הַעֲבֵה
לֹא מְקִירֵי שְׁקֵסָה (שֵׁם) בִּין הַרְתִּי הַהוּא כִּי הַדְּבָרִין
הַבְּנִין בְּתוֹבוּ בִּין הַדְּבָרִין וְהֵם כִּי הַרְתִּים הָאִילָנִים אִסִּה
מְבָרְכִין עֲלֵיהֶן הַמּוּזִיא (עִ"ט שֵׁם):

ד הַחֲמִינִי עִי לְמִוּוֹם קִטְיֵי הָקִיס (כִּלְיָה)
ה פִּשְׁטִירָא הַנִּאֲפֵת בְּתַנּוּר וְתַעֲמֵל בְּנִשְׂרָאוֹ
נְדַבְסִים

ו הַחֲמִינִי עִי לְמִוּוֹם קִטְיֵי הָקִיס (כִּלְיָה)
ז פִּשְׁטִירָא הַנִּאֲפֵת בְּתַנּוּר וְתַעֲמֵל בְּנִשְׂרָאוֹ
נְדַבְסִים

ח פִּשְׁטִירָא הַנִּאֲפֵת בְּתַנּוּר וְתַעֲמֵל בְּנִשְׂרָאוֹ
נְדַבְסִים

בדנים או בנביכה מנרך עלייהו המושיא וברכות המון ודוקא שאפסיה בתכור (או בחלפס) בלא משקה (קס"ט י"ו) וע"ל סעיף ג' :

ט פת

נמור אפי' פחות מכות (שס ט') ואינו נרדף בעי' (קכ"ט ג') ומכ"ס פת שאין אנרכין עליו המושיא בנרן למחכות דקות או סת הכאה בכיכין ואינו קובע סעודתו עליהן (שס א') אבל פחות מכנייה נרדף בעי' בלא ברכה (שס ב') :

פת

הכאה בכיכין אס קבט סעודתו עליהו או אכל ממנו שיעור שאקרי' רבילים לקבוע עליו אע"פ שהוא לא שבע ממנו (קס"ו) ונרדף בעי' בלא ברכה (כ"י"א שא"ז נטילה בלא אש לא ללחם נמור (רמ"ק קכ"א א') וסיים שס. וטובה הוא שלא יקבט סעודתו עליהן אלא יאכל כנייה שת נמור תסלה שיצטרך לישול ולנרדף המושיא ואכ"כ יאכל אלו יניח ידי ספיין וכתב הע"ז שכן הוא וכל שכן מושט בתום דברכות דל"א : (פ"י פת הכ"א בכיכין תמנ"א לקמן בברכת ב"מ ס"ט וכלל"א ס"י ו"א י"ג) :

יא קמח

דזון ושאר מיני קטניות שעירב עם שאר מיני קטנ"ש ה' מניין ועשה ממנו עת ואף שאין באותו קמח מה' מינין פדי שיאכל כוית ד"ן ממנו בכדי אכילת פרס שהוא ד' בנים רק"ט בו טעם ד"ן (ר"ש ט') :

יב שמלץ

קו"פ שעירב בלישתן שזמן וטעם הזמן ניכר בעינים או עינה המוערב בדבש או בחלב והסיס הן הרוב ואכל שיעור שאקרי' רבילים לקבוע סעודתו עליו (ונרדף ג"כ כפ"י בלא ברכה כזכור לעיל ס"ט) (עב"ד וכל"ה וכן מושט קס"ו) :

יג הגרה אם

אוכל דבר שטיבולו ב"ו מו' משקים שפימין יד"שח"ט ד"ס דהיינו יין דב"ש שמו' חלב ט"ל ד"ס מ"ים ולא כתבג (דהיינו שהמשקה טופח עליו (ע"ז) ואפי' אין ידו כונע במקום המשקה נרדף כפילה בלא ברכה ואפי' אינו טעול רק ראש הייבן או הפרי אפי' יטול בלא ברכה (קכ"ד) וכתב בע"ז אבל אס כתבג א"ז נטילה עלי' וכתב

עוד אבל הסוטה משקים אלו א"ז נטילה אפילו ידו אחת הואיל דמזיין ע"כ כלי לא חשו שח"א יגע במשקה אבל ע"י טיבול שמו' וכתב בע"ז כל"ה האוכל פירות יבשים מבושלים כגון פלורמן ושאר מינים שיש להם מרק אין לאכול בלא נטיל' כי מרק זו הוא בכלל מים אבל מי פירות כגון מי ותיס ומי רימונים ושאר כל מיני פירות אין להם דין אלו' משקים לענין נטילה :

ודוקא לענין נטילה זו' קש"י מרק של פירות יבשים בכלל מים אבל לענין ברכה על המרק של הפרי כמו הפרי עצמה לדעת הרא"ש לא מקרי מים דנבי ברכות הנהנין בנכחה תליא מילתא ומאשר נהנה מטעם הפרי כי טעם הפרי נכנס במים שנש"ל בהם הפרי מנרדף עליהן מעין ברכת הפרי אבל לשאר מילי פשיטא דבנולתייהו קיימי :

הב ברוך אתה

י"א ה"ו מלך העולם בורא מיני מזונות :

כל"ס ש"ל מונו"ש ר"חאזכ"ו ועל שו' הדברי' מנכרי' אות' א דייסא ואיכא סה דו"שא על' תפסה וכו' :

הוית

בלא"ן וע"ל כלל ג"ג) :

ב וואפלטקיש

כל"ס אטעטען בין ב' כרדילים פהס למינים דק"ס מחד אין בהם תורת לקס הואיל שכתפשו כ"כ דק אפילו קבט סעודתו עליהם דאין קניעות קניעות דאין קובעין לעולם סעודה עליהם (עב"ד וב"ס קס"א) אי' בלו בתוך הסעודה בתוך כיכין לקינות או אנרכין עליהם ברכה ראשונה דה"ל כמו פירות הכאים בתוך הס' מה"א אבל אי' אכילתו בתורת מזון א"ז לנרדף עליהן כלל וכן הדין בבאליסנק' דס"ו ובמיני מתיקה דס"ט' ונפת הבאה בכיכין דס"ג (קס"ט ט' בל"ס ד"ז ודל"א א"ז) ג ווארימזרין בל"א א"ז (לאק"סין) שאין בהם תואר לקס (קס"ט י"ג) :

ד חביצין

שקורין בל"א (קבע"ל"ן) שנכלו במרק ולא היה בכ"א כדי כוית קוד' ביטולו אע"פ שבראה שיש להם תואר לקס (שס י') וכן אס אינו מבושל אלא שהוא מחובר ע"י דבש או מרק וכן

ואין כפרות כוונת וזין בהם תואר להם (שם) :
ה' חטה שעה כוסמין שבלת זעל (ובכלל
 שעה הוא מה שקורין בלא גרוסין)
 וכלל שבלת זעל הוא מה שקורין (גרוסין וזין לאכלן
 כ"א עתק הסעדה כש גרענין הן שלמין) (כ"ה
 דכ"א) וזמן אם שלקן או כשתן דהיינו (עד הא"ע
 ארין כדו"א דר"ש ג' וכו') אם שירד בהם דגש הרבה
 או זניגים אחרים הרבה יותר מהם אכל אם כתן הדגן
 בתבטיל לדבין ולהקפותו (כגון פ"ק וד' כסבי
 ע"כ וכו') טעול בתבטיל והתבטיל יהיה העיקר
 ויזכר על העיקר וסדר את הטעם (ע"כ ר"מ) :
ו' טריתא דאדע"א היינו שלוקמין קמח ומים
 ומערבין אותם ושופכים אותן על
 הכירה והוא כתפסת וכאפה אין על זמורת להם כלל
 אפי' קמח כעודתו עליו (ק"מ ע"ו) :
ז' לחמניות שבללתן רכה וקמים מחד דהיינו
 סובטנין קמח ומים בקדר או בקערה
 ומערבין אותן בכף המים והקמח יחד ודרכן לשפוך
 אותו עשה בכף על על ריקות רמב"ם שלא יספוך לתוך
 ונאפיין בתנור בלא לשה כלל וקורין אותן בל' רחיא
 (כ"א סכ"ק) ואינו קיבץ בעודתו עליהם (ע"כ
 וקמח ועיין ע"ל בנאפלותק"ם בשם ס"ה) :
ח' מיני מתיקה שיש בהם הרבה תבלין או דגש
 כמותן שקורין לעת"ך שמינת הדגש
 והתבלין הם העיקר ואפי' אין ומולאי' בשום דבר ואפי'
 כתן בה מועט מים כשלין כמעטין ומכ"ם אם כלהיפה
 כילושה בדגש או בשאר משקין וזין בהם מים כלל (כ"ה
 זה נוקרי פת הבאה בביטנין על ככון בשאול מונח
 שיעור שאין אחר רבליים לקבוע בעודתן עליהם אפי'
 זהו קובע עליהם נעלה דעתו אכל כל אדם (דבתי
 רובא אוליכן ע"כ) (ק"מ ו' ו') ועיין ג"כ למעלה
 אכל ונאפלותק"ם מ"ש שם בשם ס"ה) :

בקצרה וז' וכמור מסיים בה"ס ק"מ ויזכר עליה
 כלומר המוציא וז' ברכותי ותמימי שמיים זה הש"ע
 שהרי אין עליו שום מולק וזו כענין ערוכות ומקופות
 כגלובסקות בלות ולאסוקי כליומדים דבמורא שפירוש
 כמכרים בעלמא שלא הקפיד על שפירוס וזכ"א אלו
 עוברין דמילת איתא סעבין ב"ק ופירש"י קול"ה בלע"ז
 ארוכים וקצרים וזין נמכרים והנה לאסוקי בכות של
 בכל שנוכחות זו ומולאי' בל' דנקט עבין מלשון עכ"א
 שהוא תרגום נמש' שהיא ארוכה וקצרה :

י' סובטנין הכעשים נכסח ומתעב כתופה מברכי'
 עליהם במו"מ (מ"ה"ש כ"ג ח"א ק"מ)
 כל"ס ה"ה עתקת כתוש בגון מעטין לה על פלי מקורין
 ריב"א וז' לכירורין דקין ועשין סובטנין און קירורין
 והוא מונח סובטנין דכ"ד :

יא' פירורי פת שנותנין בתי' (אין בשאר משקים
 כמו יין לבן ע"כ וכו') והמים
 מתלבנין מומת הפירורין אזיל ליה תורתא דהמא
 (שם י"א) תוספות דברכות דל' ז' :

יב' פירוריפת שאין בכל' כוונת הפירורין ביין אדום
 (שם י"ב) :

יג' פת שילושה דבלי וזין דין מים כלל כ"א חלב
 מונח' ועמם חלב ככר בהיפה
 (כ"ה דע"ג) אפי' אכל שיעור שדך בני אדם
 לקבוע עליו או דרך המוציא וז' ברכות' אבל
 אכל שיעור שאחרים אין קובעין עליו אפי' שהוא
 קובע עליו אינו מברך עליו אלא בתי' וברכה א'
 מעיג' דנעלה דעתו אכל כל אדם (ק"מ ו') :

פת הבאה בביטנין הינושעטו כעין ביסים
 מלאים דגש' או נוקרי' או נאפלותק"ם ומקדים
 ותבלין' אפי' שהעיסה כילושה ביום בלבד בלא
 שום מ' פירות דין ביטנין יש לולבלי' עלמא (שם ז'
 וכמ"ש ב"מ) ואפי' מ' מקדש ל"ך דכתוב לעיל בכלל
 י"א וז' דאין לאכל אותם לא עתק הסעודה וזין
 לאוכלם שלא עתק הסעודה ולא יקבוע בעודתו עליהם
 וזין להם דין ביטנין' כמו ש' שמואלים בכל ה"ל עיין

בכלל י"א ש"ע וכמ"ש שם יתורן ג"כ ג' דניס דמתרי
 אה

אחד לכתובא כ"ט סי' קס"ט ריש ס"ו וסי' מ"ט
שם פשטי"ד וקרעפליך וסי' מ"ט שם פשטי"ד דלא
תקשי ידיה אדויה וק"ל וכונן דא גריך לאדועי
רשב"ע דפום אומערדאס כרשם הנה"ה אפ"י

הכנה בכיסויין שוכר הש"ע בראשונה דמשמע עליה
קאי מהרמ"א לומר שזה פת נמורה אינו רק קאי
אמ"ש מהר"ק ו"מ שהוא עיסה שערכ בו דבש וכו'
אבל פת שעסה כיוון ביסין בו מודה מהרמ"א דדין
ביסין י"ל ודוק (כל"א): וכ"ש בכיסויי המנוולאים
ביומי פירות או ביומי מרקחת כגון אותן פורים

קרעפליך שהעיסה כולושה בדבש וביומי תבלין ונס
מיולא' אותם ביומי מרקחת יש להם כל דיני פת הבאה
בכסויין לכל הלכותיו וע"ל מ"ש בשם ע"ב וס"ל):

פעניץ

ע"ל בברכת המנוולאים:

יד קלייסטר שמשוין מקומס ומים או חלב ב"ס
ר"ס וכל"א שהוא ג"כ בתוספ"ס פכ"מ)

טו קמה

של א' מיה מימי דגן שטלנו
וערבו צמיס אונשאר משקים אס היה עבה
כדי שיהיה ראוי לאכילה וללועסו ר"מ ו':

טז קמה

דוקן ושאר מימי קטניות שיערב עם
קמח מה' מימי דגן ואין בו סי' בקמח
של א' מימי דגן) כדי שיאכל ממנו כוונת

בכדי אכילת פרת (רש"י פכ"מ דל"ג) והרוב הוא מקמח דוקן
או שאר מימי קטניות' או אפי' יש בו כדי כוונת בכדי
אכילת פרס (לר) והמיעוט הוא מקמח דוקן או שאר
מימי קטניות (שם) שנשלו בקדרה (שם ט')

יז קמה

הכתן לתוך שקדים (ע"ל כלל י"א מ"ט
שם) שמשוין לקולה' אס עשוין כן כדי
שיעמוד הלב (שם ג')

יח שתיהא

שקורין מרוב בלא' (א"י) מיל' מה'
מימי דגן אס היא עבה וע'לסט'
והיא היא) וע"ל בברכת שהכל ס"כ מ':

הג ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם שהכל

גויה בברכו:

א ורא

דעברין גבי ברכה זו שהכל כהיה ולא
בזרא דברו' ככל שאר הברכות לבי

שתקנו ברכה זו • על דבר שאין גידולו מן הארץ כגון
כ"מ והיוצא ממין ואין שייך בהם לשון בורא לפי שתכלית
בריאיתן לא לכך היתה שהיה לא הותר בשאר לא ד"ה ר'
ועוד שמעברין ברכה זו על תבשיל שנתקלקל ופת
שעפשה ויין שהקמוץ וכל אלו אינן תיקון הבריאה לא
השפחה והפסדת הבריאה ולכן אין לברך עליהן בורא
ולא שהכל היו דברו לא שהכל כהיה דברו (סב)

ב שהכל

המים • הטעם שהכונה שהכל ר"ל
כל הנסים שנעשו לנו • הכל כהיה דברו שהוא הפסד

ואמר שהכל שהנבים הם מודת כ"ל • ואמר שהכל כה'
לרמון כל"ה כל"מ שרמו למ"ס האר"י בקוזה הכל (ע"ש
בפ מ"ט) שהוא רמ"ז לחסד לפי דרכו (ומביא ראיה
שדברו במסד ע"ש (ועל"מ שרמו שהכל שה' כל כהיה
דברו' במלכות' והמ"י) וכש"תה האדם מים לנחמו

גריך לבין כוונה זו לומר כשי אל עמו ודוקא לנחמו
מפני כיהיות האדם נחמו הוא כי האנושוא מתלהב
באש וזה מורה על הדן ובשתייתו המים מורה שהם מי
המסד המכנים את הדן (ר"מ) (ועל אלו הדברים
מעברין אותה):

ג על

דבר שאין גידולו מן הארץ (רד"א) ועל
או הדברים שנתשנין כאין גידולו מן הארץ
קלמס מיהס):

ד אגונים

רבים שהם מרים שקורין אום ציטיע
המוטונים בדבש בעודם ירוקים (רב
י'ד):

ה אגוז

בעודם ירוקים (ב"ס) רך שמתבלי' בדבש
וקורין לו (ב"ס' מושק דא) (שם):

ו אורי

או דוקן שאכלו סי' (ב"ס ר"מ):

ז אנצורין

הוא ופערב עם שמן זית והוא יוצ'
שקורין (יל"מ) ואינו מתכוין לרפואה
לא לאכילה מברך על האנצורין ולא על שהין דהוי ליה
אנצורין עיקר (רב"ד):

ח בני

אסא אפי"ג דנשנין והיוין כפירות (רב"ה):

בשר כהנה מיה ועוף (רד"א) :
כציה (סס) גבינה פשוט בנמורה דברכות
ושם :

מכעבד היינו שאינו מרתיב אין לו דין קומץ ומברכין
עליו (כ"ס ס"י ר"ה ומשמע בן בדהיא ב"ד סי' קכ"ג)
י"ז טאהרין מבוטל (עב"ד) טארקים
סיון (מאצתי) :

ט גובאי שקורין בלא הישרוק רד"א :
י גוהרגנות שקורין בלא וויי"ק של קירטין
והעלין וכן תמרים וכל פירות
שהוא נרעיהם ויועבן לנמורי בעין עיפה בעין
סמפיד אורתו העמיות שקורין בלא (סאיד"ל)
שאינו כיבר מליזה פרי הוא ואם בירך בדעבד כפה"ע
יבא (רצ"ז) או כפה"א (ב"ב) וז"ל המדקדק ביועביו
יברך עליהם לכתמילה כפה"א ואם ברך עליהן כפה"ע
או שהכל נמיו יבא) :

יה יין שהחמץ (וכן כל המשקים) (ס"ב) עד
שכני אדם כמכעס לשתותו מפני תמימותו
(רד"ד) : יין שהחמץ בין רישא חלא וטעמיה חלא וכן
רישא קמורא וטעמיה חלא רישא קמוץ (סס ג')
משמע בן (וע"ג) :

יא ראוי שיזהר האדם שאין לאכול פירות
יבשים או שאר דברים שיש להם מרק
(או מרקחת שנעשה מדבש) עליהם כי זה הדין שדבר
שטיבולו במשקה פריך עליה הנהג נס עתה בזמנינו
והא ראייה שפסק בוטלין לדיים קודם הטיבול ולא יברך
עליהן מספק דאיכ' פלוגתא בין רבנות' אם יברך לברך
עגט' כמנוטל לברר שטיבולו במשקה או לא והספק
ברכות להקל (כ"ה דנ"א) וע"ל סוף ברכות המוזיא :
יב גרענין המרים של פירות שמתקן ע"י אור
(ר"ב ג') :

יין שרף משמע בן סלה וו וטטה משה וע"כ
בפירות) :

יג רבש דבורים ותמרים וכו' על היוצאים מכל
מני פירות און מיתים ועבדים (ר"ב
וה"ד) :

יט ירק הנקרא (ייעסוך) מבוטל (עב"ד) :
כמוזין ופטוריות והם מיני שואמין (רד"א דמירבא
רבי מארעא מינקי לא ינקי מארעא
גמ' סכ"ח) כמוזין שקורין (קיי"ל) דעמיה
עבד ולא לאכילה (סס) :

דגים (סס א') **רוזן** לעיל באורו) :
יד זגים (היל"ז) טבותים עליהם תאכיל למזק
בש היין אעפ"י שהזגין הרוב מ"מ כל
כח התאכיל במשקה (סס ו') וע"ז נשתנה טעם היין
(ע"ג) :

כוסברתא שקורין גאליו"דור (סס מטעם
הכל) :

שו חבושים הוא מה שקורין בלא (קווי"טין)
אם אין דרך הרבה בני אדם
לאוכלן סיון רק מבוטל' והוא אוכלן סיון (רבי"ב משמע
כן) **חלב** (רד"א) :

ך כרוב (שקורין שטר"ק) סיון (רס"א)
(לולבי) נפכים (רד"א)

לפת שקורין רובין מהרמי) או יש קורין לו (מע"ד)ין
עב"ד) ועשב לבן כלס נקראים לפת כשהוא סי' (רהפ
וב"ב) (כ"א) מים השותה לנמורה (רד"ו) מים
שנשלו בהן ירקות עם כשר' אכל עם בשלם בלא כשר
מברך על המים כמו על הדירקות עצמן אעפ"י שאין בהם
אלא טעם הירק (רה"ב) מי שפירס שומכלים לנמורה
(רד"א) וכן מרקחת שאין בהאיים רבליים בואלא
לרפואה (רד"א ל"ח ב"י מ"ב בשם הרא"ה) ואע"פ
שהוא מפורת האילין כמו שתיתא דהיא מה' מוכין וא"פ
מברך שהכל ושמן ע"י אכילתו ונזבול מרוקק שאני
שחאל בהאיים כמי הס' מלא ומי מלס (רד"א)
אעפ"י שאין אכלים מלס ומי מלס לבדו מ"מ לטעות
טעם לפיו ולברכו ולסיכו' או מי שיש לו פאכ לב טועם
מעט מלס (ל'המורא סכ"ח ל"א) דעבד איניס דשדי
לפמיה) . ומברך ואע"פ שהוא לרפואה כיון שטעמו
טוב להקיד כהנה ועמו מבר' שהכל כמ"ש בכל' (כ"ל ל'ס

שז חומץ שערבו מים עד שראוי לשתות (סס)
חומץ בלא מים שמשליכין אותו על הארץ ואינו
מק

כב נובלת מרק של בשר טט: דהיינו תמרים שנאכלו וזרעם הקטן יושבו (בל"א אב ספאלט"ן או"ט נייט"ו) (שם ור"ט) ור"ח כתב בשם הר"ר ירוקס והר"ר יונה דהרמב"ם מ"ן תמרים שאין מתבשלי' על האילין ונפלות פני' מן האילין קודם שנגמר בשולן וכן שאר פירות היוצא בה (כר"ב) (והר"ד)
רגסופי ענבים שאין מתבשלים לעולם (ר"ט):
וענים (רד"א):
ערמונים והם קעס"מין) דינם גדין קטנים לגעיל (מג"ת ומושו"ע כר"ב י"ב)

כתב טיקפה ודומה לזלזל וכן המוצץ קנים מתוקים (ר"ט):
כס' הכוננת דו"ב שזעתי אומרים שאסור לחלל הם זקרא הנעשה מן הקנים המתוקים לפי שזעם יתו קותכים מן קול וכו' קבלת כעשה י' וכו' ראיתי לזמור וזה"ש שאכלו ופי' עם הבשר:
צמורים שאם עזרו אות' לא יבא מהם שום ליטלויות דכס' ונתן עליהם מים וזוהרים אח"כ מהם (שם י"א):

עשבא דבבא שאין כורע (רד"א) ונבוכות הארי ו'ל"ר יע"א כתב שהיה מנרץ ברכה הראויה לעץ או לאדמה חף שהן מדבריות:
פאוודרא כתבאר לגעיל בחות נ':
רד פירות שפנימין חילכי הרק (ר"ב ד'):
פירות שזראן אובשן בנשים ושהן אינן המים (ב"א) אע"פ שנכנס טעם

קורא שהוא הדך הניתוסף באילן בכל שנה שקורין שאלמים ור"ד א' (ובג"ל כתב שהוא ראש הדקל):
קטניות יבשים ואכלן סיון (עב"ד):
קמח אפי' של חטים או שעורים ל"ט טמאן דק"ג טמאן קצת ועדיין יש בו טעם של חטים ל"ט קמח של קליות (רד"א ור"ס ה'):

הפרי במים דדרכן לומר ליהו בעיניהו ולא לממטתיה (ר"ב י') וזווקא בפירות שאין דרכן לנשמן או להקמין (וזהו לכתחילה ובדיעבד אם בירך בפס"ע יבא (ל"ר) ומ"כ): (פרי שפשה בל"א ס' מלוכנ) (מג"ת):
כהפת שעששה וכשתה נתקלקל גורתו קצ"ט (רד"א):

קמח של א' עה' ימיני דגן ששלקו וערבו בנשים או כשאר ימיני משקין אם היה דך וראוי לשתיה (שם ו')
קנף העולה על רתיחת הקדרה מנרץ שהכל (ל"ר) שור רבינו הא"י וג"ל הא דאמר במולין פ' כל הבשר ואמר אביי מרש' הוה אמר'א הא דלא שתי אוסי' (א"ש קומא) (משום מילום ופי' א"ל מר משום דקשא לכרסם (ר"ר'ין הבאים מן המוטם) משתייא קשא לכרסם מיינכס ביה קשיא לרישא' מדקשיא (ביד לזדדין קשא לעניות' וזאת תקתי' לשקעי' שיקועי) כתיב העסקה עד שיכלה משאו) וא"כ הואיל דקשה הוה כחומץ וכשמן זית דאין מברכין עליהן כלל' ו"ל דאפשר לתקן בין קנף לאוסי' או אפשר דעל אוסי' נמי מנרץ או שקעי' שיקועי כגון דהוי קימיע' ומנאית' אח"כ בגמרא חפ"ט דל"א דעבד איניש דשדי ויזית (שהוא קנף) לפומיה אבל קמחא דשערי הוילי וקשה לתקואיני' לא לברך עליה כלל רמ"ן כיון דאית' ליה הכאה מיניה בעי ברוכי וע"ש בתוס' וא"ב ה"ב בעי ברוכי:

פת של מטא"רין שקורין בל"א (היי"דן בר"ט עב"ד) מוכ"ש כאלים גקי שנעשה מנונו (א"י)
פת דיון ופליו' או של שאר ימיני קטניות (ר"ס ה') וכתב ב"מ' בשם תה"ר' שני טעמים בשם רבם קדא דאפני כמשתנה מפרי ואין אנו יכולים לנרץ ג"כ עליו ברכת הסת כיון שאינו מה' הנויחן הלכך מברכין עליו שהכל דתתן ועל כלם שאמר שהכל יבא טעם ב' שומכי שדרך אכילתו והכאתו כל השנה היא כשהוא פרי ועכשיו יבא ויתורת פרי ואין דרך הכאתו בכך לפיכך גרע מהבשרה של' וג"ל' שהוא דלא כו"ש בש"ב ו"ל פת של אורו מנרץ עליו ב"מ' ואחריו ב"ר רק מברכין שהכל:
בו צוקרא שמוצין מן הקנים ומבשלים אותה עד

קרא מי (רד"א):
שבחא והוא עני'ם לגעיל באותע' (ב"ז)
שום מנושל (ר"ס ה'):
שומשמן שטמאן אבדרהס וכ"י סר"ג ובר"ד

שחת שכר שמרי

(ר"א):

הן של חטים או שעורים או תמרים (שם ה' יין שלנו שאינם חוקים כ"כ אפילו רמו בשותלתא וחתא ד' (שאינם לא קיוהא בעלמא וכראה שמשערין בשיעור שמונין יין ביותו מקום (ואז) ע"ל דברכת כב' כג וכתב רמ"י ואם נוספק יבדך (שהכל) ובלבד שלא יהא יין א' ומשה בנים כי הוא ודאי בשל (ר"ד):

כה שעורים

שלמים אפי' קלין בלאם אינם ראויים לאכול רק ע"י הדחק (ר"מ ד') מתוקים שאוכלים אותם כשהם בקליפיהן (ר"א):

שתיתא

שקורין בל"א (ח"ו) מא' מה' עיני דגן אם היא רכה (ר"מ ו' כדלעיל) ל' התום פכ' מ' לט"א כל דבר שיש בו מה המינין ואיננו שווין לסעוד כי אם לשתות כגון שכר או כיוצא בו אפי' דשחא ים בהן כזית נכדי אכילת פדם לא מברכין (לא שהכל):

(כט) תבשיל

הכעשה ומשאר מיני קטניות מן מדוקן ופלויו (כל"ס ואורז) וכתמעבו לגמרי או שאינן טובים ממשלים כחין (ר"מ ח' וס"ה) וכתב ב"מ ז"ל ש' דמיירי כמר טעשה נוקמם של גויי קטניות: (ל) תמר שקורין (גלו"א) טעמים ומחרצנים שנותנין עליהם מים שיהא מפקה ונעצרה בקורה דינם כשעורים לעיל היינו כשתנין מ'דותמים ולא מנא ד'מוכ"ש פחות (ר"ד ו') וכן ב"מ לעיל וכראה שמשערין וכן גבי שמרי יין הבא כווי דינא הכי:

תמרים

ממיעבן כת"ל באת"ג:

תפוחי

יער שאכלן סיון ועל כלל כ"א:

הד' דרוך אפתן יי אמה בורא פרי האדמה:

ומברכין אותה על כל דבר הגדול באדמה (ועין ריש הסיון שא"מ איהא לא בקרא עץ): (ועל אלו הדברים מברכין אותה)

(א) אורז

שקורין (ר"י) בין אוכלו מי או מבושלו או (אן גיבר טעט) והגרעינן שלמין (ע"ג ו"ר ולס"ה ות"ק ר"מ) ועל כלל יא' ס"א:

(ב) בוסר

והוא (הערלינג) כל וזן

בצלים רוחן הלונדר

(פסטו):

כדון אורז דלעיל:

אפי' מרוקם בדבש ואפי' שנל על העץ אך שאינו עיקר הפרי כי עיקר הפרי שלהם הוא הפרי שקורין שו"ר כי קור' שין ונדמית שוואכין עושין יהודים שאווד' לא מהם בל"א לאסור' ג"א ויינות המבושלים או המוסקט' ל' הבאי' מודמית ישמעל משייני' בתוך כתיבת אותן הקיר' שין כי יתאל' היין מהם וכמוד למראה (ע"כ וס"ה) (ר"ב ו') ועל בלף:

(ג) וורדים

שקורין (רוזן איין גימב"ט) (ר"ד י"א) שאינן עיקרי הפרי (רק הפרחים שלו ע"ג וס"ה להטור) ולפ"א אף הגדלים באינן דינן כך ל"ס בחר הגולה שהורע שלו הוא העיקר והעלים הם הפרחים כל בו ולפעל"ד הטעם משום דהוי פירות האעד וכמ"ש בע"ר ג':

זנגביל

שקורין (אינגב"ר בין ינוש בין רטוב שיקרקין אותו (ר"ב ו') וכתב בע"כ וס"ה היינו דוקא סתיכות גדולות והזנגביל גופו הוא המורקסת וכתב הב"ח היינו דוקא כשטרלא מבושלו ומרקחו אבל לא ע"י גוי ומשמע דליבו ראוי לאכילה כמו שהוא בין רטוב בין יבש וכן כל הבשמי' שאינ' כבאלי סיון דינא הכי דהוי משו' בש"ג ואפי' ראיתי אוכלין זנגביל יבש מרוקם בדב' המוכ' מכותי' מארץ מרס' ואין מוח ובעל כפס יסודר כב"ס. (ועין בש"ע י"ד כז' בשם מרדכי דפכ"מ דמתיר' ואפי' כ' ראיתי בנה' דברכות דל"ב ז"ל דמקשה על הא דאל' רבנן לגומירר כס' זנגביל ביומא דכסברי פטור' מברא דאמר האי' המלתא (פירש"י לישורארי' בלע"ז) דלתיא מבי' הכדווי' (כושיים) טריא (פירש"י אין בהא משום) ביטול ככרס לא משום גפול ככרס) ומברכין עליה בש"א. ותורץ לקו' הא דרטינתא הא ביבשתא דרי' בהדיא בלא כב"ש וכו' כ"לס. אינן מנאפי' דאגודה דקע"ט אם התך במכין על כתיים יש גאונים האומרים דהוי כפתית דס' אין משעדין ואם יש להם סככים מוקדם שרי' ובעת אין גידי' הב"ס וע"ס:

אז

זנגביל רטוב לבד ולא רקוק (ר"ב י"א):

זתיב

יקדם שיגלגל הכין סביבס (ר"ב נ'):

כתב

בס' הכונות ד' ז' נס מכל הדברים המשקיים כגון הותים היה אומר הרב כי אין זה אלא בעשי הארץ אכל האוכלים בכוונותיהם ככודע מוסיפים בו זכירה אשר שהיא מעלה אותם :

חרובים

קודם שגראו התשרות (סס) :
סיון (עב"ר) :

(ר) טאהרין

טארקיס

אינן נאכלין כמו שהן סיון רק מתקנין ע"י מים קמין ואכלן לאחר ביטולן (מחאתי וכל' שחכללין בתותים משרג' ב' יג'רוש' ובקצת מקומות קורין אותן בע"ר (פשוט) ירק הנקרא יערשוד סיון (עב"ר) :
כרוב שקורין (טערוכ'ס) ובס' ס' בל'א קו"ל קרו"ט) מנושלים (ר"ה א') :

כשות

שקורין (הא"פ) (א"י) וכל' שחיינו כגון שהרי אין דרך לאכלן בין סיון בין מנושלין ובודאי יני שאכלן הוא ע"י הדקק דמכרין מהכל כמ"ס בשעורים (ר"ח ד) :

ה לפת

שקורין (רובין מהר"א מוערין) ועשכ לבן מנושל או כבוש כמויץ או בצרל (עב"ר ובס' ר"ה) :

מויל בער

ומלכיים (ר"ג ב') אכלים בקצת מדינות מין מו"ל בע"ר כגון במדינת

איסטרין

שהם גדלים באילן ואז מוכרין בפה"ע :

עשבים

המורקמים (ר"י יא') :

עשב

הגדל בגינה (ל"ר ופ"ג דעירונין) :

ו פולין

הנקראים (עבריים שטי"ן) בין סיון בין מנושכין ל' ששרפן קצת וקורין

אותן ניכרעט"י

עבריים (שוט"ן) ומזוין הן במדינת

סיהם וקורין אותן

(פאטשלק"ים) ובק"ק קראקא (עבריים) לבד (עב"ר) וכן כשמשלים אותם במרק

וקורין אותם

(עבריים וו"פא"א) אז משאכל אותם לאחר

הנישול בינוש מעורב במלח ומלפ"ל

(עב"ר) :

פלפל

רמז בל"א (פייכ"ט) (ר"י י"ט) אך כל"א

שכ"ט

הלא שם בגמרא איתא דע"ן שלפנין קייב

בערלה ונלמד ע"ן

מאכל אלא מין אילן הוא ולמה לא

בניך בפה"ע וכ"מ קושיא זו בראש :

פירות שגראן על בפה"ע :

ז צלף והוא מין אילן שיש בו ד' מיני פירות שראויים לאכילה והם העלין והתמרות והקפריסין והאזניות : ועלין וקפריסין (פירש"י ברכות דל"א א' הוא קליפה גדולה שסביבותיה הפרי בעין הקליפה הגדלה סביב' אנוסים דקים) ותמרות (שם פיר' שי בתוך העלין גדלי' כמין תמרות ובלטין בעלה כמו בעלין של ערבה אין עיקר הפרי אס' אכלן (ר"ב ו') . וכן הלכ"ל :

צנון שקורין בל"א (א רעט"ך) (ר"ג ס') :

קומפשט בין ס' בין מנושל (עב"ר) :

קטניות

בין מנושלים אותם במים וקורין אותן (ער"בים ופ"א) ובין שאופכין מהם המים וקורין אותם (גיסוועלס"י) עבריים ובין שנולין אות' כלי מים וקורין אותם (פאטשלק"י) (סס) :

קנילה

שקורין (במירוד) (ר"ב י"ז) להכ"מ מפני שרגילים לאכול אותם בנישתיא וגם הוא

גדל בארץ כמו קנים (תוס' ברכות ומרדכי וטור) :

ח שום

סיון (הה"א וע"ל כלל ד' א"ס א') :

שומשמן

שלא עמקן (אכודרהס וכ"י ר"ג ור"ד ולא ידעתי למה השמיט הטור והש"ע

זה הדין (ע"כ ופ"ה) :

שמן

וסבלת שלהן (סס) :

שלישין

שמתקנים אותם כשהם סיון בשמן זית ומזוין ומלח ואכלן שלא בתוך הסעודה

(א"י) והיינו שאכלן בלא פת :

תבשיר

משאר מיני קטניות סוין מדוקן ופלו"ז אס' שארו שלמים וטובים מנושלים כמו סיון

(ר"ס ס') :

תותים

הגדלים בסכה שקורין (מו"ל בע"ר ומלכ"י) (ר"ג ב') :

הה

באי אשה בורה פרי היצין מוכרין אותם על פירות הגדלים בחילנות בלבד שלא

יהא מרים או שגזון ביותר עד שאינו ראוי לאכילה אפי"ע"י הדקק דלאו אין מוכרין עליהם כלל (ר"ג ב') :

א ונקרא

א ונקרא

עץ כל משוחרין פירותיו ומשאר הגזע ומרשו קיימין בלחץ חף ביותם
 סדורף ואין נזרע משם הלכה ועשה עכבים ועלין
 ופרי מעבדו או עלין ופרי ולא עכבם (מ"ב והוא לקוט
 מספדי הסוכים) ומזיח עליו ומעטין אבל מה
 שמוזיא עליו דהדר פרשו משרשו אחר שכלו לגמרי
 בסורף חף עכסין (ומכ"ס שנס שרשו איכן בשארם
 בקרקע ומדיקים לזרעו בכל שנה לא מקרי עץ (א"י)
 ר"ב'):

ועל אלו הדברים מברכין אותה):
ב אבינות (והם ברות תמרים דקים (ג'ל)
 הנדלים בחליץ הנק' ללף שהם עיקר
 הפרי (ר"ב'):

אגוזים גדולם שקורין וועלש"ו נוס"ין) אפי'
 היטונגין בדגש שקורין (כאוי"ט) (שס
 י"ג):
אגוזים קטנים והם לזים שקורין (האזיל כוס"ין)
 (פשוט):
אגוז מושק"ט) (שס י"ו):

ג אגסים שקורין בלא" (ביר"ן) (שס י"ב):
אניגרון (והוא מין יל"ט) אס שמהו ומפכי שש
 נברכו והוא מועיל לגרון ומברך על השמן
 (ר"ב'):

אפרסקים שקורין (פער"ד) (פשוט):
אתרוג (ע"ב וכל"ה)
ד בוסר והוא (הערל"ג) שהוא גדל ביותר
 קרוב ביטול הפרי (ב"מ ור"ב'):

כמנים שקורין (פיטעני"א) רש"י' מקץ
 (פשוט):
גרענין המתוקין של פירת כמותם (ר"ב' ג'):
גודרניות (מ"ב וכושט) וע"ל פירושו):
זתים אחר שיגדל הכץ כביבם (ר"ב' ג'):
חבושים אס הדב"ני אד"אובלן מין בן אוכלן מין
 בן ענשלין ואס אין דרך בני אד לאכלן מין לא מנושלין
 ואוכלן מנושלין (ר"ב' י"ב ומשע"ב) או מורקקים בדגש
 ואין בדגש עיקר (שס ר"ד א') וכתב ב"ל בשם העור

כ"ב דערמאנדיס ומזעטס שלמו דאזים מייס ונושליס'
 בתוספת דברכות דל"ב ח"ת א' חותן ערמאנדיס שקורין
 למוזיר' דש אגדך עליהם כה"ע:

חמישיות (שקורין (כ"ט פל"ן) (פשוט):
חרובים שקורין (ב"א ק"ש הא"ר"ן) אחר שבראו
 השפרות (ר"ב'):

(ה) י"ן ששתהו וברך עליו וזוה"ל לזכור עכבים
 בריך לברך על העכבים (ר"מ' ד') ועל כלל
 י"ט ס"ג):

לימוני (פשוט):
מרנ"ן (פשוט):
ענבים (ר"מ' ד'):

עוזרדים שקורין שפי"אר"ל"ג (פשוט):
ערמונים (והם קעבעטין בדין מנוסים (א"י)
 שזרין או בשלן במים אס

(ו) פירות ככנס טעם הפרי במים ושמה אותם המים ודוקא רוב
 אכילתן ע"י ביטול (ר"ב' י' משמע בן ל'הר"ש" וכו"ב ב"א
 ל"א בשם הפ"י בשם הר"א ש"אפי' בשלו הידקות לזרז
 מימיהם לרפוא' כיון שכל העולם משגל' אותם לאכילם
 לא כשתבה ברכת המים זה בשג"ש ובשג"ל' עתה לרפוא'
 ואין הסול' בריך עתה לאכילת הידקות:

פער"ד (פשוט):
ציטרונים (פשוט):

צימוקים (פשוט):
קעסטין (פשוט ככ"ל):

קליפת הפירות (ס"ב ור"ב'):
רימונים שקורין מילג'רוס) (פשוט):

שופים שקורין בלא" (פלוימ"ן או שועשפ"ן או
 קרי"ן או שבעכל"ג'): פשוט

ז שקים המורים כההם קטנים דעיקר אכילתם
 היא הקליפה והיא אינו מרה וכן גדולים

שעיקר אכילתם מה שבפנים והוא מר שמתקן ע"י
 האור או דבר אחר (ר"ב' ה'):

תאנים (פשוט ככ"ט):
תמרים (ר"ב'):
תפוחים (ר"מ' י').

הו באימה בוקא פרי הנפך :

ועל אלו הדברים מברכין אותה

יין בין מין מנושל (ר"ב א') :

הורו

לכו ר"ל היאך יתכנה אדם בשתייתו והוא שינמנע היין ויטה בנרובו ועם זה

ישבע וראיה מפ' לולב וערבה בני ניסוך היין (שא"ל) :

(א) בתוך

המוון אחד מברך לכלם שהיינו שיאמר להם סברי (מורי) ורבותי וישמעו ויכוונו

לברכה ולא יאכלו ולא ישנו אמן (ל"מ היינו לכתילה

אכל ודאי דשומע כעונה ויפא אף בלא עניית אמן) ור"ל

סוכרים אתם ללאת בברכה זו ולא יאמר ברשות רבותי

יכן כל מקום שמברכים על היין מושם ברכת היין שבתוך

הסעודה (קע"ג ס')

ומשום

זה כתב שארי הגאון בב"מ אף בברכת

היין דנישואין פחת הסופה יאמר סברי רבותי וכן

ראה מיימוני הרב הגדול הגאון מהר"ר הירש שור ושכך

קובל מהגדולי וכך היה נוהג וכו' ל"מ והשיג על רמ"י

ובתב שיהו דעת רבינו האי"ל ל"כ"ט יש לכהונ' להוציא

עצמו מן הספק דאף בקובעין עצמן לשתו יין המצריך

יכוין שלא להוציא אחרים כדי שיתקיים כ"א לברך

לעצמו ובשאר דברים המנהג פשוט דכ"א מברך לעצמו :

(ב) בתוך

הסעודה כל מה שמשתה די לו

בברכה א' א"כ כשצריך לא

היה דעתו אלא לשתות אותו הכוס וכמ"ל לשתות אחר

(שם ה')

(ג) יין

שבתוך הסעודה מברך עליו ואין הפת

סותרו (שם א') ופוט' כל מיני משקין מברכה

פ' שלא בתוך הסעודה (ע"ג) אפי' מברכה ראשונה

(טס"ב) וכ"ש מברכה אחרונה ויאם אירע שהוצרך

לברך על המשקין ברכה ראשונה כגון בכמ"ל והיטא

דלעיל כלל כ"ד ס"ג דהיינו אם אמר הב"ן וכבר וא"כ

הב"ן ונשתי דג"ל על המשקה ברכה ראשונה אפ"ה

ספור מברכה אחרונה דיון פותרת (כ"ה וקע"ד) :

(ד) ואם

ברך על היין אלפני המוון וקבע

לשתות והיה דעתו מתקלה לאכילה

או שתה קודם אכילה לשתות הנבי מעים כדי שיהיה לו
תאנת אכילה הואיל דשייך לאכיל' (ל"ד בשם ז"ר ש"י
ונו"כ א"כ לברך היין שבתוך המוון פ"ה הסעודה) וכן יין
של קידוש פטור היין שבתוך המוון (שם ד') :

ה יין שריתא מלא וטעמיה דע מורא הוא (אף
שהקדים ויוב"ש אם גם ריחיה שמרא אף
שהקדים קאני"ג בל"א ר"ל שגדל עליו קרום לבן ב"מ
שם) ר"ד ג' יין תורם (ר"ל תירוש שהוא יין מנתו ע"כ
כר"ב ורמ"י בשם הרמ"ב) :

ו מי שחל לספור ומושיטין לו הרבה כוס ת מברך
על כל א' וא' דהוי כמ"לך (שם ה' וקע"ט ד')
והגאון מוה"ר גרשון כר"י ר"מ ואב"ד דק"ק ווינא פ'י
דוק' כשמושיטין לו בוא"ל אבל בפעם אח א"כ לברך על
כל א' וא' עכ"ל' וכן מי שצריך על כוס ברכת נישואין
(וה"ל לשאר סעודות גדולות) ואינו יודע להיכן יגיע
הכוס כ"א מהמסופקין צריך לברך דמקרי כמ"ל (שם
וכ"י ק"ץ ס"ה) :

(ז) נתערב יין בשכר והרוב יין (ר"ב א') ;
ענבים אם בדיעבד ברך עליהם כשה"ג יפא וכן
באפרוחה אם ברך על הגפן יפא (פ"ט ע"ו

ה"ה) אם בדיעבד נשעה שברך על היין פתחוין גם
לפטור הענבים ג"כ יפא שהרי הענבים ג"כ כשה"ג הם
(ע"ג) הן כתביון בכפה"ג לפטור גם הענבים הן
כתביון בעל הגפן ועל סה"ג לפטור גם הענבים יפא
(ל"ד וב"י מ"ב) :

(ח) צימוקים שיהיה בהם ליתאוקות שאם
ידרום אותם יפא מהם דבש"ן אם נתן
עליהם מים ומושך המים והבדלים מהלצימוקים הוה ליה
יין (ר"ב א') :

קוגריטין דהיינו שמתנין בו דב"ש ותפלגן שם א'
(ט) שמרי יין מברך עליהם כשה"ג
נתן בהם ג' מדות מים ומזל ד'

הוה ליה כיון מוון (וכתבם א'וד' וב"ב כ"ט הר"ר יונה
דוקא יבנות חוקים אבל יבנות שלבו שאינם חוקים אפי'
רמז ג' ומזל ד' לאו תורא) וכראה שמשערין בשיעור
שמונדין יין שכתותו מקום ובלבד שלא יפא היין א' א'

במים כראו ודאי בטל (כ"ד ה')

ותמר

שקובין (גלו"א ד) שעושין מחרגים שנותים עליהם מים דיכס כשמרים

רס' טו"ה ע' כשנעמרו בקורה שסו' דלא יצא כל היין וכשאר רק וטעם לכן בעינין שימאל ד' אבל אם לא (דרכו לא כנגד אפי' נתן עליו ג' מדות מים ולא מלא רק ג' או פחות שיהיו הוא המים ככללים בדגים וכמה שימאל יסבויין מרובה (ר"ר) :

הז באי אמה הטוב והמטיב

אמה שזכרין הטוב והמטיב הוא משו"ג וילן ברעדה

שיזכור הרובי ביתר מיתת הסדיק' וזו לא יגים דשתו עליו (ס"ג) וזל"ו וכחאי דא זל לישרי לן מר זאמר וי לן דמיתיינין וכ"מ בברכת המזון של משה ר"ן וכתב האבודרהם בשם הירושלמי הטעם שנתקן לפי כשכשרב ביתר כגדעה לבארי קרן ישראל ואין עתודה לאזור עד שיבא בן דוד לכך סמך' להטוב והמטיב לבוכה ירושלי' יתקנה על שיכיו יין ועל שייטע' וטובות ושמים ג"כ ובסעודה במקום השמחה להודות לה' על רוב הטובה שלא הסריתו הרובי ביתר ושנתנו לקבורה לפי שזכרו האויבים שדתיהם כדמיהם בדמי הסורגים ונדרו בהם כדמיהם לפיכך נתקנה על שיכיו יין ועל כוס של כה"מ דכשינו יין דמי (ובברכות המזון כולה הודאה (הרא"ש ס"ג טאלכו) בתום דברכות דמ"ג איתא דין דאית ביה תרתי דבעוד ומשוח' וזכרין הטוב והמטיב אבל בשר ולחם לא ועיין בס' ט"א הרבה טעמים על ברכה זו :

וברכה זו כוללת היין ושאר דברים) :

ב כתב

הר"ס מרוטנבורק שיכלין לברך הטוב והמטיב בלין פסח שאינו כראה כמוסיף על הכוסות רק אם יברך כשה' כמו שברך על הכוס' ומיהו בלוגדה איתא דיש חסמירין שלא לשתות יין כ"א מומין אסד :

ג גשמים

השומע או רואה שירדו בעת עזירת הגשמים וזה במלכות א"י ועזיבות אסיריות או אפי' במלכות אלו והיו כעשר ע"י (ל"ר וב')

וכל בו) וירדו כ"כ שרבו על הארץ עד שיעלו עליהם אכעבנות מין המטר וילכו זה לקראת זה (רכ"א וכו') והיינו אם יש לנו שדה בשתפות עם אחר * ואם אין לו שדה אומר :

מוזים אנחנו לך יי אלהינו על כל טיפה ומטפה שהורדת לנו וארץ פינו מלא שירה בים

(וכו') (היינו כנשמת עד :

תהיין יודו ויברכו

את שמך מלכנו

באי אל רוב תהודאות

זכו כל'ס

ומתס

(טס) :

ד יין של ג' תכיות אפי' מין א' (פ' מכרס א' ע"ג) אם בתוך מ' יום לבדיתם הוטס בב' כלים שזוים כב' מינים (קע"ו) מסכי שכ"א תוסס בקבית שלו ואין טעמו של זה כטעמו של זה אבל לאמר מ' יום לבדירה חלקיה כבר תסמו יחד וטעם א' להן (ע"ג) וטעם מ' יום כתב רמ"י שהם ימי תסיסה (ל"ס) ושתה הא' ואח"כ שתה הב' ואפי' שאין לו עוד מין הא' וכתב בס"ה כשכבר כלה יין הא' מוטס שלא לברך מלבדך ויכניס עגמו בספק ברכה לבטלה דספק דברכה להקל בי ר' ירושם מוספק בזה ועוב למי ששותה יין ורוגס לשתות יין אחר ויצטרך לברך הטוב והמטיב שייר מעט יין מיין הראשון כלי לגשת מוספק ב'ל (כל"ס) :

דוקא שלא היו לפניו בידך

כשברך בפה"ב על הא'

אבל היו בידך אי"ג לברך

רק על הטוב שנה"ב כ"ב

קע"א ופוער את הרע'

אבל לא יברך על הרע'

תאלה כדי שיברך אח"כ

הטו הטו והוטו' כי לעול'

יש לברך על העיקר ועל

הקבית (טס ג')

ויזדעב' אם בידך פה"ב

על הרע יברך על הטוב

הטוב והמטיב (ע"ג) וכן כתב

הנה"ה

ללח

ורמ"י פ' דבראו

היינו שלא היו

לפניו יחד על השלשן ול"כ

דכל שהיו לו הייכות

מוכנים לשתות עכשיו

ואפי' אינם על השלשן

לפניו א"פ הטוב והמטיב

אבל היו בידך או אפי'

על שלחנו שהוא שותה מס

לא שלא היה דעתו מתקל' לשתות

כתב הנ"מ דל כתיבא אס
 הניאו לפניו שתי ימות
 הגוף הו' לברך על המשוב'
 כשה' ולמטור הכ' ולא
 יביא עמו לידו קוד' ברכ'
 הטוב והמטיב בכלי אכל'
 אס היו לו ב' ימות בתפלה ויברך ככר על הא' כשה' נ'
 נדך לברך על השני כשזתהו הטוב והמטיב :

דמשוכס יותר אית ביה הטוב והמטיב לאיך דכ"ע וכל"מ
 דיוסום דלפעמים האדום בריא לנוף יותר מן הלגן כגון
 מי שברך עזרה בגופו כגודו במקמת הרפואה :
ה' א"ן לברך רק אס יש אחר עמו דהכי משמט הטוב
 לי והמטיב למפריי וזה"א אס אשתו ונכדיו עמו
 אכל אס הוא יסידו לא' (שם ד') כתב הג"מ בשם המורדני
 בשם הר"י אכסכאי שכתארם אכל בעל הבית לא יברך
 הטו והמטיב כ"י א"ן זה הטוב כ"ן שאינו שלו לא העל בית
 מברך והאורח עונה אמר ויזא דברכתו כ"י א"ן האורח
 יכול לברך הטוב לדדיה כ"ן שאין היין שלו שלא הטיב
 הקכ"ה אלא לבעל הבית שהיין שלו והכי נקטינן עכ"ל'
 וכל"מ פי' דאין לומר הווא' שג"ה ומכדו לברך יברך
 שהרי אף אס נתן לו הכוס של יין במתנה מה שיטת'
 לא שידך לומר הטוב לדדיה ומטיב לאמריא שהרי היין
 אחר שנטאר נקנקן הו' של הכ"ה ואבשר למו' וכדי לקיים
 המנהג דמעשה בכל יום שפכ"ה יש לו אקריס מפניכס
 על שלמנו ונותן לאחר לברך הטוב והמטיב משום דהו'
 כלא כותן לו היין הווא' כלו במתנה וכדדי' דמי ומברך
 ששיר ועוד אפס לומר דגם הרי"ף לא קאמר לא בשיריה
 הא' רק לברך מעצמו אכל אס הכ"ה מכדו לברך ששיר
 דמי וכנכר ועוד אפס לומר דמירי באורח כסל לנוף
 דוקא אכל לא כמי שסמוך תמיד על שלמנו דהוי כמו
 שיש לו שלמן ב"ן דששיר מברך ולכן כדי לנאת מספק
 ב'ל' כשכותן הכ"ה לאורח לברך יש לומר האורח לב"ה אז
 הכ"ה לאורח דבזה שנותן לו לברך הוה היין כלו שלו כדי
 שיוכל לברך הטוב והמטיב אליבא דכ"ע :

ה' לסב

להרצ ר' מירל מורפטיטי' ז'ל אפי' אס
 הכניאו על השלמן כמה מיני יין מברך
 הטוב והמטיב על כל א' וא' ותי' טוב כשמברך הטוב
 והמטיב על א' ין הימות יסיר מעל השלמן היין האחר
 שרצה עוד לברך עליו הטוב והמטיב (ועי' בסיווך
 בהג"ה בשם ל"מ) :

ואפילו

עמוסא אס ה"ב משוכס מן הראשון מ"מ
 יברך מן הסתם כל שאינו יודע בנדאי'
 שהכ' גרוע מן הא' ואין חילוק בין שניהם מדשים או א'
 קדשו' וישן ואפי' שיה' עמוסא תוך ל' יום (שם ב') :

לסב טוב וטוב שיתן לברך הטוב והמטיב למפרי'
 שלא שיה' ממנו תוך ל"אס ודוקא שיטה תפלה
 הקדש ואי"כ היטן אכל אס שיה' תפלה יין ישן ואי"כ
 קדש שא"מ עליו הטוב והמטיב א"כ ידוע לו שהיא טוב
 כמו הקטן לפי שסתמא יין קדש אינו טוב כמו היטן
 (ע"ב) :

ז' א'

שתה תפלה יין אדום והביאו לו יין לבן אע"פ
 שהוא יותר גרוע מברכין לפי שהווא' בריא לנוף יותר מן
 האדום (שם) ונ"מ שהי' ע"ו וכתב דאס הוא גרוע
 הרבה יותר מן הראשון אין לברך : (שם)
 וכתב בל"מ שנהא' לי כשאינו ידוע אס
 הוא גרוע מברך הטוב על היין האדום אע"ל דיין הלגן
 בריא לנוף מטי' מ"מ כ"ן שאפסר שהאדום טוב ממנו
 יברך הטוב' לכה"מ דבר פשוט הוא אס שיה' יין לבן
 בתפילה ואי"כ אדום משוכס מן הלגן דמברך הטוב
 והמטיב אפי' שאינו בריא לנוף כמו הלגן מ"מ כ"ן

גלח מי שכבר בידך כה"מ או לא שיה' עדיין יין עם
 היושבין ושותין יין לא יברך הטוב והמטיב :
גם ברכה שיוכל לברך א' לכלס כגוד' גבי כשה' ב'
 (קע"ה) :
ט' זל כל"מ שנתנו במתנה שהיא טובה לו
 ולכותן יברך (רכ"ב ה') :
ילדה אשתו וכו' (בין ראה בין שמע שא"ל (כ)
 דקדק הכ' מהטור (ל"מ) הווא' לכימא
 ליה גם לאשתו לכן בין שלא הייתה אשתו עמו שהיה
 כשיר אשתו בין הייתה עמו וגם היא גריכה לברך כן
 ח א 1 8 ט"ע

(ש"ע רכ"א) ואפי' ממש שגולג לו בן לבנו או אפי' כולד בן לנדיק שהוא אוטובי מפני דקדושתו יברך (ס"מ סי' תתמ"ו):

מי שבאה לו שמועה שגולג לו בן לא יחוק טובה למתשרו עד שיברך תפלה למו שגולג בן וכו' (שם תתמ"ו):

מי שיועץ להגיד בשורה טובה לחברו או מזלו במרחץ או במקום הטנופת וזה יודע שאם יגידו לו מידיברך ויאמר ברוך ה' כגון שהשמועה אינו קושש מלהוכיח עם שמים במקום הטנופת ימתין עד שיבא ורחוק ידיו ואז יאמר לו ואם נדיק הוא יאמר לו מיד כשיבא וביטול יברך (שם תתמ"א):

ימת אביו ויש ממנו ממון עם אחי שיש לו לירושה יברך הטוב והמטיב אחר ברוך דיין האמת (שם ב'):

בנה קנה בית חדש (שם ג'):

כלים חדשים שעשתים הוא וכו' ביתו (שם ה') אבל לא שהקיינו מ"ל ה"מ ו"ל מ"שע שבראה בן דעת ה"מ"ק אבל ב"י השמיטו לפי שאין בן דעת כל הסומקים ל"ל"ל הרש"א כל אותם שבפרק הרוצה בקנה כלים חדשים וכפלו לו ירושה מאביו וכל אותם הכובעים עם דלאו מוזין לזון קאיתו אלא במקום הבאה לבד י"ל דלאו במונה אחרים אלא ברשות יו"ט דמ"א בש"ע רכ"ג ס"א ז' וזה כתפשוט שרבים מקילים באלו הברכות (וע"ל ברוך שהיינו שייך לכתוב):

שמועות טובות לו ולא קריים (רכ"ב א'):

(ברכות אהרונות על חדש השנים הם אלו) הוא בברכות המזון (וע"ל נוסח ברכת המזון בדיוק) ומברכין אותה אחר כל דבר שזכרנו עליו המזוין כגון פת וכל הבקר פת נמור (קס"ט וכ"מ) ודוק אבל ממכובות (שם וקס"ד ג'):

מי שנותן כוס של ברכ' לאיש אחר יזהר שיהא יודע בזמניו לברך ואין מנמנס בלישא כדי שתהא השמחה בשלימות ולא יבוש המנדרך והמנדרך (לכ"ה מהר"ן):

מנהג ותקין לכפות הפת בטעה שזכרין בה"מ כדי שלא יתבייש הפת כמו בקידוש (ש"א):

בחורים כתיב רב שהיו רגילו לדבר בשעת ברכת המזון ועשו תקנה בזמנם שלא ידברו כך שיזכרו לשמוע הברכה ראוי לתקן עד לאמר ברכה רביעית דהיינו עד שיתחיל הרמזון (מטעם משה סי' שכ"ז בשם ת"ה ושאר גדולים):

(א) מי שאין לו שכר לכה"מ יכול לברך על משקים אחרים הדרושים כגון מוקה (קו"אש) או (באר"ט) תמרה של ס' יכ"ג וכל"מ דזה איירי בלזנות מדינות שהשכר קמור מדינה להם אבל לא בלזנות מדינות שהיון מנוי דא"מ על השכר א"מ במק"ש על אותן משקים הדרושים ואפי' בלזנות מדינות דשכר קמור מדינה להם כתב שם דלפעמים רוכן שאינן שותין שכר ואינן מזכרין על הכוס וע"י הדמק אין להם שכר מוטב שיברכו על משקים אחרים שרוש שתיית הכובעים הוא שיכול לברך עליו שמוע"ה הוא מנוי שאינו מברך למרי על הכוס ואינו משום ברכ' לבטלה דכין שביברך בה"מ אסור לפתות בלא ברכה ואי' לומר שהוא פגום בלזנות הכוס הברכה שלמעלה והוא כווי מזה מאחר שפסקו מו"ל שבשע' הדמק אפי' על כוס פגום יכול לברך ומ"ע אסור להורות בן בפני ההמון פ"ס שלא ירג' לברך ויעשו מזה זה אפי' שלא בשעת הדמק עכ"ל בקי"ר וכל"מ דנדיק הש"ע סי' קפ"ב כתב דלזכות מן המוכר לברך על כוס של יין אפי' ביחיד ולא יאכל אפי' לו כוס לברך עליו אך בלזנות מדינות שאין היין מנוי א"ע"ל דיין כמ"ל בעיר מ"ל בקרא מנוי לדבר זה שהוא ביקור ואי' אפ"ה לקנות יין בכל סעודה לברך עליו יכול לברך על שכר וע"י הדמק שאין להם שכר ג"כ ורוב שתיית שאר משקים כגון (קו"אש) אובאר"ט ועל"מ וכגון פריש"ר ושתיין וחיר"ן וכיוצא שמוטב שיברכו עליהם משלא יברכו למרי על הכוס וזה פשוט לדעת מהר"ל * אלא אף ג"ס לפי אדם ולפי הזמן שיש שעת הדמק גם בלזנות המדינות יכול לברך על כל משקים שרגילים רובן לפתות וקובעין הסעודה עליו כמי יכול לברך מטעם הכו' אף שאין קבר' קמור מדינא כמו שכר במדינות שאין יין מנוי:

בפליה שמעתי מקצת אנשים האומרי כסעודת גדולות
 בעת שתיית מי דבש שקורין מע"ד לברך ברכת היינון
 על שזכר שקורין ביר"א במקום שאין יין מנוי טעם
 שהוא מה' המיכין חטה ושעורה והוא קודם למי דבש
 שקורין מע"ד אע"פ שהוא חביב והם טועין שהשכר
 שלכוה"ן לו דין ה' המיכין דאין באן כ"א טעם בעלמא
 ומאחר שהוא כן כנוז' דהכל הולך אחר החביב ודוע דמי
 דבש חביב לכל בני אדם יותר משכר וחס שותי' מי דבש
 או אין דעתו לעשות שכר וגם אין השכר לפניו שפשיטא
 שלא יהדר אחר שכר רק יברך על מוי דבש אם אין לו
 יין עכ"ל בקינור :

ונל"ח היכי דמי שעת הדמק כגון אם אין עוד
 יין בקנקן ואין לו מעט מים או קנקן
 מקרי שעת הדמק וכנזח' למדין מזה לשע' הדמק דלפיל
 סעיף א' שיינו בשאין לו לקבוע כוס של יין או שכר ואין
 לו אלא כוס של שאר משקים דאז מוטב שיברך על כוס
 כל שהוא משיברך בלא כוס כלל וכנ"ל סעיף א' :

ז איתא בס' הסיווך מי שהיה בביהמ' לברך
 בכוכה מונכותיו מנזיין לו כל ימיו :

והמרקדק יזהר לברך דוקא בתוך הכספר של
 ברכת היינון ולא בע"מ וכן שמעתי
 בשם שארי הגאון מה"ר יואל ג"ל בב"מ :

ח מרש רות מהוהר דברים של תיקוני
 השלמן לקיים זה השלמן אשר לפני ה'
 א' לתקן השלמן כמי שרונה לאכול לפניו הימין :

ב נט"ו ג' שיעול ימין ביד שמאל (וינביה אנבעותיו)
 לנעלה וירחץ עד פרק היד הימין ויקח
 הכלי ביד ימין ויתן לשמאל וישפוך פ"א בשמאל על
 הימין ואח"כ תורר פ"א עימין עלהשמש ואח"כ תורר פ"א
 משמאל על הימין ואח"כ תורר הימין פ"א על השמש כתבי
 הארי ז"ל (וישפסע יחד ד' גרין להגביה דיה לנעלה
 אחר כטילה בשעה שזוברך ויוווג השני ורועות כאחד
 בשעת הגבחות ידיו ויפשוט ידיו ואנבעותיו כמי
 שרונה לקבל דבר מה בידיו (סס) ה' גרין לסמוך ברכה
 לנעילה ירושלמי התוכף ברכה (פ' ברכת המוציא)
 לנט"ו אינו כיווץ בכל אותה הסעודה וסיוון לברך ויש
 כדד וידוע כי נטל (אנדרהס) ע"ש בשם בעלמהכהנ"ו
 כהנו שלא לקאכיל' לסתול ושאר בהמה וסיה ועוף (וכל"ח
 ועבו"ס במכ"ס) מן הסתיכת שנגעה בשתיכת המוציא
 ולתת מלמחו לדל"ז לברך ברכת המוציא ולקדק בה' :

פ' גרין שלא יהיה גרגרן ובלען אלא באכול לפני המדק
 ט' גרין להיות על שלחנו ד"ת יסיד שאין לנעט מי
 לעסוק יאמר איהו ממוזר או מושגה וכנזח' י' מים
 אחרונים טובה בלא ברכה (קס א' א') ואז' לשמך על
 הידים רק פעם אחד ולא כמי לשיער רביעית (ל"ד
 וב"י מרדכי) ונעטין בכל מיני משקי' (קס א') מן משהיו
 (רמ"י וראוי לשיול ידיו מוקוד בה' מ' ע"ס הקבל להפריש
 ח ב 2 8 כוהא

ב צריך שלא יהא פגום שאם פתה ממונו פגמו' אבל
 אם ספק ממונו ילתוך ידו או לתוך כלי אין בכך
 כלום ואפי' פתה מהכד או מנבית קטנה הוי פגום
 אבל אם פתה מנבית של עץ גדולה אין לאקפיד יש מי
 שאומר שאפי' מים פגומים פסולים למוזג בהם כוס של
 ברכה קפ"ג :

ג אמ היו כוסות המוכנים פגומים צריך לתת
 מכות הברכה לתוכם (סס) ותי' כתב
 דזוהיין כן נל"ח ויש מלקדקין כשמברכין ביסיד
 שלא לאחוז הכוס בידים רק מניחין אותו על השלמן
 לפניהם ע"ד הקבלה (סס ב') וז"ל רמ"י תושבין לברך
 הפוסקים דסברי דאפי' ביסיד טעון כוס ומזוגין כוס
 לברכת היינון וכדי למוט' לברכי העדר' הוה מניחין אותו
 על השלמן ואיבו תופסין אותו בידיהם :

ה אמ הקויר יין של כוס פגום לקנקן היין
 שבקנקן כשר משו' דקו' קמח' כטיל וכת' הטור יש שנותנין
 בו מעט פירורין של פת ואומרים שמתקן בכך וסכה
 של שומים הוא ואין לו סניק' ולא ראי' (והכילו ל"ח) :

ו יבולים לתקן כוס פגום ע"י שיופסו מעט יין
 ואפי' ע"י שיופסו עליו מים מיתקן (קפ"ב ו')
 כפ"ג בשבילי לקט ס"ח בשם רבי"ה שאפי' בלא תוספת
 יש תקנה כגון אם פתה יין מכות גדול יערה אותו
 בכוס קטן אם יהיה טעור של ברכה ויכול לברך עליו
 (כש"ס) :

כשעת הדמק מברכין על כוס פגום טס ז' :

הוהמא והמקטרגים וגם אי אסתר שלא יגע במקוננות
 המכוסים או יסך ראשו תוך הסעודה ונריך כעילה
 (כ"ב) וא"ז ליעול אלא עד פרוק כ"ג אל אכעבו (קפ"א ד'
 צריך שיפיל ראשו אצבעותיו למוטה כדי שטרד
 הוהמא (ש"ס)) ואין כוונתו אלא בכלי עופשי רוח רעה
 שאורה עליהם ואם אין לו כלי כוונתו ע"ג עינים דקים
 וכיוצא בהם ואין כוונתו במקוין שהיד נכזית בהם
 מפני שמעמטין את הידים ואין מעברין את הוהמא
 (ס"ג) : אם מהסובס

רבים עד ה' מתפילין מן המוכרז ואם הם יותר מתפילין
 מן הקטן וכוונתו לדרך ישיבתו ואין מוכרזין זה את זה
 ליעול עד שיגיע לה' אחרונים וכיון שלא נשאר אלא
 ה' שלא נטלו מתפילין מן המוכרז (ס"ו) :
 להרמ"בס מנכ"ג ואח"כ מברך תקף ברכת המזון
 (ס"ט) :

ט ברכה המזון ראוי שיסגור כשיברך שהוא
 מקיים בזה מצות עשה ולכן צריך שלא
 יברך בקלות ראש או מתמכנס שלא בכונה אלא כיון
 עצמו לקראת אלהיו ויברך בעיון הראש ויברך ביראה
 ואהבה פי' יראה מהש"י דליהו רב ושליט ואהבה שיזכור
 המבד הנדול שפוסק עמו הש"י והמטיב עמו להכין לו
 כרכסתו אע"פ שלא היה ראוי לכך ונודע עבותיו
 ויברך בקול רם ר"ל שישמיעו קולו לכני ביתו שלא יברך
 בלחש כי אמירת הברכות בקול מעורר הכוונה ונביא
 זכירה : אם נר"ב זכיר יעלה וינא' בשבת רעה וכיוצא
 בו והאומר בלחש שוכח הכל וכן בכל הבאבות דינא הגי'
 (ר"ח) יקדק כל אדם שיהיו אשתו וכני ביתו כסעורה
 כשמוכרזין ברכת המזון ויעזוב אמן (לכ"ה מהר"ן) אלו
 הדברים הנקראים פת מוכרזין אח"כ ברכת המזון :

י הביצא מקורין (קפ"ה) דל' דהוינו סירורי לחם
 שנבדקו יחד ע"י מרק אם נתבטל אם
 יש בהם כוית בלאד מן הסרורין אע"פ שאין בו תואר
 לחם קפ"ה) :

ואם אינו לא מנובל ולא מקובר אלא מפורד דק דק
 אעפ"י שאין בו כוית ולא תואר לחם (ס"ט) :

ואם אינו מנובל אלא שהוא מחובר ע"י דגש או

מרק אפי' אין בפרוסות כוית אם יש בהם
 תואר לחם דהיינו שהוא ניכר וידוע שהוא לחם (ס"ט) :
יא קלוט שאמ"כ אכאה בתור וכן אי"בר ואפי"י
 (וע"מ) וכן עיסה שנלית רכה שאכאה
 בתנור בלא משקה דמי כפי' וכן אם אכאה בליאסם
 בלא משקה (ש"ס י"ד) וע"ל בברכת המזון כסעין ג'
יב טרוקנין אם קב"ע סעודתו עליהם שם
 ט"ו) וע"ל ברין המזויל מהו
 טרוקנין :

לחמניות שכליתן עבה לחם נמור הוא (ש"ס פ'
 סענין ושפטי"ה ע"ג) :

יג פת הבאה בכיסוין אי אכל שיפור שאמרי'
 קובעין בעודתן עליהם (ש"ס ו') :

אם אכל משט מפת הבא' בכיסוין וכן היה בדעתו
 לאכול רק קובעין מהם וברך בנ"מ ואמ"כ במלך
 ואכל שיפור שאמרים קובעין עליהם אע"פ שלא ברך
 המזויל וברך אח"כ ג' בברכות המזון (ש"ס ו) וע"ל כלל
 י"ט ש"ך גם בכאן :

יד פת שהרוי בין יארום ע"ל בברכת המזויל :
 קימא דקון ושאר מ"י קטניות שיערב עם
 קימא של ה' מיני דגן ועשה מהם פת ויש בלחמן קימא
 מ"ד מינים כדי שואכל כוית דגן בכדי אכלית פתם
 (ר"ח ט') ועתה נבאר קצת דיני הכוס של ברכות
 וברכות המזון עמה וכוונתה ע"ל) וע"ל כלל י"ב ס"ב :

א כתב הארי זלה"ה צריך לזהר מלהסתיק בין
 כתי' מים אחרונים לב' המנוב' ע"ש :
 וקודם בה"מ יאמר מזמור ס"א שהוא למנחם וכו' אלקים
 ימנו וכו' עד אפסי ארץ ואח"כ יאמר אנרכה את ה' בכל
 עת תווד תהילתו כפי' סוף דבר הכל כסעו את כסא'
 ירא ותת מצותיו שמור כי זה כל האד' תהלת ה' דבר פי'
 ויברך כל כשר את שם קדשו לעול' ועד ולא תבדוך יס'
 עתה ועד עולם הללוה' : **ב בוס** של ברכה
 טעון הדקה מנפטים ומטיפה מנחין ודייק מה"ר א"י
 להדקה היא יותר ומטיפה סדקה ככסית כמקו' הנפ"ק
 כ"ש הסמ"ח ואם הוא צ"ק ואין בו שיוריק הוא"ז (קפ"ג א'
ג צריך לשור אחר כוס שלם (ס"ג) :

מקבלו

בשתי ידיו וכשמחיל לברך כשולו כיומו
 ולא יסייע בשמאל והיינו דוקא שלא
 תגע השמאל בכוס אבל אם נתן השמאל תחת הימין
 לפימה מותר (שם ג' ד') כתב הכ"מ אם תפס
 באצבע הכוס משי יד השמאל תחת הכוס מסייע כוח
 אין בו ממש אבל האריז"ל כתב בריך שיטול הכוס של
 יין בימין ויאמרו בה' אכזעות של יד ימינו בלשון
 שיהיה הכוס עמוד ע"ה' אכזעות על גבס ממש
 (הבס"ל דפ"א) כתב קבלתי להניח הכוס על כף הימין
 והאכזעות זקופות וסימן וחתן את הכוס על כף פרעה
 ולא כחות הכהנים לאשון הכוס בימין והיינו שהאכזעו'
 מוקיפות את הכוס ונ"ל כי הככון כח"ה האר"י ז"ל והוא
 ע"פ הסוד והי' ויאמר הכוס כנגד המזוה"ו וי"ת ואמר
 הפסוק וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה' ויתן עיניו
 בכוס באמרן כל הנרכב שלא יסוף דעתו (ש"ע פ"ג
 ד') וכן יעשה ג"כ כשהו' בידו ואין עמו עוד ב' לברך
 בנ' ואם אין לו יין יברך ברכת היימין בלתי יין ויתן ב'
 ידיו ו על גבס ו יאמרו ע"ה' שמאל כנגד הסוד ויסגור
 עיניו עד שיגמור כל הברכה :

ז ומגביהו

הקריק' תפס אם הוא יושב ע"ה' תרקע
 ואם סו מייסב בשלחן ומגביהו מעל השלחן
 טפת (קפ"ג ד') שג"כ יושב' אשא ובשם ה' הקרא' (ע"ה
ואם המברך אינו אוחז הכוס כיומו שהוא שמאל
 כל אדם (שם ה') :

(זה שייך לנוסח של בה"מ) אחר מים אחרים כשירצה
 לברך בה' מיאמר הרבינו מנחם ומוזין לקיים מצות עשה
 שחומר ואלתל' ושמעת וברכתת' יי' אלהיך על
 הארץ הטובה אשר נתן לך של ברכת המזון
 לשם ייחוד קב"ה ושכי נפיה ע"י ההוא דממיר ועש"ס
 וראיתי מדקדקים נוהרים שיש כנגד עלין בשעת בה"מ
 כמו בשעת תפלה ומנהג טוב הוא וכפרט כשי' ויתן
 שהמברך יתעטף בגב' העליון והוא מורא שמי' עליו והכל
 כדי שלא יתגא' כשאכל ופגע ודשן (כל"ה דכ"ב א' ו')

אחר שאכל ורונה לברך בנ' ואמר
רבותי נברך או בלשון הקדש
רבותי נאמר ברכת המזון או באיזה לשון

כמו שאנו נוהגין לומר בלשון אכזעו
רבותי וועלן מיר בענטשין וע"ל בברכת המזון
 ארץ שייך לשון זה אהל השי' ומנהג אבותינו
 תורה היא והעומים משיבים בלשון קדש (יהי שם ה'
 מברך מעתה ועד עולם) ויקור המברך ואומר :

נברך ש'אכלנו מ'ש'רו וחס עונים ואומרים
ברוך ש'אכלנו מ'ש'רו ובטובו חיינו והוא קודר ואומר
ברוך ש'אכלנו מ'ש'רו ובטובו חיינו :

כתב בס"ל דפ"א א' אשפור ומשיב המברך ברוך שאכלנו
 חשלו ובטובו חיינו ואמר המוסרי' חן קודם שיתחיל
 המברך אה"כ ברוך וכו' כי בלחן יללם ברכ היימין ויאמרו
 מתקיל בה"מ וכן רא עי' דוליס כוהנים וכו' עכ"ל וע"ל
 ונ"ל דל' כו' אורא היא טעמא דר"י דבשע"ה :

בח' אינה' הן את העול'

וכו' (קפ"ג א') ומצאנו

מדברי הרב הס"ע ומהרב

הנה"ה שאין לומר ברוך

הוא וברוך שמו מאמר

שאינו כוונת שום ספק

ולא כבוד שפתיב לאומרו

וכתב בר"מ ואש"ט טעמיו

כדי להפסיק בין ברכת

היימין לפס"מ אבל ה"ה

כתב שאין לאומרה אם

לא כשומעין בעשר' עכ"ל

ע"ה ונ"ל דו"כ כשומעין

בימי' שאין אומרין אותו וכן

כתב בשפעות המוסר מורי

הר"י ז"ל גם אור ישראל

ובפ' דוקא' ויא"ה ק"כ

ור"י והאבודרהם וכל כו

ומהר"ן בה"מ שלומהר"ל

מפראג בס' נתיבות עולם

פ"ו ומהרס יפה ומהר"ט

(הנה"ה)

כל' למורי הרב דטעמיה
 מש"ס ל' שהברך שאמר
 בתפילה הוא צווי שאומר
 לאתרים נברך שאכלנו
 ומשלו ופסי' שגור אחר
 שענו האתרים הוא הוא
 שאמר אנו מברכים לגנ'ו
 שאכלנו ומשלו שפעמים
 הוא צווי ופעמים הוא הוא
 כיון שמינו יעשה פרעה
 צווי ומיניו ככה יעש איוב
 שהוא הוא ורבים כאלה
(תה"ר) ונ"ל דלפ"ה
 משעט לכאורא דקודר
 המברך ואומר בברך
 שאכלנו ולא בנידים הס"ע
 אבל נל"מ דתה"ר י"א איה
 שאנו אומרים בל"א רבותי
 וועלן מיר' בענטשין והוא
 בלשון הקודש רבותי נבר'
 ע"י קאי לפרט ב"ס בברך

ואני הקטן אדון לפניהם
 בקרקע דמה שייכות יש
 לזהלג' ה' או לזכר' היוזון
 לכן כל מ' שהדומים י' טעמו
 את העול' כסדר ב' ה' ואין
 שייכות להמברך לאמרו בשם
 בזיוון אפי' כשמוזכר ב' שאין י'
 ובדרך שמו רק למו שמוע שקבירו מוכיר את השם ואומר
 ב' א' ו' ל' ש' ה' ר' א' ו' השם בכל מקו' אשר יזכיר הקוץ שמו
 כעצמותו ב' יאמרו הקהל ב' ו' ב' ו' ופי' אמה שהמברך
 נותן ברכה לדור' והנה ב' כפיו שם אלני ובחמשתו לשם
 ה' ה' ה' או השנוע' אמו' ב' ה' נותן ג' ברכה ליד' זה הוא
 שם העב' ו' ב' כ' כוכבתו לשם אלני שהו' קר' שם לשם יד' ל'
 שהוא העם ומה גם לידעי קו' הדבר פשוט ועיין בס'
 הכוכות בפ' ב' ו' ב' והר' ג' בשפת אמת יודע פירושו
 יתן שהאמת אתי ודברי כנים ישרי' למוזכאי דעת' ואין
 שייכות לומר ב' ו' ב' כשמשכירין שם להיכו כדע' ה' ב' מ'
 ששם אלהינו בכינה ואם בכל תפילותינו וברכותינו
 בוונותינו לזכות התת' שהוא שם יד' כ' טעם שיתי ה'
 לנגדי תמיד' וא' כ' אין שייכות ל' ב' ו' לשם אלהינו
 רק לשם יד' שלא כשם שנקרא ככתב' בזיוון שומברך
 ל' שמוע' מש' שם אלהינו שאינו מוכיר ומזכיר רק לשם
 א' ואין שייך לענות עליו ב' ו' ב' דהק' דמלת הוא כינוי
 לזכיהו מ' לא שייך לומר עליו ובדרך שמוזכרין לזכ' ב' ה'
 זכ' קאי על זה שהעוב' ענו יהי שם המברך ונו' דקאי
 ב' ו' ב' אשם הזה זה אינו דה' ל' ב' ב' ו' ב' קוד' כדרך
 שאכלנו שלא להפסיק בדבר אחר ואין לומר דלעולם
 קאי אשם שמוזכרין העובים יהי שם ה' ונו' ואת' דא' כ'
 ה' ל' ב' ו' ב' קודם כדרך שאכלנו' דהוא מוטעם
 שכתב הדיו' לעיל לפרש דברי הטור כדי להפסיק בין
 ברכות היוזון לז' ה' זה דומק שפסיק בין ענייה
 להזכרת השם בשביל זה' לכן כראה כדעת הש"ע והרב
 הנהה הואיל שלא הניחו בש"ע והזוין' אחריהם
 שאין שייך לומר כאן כלל ב' ו' ב' המברך בין ביחוד
 בין בזיוון אפי' ב' י' ולא כדכס' כאן להזכיר את האדם
 בשמוע ופי' המברך הן ב' ה' הן בכל הכרכו' כשיברך

ומ'ם הראשון זווי היינו
 ר' ל' דומה לנווי ור' ל'
 שהמברך שול' להם ומוהי'
 להם לברך אתו עמו כי
 כבר אכלנו משלו וראוי
 אופן לא ביחוד ולא
 שייך לומר ברוך הוא
 את השם ואומר
 אשר יזכיר הקוץ שמו
 ופי' אמה שהמברך
 ובחמשתו לשם
 ב' ה' נותן ג' ברכה ליד' זה הוא
 לשם אלני שהו' קר' שם לשם יד' ל'
 קו' הדבר פשוט ועיין בס'
 בשפת אמת יודע פירושו
 למוזכאי דעת' ואין
 כדע' ה' ב' מ'
 וברכותינו
 שיתי ה'
 לזכיהו מ' לא שייך לומר עליו
 שמוזכרין לזכ' ב' ה'
 יהי שם המברך ונו' דקאי
 דה' ל' ב' ו' ב' קודם כדרך
 דהוא מוטעם
 שפסיק בין ענייה
 כדעת הש"ע והרב
 אחריהם
 המברך בין ביחוד
 כאן להזכיר את האדם
 המברך הן ב' ה' הן בכל הכרכו' כשיברך

המברך ויאמר ב' א' יענה השמוע ב' ו' וכל זה
 שהרבה סברו לומר ב' ו' ובס' ג' כ' ואל יחסדני השמוע
 כי מי אכזרי מוי בית אנכי הדל' בשפי' ונעזר לבית אבי כי
 אבא עד הלום לזכר כנגד מ'ו הגאונים הקדושים אשר
 לברכו בדרך' המה אשר כוננה ארזים ג' ב' ו' ואני כנס
 הבנכסי' כ' יתמכתי יסודותי' ולשם שמו' כוכתי שמו' אשר
 שבמדינות' או כבר יא' טעמו של הגאון מהמ' א' ו' ל' ל' ל' ל'
 אחריו ולפסוק כמותו וכתפסעו כן כתפסות' וישל' שבפ' ל'
 כו' ש' בהקדמה ומו' כש' שגם' דעת הגאון ב' ו' ו' יא'
 טעמו בכל מלכות תוגר וזית' ש' לשם לפסוק כמותם
 ומכ' ש' דבר ש' אינו לא קולא ולא חומרא:

ואם הס עשרה או יותר המברך אומר:
 בברך אלהינו

ותקנו לומר זה השם יותר מואר שמוע הקדש לפי
 שהוא לשון דין וחסד ע' ד' חסד אל וכן ואת אילי הארץ
 שון ומפרנס דניק' ורשעים נדיק' כיווני' כדורע בסוף
 קשין מוונותיו של אדם ורשעים כיווני' ע'פ' החסד כל' מ'
 והוא סוד בי' אהי' ו'ום כ' ל' נותן לשם לכל כשר כי ל' מ'
 שאכלו משלו' והם עובים ואומרים ברוך אלהינו
 שאכלנו כושר' ובטובו היינו ומחר המברך ואומר
 ברוך אלהינו שאכלנו משלו' ובטובו היינו ואין לומר
 כדרך להיכו בלמ' ד' (ק' ב' א') לפי שלא מנינו זה גבי
 ברכה ע' ז'):

אם טעה הזומן ב' והעובים ולא הזכיר להיכו אין
 יכולים לזמור' אבל אם עדיין לא ענו אחריו
 יזמורו ויזמן בשם (שם ב') :

הוצרף לברך בקול רם (ולא בלחש) כי הקול
 מעורר הכוונה (אל' דפ' ב' ו' נ' כ' כי הקול
 ע' יא' ונדרכותיו (אם יש שם אשה ונשים ע' ז' קפ"ה ג'
 יכול לברך בהו' (שם ז') :

כתב היודעי סוף ברכו יש בוהנין לומר לא חסר
 לנו ולא יחסר לנו ע' מ' פעל קל וי' לא חסר לנו
 ולא יחסר לנו ע' א' פקד ופקד וכתב בס' לה ואני בשרתי
 לומר כדרך הראשון כי או הנקודות עולות כוונת למ' ש'
 כיכל נקודה היא י' וכל קו הוא ו' קוץ הוא י' ו' :

אם לא הזכירו בברך הארץ ארץ וברית ותור' אפי'
 אפי' לא

אם לא מוסר אלף אמהם ומזירין אותן ק' פו נ' היינו
לומר דאם סיים אותה ברכה סוור לראש (ל' ר'
וטור ומ"ב) :

אפילו

כשים ועבדים יאמרו ברית ואין זריבים
לדלג על בריתך שחמתם בשארנו (כשים ע"פ
בשם ר' מ"ו) ועבדים ה"י כס' בנדק הנית) אבל תורה
לא יאמרו העבדים ללאו בני תורה זיכהו (כ"ע קפ"ד ג'
אם לא הזכיר בבונה ישראלים מולכות בית דוד
מזירין אותן (היינו כמו לומר דאם סיים
אותה ברכה סוור לראש (ל' ר' וטור ומ"ב) :

ואומרים

נה על הנסים במקוה וכפורים קודם
על הכל כו' ואם לא אמרו אין מזירין אותן
ומהר"ם בתש"ב שם ר' עקב פולק כתב בסעוד' מורי' דלא
כני' דלא יאכל שפרך למזור (לכה"מ) ונ"מ יכול לאמרו
בתוך שאר הרמזן ויאמר הרמזן ה' יעש לנו כמים כמו
שעשה בימים ההם וכו' והכו' ה"ג (קפ"ד ז') :
ואומר אבחנו מידים לך ולא ואנו מודים לך שהוא לשון
קללה כמו ואנו הדייגוס (לכה"מ) :

ולא

יאמר ומלכותך מלכו ב' ד' משיחך שאין להשוות
מלכותך דארעא עם מלכותך דשמיי' . וכן אין
לומר שכל יום לא בכל בלא שי"ן (ס"ה) וכן אין לומר
בה אבינו מלכנו (קפ"ה) כי אם אבינו רענו וכו' (א' י'
ובברכות הטוב והמטיב מוכיח ג' מלכותי וז' מהם כנגד
ברכה זו' וכתב הראב"ע שמהו העטעם אף שיאמר יעלה
ויבא לא יסיים מלך מנון ורומס אלף ידלג מלת מלך
(שם) ואבודרהס וע"ב וס"ה) :

ז' בשבת

אומר בברכת דקס רבס והתלמינו
וכו' זכר' מ' ו"ט וז' אומר יעלה ויבא'
ואם חל' מהם בשבת אומר רבס ואל"כ יעלה ויבא'
(ספ"ה) דתדיר קודם (ע"ב) (כלנו) וכתב עוד
אבל ר"מ שחל להיות בשבת . מוזכר על הנס' בברכת
הארץ . ובברכת בונה ירושלים מזכיר רבס ויעלה ויבא'
ואין מוסיף אע"פ שאין מוקדמין שאינו תדיר משום
דתקינו על הכהנים בהודאה אין לשכות מוקמו (ל"ט) :

מימר רענו וזכנו בלא וי"ו גרסא וכתב במו' וז' אדא לה מ"ס
ב' י"ס' ק' פ"ח שבימי חרפנו שמע מהמדקדקי' שהיו אומרים
רענו במקסין וי"ו וז' א' תחת הרי"ש שפירוש לשון
בקה כלומר רעה אותנו אבל בכל הספרי' כתב רענו
עס' וי' וזכ"ל שז"ל רענו וכן בסדרי' מ"ו רש"י ז"ל האריך
בזה בס' משה משה ס"י שכ"מ שהוא הנכנס וכל"מ שהוא
ע"ס הירושלמי דלעיל וז"ל בשבת אלו קשרים תגיף
אסור לאדם לתובע זרכיו בשבת ר' זעירא שאל
לרמב"א מהו למימר רענו וזכנו שפרכסו בשבת א"ל טוסוס
ברכ' כך הוא פי' ואינו כתובע זרכיו בשבת והיינו
כדאמר סדר הבדלות הוא מזה (אבודרהס) בהדי' א"כ
משמע בהדי' ש"ל כן ולא רענו הרי כמולס כי רענו
תואר ולא זיורי ובקשה וכן מנא"תי בס"ה :

כתב

האבודרהס בשם הראב"ע ז"ל כפי' קהלת
בפוסקא תתכל' שאין ראוי לומר זכנו כי הוא מן זנה כמו
עבכו מן ענה אבל מן זון משכין זוןן ולא יאמ' רק זכני
במלאפוס כו' כמו שזכר אלי' ישענו עכ"ל וכן בשבילי
לקט בשם הראב"ע דהשתא אינו שם התואר כמו זכינו
במולס הז' לא מתפלל לפניו שזין אותנו וזכרש שכך יש
לכרס שפרכסו בכלנו שפרכס ויכלכל אותנו (מ"מ) בשם
ומה שאנו קוראי' בכל מקום בשם משיח ולא משום בוי"ו
וכך היה הראוי לפי הדקדוק כל"מ כי בשאלתו מו' ז' ב'פ'
חלק בשמו של משיח יש אומרים מנחם שמו וי"א נחם וי"א
שילה וי"א ינון וי"א ידו' וי"א חנינא וי"א חוקיה וי"א
חורא לפיכך :

ח' שכה

ולא הזכיר של שבת וכוכ' קודם שחתימל
הטוב והמטיב אומר
באי אמה שנתן למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות
ולברית באי' מקרשה השבת (סס) :
ואם טעה ולא הזכיר של"ט אומר
באי' אמה אשר נתן ימים טובים לישראל
לששון ולשמחה את יום חג פלוני הוה באי' מקדש
ישראל והזמנים (סס) :
אם סל' י"ט בשבת אומר :

באי' אמה שנתן שבתות למנוח' לעמו ישראל
באהבה לאות ולברית וימים טובים לששון ולשמח'

א' ה"ה ירושלמי ר' זעירא שאל לר' טיאי בר אבא מה'

את יום חג פלוני הוזה באי מקדש השבר וישראל והזמנים:

(סס) ונמ' גרם וימים טובים לעמו ישראל לששון ולשמחה ולזכרון:

אבל

אם לא כוכר עד שהתקיל הטוב והמטיב צריך לחזור לראש ברכת המזון (סס ו'):
מוכיר של שבת בישלה ויבא ולא של יט' ור"ס וס' ברכה (סס ג') וכתב ב' ונש יהודה בשם הסת"ג הטע"כ למה יוכי' של שבת או של ר"ס ב' ל' האבודתה אין לומר את יום המנוח הזה וכן בשמ"ט שאל להי' בשבת והי' בנה"מ ולפי שמע"ת ר"ת ש"ג א' שאמ' בישלה ויבא של עבודה את יום המנוח הוזה ברי"ח אמר נמוכ ע"ה היה:

קוראים אותנו משיח כדו לכלול דברי כולם כי מי' הס' ג' פמ"ט ש"ל' יכ"ן יכ"י יד"ו זק"ק' מניח סיוויא ר"ס קט"ו ומ"ג ג"כ קצת מזה בפסרי קדמוני ושמתי שזכרתי לדעת הנדונים

ט אם טעה ולא הוכי' בה של ר"ס בן יבין בן בן צ' אמר באי' אמר' שנתן ראשי חדשים לעמו ישראל לזכרון ואין מתם בה (וכתב ב"ל שכן כוהנין והו' דעת הר"ף וזהו ר"ס) והוא שזכר קודם שהתקיל הטוב והמטיב אבל אם לא כוכר עד שהתקיל הטוב והמטיב אינו מוכר בה"מ והוא מפני שאינו מ"י לאכול פת כדי שיתקיי' לברך בה"מ והוא המושך דינוכר"ס (סס ו') ואפשר דמ"י ים לאמרו בתוך שאר הרמיון כו"מ לעול' בני על הכמים וחלויים לתקן כי בישלה ויבא ים הוכרות ואין לאוורה לבעל' כן כ"ל וכן כוהנין (סס):

י אם קל ר"ס בשבת והוכיר של שבת ולא הוכיר של ר"ס ולא כוכר עד שהתקיל הטוב והמטיב אינו מוכר (סס ו') וכל' תמה למה ספק כדעת הר"ר יוכפ' והא' הוזה ישידה לנבי' הר"ר יסאל בן הראש והטור והרשב"א ב"ט דעמוד ההודאה הוא הרשב"א וכן וכתב דלהלכה ולמעשה יש לסמוך על הרוב האנשים שמחזיקין אותו וכל' מ' דאף דכס' בדק הכית כתב כדעת המיעוט משום דספק ברכות להקל וזכ' כד"מ יש לסמוך אל"מ וארוב הכוסב"ד' הדעת כותן דאין זה ספק כיון דחוקרא

על' הוא אחרי רבים להטות וכן בכל מקום דארכי לעומר הכי:

יא ואם שכח (גס כל"מ) של שבת וזוכר קודם שהתקיל הטוב והמטיב כולל ר"ס עם שבת ואומר: ברוך א' אמי' הו' שנתן שבתות למנוחה וראשי חדשים לזכרון:

ואם שתכ' הטוב והמטיב סוחר לראש בה"מ ומוכיר של שבת ושל ר"ס בלמעשה וכת' ימה (לבוש ול"מ) דכל' דאף על פי' שנקול' אינו קומת' בשבת כיון' שכל'ו הכי צריך לשת' משו' שבת ואינו מוכי' משו' ר"ס שום עם ומלכו' אינה אלא הוספה על הברכה ולמה לא יוכיירו וזכה הספקה ג"כ בברכה כיון' דמ"מ הוא מעין המאורע (ע"כ בשמ"ט) וכל' מ' דכן יאמר:

בא' אמי' שנתן שבת למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולזכרון וראשי חדשים לעמו ישראל לזכרון בא' מקדש השבת וישראל וראשי חדשים:

יב בסעודה שלישית בשבת לדיה כר"ס (סס ס') כתב ב"ל' ונ"ט ע"ז מ"ס רז"א):
יג ג' שאכלו בשב' י"ט ושכחו להזכיר מעין המאורע והם גריבים לסוחר לראש בה"מ יברך כ"א לעמנו כי עודי' ויומן כבר יצאו (סס ע'):

יד היה אוכל ויבא שבת מוכיר של שבת בב"מ והי' לר"ס וסורים ומנוחה דלולי' בן בתר התקלת הסעודה (סס י') וכתב הב"מ אם היה ר"ס בשבת ומשכה סעודתו ועד הליל' מוכי' של שב' וגם של ר"ס בב"מ ואם בשבת לא היה ר"ס ובתם א' היא ר"ס אין להזכיר' לא של שבת ולא של ר"ס דבתר התקלת הסעודה אזולי'ן שאז לא היה ר"ס אלא שבת ולא אזולי'ן בתר סוף סעודה והוא ר"ס ולא של שבת (ע"כ) ובס"ל' דפרי"ב כתב בשם מורו מהר"ם מלובלין דיוכי' יעלו' יבא של ר"ס ולא רכס' חמ"ת' דבאמות עתה ר"ס ושבת כבר הלך לזלא שהוא הוסף מדעתו לא כיון' לעשו' העיק' טפל' והספל' עיקר ואין לומר יאמר רכס' וגם יעלה ויבא א"א לעשות קן דהא כקן סתרי' אהדדי דאם יאמר רכס' משוי' ליה לשבת וכמה ש' אח' יעלה ויבא משוי' ליה ליום א' אומה"ש הכו' היה גס רבו של הכ"ל לכן כיון' לסמוך כמ"ש ס"ל' כל"מ:

וימנן רק שמוסיפין תצות לו ומכאן אכלים י"ד שעי' יח בברכה יש מוסיפין נחם ה אלהינו ארץ אבלי ציון ואת האבלים המתאבלים באבל הזה נחמם מאבלם ושמחם מיגונם כאמור באיש אשר אמו תנחמו כן אנכי מתחמם ובירושלים תנחמו (ט"ז) בא"י מנחם ציון בבנין ירושלים ואמרוהו בונה ולא יבנה שכל יום השי' בונה כמ"ש קו"ל דתלמודא דר"י קמא מה שי' אנכרי אנכיס טובת לבנהו (כה"מ) ואם ירצה יאמר ומכאן ציון וכוונה ירושלים כמו נחמם שאמורים בט"ז (ט"ז) :

אמן (ס"ד) :

יש בברכה ד' אומר ברכה זו כנוכח זה :

בא"י אמה האל אבינו מלכנו גואלנו קדשנו קדושו יעקב רוענו רועה ישראל המלך הטוב והמטיב לכל אל בכל יום ויום הוא הטוב הוא המטיב הוא יטיב לנו (דודאי כדן לומר הכרחה ונתמלה כתיקון סמוים ט"ז המלך חזי הטוב והמטיב אל אמת דין אמת שופט בצדק לוקח נפשות במשפט שליט בעולמו לעשות בו כרצונו כי כל דרכיו משפט ואנחנו עמו ועבדיו בכל אנחנו חייבים להודות לו ולברכו ותכלה ריעה ממנו ומן האבל הזה שבתוכנו גודר פרוצת ישראל הוא יגדור פרוצה הוא מעלינו ומעל אבל זה לחיים ולשלום (ס"א) (לס"ג הרמקן הוא ימלך עלינו וכו' וכן משמע בט"ז) ועיין ברומקן ש"י ויוסיים י"ס) :

הרחמן הוא יגדור את הפרצה הזאת מעימו ומבדל ישראל לחיים ולשלום והרחמן הוא משמח ארץ אבלים מאבלם שיהיו שמחים וטובי לב הרחמן הוא מנחם בנחמות ירושלים עם כל ישראל עושה שלום וכו' ובתפ"ס הכוס לאכל ומונין כוס א' ויזכרין בפה"ג ושתיים האכל כוסו והמזכרין כוסו (ס"ג) :

ובתפ"ס הרב מוה"ר משה דבש בנה"ש ש"ע שלו ז"ל ומה שלח רחמי כהנין להוסיף ברכת אבלים בברכה רביעי' גלעד סמוכו אנדיה דתו' כותב ד"ה ריש ע"ג שהובטו שם בברכת אבלים אינה לא נ"ל כ"ג תשובת מהר"ם סי' תרנ"א וכ"ה ה"ב בשם המרדכי בשם הר"ם :

כ' לשון ס' השמים שש טוב נחמנו יאמר המלך

כל"מ ובתשובת רמ"א סי' קל"ב כתב דבה"מ או סמוכה דלא חשיבי סמוכיהו כ"כ לסיק נקרא קניעות לילך אחר תקליט הסעודה כמו בשנת פורים ויתמה למי לא כתב הרב הנה"ש כאן כלום אלו"ש הב"י בש"ע יו"ה"ל לר"מ ופורים וסמוכה ונ"ע כל"מ) :

טו נהנין

לומר בין כסול בין בשנת כנוכה ירושלים בתימיה בונה ברחמי' (מה שמוקמים מוכח ונכתר הלא כל הכרכו' כן (בה"מ) ירושלים (מהר"ם) וקפ"ג ל"מ ומורי מה"ר יעקב ניכנור רב וזה ה"ה היה אומר בונה ירושלים ברחמים והיינו עשה"ה הזה דזכר' וזכור הכית באמצע בין הכנין והרחמי' ונ"ס לישכ' דנ"מ כימא טפידאי תיפ"א דקאמרי בה"ר"ס א"כ לא הוה ליה לתלמודא לאשתמועי ברחמי' וה"ל כ"כ ברחמי' ירושלי' אבל אם מוזכר ברחמים באחרונה איכא לומר דלא ק"ש לכיים כולה מילת' (ובל"מ דש"א אין הכרע לומר ברחמים ולא ברחמי') ומיהו נ"ס למהר"ם ש' לכת"ך דלא ק"ש לא לומר לאסוקי לדר"י דה יהודה שאמר אף משיע' ונאל' :

כשאמרים

יעלה ויבא ב"ט או ב"מ אין לומר כי א מלך מנון וכו' לא כי א מנון וכו' (ס"ע קפ"ג ו' ואבודרהס וס"ל) וע"ל סי' :

וענין

אמן אחר הרמקן שנבנה"א א"ש"י שאין בו הזכרת פסח וכן אחר כל תפילה ובקשה א"ש"י שאין בה ברכה והזכרת הפסח כלבו סי' כ"ט וס"ל) :

טז כתב

בשנתו הש"ל ספר בש"א חז"ל שד"ג תיב' בראינו בברכת הטוב והמטיב והטעם כתב דא"ש דקרא מילת' היא בריח' וכיר' ולח"י למדכר לתימיהו ונ"ס כת' ס"ל בריחה כופל על הקפות ועל הכסף וידידה על הגוש והנסות כמוהו האד' ונכסנו' שהו' שביעת הניף והקומר מוזכרים יוצגו ולא כוראנו ובסלימות שמבקשים רמנים על כסף הקוטטת אומרים עבנו בראינו עבנו ולא יוצרנו על כסף הקוטטת אומרים עבנו בראינו עבנו ולא יוצרנו

ז' בבית

האכל כסול וכן בש"מ מנין קצת כבה"מ בין ביחיד בין ב' אבלים ואם אכלו אחרים עשו בשב' וזכרו ואין מוזכרין מעין העאורע דכיון דאיכא אחריו עמו לאו יביעה הוא ואכל מנסרך לתפילה וליומון (אכל לא כסעודה ראשונה שהיא סעודת הכרחה (ס"ב) כשם מוקמים בין לב' בין ל' ואומר :

בדרך מנחם אבלים שאכלנו משלנו וכו' כמו בשאר

אמר' טוב כמו רפ טוב וי' ל' טו' טו' תו' וטו' טס
 דבר וכן בסמוך ובין במוכר' א' הס' וכו' הכנך והנה לפ' ו
 כל' ח' מה' שמיני' וכהנה נ"כ זה לי כמה שנים לומ' וכל
 טוב ויכול טוב פורתי' שתה' ואומר' אבי' ל' א' אופנים
 הנכ' ש' הכנך לומר' וכל טוב ויכול טוב מיהם' בעלמ' ס'
 כי' הם סמוכ' פניהם' וגם הם שניות' סס' דבר' ולא תאר'
 ולכן הוצי' שאומרים' לפני' זה' אן' ובלמ' כו' לקן' למסד'
 ורחוקים' וכו' שניות' טס' דבר' לא תאריס' ע"כ' ואמר' ג"כ
 שניות' טס' דבר' לא תאר' והא' הכנך :

ר'א כטו שנתברכו אבותינוכו' הוא הכנך ולא
 כמו שבידך הק' ה' את אבותינו דוממע
 קנת' מירוף (תר' ט"ז) בשם אמו' שניסה' בזה לומר' כן
 ונל' א' אבל כיון שבידך את אבותינו ויכול שפיר' לאתרו'
 דמושב' הרחמן' הו' וכן נזכרתי' א"כ' כה"ע' של מה' ר'ן
 דבשאו' כמו שבידך הקב"ה את אבותינוכו' הרי הוא
 ב' אלו אמר' ר'אובן הוא יברך את פלוני' כמו שבידך שמוען
 את פלוני' וזה מירוף מ' יברך איתנו' כלנו בתפילת'
 סס' ד בשם אמו' גרם יברכינו יקר' וכו' ואמר' אמן
 ונ' תה' לומר' ונאמר' אמן כי לשון אומר' הוא אזהרה
 למכריס' לכבוד' בעל' הבית' כמו בסוף' לכבוד' המוקם
 עשה' שגם' כדומיו' וכו' נאמר' אמן' בה"מ' מה' ר'ן בשם
 המהדרי' בסוף' ברכו' ותב' כ' ס' ש"ו שא' ונאמר' אמן
 כ' א' ואמר' אמן וסיים' בשם' משה' ס' א' ש' כ' מורי' ז'
ר'ב יא אחר בעיני אלקים ואדם :

ברכת אורה הרחמן הוא יברך את השלחן
 הזה שאכלנו ועליו ויסדר בו כל מערני עולם ויהיה
 בשלהנו של אברתם אבינו וכל רעב ממנו יאכל
 וכל צמא ממנו ישותה' הרחמן הוא יברך בעל הבית'
 הזה ובעל הבעור' האת' הוא ובנו' ואשתו' וכל אשר
 לו בבנים' שלא ימותו' ובנכסים' שלא יתנו' י"ד שלא
 יבוש' ב' עתה' ולא יכלם' לע"ה' ויעלית' בכל נכסיו'
 ויחיו' נכסיו' (בג' ונכסיו') מוצלח' וכן בשם' דמו' א'
 וקד' לעי' ולא' כ' מ' גרם' ולי' שלוש' ט' במעם' ידיו' נג'
 גר' אלא' במעשי' ידיו' ול' יודק' לפני' שו' גר' חט' אהרה'
 עוקמ' גרם' ולא' חדק' נג' גרם' יודק' לפני' ולא' לפני'
 שום' דבר' רקסו' חט' ועברה' (גון') מעת' ועד' עול' (וכתב'
 בנ' ו' ענ' ו' עכשו' אמן' נוסה' ו' א' המה' כן' ותמה' ע' ו')

בעל ל"מ ואפשר דואמר שאין מקטידין עכשיו ע' ושינו
 לברך לאורחים וכ"מ רמ"י ע"מ דרש"י בעל הבית לומר'
 על ברכתו ל"מ ש"ר ר"א ס"א' אבל הכנך לברך ברכה
 זו וג' מ' מה' שכוהנים' לומר' יברך את בעל הבית משביכן'
 לברכת האורח' ויהי' כוללת' בבתם' כל הברכות' אבל
 מה' שכוהנים' העולם' לומר' יברך את בעל הבית אף
 מי שאינו' אוכל' עמו' על' שלחנו' רק' מי שדר' בביתו'
 בבית האורח' שלו' הוא טעות' לומר' שאין' שייך' לומר' כן'
 רק' למי' שאוכל' עם' הדי' על' שלחנו' ונל' אמן' ותי' ויאל' גדול'
 על' הנאמן' שהרמאי' בס' ק' נג' ט"ג' דל' משמע' בן' והוא'
 שמוע' לדעת' ועי'ן בנ' רמ"י בקצת' מקומות' אין' עובין' אמן'
 אחר' לו' הרמון' לא' יהי' רצון' ויש' ביד' האד' למדם' הרמון'
 כפי' דרכו' ונרמ' (בה"מ') ויזכרו' לומר' בכל' עת'
 הרחמן' הוא' ישמור' זאת' וכו' ויזכרו' לקיים' וגלגל' מעתה'
 ועד' עולם' ע"פ' המדרש' אדם' יוצא' לשוק' כו' (סס) :

ונשא ברכה מעתה ע' תילס כ"ך א"כ
 להגביה הכוס כי פירו' ונקבל הברכה כפי' של שא' וכתב'
 בסדר' בה' מ' למת' ר'ן' שא' אב' המ' מעתה' רק' משה' ס'
 לפי' שיש' למש' שמה' יבליע' האלף' של' מלת' ה' יהיה' מתקן'
 ויגדף' ס' ויש' שא' כלל' בערו' ולמדו' מע' זה' בדרשות'
 מהר"ל' בשם' מהר"ם' וכל' אף' שכתב' בן' א"פ' כתב'
 בכוסם' הבה"מ' מלת' מלת' דומע' שיש' לומר' אותו' בלשון'
 הכתוב' וירקדק' לקרותו' על' ככו' וכן' הכנך' ואין' לטעות'
 להכתוב' וכ"כ' בס' משה' משה' ס' של'ט' שיאריך' במ"ס'
 כדי' שלא' יבלע' האף' וימלא' כשותו' ולא' יבולע' יש' אומר'
 יזכנו' ויסיכו' ויקרבו' (בה"מ) :

(כד) כתב האבודרהם וקבלתי מרבותי כי
 בשבת יש לומר ומגדול יסועות ס"ו ובסוף מגדיל וכל'
 הטעם מפני שהשבת הוא מלך גדול כנגד הקולי ומגדול
 הוא מלא ביו' ומולט' בו' הוא מלך גדול ומגדול הוא חסד'
 יד' ומירק' בלא' יוד' הוא מלך קטן' וגו' ומגדול' הוא בת' י'
 עדין' לא' היה' חזק' מלך' ומגדול' הוא' בכבי' אים' וכבר' היה'
 מלך' וכתב' מה' ר'ן' כה"מ' שלו' בשם' א"ר' שמוען' ו'
 סימן' לדבר' שבת' וחדש' קרא' מקרא' כלומר' בשבת' וחדש'
 יש' לקרות' פסוק' ומגדול' הכתוב' בכבי' אים' שקורין' מקרא'
 ולא' מגדיל' הכתוב' בכתוב' יאו' ועשה' שלו' ולא' והוא' כעשה'
 משה' ס' ש"מ' בשם' כה"ס'

בשם פדור מדויקת מורמ' יוא :

כה כתב בש' לה בשם מה' ר'ן בנה' מ' סו קודם בש' ה' י' למסוק כום ישועות אשא ובשם ה' אקר' ודרגו למעודה לעתיד שיעש' הק' בה' לנדיקים ודעה' יברך ויאמר כום ישועות אשא ובשם ה' אקרא :

כב אקר יראו את ה' קדושו ונו' הו'ו לה' ינו' יאמר ברוך בעבר אשר יבטח בה' ויהי ה' מ'טמו' אומרים בטוח ה' עו' לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלו' בנה' מ' :

כו שנים שודעין לברך מצו' לטקס שברך כ'א לשמו' אכל' אס' ה' יודע והב' אינו יודע ומברך הו'ו בקול רם וינא' השני אט מוכן לשון הקדש אלא שאינו יודע לברך וצ' המברך לבוין מלא' במל' לכל מה שיאמ' וברך המברך שיכוין לגו'ו או אכל' אס' אינו מבין אינו יוצא בשמיע' אכל' מלשה שאכלו אין רשאין לטקס ושנים שאכלו אינו רשאין לטקס בשנים שאכלו מפני שחזרו אחר שלישי שיטעף שיהיו ליוטין ג' וכן ד' או' אכור להש' לטקס שכל כתי' יבדו ביוטין משו' ברוב עם הדר' מלך' (רמ' (ק'ג' א') אדם א' שהיה נביא' א' שאכלו על ש'טן ואל' אכלו ועמו ותשוע' ברבת האון בזיומן : א' אל' אתם מארביין על הש'טן ומדברים דברים ג'לים ואי' אוכל' במהירות ומיד אבי' עובס בתורה (ס' מ' ה') תת' ק'ב) עוד שם ילך ארבע אמות אחר אכילתו מיד אפי' אס' היה לומד שנאמר ומי בהם ולא שיוות בהם :

ששה נמלקי' כיון שישאר וימון לכל מבור' עד' י' ויאוזין נמלקי' עד' שהעשרי' מיון שבתמי' כהו'ר' השם ומנו' למזו' אחר יק'ג' א' וכתב ב' לה בשם ר' מ' היינו כשהם ע' משום כדי שיכרכו בשם משום ברוב עם וגו' אכל' בשמו' אשער לומר דלא אטרותי רבנן למזור אחר' מיהו כ'ל' להסתפק ולומר דאפילו מו' ואל'ך חייבים למזור אחר' כיון דנ' אוכלי' ירק' משע'רים :

כז שלשה שאכלו כ'א' ושכחו וברך כ'א' לעמו' בעל ויהי' היוטין ואינם יכולים למזור ולזמן למעשה וכן אס' כרכו שנים והם אכלו אס' שכח' א' ויהי' וברך השני' יכולים לזמן על כ' א' ש' שכח' ב' יכול לומר ברוך שאכלנו משלו והם ידו קובע' וימון והו' אינו יוצא

ידי ק'נפ' וימון נאין וימון למעשה ק'ד' א' :

כח שנים שאכלו כאחד ומזו' נפא' השלישי כל הי' דאי' מייית' להו' מיד' מזו' לכולל מיני' מ'טעף בה' י' וי' וי' ליתלנו לאכול כדי שיטעף עמה' וכו' שכל' ע'ד שלא' חזרו דב' לן וכבר' אכל' אס' אמרו דב' לן ובר' או' שכלו מים אחרוני' א' א' כ'א' השלישי אין מ'טעף ק'ג' א' א' א' א' ד' ד' ד' ד' הוא שאמר לאכול ויטעף ידיו'ם וברכו' המזו' ד' ד' ל' לעשות כן ויטעף בה' עמהם כדי שיזמנו עמו :

כט שאכלו דנן ואל' אכלו מ' ירק וק' א' לא טיגל וילא' צ' או' שסתה' רב' ע'ית מ'טעף הו'ו מן הימים (דלא' וי' מ'טעף להו'ר' את' השם ואפי' י' אכלו דנן ונ' אכלו ירק מ'טעף אכל' לה' י' אחרים אינו מברך ל' ע' אלא דוקא מאוכלי' פ'ט' (שם) אכלו דנן וד' אכלו דק' לא דרובא' דמי'כרא' בעיני' (שם ב') דהם ב' תק' נ'ג' ה' אכלו ו' אינן ב' מ' ירק' כ'ג' ד' (ש' ע' :

ד'מ'צ'ט'ר'ך ברוך לברך בכל' א' ונה' על מה שאכלו ואינו ככטר' בנה' מ' של' אלו' (ג' ס')

ל'ג שאכלוהם מברכים וכנסו' אחד של' אכל' או' שהיה שם בעת' אכילה ולא' אכל' עמה' אט' ככנס' בשא'פ' המ'ר' וכבר' שאכלו משלו' עמה' ברוך ומבור' שמו' תמיד לעולם ועד' ואס' ככנס' בשא'פ' עונים ברוך שאכלנו משלו' או' המברך קוור' ולומר ברוך שאכלנו וכו' עונה' אחרים' אמן (ק'ג' א') (ר' מ' :

ואס' הש' י' או' ברוך ליהו' ומבורך שמו' תמיד לעול' ועד' (שם) וכתב ב' ל' ואכל' למידק' דהא' משמע' הכא' דב' ומזל' אינו' עונה' אמן אלא' כי' אשכחיהו' וק' אחרי' ברוך אכל' כי' אשכחיהו' מעיקר' כשא'רו' בברך' דעונה' ברוך ומבור' תו' לא' ברוך לעביית' אמן על' העונים' ויהי' מ'טע'ר' ודאי' דהרי' עבייתו' ברוך' ויבורך' הוא' במקום ברוך' שאכלנו של' העונים' והרי' הוא' בכללם' ולכן כ'ל' דאשר' העונים' שאמר' הש' היינו' כשכס' ולא' הוה' דע'תיה' כשא'ת' המזמן' בברך' וכו' ולא' אחר' ברוך' ומבורך' אז' ברוך' שיענה' אמן אחר' העונים' וכל' ד' דשמו' הוא' למעו'ין' בברכות' ד' ה' ו' ע' :

לא אכלו דנן ורביעי' שיה' כום א' עונה' אחר' וימון שלהם כמו' שהם' עונים' דש'תיה'

בכלל אכילה ועוד הרי הוא מוסתרף לי' ועונה עמוס
(תש"ו מזהר מש"ך י"ב) :

לב הוא דבני בכל יומאכל להטטרף לי' אכל לנ' אינו
מוטטרף לכ"ש דאיכא מ"ד ע"ד שאכל כוית
פת ד"ה כוית דנן. הלכך (כדי לאתקופי בפשי' מפולגותא
(ע"ז) שנים שאכלו ובא ונ' א"ס יכולים להזיקו שאכל
כוית פת מוטב וא"ס אינו רונה לא יתנו לו לשתות ולא
ימאכל אחר. וא"ס אירע שנתנו לו לשתות או ימאכל אחר
יומנו עמו (קצ"ו ג') :

לג הברים שאכלו כאשר קצתם אכלו כדי
שביעה וקצתם לא אכלו אלא
כוית א"ס כלם יודעים לברך מזה שיתברך אותו שאכל
כדי שביעה וינא את האחרים (שהוא חייב מדאורייתא
היינו דוקא בשרוצין לזאת בברכתו של זה אבל א"ס כ"א
רונה לזאת לברך בפני עצמו כה"מ יברך ברכת היומון
אף מיי שלא אכל רק כוית (ל"ה בשם ב"י בשם ה"ג)
וא"ס אין יודעי' כלם לברך מיי שאכל כוית יכול להונוי אף
אותם שאכלו כדי שביעה (קצ"ו ד') (היינו דוקא פת
שהרי חייבין לברך על הפת ג' ברכות אבל א"ס אכל
איהו דבר שאין חייבין לברך עליו לא מעין ג' לא (כל"ה
לד י"א שאינו חייב לברך מדאורייתא א"ס לא שתה
והוא תאכל לשתות ועוב ליהרר לכתחילה א"ס
מקצתן שתו שיתברך מיי ששתה (קצ"ו ד') אבל מיי שלא
שתה לא דלא אתא דרבנן מייסך דאורייתא :

הוא בזיומן והיא יברך בלא זיומן (ר"א) ונ"כ כת' דוקא
לאחר שגמרו הסעודה אינו ראוי לזאת אבל בזיומן
הסעודה ראוי לברך לעצמו ולזאת :

לו מי שנתקין לו לברך ואינו מברך מקצרים
ימיו (ר"א ג') :

צד"ה לקוור שיכנו לא כוס של ברכה לברך (פ"ד)
לז קטן אין מורסין אותו כלל עד שיהא בן י"ג
שנה (ועיין בס' מעריט סי' ל"ה) דאז
מאויקים ליה כנדלו שהביא ב' שערות. (וא"ז לבדוק
אחריו (קצ"ט י') :

מ"י שנהוהו על עברה אין מואמין עליו (ש"ס י"א)
לח ג' שהפסיקו לו לומר כבוד אלהינו א"ל להפסיק
אלא עד שיאמר השברך ברוך אלהינו שאכלנו ומשלו ונטונו
מיינו ולא עד שיביים הון את הכל וכן אינו כונהין וא"ס
אכלו א"ס כ' ונמרו סעודתן וימנוכדין ג' שאכלו כא' לברך
כברך שאכלנו משלו (ל"ה טור הראש מ"ז) וכתב הב"ח
וי שהפסיק פעם א' יכול להפסיק פעם ב' (ל"ט)
כשמומנין בבית כותי היה אומר מה רשל ישלח לנו ברכה
מרוכ בייקוס הליכתו ובמקו ישיבתו עד עלו ופעם א'
הייתי על סעודת פדיון הבן בבית כותי והיו שמה כמה
גברי הנרבי והסכמוו דעת כלם יחד לברך יברך את
בעל הבית דקאי על בעל הסעודה ומסתבר טעמיהו
(מטה) משה סי' ש"ן) ומשמתי כי כוונתי לדעת הגדולים
ועיין מ"ש לעיל סי' כ"ב :

ברכת המזון

ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם הן את העולם
כלו בטובו בחן (האבודרהם ל"ג ו')

בחסד וברחמים נתן לחם לכל בשר כי לעולם הסרו
ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו מזון
(מ"ב כ"ל שא"ל מלת מזון) לעולם ועד ביטבו שמו
הגדול כי הוא אל זן ומפרנס לכל ומטיב לכל ומכין
מזון לכל בריותיו אשר ברא ברוך אתה יי' הן את
הכל. **ודד"ה** יי' אלהינו על שהנחת
לאבתנו ארץ המדה טובה ורחבה ועל שהוצאתנו

לה ג' שאכלו כאחד א' מפסיק על כרחו לשנים
ועונה עמוס ברכת היומון וא"ס לא רנה

להפסיק מומונים עליו בין עונה בין אינו עונה כל שהוא
עומד סס ואין שנים חייבים להפסיק לא ומפסיקים
עד שיאמר המברך הן את הכל ומורר לסעודתו
ז"ס היה דעתו לקוור ולאכול פת א"ס פ' שלא אכל א"ס כ'
כשרונה לברך מברך מתחלת ברכת היומן וכ"ס א"ס חזר
וא"כ (ר"ב) :

והג שאכלו כאחד ואחד רונה לברך ואין השנים רונים
להפסיק ולברך אף הוא אינו ראוי לברך ולזאת
לשון עד שיגמרו השני זיומן עליהם שהרי כבר כתמיי'

מנער ועד זקן וקץ ונשים ביום אחד בשלשה עשר יום לחודש שנים עשר הוא חדש אור ושלם לבו ואתה ברחמיך הרבי הפרת את עצתו וקלקלתו ואת מחשבתו והשבתו לך במולו בראשו ותלן אותו ואת בניו על העץ :

ועל הכל יי' אלהינו אנהנו מורים לך ומברכים אותך יתברך שמך בפה כל חי כ"כ תלמודי הסארי ז"ל בשמוי וכס' ומה משה סי' שכ"ב בשם כמה מדקדקי כתב ש"ל צפי כל סיכי מלת סה מוכר וכא' יהיה כמון תשובת ה' הכעלמה יוד' כמו מולכס א' כ"ב ז"ל ב"מ בפי כל כלאיו וכן ג"מ לומר כן בכל מקור כגון בהסטר ואולי לפי כוננת הסארי ז"ל יכוין באומרו מלת צפי גם במלת סה לכוין הסוד ג"כ אף ש"ל סהוא כמו שבעא במקרא כוונה תיבות וזולת מוכללי הדקדוק לשעס איוה דרש אוםוד שאני המקראות אכמאלו כן בכל תפלות ישראל ואפשר לא יבא מפי הסארי ז"ל ואיוה תלמוד העלה על שמו וכ"כ צ"ה בשם הרא"ב וש"ל מקדקקי תמיד לעולם ועד בכתוב ואכלת ושבעת וברכת את יי' אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך ברוך אתה יי' על הארץ ועל המזון :

רחם יי' אלהינו ועלינו מה"ר אשכנזי ז"ל מלת אלקינו ועל ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן בבודך ועל מלכות בית דוד משיחך ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך על יו' אלהינו (מהר"י אשכנזי ז"ל) אבינו רענו וזנינו פרנסנו וכלכלנו והוריתנו והרוח לנו ידור אלהינו מהרה מכל צרותינו ונא אל תצריכנו ידור אלהינו לא יידי מתנת בשר ודם ולא יידי הלוואת כי אם לידך המלאה עם יוד' אותיות אלקי' ס' סיום אותיות מל"א יה"י כו"ס נ"י כנו"י (לנה"מ) הפתוחה הקדושה והרחבה מהר"י אשכנזי ז"ל בצינות אלו שלא נבשו ולא נכלם לעולם ועד :

לשבת

רצה וזאלצינו ידור אלהינו במצותך במצות יום

יי' אלהינו מארץ מצרים ופרתנו מכית עברים (הכס"ס א"ר אה) ועל ברכתך שחתמת בבשרינו ועל תורתך שלמדנתנו ועל חקך שהורעתנו ועל הוי' חן וחסד שהונגנתו ועל אכילת מזון שאתה זן עש"ה שאתה מדבר עמי בשופטים סי' ו' (מהר"ן ומה"מ משפ"ס ס"ך וכן בתפלת י"ם במודים שאתה הו"ו ונ' והע"ס כתב שנקמה הש"ן של שאתה להרסיב על הש"ף וכ"כ הרד"ק בשופטים ועל שאתה מדבר עמי ונ"ל מ"ס מש"כ בכרך שאתה הש"ן בסג"ל כי ה"ל נקמות והיתה כלפנת שאתה הש"ן אלו היתה ג"כ קמונה :

ומפרנס אותנו תמיד בכל יום ובכל עת בכל עת עת היא שש שעות כ"ד עתים ומשתנים בכל יום ומקד עד קצי יום ומזני יום עד הליל ומתקלת הליל עד תזיה ומקצי הליל עד אור העק לכן י"ל בכל עת ובכל שע"כ ה"מ

לחנוכה

ועל הניסים ועל הפורקן ועל הגבורות ועל התשועות ועל המלחמות שיעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה בימי מתיתיו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו כשנימד' מלכות יון הרשעה על עמך ישראל לחשיחתם תורתך ולהעבירם מחקי צדונך ואתה ברחמיך הרבי עמדת להם בעת צרת רבת את ריבם דנת את דינ' נקמת את נקמתם מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וממאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך ולינמך ישראל עשית תשועה גדולה ופרקן כהיום הזה ואחר כן באו בניך לרביד ביתך ופינו את היכלך וטהרו את מקדשך והרליקו נרות בחצרות קדשך וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל לשמך הגדול :

לפורים

בימי מרדכי ואסתר בשושן הביר בשעמד עליהם חמץ הרשע בקש להשמיר ולהרוג את כל היהודים

יום השביעי יום השבת הגדול והקדוש הזה
 כי יום זה גדול וקדוש הויה מ לפניך לשבות בו
 ולנוח בו באהבה כמצות חקי רצונך וברצונך הניח
 פ"א הניח לנו ידוה אלהינו שלא תהיה צרה יגון
 נמה שאומרים ברה של תהא צרה ויגון ואכה ביום
 שנוקתינו הלא טוב לנו להתפלל עלינו ולהתפלל עלי ה'י'
 כתב האבנדרהס שאכלו מתפללים כן אף מי שהוה נעזב
 כל ימי הסול ומתפרנס בנדבך ומתוך דוקק לפסנת ביום
 מנוקתינו תן לנו די ומסורס לאיש ולא תהא צרות עין
 איש באקמו ענת שיקסר לשמו ולכך אחר ג' לשכות
 הללו כנגד ג' ספודות ולכן מושג ג' כו"ף ביום
 השבת תל"ף לפסות תהא לנו מנוקה מביבת הזמן
 ויהא לאיש די ומסורו ביום מנוקה :

ואנחה ביום מנוחתנו והראינו ידוה אהינו בנחמות
 ציון עירך ובבנין ירושלים עיר קדשך כי אתה ה
 הוא בעל הישועות ובעל הנחמות :

ליום טוב ורראש חרש

אלהינו ואלהי אבותינו יצלה ויבא ויגיע
 וידארה וירצוה וישמע ויעקד ויזכר
 וזכרוננו ופקדוננו וזכרון אבותינו וזכרון כושיה בן
 דור עברך וזכרון ירשלים עיר קדשך וזכרון כל
 עמך בית ישראל לפניך לפלטה לטובה לחן לחסד
 ולרחמים לחיים ולשלום לפסח

ביום חג המצות הזה לשבועות חג השבועות הזה
 לשכות חג הכוכות הזה לראש השנה ביום הזכרון
 (הזה) לראש חרש ר"ח (הזה)

וזכרו ידוה אלהינו בו לטובה ופקדנו בו לברכה
 והשיענו בו לחיים וברבר ישועה ורחמים חוס וחננו
 ורחם עלינו והושיענו כי אליך עינינו כיאל חנון
 ורחום אתה :

ובנה ירושלם עיר הקדש כמחרה בימינו ברוך
 אתה ידוה בונה ברחמי ירושלם אמן :
ברוך אתה ידוה אלהינו מלך העולם האל
 ב"ב נרם הדמ"כס ובמק"י כוסמ"ר ע"ט א"ס

מי קפ"ט אבל האבנדרהס ל"ג דהא אמרין אלקימי
 וכ"כ דב עמ"ס בברכות שאמר הגמלה (כה"מ)
 אבינו מלכנו אדירנו בוראנו גואלנו יוצרנו קרושנו
 קדוש יעקב רועה ישראל המלך הטוב הכ"ף
 דפת"מ ולא דת"ס לפי שאו כר"ף באומר ב"ל תימכמו ש
 בשופטים "א השוב טוב גה"נו והמטיב לכל אל בכל
 יום ויום הוא המטיב בדה"מ ומהר"ן ל"ג רק הפיט ויטיב
 יטיב לנו וכתב האבנדרה"ס דה"ש הראש הוא מטיב לנו הוא
 הטיב לנו הוא יטי' לנו כמו שאומרי הגמולו' הוא גמולנו
 הוא גמלנו הוא יגמלנו כנגד הוה עבר ועתיד ול"מ
 בעתיקל' הטור דה"ש הראש הוא הטיב לנו הוא מטיב
 לנו וכו' וכן הוא גמולנו הוא גמולנו כו' ונל"מ יומה וכו' ש
 בפנים וד"ת לפי מנהג שלנו שאומרים הוא הטיב
 הוא מטיב כו' למה אין אנו אומרים הו' מטיב הוא הטיב
 כו' ע"ד ה' מלך ה' מולך וגו' היינו ההוה תפלה י' ללבי
 ה' מלך כו' שהם תוארו ש' הק"נ הזכיר תהלה ומן
 ההוה מפני שכל הזמני כלם העבר ועתיד כלם הם
 בהק"כ בהוה כי לא עברו מימיו ושמותיו כלום כי הוא
 עד שלא היה הזמן והזמן לא יעברנו כטעם ואתה
 הוא וזמנו ע"ד לא יתנו ואפשר שמה העשם ת"ף ה' מולך
 לעולם ועד ה' מלכותיה קאים כו' שהפסוק הוא ל' עתיד
 ואזכקלום תדגום אותו כל' הוה אבל באומרנו הוא הטיב
 הוא מטיב וכו' ואנחנו מזכירים ב' ענינים ה' שהוה
 פועל ההטוב וכו' שאנחנו הם המקבלים ההטובה
 מימנו ומזד זה מזוכרין שאנחנו מקבלי ההטובה ומזמי
 ראוי לנעם תפלה ל' עבר לפי שאנחנו תלוי' בזמן ידוב
 שהזמן שהוה עבר הוא קודם לזמן שהוה עתה
 (כה"מ עה"ר) : הוא כמטיב הויה
 יטיב לנו הוא גמלנו הוא (פ' לעשות כנגד ש"ו כעו"ר)
 שאוכלי בשבוע וס' לדבר ואנחנו נברך י"ה כלומר
 ואנחנו נברך טוב בשבוע כמין מלת י"ה ואנו עובדים
 הט' ושנות מוק"כ הרכוב בערבות למעלה חמ"פ
 ת"ק ושם י"ט דברים בערכו נדק ומשפט וכו' כמ"ס
 נפ"אין דורסין וכו' ג' אבות ו"ב שש"י וע"כ כי האריך

גומלנו הוא יגמלנו לעד לחן לחסד ולרחמים
 לרוח הצלה והצלחה ברכה וישועה נחמה פריסה
 וכלכלה ורחמים והיים ושלום וכל טוב ומכל טוב
 אל יחסרנו הרחמן הנא ימלך עלינו לעולם ועד
 הרחמן הוא יתברך בשמים ובארץ הרחמן הוא
 ישתבח לדור דורים ויתפאר בנו לנצח ויתהדר בנו
 לעד ולעולמי עולמים הרחמן הוא יפרינסנו בכבוד
 הרחמן הוא ישכח עול גוים מעל צוארינו הוא
 זליכנו קוממוירי לארצנו הרחמן הוא ישלה לנו
 ברכה מרובה בבית זה ועל שלחן כמים ב' שלמות
 כל'מ' לכל אס מסדרין דפין מט'מן שלפין בדרך שטעין
 בסמיות גדול לא מקדי ב' שלמות רק שיש ב' שלמות
 טעם ועל כל א' וטעם בעל גיט בפני ענינו רק שמוציין
 בידו והוא פשוט יברך על שלמות אלו שאלכלנו עליהם
 (בה"מ) : זה

שאכלנו עליו : הרחמן הוא ישלה לנו את אליהו
 הנביא ובור לטוב ויבשר לנו בשורת טובה ישועות
 ונחמות

לכ'הו שועתי שיש מדקדיש שחזרי ובישרנו בשורת
 טובה ישועות ונחמות שלא ימנינו שאלינו כל לברך אלא
 לכ'הו וס'מן יש הרחמן ש'שלח לנו את אליהו הכני'וכור
 לענו : וא"כ סוד ואמר הקד' הוא יברך כל אחד ואחד
 (עומנו) כל'מ' בשמו וטוב ויפה הוא :

הרחמן הוא יברך את אבא (כל'מ' שז' אבי כי הוא
 לשון הקדש מט'כ' אבא הוא תרנסו של אבי ופשוט כרי
 וכל'מ' שז' מורי מ' מורי מ' מורה דרך שהוא ג' לשון הקדש
 מט'כ' מורי מלשון תר' (ואף שז' ש' ע' מ' כ' איתא
 אבא מאירי מ' כל'כ' כל' ופין מוכירו למחר כן בב' ה' רק
 טעם בהוכיז וע' ש' דון בעל הבית הוא ואת אמי

מורתי בעלת הבית הזה אתם ואת זרעם
 (ואס' המברך אינו בבית אבין לא בבית אחר ואמר הוא
 יברך את מרי בעל הבית הזה אינו ואת אשתי ואת
 זרעו ואת ביתו ואת כל אשה לו (בב'ה) ואת
 בית ואת כל אשר להם אתנו ואת כל אשר לנו כמו
 שנתברכו אכתינו אבהה יצחק ויעק' בכל ומכל כל
 וישרש ז' א' כל'כ' חפה כי כסול' הכתו'ש' לי כל'כ'.

יעקב וברא' דדוק' בקר' רמזנו ליהו' א' כסה לכך משפטה
 שתהא רפוי' אבל בברכ' העוון שאינה סמוכה אין למוש
 המזק הוא הרפה (ומה משה סי' של'ו) על'ס טעם
 לקרותה דוקא כדנשאלין ברירה)

כן יברך אתו ואתנו כלנו יהי
 לב' בבית אומרים בני ברית פך ראיתי נהניסי)
 וכ'כ' הכל לנו לא שז' א' א' יש לשם בני יאה' הרמזין יברך
 אתנו בני ברית פ' א' א' ופין מוכנו בשמו ולא יכלל כתיב
 בכלל עם קדו' דכתי' לא תס' (ומשוש בני שאין מילק
 בין אים לאשה כל'מ' ולא כמו שיש טעוין כשיש חתונה
 אומר את הקטן ואת הכלה ואת אחיו והנשתינו וכל
 הישבים והמסובין בכלן בה"מ :
 בברכה שלמה ואברו אמן :

במרו' ילמדו עליו ועליו (ג' ממרו' ו' סי' רק המס' ראשוכ'
 בה"מ) וכל'מ' שגורסת הפניס הוא הכוכן : וכן יג'
 ילמדו ואיני כוכן כי ילמדו משו' שם ילמדו ון הקל
 אכל הכוכן ילמדו שפי' תלמידים זכות על אחרים זכות
 שתהא לנו שמת' שלום וכפ' ברכה מאת יי' ונדקם מאשי
 ישענו : וכמא' תן ושכל טוב בפני אלהים ואדם :

הרחמן הוא יחילנו ליום שכלו שבת ומגורו לחיי
 העולמים :

מהר'ן ל'ג' לה וכפ' ש'א' אותו וכן יש אומרים לקיי
 עולמים ו'א' לוי עולמים וכל'מ' כמ'ש בפניס עיקר
 כמ'ש בברוך שאמר ושתבת * והכה אס כנדרם
 לקיי עולמים או לוי העולמים ע'כ פירוש שאנו מבקשים
 שינקלמו הש' אותו שבת שיש בנכחו ויהיו שבת שלו
 (וע' ד' עין לא רתתה אלקים וולתך) ר'ל של הקב"ה
 שהוא חי בשני עולמים או שהוא קוץ של כל העולמים
 אכל אס כנדרם לקיי עולמים פירוש שיחילנו הש' שבת
 ומכונה שבהי' בחיים בשני עולמים כי לקיי עולמים
 פירוש לחיים של עולמים היינו דב' עולמים והמעיין
 יבאר ופסרת בחיים שאיני אומר לקיי העולמים :

הרחמן הוא יחילנו ליום שכלו טוב לר'ה' הרחמן
 הוא יחיר' עלינו את החדש הזה לטובה ולברכה
 לסמוכה הרחמן הוא יקיים לנו שבת דור הגוללות
 אחר המחקר שיעתי מא' ז' שיהי אומר
 עוד

עוד וכל תהי' עוד מושפלת והי' מלשון יוצר ב' של כוכב
 ונראה ככין : הרחמן הוא זכנו לימות המשיח ולחי'
 עול' הבא כגדיל ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו
 לדוד ולזרעו עד עולם : עושה שלום במרומיו הוא
 יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן :
 יראו כתב הדא'ט' בשם ר' משה היה ראוי להיות יראה
 כמו קראו רק בא' מוסכה בעב'ט'לא תתערב עם יד'או
 דיקי' וכ' ר'ק' משפטו יראו לא' שפאה בו האלוק' בדי
 שלא ידמה ללמ' יראו מן ראה (בה'ע')

את יי' קרושיו כי אין מחסור ליראי' כפירים רשו
 ורעבו ודורשי יי' לא יחסרו כל טוב הורו ליי' כי
 טוב כי לעולם הסרו : ברוך הגבר אשר יבטח ביי'
 והיה יי' מבטחו יי' עוז לעמו יתן יי' יברך את עמו
 בשלום :

(ומוי מה' רר ישראל גבו ז'ל' הירגיל) לסיים אמר כל'ט'
 הנזכר פסוק כעז הייתי גם וקנתי ולא ראיתי דיק'
 כעז וזכרו מקש' למס : ועל' כ'ה'ט' פכ'ט' :

הב' (ברכה א' ד'ע'ינ' ג') ברוך אתה יי' אלהי על
 המחיה (מעין ברכת הון) ולא הכלכלה ועל תנובת
 השדה (ראש והקיבור והטור ותה'רי' וא' א' ונ'מ'
 ועל ארץ המדה טובה (מעין ברכת הארץ) שרצית
 והנהלת לאבותינו (ראש גרם זה אכל' כס'לה לא גרם
 זה כאן היינו לאכל' מפריה ולשבע מוסכה) רחם יי'
 אלהינו (עלינו) ועל ישראל עמך (מעין ברכת נוב'
 ירושלים) ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך
 ועל מזבחך ועל היכלך ובנה ירושלים עיר הקודש
 במהרה בימינו (רנני) והענינו לתוכה ושחזינו
 בבנינה (רש'ס) (כ'א' בה) (ונאכל מפריה ונשבע
 מטובה ונברך עליה בקדושה ובטהרה) רש'ס
 ז'ג' ליה וכל' ליה וכ'ט' סר'ד' גרסי זה כאן נסיים כס'לה
 וכזה הכוסם כדא' דק'ל' כסמואל' שאמר כ' ע'פ' כל
 הברכות כלן דרך שיאמר מעין חתימה סמוך לחתימה
 וכן הוא כמור ר'ט' ובתשובו' הירקעי כתב וא'ל' וכאל'
 מפריה ונשבע מטובה כי אין לחמוד הארץ כסביל ות'
 רק כדי לקיים מצות התלויות בארץ וכל' שאפס' כסביל'
 זה רש'ס' ז'ג' ליה ולכן גרם : זה למוטה אכל' כל' א' הכון

כמ'ט' כס'לה וכ'ט' דגרסי ליה והכונה דאכו סומדין את
 הארץ לאכל' פריה כו' כדי שסכך עליה ולקיים המצות
 התלויות בארץ כמ'ט' סו' לנבי משה וצריך להזכיר בה
 מעין המארע (ר'ט' ס'י'ב) קודש כי אתה ה' טוב ומטיב
 בכל הברכות שהם מעין שלם והוא מענין ברכה רביעית
 (לשכ'ט) :

רצה והחליצנו (תש'ב'ן בשם מהר"ם ורמ"י לא גרסי
 כמזכו ביום השבת הזה (לר"ס) וזכרנו לטובה ביום
 ראש חודש הזה (לר"ס) וזכרנו לטובה ביום הזכרון
 הזה ליי'ט' ושחזנו וכן בכל הי'ט' (ר'ט' ס'י'ב) ור'ט'ט' גרם
 וזכרנו לטובה בכלם וכל'ט' העשם הואיל שאמר לפני זה
 ושחזנו והנה כמובל' ל'ג'ט' דל' כל הי'ט' כנסל' ל' זכרון
 לטובה כי כלם ימי הדין הם וצריך זכרון לטובה כמ'ט' ד'
 ר"ה הם וכו' ביום חג פלוני הזה וכו' וכו' עזרת יאמר
 את יום שמיני חג העזרת הזה (תר'פ'ט' א') וכן
 כתב מהר"ל דאז מושמע טפל למן ולא קמ' בפני עצמו
 כדאמר ברש' יומא אכל' את קמ' יום שמיני כו' פעות הוא
 בידו שמושמע שהוא מן כשאר מסי' והקשה מהרש"ל
 בתשובה ס'ט' דהל' הכי עדיף טפי כשאומר את קמ' יו'
 שמיני הזה כו' ושאומר את יום שמיני מן העזרת שאינו
 מופסיק מלה וזה נקרא דכתיב יום שמיני העזר' והרובה
 לזאת ידי כלם יאמר את שמיני העזרת מן הזה וכן
 אני כזה עכ"ל ורמ"י כתב ש"ל את יו' שמיני מן העזר'
 הזה ודוקא סי' רכ"ג וש"ס' ס'י' וזכרנו וכו' וכו' פ"ט'
 וסבלי' לקט סק' כ"א וזכרנו ראי'ק' (רש"ס) וא' את יום
 מן הסוכות הזה כשאר ימי הקמ' וא' עג' שהיא י'ט' בפני'
 עמנו לאז דוקא לכל מילי אלא לענין עו' קמ' לבל
 ולהכי לא יאמר את יום קמ' שמיני העזרת הזה אלא את
 יום שמיני מן העזרת הזה (מע'ט') כי אתה יי' שור
 ורמ"י ורש"ס וכו' שוב וכו' לבל' ל' כ' כ' כ' כ' כ' כ' כ'
 ל' ל' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג'
 וכו' הסור בשם הר"אש וכתב כס' ויג' יהודא' אפטר
 שטעמו מוסם שמה שאמר ושחזנו בה הוא לומר בה
 עשבות והודאות הנה שפיר עשין הקתימה וכו' לחמה'
 וזכרנו לטובה) וז' ל' מ' דה' א' לרמ"י וכו' יו' יאמר על
 הארץ ועל היין כל'ט' שני' על הארץ ועל פריה גרם והוא
 ככון בעיני לסי נוסח שלנו

שאין אנו אומרי' ונברכך עליה בקדושה ובטהרה סמוך
 למתינו' ולזאתן שאומרי' ונברכך וכו' ה' למען שתיה' סמו'
 למתינה שאומרים אחריו מיד כו' וכו' אבל לדין שאין
 כנוסח דין ונברכך וכו' כו' וכו' למה לא נאמר
 ונודה לך וכו' כדי שהא' מעין מתינה סמוך למתינה
 לומר מיד אחריו כו' וכו' ועל המהם וכו' כל עכ"ל
 ברוך אתה יהוה על הארץ על המחיה ועל הכלכלה
 (נוסח ברכה זו ע"פ רמ"י וכן ל"ס פ' כ"ט בכמה
 ספיקי) ונברכין אותה על כל דבר שמברכין לפניו
 כמ"מ ועל דברים אילנו ועל בסי' הקודם אצל פת
 הכלה כביסנין וזלת בקמח דוקן ושאר מיני קטניות
 שמתערב בקמח מה' מיני דגן ואין בקמח מהדגן כוית
 ככדי אכילת פרס דמברך בתפלה המוסיף כיון שיש בו
 טעם דגן ולכסוף על המהיה רא"ט) ואם בשלנו
 תקדימה בתפלה כמ"מ ולכסוף בכ"ר :

(נוסח ברכה מעין ג' אם אכל מו' מיני פירות
 שמתערב בהן ארץ ישראל כו' אמה' על העץ ועל פרי
 העץ (וב"ב כ"ט) הנמורא והרי"ף ורמב"ם ושאר פוסקים
 גרסי דין ופירות ג' כ' ועל תנובת השדה וכתב דהכי
 נקטינן (ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שריצה
 והנהלת לאבותינו) (לכבוד מפרי' ולכבוד מנוחה) רמ"ם
 י"י אהינו עלינו ועל ישראל עמך ועל ירושלים ועל ציון
 מושכן כבודך ועל מובחך ועל היכלך ובני ירושלים יציר
 הקודש במהר' בימינו והעלנו לתוכ' ושמחנו בבנינה
 (ונאלל מפריה ונשב' מטובה) ונברכך עליה בקדושה
 ובטהרה (לשנת) ורצה והחליצנו ביום השבת הזה
 לר"מ) וזכרנו לטובה ביום ר"ה הזה (לר"ה) וזכרנו
 לטובה ביום הזכרון הזה (לי"ט) וזכרנו לטובה ביום
 חג פלוני הזה כי אתה יי' טוב ומטיב לכל ונודה לך
 על הארץ ועל הפירות כו' יי' על הארץ ועל הפירות
 (רמ"י ו"ל) ואם אכל פירות של א"י בין בארץ ובין כמ"ל
 מסיים על הארץ ועל פירותיה (רמ"י) (נוסח ברכה
 מעין ג' של אשר שתיית הין א' כו' יי' אמ"ה על
 הגפן ועל פרי הגפן ועל תנובת השרה ועל ארץ
 חמדה טובה ורחבה שריצה והנחל' לאבותינו ולאבות'
 טפריה ולשבוע מטובה) רחם יי' אלהינו עלינו ועל

ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל ציון מושכן
 כבודך ועל מובחך ועל היכלך :

ובני ירושלים עיר הקדש במהר' בימינו והעלנו
 לתוכה ושמחנו בבנינו ונאכ' מפריה ונשבוע מטובה
 ונברכך עלי' בקדוש ובטהר' (לשנת) ורצה והחליצנו
 ביום השבת הזה (לר"מ) וזכרנו לטוב' ביום ר"ה הזה
 לר"ה וזכרנו לטובה ביום הזכרון הזה (לי"ט) וזכרנו
 לטובה ביום חג פ' הזה כי אתה יי' טוב ומטיב לכל
 ונודה לך על הארץ ועל פרי הגפן בא"י על הארץ
 ועל פרי הגפן :

(רמ"י ו"ל) רש"ס גרס כו' על הנסן ועל פרי הגפן)
 כתב האבודרהס ויש טפסים שאומרים על הנסן ועל פרי
 הנסן וטעם הוא כי בכלל' מזכיר הארץ וכן בזה וסימך
 הא' רץ לעולם עומדת) ואם קתם על הארץ ועל הפירות
 יצא ר"מ ורמ"י (ס) וכו' פסק דלכתתיל' דריך למתוס
 על הארץ ועל הפירות' (ומברכין אותה אשר שתי' הין
 שלא בתוך הסעודה (רמ"א) אבל בתוך הסעודה אינו
 עובר אחריו שכ"מ סוטרנו :

הנה"ס
ואם ברך בה"ס ושתה הכוס של בה"מ אס' דעתו
 לשתות עוד לא יברך ברכ' א' מעין ג' עד לכסוף ושתה
 רביעית שלם (ק"כ ו') וכתב בע"ב ב"ה ואין חילוק
 בין אם ביר' על כוס הין או שזכר או מי דבש שקורין מע"ד
 דע"ס ברכ' א' מעין ג' ל' לא אף היכי דמבר' אחריו בכ"ר
וכן פוטרת בה"ע על הין שלפני העונן אפי' לא הוה
 לו הין בפני העונן (קע"ד ו')

ב בריך כפ"ה על הין וא' ח' הביאו לפניו דבר
 שמברכין לאחריו בכ"ר דריך לברך ג' כ'
 בכ"ר וכן אם אכל צמר ושתה הין' או
 אכל מו' המינים י' או מה המינים מברך לכסוף ע"ד בפני
 עצמו וע"ד בפני עצמו (ל"ס) וש' רש"י ג' אבל אכל פירות'
 מו' המיני' ואכל פסוקי' אינו צריך לבר' על התפוקי' בכ"ר
 שנס' הם בכלל' ברכת על העץ שנס' הם פרי עץ הם
 (רמ"י ג') (וככלל' ברכת על הנסן ועל המינים אינה
 פוטרת בכ"ר רק על העץ פוטרת בכ"ר בפרי העץ
 שאינם מו' המינים ועל כלל' ט'
 I I N I כוספ

כוסם ברכה אם אכל פירות מן המינים ומיני מזונות ושתה יין יאמר כן (דעינו שיכלול הכל בברכה א' ויקדים פתח ואל"כ נפן ואל"כ העץ

בא' אמה על המחיה ועל הכלכל ועל תנובת השר ועל הגפן ועל פרי הגפן ועל הענף ועל פרי הענף ועל ארץ חמרה טובה ורחכה שרצית והנהלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבות מטובה רחב יי' אלהינו עלינו ועל ישראל עמך ועל ירושלם עירך ועל ציון משכן כבודך ועל מוצבך ועל הכלך ובנה ירושלם עיר הקדוש בבהררה בימינו והעלנו לתוכה ושחחנו בבניה ונאכל מפרי' ונשבוע מתובה ונברךך עליה בקדושה ובמארה לשובת ורצה והחליצנו ביום השבת הזה (לר"מ) וחברנו לטובה ביום הזכרון הזה ביום ר"מ הזה (לר"מ) וחברנו לטובה ביום הזכרון הזה (לי"ט) וחברנו לטובה ביום חג פ' הזה כי אתה יי' טוב ומשגב (לכל) ונודה לך על הארץ ועל המחיה ועל פרי הגפן ועל פרי הענף בא' על הארץ ועל המחיה ועל פרי הגפן ועל הפירות (לר"מ י"ב) וכן אם נכחה ושנים יברך כסדר הנזכר (כל'ט ופשוט) :
ג ל א יכלול על הספק שום תוספת בברך מעין ג' ואע"פ שאין מוסף בה שם ומלכות (שם י"ח) פירוש כגון ששתה משקה ובספק אם ברכתו על הגפן וכו' או בכר' וכו' לא יאכל דבר שברכתו בכר' ודבר שברכתו על העץ ויכלול ג' עמו על הגפן ומספק :
ה ג שמזכיר באחרונה :

א ירוך אתה יי' א'מה צורי נפשות רבות וחסרונן (ג') האבודים וכו' הנמוח דל'א וכן איתא בטור בר' וזכנו כי נפשות ל' קבוצת רבות ול'א ומסרוס כל (ס) על כל מה שברא להסיות בהם כל"מ כן הנכון לא בהן כי לא קאי על הנפשות רק על דברים או פירות שנבראו ודבר או פרי ל' ובר' או קאי אברא ובריא ל' קקנה וכן איתא בטור סר"י ואתה נתברך ולא אני אבל הראשון מנבא בכמה פוסקים : כפס כל מי ברוך מי העולמים (ר' זורא' והר"י) לר"ם בהנהגותיו לשיע הכנון לומר הקי'ת בכר' וכן בכל מקום שזאת המילה כתובה אלל עולמים היא בכר' מפני הסמיכות ומביאה

ענה מלת של ופירושה חיים של העולמים כלומר הק'בה הוא חיותם של העולמים שהוא המעמיד והמקיים אותם כמו וישבע בפי העולם דניאל י"ב שפי' הרא' בעל' וז'ל' מי העולמים הוא השם הממיה הכל והפעם המעמידם כמו הקיים לאדם וככה זאת מקיה את כלם עכ"ל וכתב המקובל מזה דר' הירץ בפ' הסיו' ז' למה לא תקיי העול' כמו וישבע בפי העולם לא תקנו כנגד המינים שאומרי' שאין עול' לא א'אומרי' עולמים כמו שתקנו מן העולם ועד העולם וכתב הגאון מוהרר' ל' בת"ט סוף סוכת תמיד שהכנון מי בכר' ולא מי בפ' תפ' שאינו סמוך שענינו של מי העול' העולם שהוא מי ואין העולם עצמו מי על גד האמות וזה דבר הרמז גם בפ' טוה' יסודי התורה שמפני כן אומר מי יד'וד כפ' תפ' לפי שאין הנורא ותיין שנים כמו מי הנפסים הקיים או כמי המלאכים ולפיכך אומר מי פיעו מי נפסך כלם בכר' ולפיכך הכנון שיאמר מי העולמים בכר' ובל' המקרא וישבע בפי העול' שאו המכוון בחיים של העולמים והוא הנורא ית' עכ"ל י וכ"כ הרב מוה"ר שמואל ארקוולטי בספר ערוגת הבוש' שכן מים אינו נמצא כפרד ובמבינות יאמר מי הים בכר' כן יאמר מן חיים מי בכר' כשה'סמוך וענינו מי העולמים וכן כתבו כמה אחרוני' בפ' ש"ג דו' ג' וכן בפ' זולתי' בפ' המערכת ע"כ הנכון לומר בכל מקום שזכר מלת מי אלל העולמים כגון בברךך שאמר והסתיות ישתבח וכן בברכה זו לקראת מי העולמים בכר' ודלא כהנהגת קדקים הרבני' להראות כהם בקבל' זאומרי' שאין לשבר מלת אל שאין לקרות הי'ת בכר' ונותנים טעם לפנים באומרם כי לא מי רווחו וספירת ליסוד כאשר באמת כן הוא כנבואה בפס' ושאר ספרי המקובלים אלל באמת הם מתקבלים כטעם יש ונתעשר ולא חוקבלים לא ידעו ולא יבינו כי מי בכר' גם הוא רווח ליסוד ואדרבה כשיאמר אל' לא יהיה לו דבוקות כלל ולא פירוש מלת העולמים כי לא יתכן לומר אל' מי שהוא העולמים ולא לומר אל' מי של העולמים דהוה משמע אל' אשר מ'ו גם מי העולמים הוא ג' כינוי ליסוד כמו' ש בווהר' וספרי המקובלים מי עלמין אלל באמת כפ' ש מי אלל עולמים בלא ה' יש לומר מי פת' מ' שכנון

הוא אף כשהיה כתוב אל מי עולמים ופי' אל מי שהוא
 בשני עולמים או אל מי בשני עולמים וכמו בהארת
 והאמונה שכתוב לפי עולמים ים לקרותו בפי' מ'שכ
 אלל העולמים וכפי מהרש"ם שבסידור מהרש"ל ויל
 כתב על מלת מי שהוא מיות של העולם ואין פירושו
 מיותו של העולם אלא כ' שהוא כצד' שהסמיכות מביא
 של כאבואר בקפרי הדקדו' עכ"ל וגם קצת דברי הנזכר
 נלקט מדבריו ופי' שג' בדברי הרב הנזכר כל עם עמוק
 המלך דייב' וז' יסוד נקרא מי העולמים מפני שהיה לא
 מיות ית' מן מניו בעול' היותו הזה וגם בעול' התיקון
 שהו' עול' היסוד פי' מי ברתין עלמין הרי שהיה בפי' מ'
 ולא בג' רי והוא כאלו באומר מי של שני העולמי' מש"כ מי
 אחר' הן אמת שהסוד הוא אחד מוסדות העמוקים
 שכתורה והפירוש אמת לא שתי תשובות בדבר' ה' ה'
 שמוקבל היה ולא מדקדק' הב' שמוקבל אחר' האר"י ז"ל
 והוא שומר הטע' ולא הטלות ופירושו הוא כן בלא ה' מי
 עולמים פי' מי בשני עולמי' אבל מי העולמי' אין פירושו
 הכי כי הוא סמיכות ומביא של ז"ל כקר' מי ולא מי ואין
 מלת מי באיך לעול' כי אים מוכרת לעול' וע"כ פירושו
 מיות של עולמים ומתוך כך משמע כמי שהוא מי עולמים
 (מ"כ) וקאי על היסוד שהוא מי בשני עולמים והוא
 מיות של מלכות שנקר' עול' בעול' היותו ובעול' התיקון
 ודי לנתיב העולה על האמת :

ב ומברבין ברכה זו אחר כל דבר שמברכין
 עליו למכיו שהכל' או בפה' או בפה' כשאל איתו
 שלא בתוך הטעודה וקח' מו' המינים וקח' מה' מינים
 ואם אכל מכל מיני' או לינו מפרך לא פסח' א' אחרים
 (שם) וזלת קמח דוקן ושאר מיני קטניות שעירב עם
 קמח של המיני דגן ואין באותו קמח של דגן כדי שיאכל
 ויזנו כוית כדאי אכלת פנים ונשלה בקדרה שמברכין
 כצד' אחריו אף שבתחילה שמברכין במ"מ (רמ"ט)

ברכות

ב' א' א' עושה מעשה בראשית (או ברכה זו
 ב' א' א' שברו וגבורתו מלא יעולם (רכ"ו א')
 א' ברקים שקורין (בל"ז) (שם) כל זמן של כתפזרו
 העבים (שמים לא זכו בעיניו ואף שכתפזרו ע"י הרוח

אחר הכה ואחר הכה אכל עדיין משוכן כל הרקיע (ל"ח
 כפטר בברכה אמת : כתפזרו בין ברוך לבר' גריך למור
 ולברך (שם ב') היה יושב בבית הכנסת וראה בר' אים יכול
 לזאת ולברך תוך כדי דיבור ופי' ואם לאו לא יא' (שם
 ג') וכל' דמייירי שנטל ידיו כ' אחר שקמט ושפספ
 רק שהוא בבית הכנסת ואין יכול לבר' עם אכל אים קמט
 ושפספ ולא נשל ידיו ארך יברך וגם זה אי' אפשר אחר
 שראה שום מה שייב לבר' עליו שלא לשנו' נקבו' ושפסו'
 וכטילת ידים יותר מקדי דיבור שהוא זמן מועט אים לא
 שאינו' שיברך בלא שם ונולכת אף שכל ברכה שאין בה
 הזכרת שם ומלכות אינה ברכה היכי דלא' אפשר שאני
 אבל הוא דוקק והיותר נרא' דהושב בני' הכנסת היינו
 לומר דיש במקו' הטענות שאינו יכול לברך ואין כירונו
 שעה ברכיו רק יש במקו' הטעם' דדומה ליש בבית
 הכנסת (דלפ'ו) שכשכנו היה קשה שהלא נל' אחר יר
 תשלה כמט' בכלל' י' כטו' דאי' וכנר' ושאר שאני
 הכא דלא אפשר שהלא גריך לברך תוך כדי דיבור כל' מ'
 וגם אין למו' דמייירי קול' שש' ברכיו דהיינו מיד שכנס
 לבית הכנסת שהרי אסור לברך את י' כשהוא בבטן
 המלאה ונרץ לנקבו' והוא פשוט :

הרים ונבעות המטרים וכיבוד גבורת הגור' בהם
 בע"מב (שם ג') **ב זיקים** והוא כוכב היורה כחץ
 באורך השמים ממוקם למקום וכושך אורו כשנת
 (כל' א' שטערין שום) (מ"ט) בשם הרמב"מ או כונו כוכב'
 שיש להם זכך (גינ'מ' או שכתו' גבורתו מלא עולם
 (רכ"ו א') חמה' בתקופתה והיא מ"כ שנה לכ"א שנה
 והתקופה בתחילת ליל ד' כשראה אותה ביום ד' כבוקר
 בע"מב (רכ"ט ב') לר"ח זרמיו' ו' הוסי' שה' כמו
 ג' שעות על היום ולא ידעתי מ' מן ל' ז' א"כ כו' קאי
 ז' מתאספין הקהל יחד ומברכין בשחרית כשזואים
 מנ"ה' כהן וכו' ג' בימות הנשמים אים היוג' ימים
 רצופים מעונכים ולא היה כראה שמה ולכנס והסוככים
 ובעת שיתראו אים' צד' לבר' עליה' בע"מב דהונקרא
 חמה' בתקופתה ולכנס כשהרעה וכוכבים בשמרתם
 ומזלות בעתם (ל'ר' זכ' והנשמי' ומ"כ) ימים בע"מב
 (רכ"א')

ד ים הגדול והו' הים שעוברין בו (מאלו הארצות המערביים (ל"ט לא"י ולמזרים (הוא ים אקווינום עיין נכ"ט) והכ"ח כתב שאין כזה ממלוקת כי הת"ק דר"י מודה גם כזה לר' יהודה דים הגדול יש לו ברכה בפני עצמו) בא"י אמ"ה יעשה חים הגדול (רכ"ט א') וכן כדראה מדברי הר"א ש ועיין בל"ט שהאר"ך לפלפל בזה והעלה דברכה של עשה הים הגדול לא קאי רק על הים האוקיינוס המוקף כל העולם לא על הים העזברים בו לא"י ולמזרים דע"א א' וב' וכל"ט ש' בלא שם ומלכות יותר כדאה לברך על הים שעזברים בו (לא"י בעמ"ב) ונר"ך לברך כן כמי על' יום לל' יום (ל"ר וע' הרואה וטור) :

ה כוכבים

במשמורתם היינו שצ"ס נ"ך כשיזורו כ"א לתקלת מול טלה ולא יהא כוטה לא לזמן ולא לדרום וכן לבנה בטהרתה כשתחזור הלכנה בתקלת מול טלה בתקלת הקדש ולא תהיה כוטה לא לזמן ולא לדרום (רכ"ט ב') וכן בכל עת שרואה מול טלה עולה מקנה המזרח (שם) בעמ"ב :

מברכות

בעמ"ב (רכ"ט א') :
מקום שנעשו וכוונתם לכל ישראל או רובם אומר בא"י אמ"ה ששע"ג שים לאבתינו במקום הזה (ר"י א' וב') ועיין בל"ט שתימה ע"ז למה לא נברך על כס שנעש למקנת שבטי והאר"ך שם וטעמית לשונו הוא דפלוגתי דר"מ ור"י היא ולפ"ד דמברכין קל"ר ר"מ ור"י הלכה כר' יהודה) :

מקום

שנעשו לנו כס בא"י אמ"ה שיעשה לי גם במקום הזה וכל יוצאי ירכו אומרים בא"י אמ"ה שיעשה גם לאבי במקום הזה (שם ד') והיינו כשכנו או יוצא ירך לבדו רואה המקום ההוא ואם הם רבים יוצא ירכו ורואין כאחד המקום ההוא יאמרו ברוך ששעה לזאתינו וכל"ט שג"ל לאיכינו במקום הזה ומל' יום לל' יום מודה עליהם ברכה (ל"ר ועור ונ"ב) **ו מי** שנעשו לו כמי הדבה בהיגעול' מן התקומות נר"ך להזכיר כל שאר התקומות ויכלול כלם בברכה א' (שם ה') :

ד נהרות

טימן גיטון מקלל פרת במקום שלא

כשתנה מהלכס ע"י אלס (רכ"ט ב') בעמ"ב :
ז גם של רבו בא"י אמ"ה שיעשה גם לרבי במקום הזה (ר"י א') :

ארם

שנעשה לנוס מברך עליו כמו על מקום שנעשה בו הכס (שם י' ועיין ברמ"י ובאבודרהם הטעם) בא"י אמ"ה שיעשה גם לארם הזה (כל"ט הכוסק) :

ארם

משונה משאר בני האדם או בתאר פכיו מראהו וארכו ורסו ונצנה ועוביו או שיש לו מוס מומי או שכל שערתיו דכוף או כווי' וגל' שנכרך כן מש"כ רוב בני אדם ששערותיהם נעשו אחר לידתם כמו איתן שקורין מוא"רין בע"פ כל"ט ואת הפיל ואת הקוף בא"י אמ"ה משונה הבריות :

ואם

נעשה לו המוס קמ"כ והוא ישראל (אבל לא על כותי' אבל אם מומעי אמו אין מילוק (ל"ר שז"כ) ומשעטת עליו בא"י אמ"ה דיין האמות

אלנות

טובות ובריות בלות אפי' כותי או נהמה בא"י אמ"ה שכחה לו בעלמו (וערי זה מהנה עמנו בראותו הדבר הגשמי ובברכה שהוא מברך עליו עשאו רוקני וכיוצא בזה כל הדברים שנכרו בהרואה שזכרין עליהם (ר"מ ועיין בהקדמה) ואינו מברך עליו אלא בפעם א' ולא על אחרים אלא כהיו כאים מהם שם י' ורמ"י כתב לדברי הרא"ש ה"כ מברך מל' יום לל' יום ל"ט וכ"ל"ר בשם העור (ויש לברך בלא שם ומלכות כל"ט) :

ה אשתו

של לוס מברך שתיים עליה בא"י אמ"ה ר"ן האמות ועל לוס בא"י אלה

בבל

אמ"ה זוכר הצדיקים (רי"ט)
 הרשעה בא"אמ"ה שהחריב בבל הרשע'
 (רכ"ד נ"ה) הרי"ט נשכ"ל ונש"ן נק"מך כנל"ס
 ולא הרשעה הרי"ט נקי"ק ונש"ן נש"ל כמ"ס כנוסח
 מורי מהר"ס נש"ס רל"כ דבימימותיהו מלכו"ן הרשע
 כי הרשעה נקי"ק הוא שם דבר בשלשן נקנה כמו ונש
 הרשעה זכריה' ס"ה' ה' בה' הנקנה שהוא כמו רשע ב"ל
 זכר :

ט ביתו של נבוכד נכר הרשע בא"אמ"ה שהחריב
 ביתו של נבוכד נצר הרשע (שס)

בתי

עשירי ישראל (מהר"ל) או בתי כנסיות
 (הרי"ף וקוסה עלה ב"מ נש"ס ב"י והסכים
 לדברי מהר"ל) כיסופן אחר שנקראו (ונש"ט כנ"ן
 כנ"ן בית שני רש"י
 בא"אמ"ה מוציב גבול
 אלמנ' כסורכן בא"אמ"ה
 דן האמות :

בתי

עכ"ס היינו בני בתי
 תפלות שלהם וקוסה ד"כ
 הלא יש ברכה מיוחדת
 להן בש"א"א לרי"ו י"ל
 דהתם כשרואה גוף
 העב"ס אצל הכ"ל איירי
 כשרואה הכית תורפה
 המיוחדת להם שמעמידים
 בתוכה העב"ס ואינו
 רואה העב"ס עמה ו"מ
 על בתי ישראל של מהב"י
 ועשירים ובעלי דק וכן
 להסך כסורכן ולא כהנה'
 כן אלא דוקא נכ"כ
 ואיכ"ל בנתי תרפות
 שלהם (כ"ס סר"ד) :

כי

קניאות של
 כותיים כנ"ן טורנו"ל
 וטריבר"ל שש"מ לך פ"ן
 תראה והוא מוקלת או
 שום דבר שמוקתה כ"ז
 תוכה קנינין של ליתין
 והשור וכי תש"ן קול העון
 כותיים מוקנים ומקול"ס
 בתל"ס ושמו"ס האכ"י
 ותאמר רב"ן העולמים עמך אשר הוצאת ממצרים
 חטאו כ"ל חטא בכללים ולקתה (נל"ס ולק"ד

בכפלים ונמרד' לו במדה כפושא ארמנותיו הרסת
 משותיו השבת שמהותיו ערברו ששנו הפכת
 לאבר' גאונו שמת תפארתו השלכת מן השמים
 לארץ הורות קרנו גרעת צדיו שמחת אנוש לראשו
 הרכבת עלין עליהם שמת חרפתם דאית ואתה
 י" אל לעד האנף בנו ואל' לנצה יעשן אפך בצאן
 מזרעיתך יר' משתכנ' ירושל' עיר קרשך במזרח בימינו
 אמ"ן (כ"ס ס"י רכ"ד נש"ס' האש"ל) :

יא גוב

חריות (לכ"כ) ה"ג ול"ג נוב חריות של
 דניאל וכן בכנ"ן האש שכן קבל מרבותיו
 כותי נש"ס או :

כבשן

האש בא"אמ"ה שיעשרה נכ"ס לצדיקים
 במקום הורה (שס"ג ורי"ט' רי"ף ור"א"ט
 וע"מ) (לס"ד גרס כנאקוס כ"ף) :

חבירו

הקניב עליו הרבה ושמו דבריו אחר
 י"ב מש"ס (ואין חילוק בין זכרים לנקבות בכלם
 שזה דינ"ס לברך (ל"ב וכו') ונל"מ נש"ס ת"א זנות שר"פ
 בא"אמ"ה מוח' הסתי' רכ"ה' א"ל' לברך שהקנינו ב"ס
 ושפט הוא (ע"ג) ואס קנינו הוא מוס' לברך
 ג"כ בא"אמ"ה שחלק מחכמתו ליריאו (כ"ס) :

יב חכמי

לבוש ודם (רכ"ד') :
 ח"ה שהם תכמים בתקופת העולם
 (כנ"ן נ"ו חכמות רפ"י) ולא בדתם לבר
 בא"אמ"ה שנתן מחכמתו לבשר ודם (שס"ו) :

לסב

אמרינן בישראל שחלק כי מו"סי לו חלק
 ועודנה דבק עמו כמע' ואת' הדבק' וכו' וכו'
 להתפשט כאשר ירעה כמו צנור המתפשט אצל ב"ה'
 מה שנתן נתן ושזו תלושה וסוקה (וכל"ס כמע"ס כרדו
 נתן ריחו ליסב' דמשמע' לתרי אפי') והוא טעם
 האבודרהס ועיין ב"ב' טעם אחר וברמ"י עוד טעם
 וטעם ס"ל'ו שייכים כו"י בברכת מלכ"ס (לנו"מ) וכו'
 כתב דמלכו ישראל שחלק מוכדו עמויותו הוא כבוד
 השכינה
 מעולם הקירוד מתחת מקנה השכינה י' ועוד כתב
 שבישראל חלק להם מחכמתו וחלק נש"ס שהכל הוא קנע'
 תורתו

תורתו שלק להם פה א פה ופניו בפני' דבר יי' עמנו
 וכו' דא' למכתי א' ה' לא נתן להם לא אפניה אכושית כמה
 מהם חכמים משכמות העולם אבל לא שלק להם משכמות
 עממותיו היא חכמת' התור' שהיא כול' שמויתו של הק"ה
 וכולה דעת ותבונה שבה כנראה העולם :

מלכי ישראל ב"א יי' אלהי' שלק מכבודו לראיו
(פס') מלכי אלה ב"א יי' אלהי' שנתן מכבודו
 לבשר ודם (סס) :

מצוה להשתדל לראות מלכים אפי' מלכי אלה
 (ס ט') אם המלך ברוב מיל ותפארת והנה הנדיק
 שהלך לקראת המלך פע' א' לא יבטל מלימודו כדי לגאח
 לקראת המלך פע' אחרת י' ואם שמע שהמלך יבא בשל
 יותר ובכבוד גדול הרי ילך ואם לאו לא ילך (ס"ח)
 תתקנה :

יג מקום יש כנכל שכל בהמה שתעבור עליו אינה
 יכולה לזוז משם אם לא יתכו עליה מועפר המקום ההוא
 והוא סימן קללה לה דת' וטאטאטיה במטאטא השמד
 (למ"ח) בשם ר' ש"ותה ר"י אם לא שטוטלים ייחזה עפר
 לטי' לנכתי המקום : וכתב עוד דקרא דטאטאטיה
 ר"ל אשה ממנה טיט ודומה לו ושרץ ר"ל יסיר השמש)
 אומר ב"א יי' אלהי' אומר ועש' ברוך גזור ופקי' (סס ד'
 כל מ' מכבר כתב הרא"ש שכל ברכות השניות בפרק
 הראש גרף להזכיר בהם שם ומלכות וא"כ הרי באן שתי
 ברכות ותרתו לזוהי : וראיתי לר"מי ז"ל בסי' רכ"ד
 דה"ק ב"א יי' אלהי' אומר ועשה גזור ומקיים אי"כ או
 קאמר ב"א יי' אלהי' אומר ועשה או ב"א יי' אלהי' גזור
 ומקיים איזה מהם שירב ע"כ' ובראין דבריו האמרוני'
 לסי' הראשון קשה הא דקאמר בגמרא ברוך גבי גזור
 ומקיים ועי'ה יש לתרץ דביבא דליטא דמוסת ברכה
 דברך שאמר בקטליה וכן גרס הרי"ף והרא"ש ועוד
 גמרא ואנודה וקייגור ופקי' הר"ש וכן בראה עיקר
 (ע"ג) :

יד מקום שבעקרה עכ"ס אם הוא באי' אומר
 ב"א יי' אלהי' שפקר עבודה זרה מארצנו ואם הוא בשל
 ב"א יי' אלהי' שפקר ע"ו ויהיוק' הוה ומקיים בשתיהם
 כשם שפקרת אותה מהמקום הזה כן תפקור אותה

מכל : הווקמות והשב לב עובדיהם לעבדך (סס ה')
ואם בעקרה ע"ו ומקום א' ותנהו במקום אחר
 מברך על מקו' שבעקר' שפקר ע"א י' ועל מקו' שנתנו
 (לשם ב"א יי' אלהי' שנתן ארך אפים (לעובדי רצונו)
 (סס) א"ת למה הלידכא אין מברכין זאת הברכה

(היינו על הרואה)
 ע"ו ב"א יי' אלהי' שנתן
 א"ל ל"י שהרי אנו מגדולי'

ביניהם ורואי אותה תמיד
 (רכ"ד ב') והוס' רמ"י ואין
 לנו זמן לברכה זו דכאיה
 ראשונ' רצונו בתכונותיו
 משם ואיל' כיון דדש דשני
 וא"כ לבר' על שו' דבר לא
 כשרואה איזה דבר ממועד
 ונתמיה עליו או שמא או
 מתאזכר עליו עכ"ל וא"כ
 פ"ש ע"ו מפ"ו עמנו וי"ל
 דברכות א"ת רק הוא פסוק

ותפילה ואין מוכיחין שם שמים לבעלה : ונס דשאני
 בית ע"ו דלא שכי' כ"כ כמו ע"ו עמיה דמלא' הגלולים
 בבית וכשדה כל' :

טו נס של אדם ממוס' פדור וכל אדם שנתקדם
 בו שם שמים על ידו ב"א יי' אלהי' שישגה נס לצריך
 במקום הזה (רי"ט) :

נס שנתרכין עליו דוק' כש שיבא ומתנה העולם אבל
 כש שהוא ונתנה העולם ותולדתו כגון שבוו גבבים
 בליה וכו' לדי סכנה וגו' וכו' ופ"ה טוב לברך בלא
 שם ומלכות (סס ט') :

ובל ברכות הנכסין לא יברך אלא כשרואה מל' יום
 ל' יום (סס ג') :

טז פרחים שמוציאים הלכות הרואה אותם בימי
 ניסן (וכן אם רואה אלנות פורס'
 בקדש אדר (כ"ל) אומר באי' א"כה שלא חסר בעולמו
 כלום וברא בו בריות טובות ואלגות טובות ליתנות
 בהם (כל' שכל' הנין) בני אדם ואינו מברך אלא

יכרך ביה"כ להוי ברכה לטעלה זה אפי' בנית הקברות
שמוקץ לעיר ואין רואין אותו בכל יום (ועל גבי בית
עבו"ס מש"ל:

יח קשת הרואה אותה ואומר בא"מ אה"ה וזכר
הברית (ואינו מאלנד הרשעים) נאמן בבריתו וקיים
במאמרו ואסור להסתכל בו ביותר (רד"א) דדוקא
דרך בהטעה גמורה אסור לכל לראות דרך ראייה בעלמא
כדי לברך מותר (ע"ז) ר"י ל' המסתכל מוכיף ומסתכל
בהטעו יותר מהרואה אבודיהם בשם הר"א ל' מ' ו' ל' ל'
טובה עתין כל עוקום שנמצא בגמרא ל' אסור להסתכל
או מותר להסתכל דוק: ששים רבוא מישאל ביד
בא"י ע"פ ג' שם הרמ"ב ור"א ופ"ע ע"פ כ"ס הטור ד"א
שאין בזמן הזה מי שראוי לברך עליו ברכה זו בא"י א"מ"ה
קכ"ס הד"ס שאין לדעת דמיון זה לזה ואין פרטופין
דמיון זה להול' רש"י שידע מה שכלל כל שני ע"א בושא
אמכס וגו' רכ"ד ה' ברכות ועל חוש השמע

א גשמים ע"ל ברכת הטוב והמטיב:

הא

לד' תקני ברכה כשישע אר"ס
קול כבוד וענוב (אוקול אר"ס) ערב מאלד שהכנס שמ"ט
בו וכהר"ס מיוזב וכתב כי קולך ערב' מפני שהקול אין לו

משש וא"ת הרי"ג כ"אין בו עומש כרי יש גאוש לפירות
ומה"ס יבא הרי"ט וא"ת אף הקול יש עומש לכל' או לאל"ס
המשורר: אינו דומה הרי"ט שעל הפירות לקול היו"א
מגוף האדם או הכלי כי ריח הפרי או הכושם הוא מגופו
ועצמותו של הפרי או הכושם וקול אר"ס או קול הכלי
אינו מגופו ועצמותו לא מגד הרי"ט הכושם בו ע"ל ס"א

רוחות

שנסבו ב"ש (שטורס ווי"כ) רכ"א'
בא"מ א"מ"ה שכתבו וגבורתו מלא עולם

בנקת בא"מ א"מ"ה עישה כונשה בראשית (כ"ג):

רעמים

(דוכ"ר) (ס"א) כתב הנ"ס פי' הוא
קול המיית עננים שזא מתקייפת הכרק
דינו כד"ן ברכים דלעיל:

ברערת הארץ (גיט"כ"ס א"א ע"ר) (ס"ט)

בית"ב א"ז שכתבו וגבורתו מ"ע:

שמועות

טובות לולכדו שהסייכו וע"ל טומת ל'
ולאמרי הטוב והמטיב ע"ל רכ"ד ה' א'

שמועות

פעם אחד נשכ' וא"ס אית' לברך עד אחר שגדלו הפירות
לא יברך עוד (רכ"ו) והנהנה בזה עליו כאמר ראה
ריח בני כריח השדה אשר ברכו ה' ויתן לך וגו'
(למ"ג):

יז קברי ישראל אומר בא"מ א"מ א"מ אשר יצר

אתכם ברין (כ"ס) מענה לשון שד"ס
שע"ה ל"ס אית' וברא אתכם ברין) וזן אתכם ברין
וכלכל אתכם ברין והמית אתכם ברין (ואע"ג ד'קל'
יש מייסד בלא קטא אפי' דינו דין אמת שהוא יודע כל
דרכי א"ס וכל דרכי מושפט תהד"י מ"מ) ואסף אתכם
ברין (כמ"ל אינו) ויודע מספר בלכ"ם
ברין (כמ"מ אינו) והוא עתיד (ס"ס וכמ"ל גר"ס ועתיד
כמ"ל גר"ס להספור ולקיימתכם) להחיותכם ברין
ולקיימכם ולקיים אתכם (כמ"מ וכ"מ אינו בא"מ מחיה
המתים (רכ"ד ר"ב) וכוסף זה ונלאתי כתוב ע"ש מ"ו
הקמיר משה"ס ז' מפרע מיי שלא וכ"ל ש"ס ככוסף
זה ז"פ דין כנגד ו' עידין דימלפון עלוהי על האר"ס
כזכור בזה"ר ויקהל ע' ש"ן ע"ש וכמ"ל אף שגירסא
אקרת יש ש"ס מ"מ כמ"ל א"ס מלת ברין וכל ס' דגירמתו נ"ל
כזון וע"ש פירושנו:

קברי יעוב"ס בושא אמכס מאד חפרה יולרתב'

הנה אחרית גוים מדבר צ"ח:

וערבה (ירמיה"כ ס"ט) וכל ברכות הראיה אינה

מוכרך אלא ע"ל ר"ס ל"ל' יום (ס"ט ר"ג) ול"ס'
כל"ט שכתוב' המוקמות שראוי' בית הקברו' בכל יום אף
כמה פעמים כגון בק"ק קראקא וק"ק פראג שאין לברך
ברכה זו אפי' בר"ה ויה"כ אף שהכל בוכתב הגיר"ס
העובר ב"ן קברי ישראל דמשמע שיש לברך כל' יום
ברכה זו אפי' להרוב פוסקים הגירסא הנהנה דמשמע
שאין לברך וכמ"ל אדכ"ת אחרי ריבא שו"ל וכשנא"ן על
קברי ישראל או רואין בסמוך להם או מברכין ברכה זו
(אך הוא' שכתב ששטע המנהג לברכה בר"ה וי"כ ואפשר
דשמינו אכל בו' ואף ד"ל דאין מברכין אפי' מוכין
לראות הקברות מ"כ כשאינו מוכין להא' וכה"ה דאל
פרי שיש בו ריח טוב ואינו מוכין להריח מ"מ כל"ט שיש
לברכה בלא ש"ס ומלכות הרוחה לברך ולגא"ת ג"ס כן
ידי הכל בו) ומ"ע המכרך בר"ה לא

שמועות
מת

רעות באי או ה דין האמת) שם ב
אביו או אמו או אביו או אמו או אביו או אמו
מת שאינו קרובו (שמעתי מהנאון
מהר"ג כ"ו) מנכר ברה"א (שם משמע כן ור"ג א'
וב') ומנאפי אכ"כ ב"כ ו'ל גראה ללא דוקא אביו
אלא ה"ה שזר אדם כשר דאדם מנעטר עליו מנכר
בדה"א מהו העולם כוהגן לנכר בדה"א בלא שם
ומלכות ולפע"ד אינו כוכן וא"ל במיתת ת"ס או אדם
משזר דיש לנכר בשם ומלכות וע"ל :

ג הייב

אדם לנכר על הרעה בדעת שלמה
ונכנס שפנה כדרך שמוכר בשמחה
על הטובה (שנא' חסד ויחפץ אהרה ואלמר ה' נתן
זה לקסיהי שם ה' מנכר (ע"כ) (כי הרעה לעובדי
השם היא שמחתם ופונתם כיון שמוקבל
מאהבה מה שזר עליו השם כמזא' ששמוקבל עליו רעה
זו הוא עובד את השם שהוא שמחה לו (שם ג') :
מנכר על הטובה הטוב והמטיב אע"פ שירא
שנא יבאלו רעה ומנו כגון שמנא מנאיה
וירא שמא ימא' למנך ויק' כל אשר לו (שם ב) השתא ויהי
טובה היו ולכן שמו ונכוס כי שמאלא ימנע בבית המנך
הר"אש והמסיף רמ"י ויבסם קמוים מוננו ית' שזילכו מן
הרעה (ל"ס) וכן מנכר על הרעה בדה"א אע"פ שיבא
לזטובה מוננו כגון שזאל לו שטף על שדקו אע"פ
שכשיעבור השטף הוא טובה לו שהסקה שדהו (שם ד')

ברכות על חוש הריח ברכה א

ריח

הינח ממין העץ אומר בא"אמ"ה בורא
עצי בשמים ממין עשב בא"אמ"ה בורא
עשבי בשמים (כן הוא הכתוב ולא עשבי * ולא עשבי
באשר הארכתי בקונטרס מות אשר כתבתי להנאון ת'
מוה ר"ל בעת"ט ו'ל בראית ברורו והפסי' עמי והקינור
כי עשב על משקל עדר וכמו ע"ד איתו בריבוי ובסמיכות
עדרי כן יאמר מולת עשב עשבי וכן מנאפי כס'
שם ינאק וכן נ"כ בקונטרסי מ"ו מוהר"ם ו'ל ואל
פסויעי עולת עמיק ומלת עסקי שם מעמי' שזמנאו

במשקל זה וכתב אחריו דנים להטו' וכן כתב' בשע"י וכל
עשבים איננים * ואם אינו לא מן עץ ולא מין עשב כגון
מור שקרוין (פיו"ס) בא"אמ"ה בורא מיני בשמים
(ר"ו א'וב') :

פרי

הראוי לאכילה ופנה לאכול ולהריות או להריות
לכד (מנכר על הריח) בא"אמ"ה הנותן
ריח טוב בפרות (ודלא כמ"ש בכ"מ שכתב' או אשר נתן
כי בטובו ומקדש כל יום תמיד (ל"ס) וע"ל סימן ג'
נטלה לאכול לכד ולא כתבין להריות אע"פ שפעלה ריח
טוב אינו מנכר (רי"ז ב') :

ועל

כלם אם אומר ב"כ יא' * ואם מוכספס מאיזה
מין הוא מנכר לכתפילה ב"כ (שם) :

הריח

בשמים הרבה ביעד מנכר ב"כ (תשובות
הריקנטי' ע"פ) וע"כ כוהגין לנכר על
סתם תערובות בשמי' במופאי שבת ב"כ כדי להסתלק
מן הספק (ס"ה) וכל"ס אותן פי' שליך היינו אגודות של
עשבים ועצי בשמים ועוורבים כמין מנכר ב"כ אף
דא"פא בטור היו לכינוי ע"כ וע"כ ב"כ * ונריך מ"ב
פטר הכל שהכל מ"ב (היינו בדועד אבל לכתפילה) אם
היו לכינוי ע"כ וע"כ (להרמב"ם או ג' כ"ב עמ"ס
לרב עמרם) דמנכר על כל א' וא' כפני ע"מנו (ויגש
יהודה) כל"ס היינו בשכל א' כפני ע"מנו אבל לא באגודה
מקושרים יחד כזו"ס שנתערב הריח :

ב אין

מנכרין על הריח אכ"כ בעשה להריח (רי"ו
ב') הלכך אין מנכרין על בשמים הכתובים
למעל ממטות של מת שא"ל להעביר סרוכובו של מת
אל הכתובים למעו מנכרין שאינו אומר לבגוד הקיים
הם עשוי' (שם) וכן על בשמי' העשוי' להעביר סרוכובו
של בית הכסא * והעשוי' להעביר הוהמא' (ובשמים
שלאמתו של בשם כמין לריחא עבדא כי היכי דנייקא
איכא וכית' וזכין מייכה (ע"כ) ולפ"ו יתורן קושיא
שהקשה לי הגאון מה"ר שמשון בן הגאון מה"ר ר' מאכא
חיות ו'ל ותהא בקקטי בהיותו בק"ק קרקא זה לערך
י"ח שנה מ"ם הכנסם לתורתו של בשם מנכר דמשמי
אף שאין כוונתו להריח ובריה באלו מוילא * מה"א מוא'
דמרת באתרונא או בשאר פירות ואין כוונתו להריות
שאינו

שאינו מנכר הואיל והריח נח לו ממילא ע"כ וכל"ס ד"ל
 דשאני חנותו של בשם דהואיל דלריח עבידא דכירמי
 איכשי וכתיב ונזכין מיניה א"כ הכבכס לשם ודאי כוונתו
 להריח ולברך בכבס (דמסתמא הכבכס לשם מיתמיא ע"כ
 גדול הריח ונתכוין להריח מהריח הטוב הגדול כ"כ)
 אבל האי מאן דמרח באתרוג וכשאר עירו שאין כוונתו
 רק לאכול ולא להריח הואיל דסתם לאכילה הן עומדין
 וכונתו לך והריח נח ממילא (ככ"ל פסטה שם בע"כ
 ובגמרא :

ג אגוזי ומושא דה"ק קני"לה (פי' צימרי' כד) קלא'וו
 פי' מין כעגלי"ך וחיין אותן כעגלי"ך המוכר ככלל י"ו
 שאותן קרא'ס קלא'וו של גרופ"ל בשם לוי (כ"ג)
 וכל בשמים שהם לאכילה :

ב א"י א"ה הנותן ריח טוב בפירות (דרי"ב)
 (ל' ה"ש) אשר נתן וכן בגמרא דרי"ב ור"ב ור"ט
 העתיק פסם הכותן ופסם אשר נתן ופסם שכתן ור"ט
 דקק לבתוב בכל מקום הכותן (וכן תלמודי הארי"ז
 הגיהו בברכ' הנותן לכשיבי' וכל"ס הסע"י מה שאינו
 אומרים כורא פרי ולא ברא וכן הנושאין אין פירושו ל'
 ב"כוי הוה עשה דק הוא תאר כי הוא הנורא ונתן
 ונוציא הוה עשה והוא היה והוה ויהיה ופי' ונתת כל"ס
 דמ"א ז' על ברכות ברוך שכתן שכתות למנוסה כו'
 עמה איני על הננוס של ברכו"פ אודברי' דכ"ב משום
 דעשה כמי לשעבר וכן היה לנו לומר הנותן דמסתמא
 כמי לשעבר ומשע כיון שאין בנייהם בנשקלם שכלם
 בשקל פעל ההוה וי"ל כיון שהם כמאשים בן כתיב
 נקשתיך ליטח דקראי וכהו"ל בה' כתב רבינו טעם
 אשר שלא לערב האופיות ופוד שכל נוסף ברכות של
 שנת וי"א אינם מיוחדים בנשקל פעל ההוה כי אם כ"ל
 עבר אתה קדמך אתה נכרתנו וכן כל

ד אתרוג של מצוה • כיון שלא להריח בו (כי
 ים פלונתא אס ומכרין עליו או לאו) (ס"ד)
לס' לכן יריח בו קודם ר"מ וכו' לזאת בו כל ה"ס
 ברבקה ושמעך עליו קודם י"ט ולאחר וכן מיונתו
 דהשענה רבה מותר להריח באתרוג לכל הדעות ע"כ
 ג"כ שהוא תימה ומואנס מאל הדבר הזה לברך על

ברכת ההנין פש"א ולכוין לזאת בה כל ימות הטב דללא
 כאמר ברוך יי' יום ככל יו'ת'ן לו משען ברכותיו וכן
 אסור ליהנות בלא ברכה כל פעם שנהנה • ומש"א שני
 הצי"ו דל' אפס"ו וצ"ע יולא דמי ללא דמכרין חג אסוכה
 בלילה הראשון וקאי אכולא חג דכולא חג יום טוב א'
 הוא מש"כ כן כל יום הוא כפני עצמו הוא וכתבי' ברוך
 יי' חס וחס :

ה איין מנכרין על כעגלי"ך על אכילת (ר"ב י"ג) וע"כ
 ריחו מנכרין הנותן רט"ב (כ"ו) אבל ק"ל למה לא יברך
 בע"כ דהלא אינו ראוי לאכילה וצ"ע כל"ס וע"כ ס"ג :
בשמים של ע"ו ומסיב' של ע"ו אין מנכרין עליהם
 לפי שאסור להריח בהם (ר"ו ה') :
הרם בע"כ (ר"ו) יא' נכר ולא נכר איך לברך ופסוט
 דמין ע"ן הוא כמ"ס וענף ע"ן עבות ובגמרא סוכה
 ע"ש :

היה הולך חוץ לברך והריח ריח טוב אס רוב העיר
 ע"ז אינו מנכר ואם רוח ישראל עברך רי"ז

ו הנכנס למנותו של בשם שיש בו מיני בשמים)
 שאר דברים המרחים • ושקורין בל"א אפטיק' הראוין
 מהו' רב (כ"ג) אפי' ישם כל הי"ס אינו מנכר לא
 פעם א' ברוך אתה יי' א"ה בורא מיני בשמים)
 ככנס ויו' נכנס ויוציא מנכר על כל פעם שכבס אס לא
 היה דעתו למזור כמיוציא (ר"ו א') למ"ב הא דנבי פשט
 טליתו אפי' היה בדעתו לקזור ולהתעטף בו מיד דנריך
 לברך כשיזוור ויתעטף בו אס לא כשאר עליו טלית
 קטן וכן בתפליין היינו פעמא דקא עבד מעשה
 שפסטי ושור ומתעטף בו ע"כ כה"ל דלא עבד מעשה :

ז וורד (בל"א רוי"ן) ומי וורד הגדלים באל"ך
 בעצב (ר"ו) וזאת הלא כשמרקמים
 אותם בדבש טברכי' על הוורדים כה"ל כמ"ס בברכת
 פה"א וא"כ מ"ס אהובל פירות ונתכוין להריח דמנכר
 ברוך הכע"ב וי"ל דשאני סיון פמורקמים דלא
 כפתנים כה"ס סיון פרי רק כה"ס מורקמים (כל"ס)
ח הבצלת לירי"ן בלע"ז ויש לכ"א'ו עליו
 לבנים (לס"ד דכ"א) מגדל
 בנה בע"כ והטעם דנהי כעבד ומשקם אותה וכן

ענין תתקיים אע"פ שהוא מתייבש אבל מה שגדל בשר'
מתייבש כששכ והולך (רמ"ו ומ"ו) ואם נלגל כשדה
בעצ"כ (שם ט') :

טפלים

שהם מנומרים אינו מברך עליהן לפי
שהוא ריח בלא עיקר וכן על מנומרי
העשו ליתן ריח בכלים (רי"ג) :

ליבונה

והוא קטף הירוק מליבוני בע"כ (רי"ג)
מגומר היינו מיני בשמים שעומין בהם עשן על
הגמלים אם של עץ בעצ"כ אם של עשב

בעשב ומשאר מינים במ"ב ומהרכיין עליו משיעלה
קטור עשנו וקודם שיגיש לו הריח (שם ר"ג) :

סגול

והוא ויאלו י"ה והם שושנים הגדלי בקרקע
(ל"ב י"ד דכ"ד והנה מ"י) בעצ"כ (שם ט') :

סמליק

(ס"ד אסמרי"ן) או עשב שיש לג' סגרות
של עלין וז' מלפיה מוז לכל סוגיה ב' עלין

ונקרא (יאסמין) לל"ט דכ"ב ז' והם עשה מפי רשי
ב' סידשים ואינן אלא א' בעצ"כ (שם ו') :

יפרלפין

אחתם הלוקחים בידם במ"ש להכללה
כלי שכותבין או טומקין בו לפלפלין ומהרכיין

עליהן במ"ב טועין לפלפלין אינם נקראין בשמים לחיבה
אלא תכלין ואכן בעינן בשמים שהם לריח הטוב והכי

משמע ס"פ רע"ק פלפלת כל' שהוא מיני בשמים כ"ש
זכיר' שי' מיני בשמים שהם לריח הטוב ובגמרא פלפלת

לחצי סור לריח הטהה אלאה דפלפלין דאין בהם ריח טוב
אינם נקראים בשמים וזכרה לזבלטה היא ואפי"ה היה

פלפלת כמות ממש בעין ב"ש כשאין שם כלום בעין אלא
שהכלי מריח ריח פלפלין לבד (ואפי' מריח כמה מיני

בשמים כמו אסור דה"ל ריח בלא עיקר (כ"ך ר"ג)
(דריח כיון שאינו מורך הנוף כ"כ כשאין לו עיקר

אע"פ שהנהיה אין לברך עליו (ע"ב וס"ה) וכן אפי'
יש שם זכרון לבד או בעגליך לבד אין לברך עליו

לכתוביה אלא בעצ"כ ולפיכך דריך להביא כמה מיני
בשמים מעורבים יחד וזה מברך לכתוביה במ"ב (כ"ב

בא"י כשה שארי הנאין בב"מ אבל תמה איני נוהג על
דכריובא"ש דפלפלת שלנו אינם נקראים בשמים שהם

לריח הטוב אלא הוא תכלין והכי ראי' ממשכה הכוכר

ומפיר' שי' דהלא רש"י ז"ל והר"ם בפ"ב דערלה ודפי"ב
פירשו בהדיא על משנה זו דפלפלת אין זה פלפל שלנו

וכן איתא בב"ב דע"כ ז"ל תכלין כמון ופלפלין
דמשמע שאין פלפלין בכלל תכלין ועיין במ"ש התי"ט בשם

הרמ"בם דבב"ב פירע"ק משנה ה' וז' ע"ש ותוואר כדברי
ומה צ"ן תכלין לבשמים והיינו תכלין הס עיקר לתכל

ומיעוט להריח ובשמים להפך ויש קצתם דלשביהם בשמה
וכ"ע לברך דעת שארי הנאין בב"מ שלא הדין כן

אפי"כ מנאפי' בפס"ו ס"ס ק"ס שהשינו גס"ו אבל לא'
הזכיר הב"מ לא בשם מ"ב' ומנאפי' את"כ במ' משה משה

ס' תק"ה שנוא בקוין וכן בשם מהרא"י שיש לברך על
פלפל שלנו במ"ב ולא בשם מהתסקי' עכ"ל ז"ל ל'פז' בשם

הדמק גדלי לבעון עליו המורה לברך יברך במ"ב אבל
יותר נראה שאין לברך הואיל שהוא ספק ברכות יש

להקל ועוד ק"ל מ"ס דהלא פלפל מין עץ הוא ואין לברך
במ"ב לא בעצ"כ כשהוא לבדו ואין עמו שאר בשמי' וממא

דלא בא אלא לומר דהיו בשמים כמילא ועיין מ"ש
בברכת כפס"א ס"ג מ"ש שם תקשה כמו ל'הכריך בע"כ

ואפי' הקטן האפי' בעיני מין פלפל שגדל על עץ קטן
בהיותו פה ק"ק בארצין שבת תל' דלפ"ה וכן מועתה

עפי' מני דני' אמת שכוונתו או שטיב' דייא שגדל הפלפל על
אילנות ממילא מברכין בעצ"כ (ועיין בש"ע ר"כ"ב ובכ"ך

פת קס אין להריח בו דיש פלוגתא אם לברך עליו
או לאו (רי"ד)

קרה שקורין (איני גבר) הכותן רע"ב כן משמע
ר"ב י"ט הואיל דעל אכילתו מברכין בש"ה

מקרי פרי :

קיפוח של בשמים התלוים בצואר אשה שהיא לו
באיפוי' ערוה או אקוות בידה או בעיה אין מברכין עליה'

לפי שאמרו להריח בהם שמה יבא לידי הגבל' נשיקה או
קירוב בשר (רי"ד) קלא"ו וקני"לה) כתבאר לעיני

באונ :

יב קנמון שהוא עור הס"ד ואינו קני"לה
בעצ"כ (רי"ג וז"ל) ועל
אכילתו בפ"ה ר"ל מה שאנו קורין צימרי"כ וכל' לכן
פי' הר"ב בה"ה ר"כ י"ו ככוכר שלדעתו אינו הקמון
הכוכר

שנכר כפי ר"ב ופי' שם שהוא עור הנד' שזה מוש
 פי' כיצ"ט ריב' וכתבו התוס' ש' כל' מפני שרנ"ל
 לאכלו ביום ונס הוא גדל על הארץ כמו קיס' וכת'
 האגור כי ש"כ' ו' על רוח קנה וקמון וכיוצא בהן וברך
 בעצ"ב והר' אש כתב בדרך שכתן רע' ו' וכ"כ הטו' וכ"כ
 ל' ומ"כ והר"מ מקוני בתב ב"כ (מרדכי) ואני
 שחשבר אומר מלאך סוף מולקין כל' הנכרה כ' לפסוק
 כדעת הר"מ מקוני שהכל ככלל ב"ב עכ"ל וכל' שה'
 דעת הב"א אך כדי לברר לך פי' של קנה וקמון וקני' לה
 אינ' לך להל' או מ"מ דברכות נ"מ בקצתה' קנה הוא
 קני' לה שקוין כל' לא ימירינד וכן בש"פ בר"מ כ"כ כתב
 על קני' לה מברך שכתן רע"ב וקסה ל' דכסע"ף דבתר'
 כתב על הקמון שה' עור ה' כדי וכן בעצ"ב ונעור כתב
 קנה וקמון שברך רע"ב וכ"כ רמ"י וז"ל כאלה קמון
 שהוא עור הנד' וז"ל כו קמון סתמ' ושכבר דקנה
 וקמון ענין א"ה' ולכן לא כתב אלא קני' לה בלבד
 שה' יתא' אלא שכתבנו כס' כי תשא בשמן המשקה כתב
 וקמון בשם ג"ם קנה בשם הר"י דת"י נכהו וכפסוס
 הקטורת בפרק קמ"א דבריות ד' לא תשיב' אלא קמון
 לבד וע"ס במקפת פיר' ש' שצמון שכתבו קנה וקמון
 בפרטות למוד ושמן המשקה למוד אחר כתיב זה ר"י
 כ"כ שפ"י הנכרוס' להפך הרובא מנושה מהרר אברהם
 הרופא מונאכונה כפ"ה שהקלוסה הוא הקנה שקורין
 קני' (וכן באשרי) והיא קליפ' ב' מע"ג גדל בארץ הקי"ל
 ויאמר שהרוב קליפ' העץ המונ' הסמקום היטב הפכמי
 ואמ"כ מותכים אותה בתיב' מרובע' וארוכ' ומשליכים
 אות' בארץ ומזכים אותם שם ע"ג קרק' והקליפות הלב
 מנעמן ומלי"ע יי"ע יד' מנורין ענין מות' הפכין מתוכן
 ומקבצין בעגול כמו שהיה קט' א' שלם ומענף א' גם
 באג"כ מ' ארס עם כי שהענף אשר לוקח מ"ס לפעמים
 הוא יותר גס מאורך האד' הנוכחי וכו' וכתב להלן ד' פ"ה
 שהוא הקנה בשם שמשן המשקה עוד כתב בשני אלו
 הפדקים שהיוונים הקדמוני' היו קוראים קמון וקני' לה
 ל' מיכן כשרד' ואין לו חן א' מיתאלף כפי האקלימי'
 או כפי הידושו או סתו' עוד מפרש שהקמון הוא
 בדעתו של הראובן עש"ב או נטיע' והוא כמו תלפין וכל' מ

איתא עבן או קש ודשא לכל האומרים פי' אחר ודכרי
 ככונים דבר בטעמו וכיומוקס ומעשה איכל להיה
 כפיר' ש' דמוש של' הקלוסה היא הקנה וסיים כל' מ
 שהאין שהקנה הוא ימיר' כל' ויש בו מילוף בענינו וברעיו
 ולכן כתב לשון שותיו' ואיגס קמון שדכרי מו"ל
 בפסוס הקטורת אינו הקנה שהקנה הוא כמו עבן או
 קש מודוש כל' מ' של' מושם ואינו כמלא לדברי אינו
 עור כי אם עשב או גיעה עכ"ל בעל' מזה דעל קני' לה
 אין לברך אלא כמ"כ שהרי אינו לדברי גש' פיר' רק
 קליפת עץ וכדעת הר"מ מקוני וקמון אינו כמלא
 ואל' הוא כמלא לפי דעת גש' ע"כ עש' הוא ומיהו מייס'
 הוי הוא' שדרא' וכמה סמקום כתב לברך רע"ב או
 בעצ"ב לדעת קצת ע"כ הנכון על קני' לה ועל קמון
 לברך מהפך ב"ב ולפי' שכל' מיי אינו מברך כל'
 שהכל כמו קורא דבר' כל' מ' :

יג שבולת גרר שקוין (ספיק' א' כר"י

בעצ"ב (ר"י) ומעתי
 מהתם השלם הרופא מנושה מהרר ל"כ רופא כר'
 חק' וינא' שיש קוראים אותו למוכדיל והוא מזה המין :
שמן אכסמין והוא משבו וגדל בא' קבעו
 נרכה לענאו בא' יאה"ה בור' שמן ערב שם ד'
שמן וית' שכתשו או טענו עד שמז' דיוסו נענף
 בעצ"ב (סס"ה) ולא רע"ב הוא' דאינו
 בא' קרי' אלא ע"י טעיה וכתישה ולא גדל עמו הריש
 כמו האתרוג (ע"כ) :

שמן

שמשו כמו שין ונעש' הם בעצ"ב בעצ"ב
 ואם כעצ"ב עש"ב עזים ועשבים ב"כ
 אם סיכנו והוא' מנוג' הכשאים כמון ליהר גול' הריש בו
 שפוגעו' יש' אם לברך עליו או לאו (שם מ') וכ"כ ספק
 לברך עליו בעצ"ב הוא' דאיכא ספק או להריח גם על
 מניי כשאים ויברך ב"כ דהיא נרכה בללית וכ"כ רמ"א
 וב"י גר' וז"ל מ' ולא הועיל לנו א"כ שקא' אפרסמו'
 ויברך עליו שהרי דעת האומרים לברך על השמן הזה
 הם אומר' מ' לברך כורא שמן ערב גבו' ע"מ (ואני תויה
 עליו שיהי' לו לפרש אם הוא כתי' ואפשר דמירי' שהוא
 לח' כל' מ') וא"ת מ"מ שמומר' ששברין עליו א"ע"פ

השמיים בשרפיות' דלאני התם שאע"פ ע"הנימואין
שרפתו נקרא מכלה אותו לדברא הוא גורם שתמתו
עולה וריסוכה (רמ"י) :

ד שרף של עץ שעומן מומנו ופת בעצ"ב (שם)
נ' נשמע וכן וק"ס' בע"ש על מש"ס
ונוטרי וברי' ס"פ ח' שרפים פי' ר"ן מנטרי מי שרף
וכך שמו ב"ל ערבי :

טו מסקי בננו דפ"כו דלאחר ברכת הרי"ש אין
מברכין ובפ"ב א"מין דכ"ב מפרש רש"י
השעם להכאה מועטת היא וכתב בפ"א דכ"א אומר
אני מטעם זה עתישך שאין מברכין שהשייכוכל הרי"ש
דכיון שאינו אלא הכאה מועטת לא שייך לערך עליה
שהשייכוכל כתקנה אלא על הכאה מרובה כדלקמן פ'
בראיה ועמתי ובר"ר משה לוי ד"ק ז"ל אומר בטעם
שאין מברכין שהשייכוכל לפי שברכת הרי"ש סמכו על
פסוק כל הגשמה וגו' לפי שהשמה נכסית לא שייך לומר
שהשייכוכל קיימנו וכו' שהרי קיימת ונכסית בעצמה :
כתב בפ"ה ד"ר שא"רואי למנוע מלהרי"ש בפעמי'

וריק טוב בכל תענית אף דמשע דדוקא
צ"ג עיירי מ"ו י"ל דנשמע כמי בכל התענית) דאף
שהרי"ש הכשמה נכסית בו י"ו כתי רוח הוא גם להגוף
ב"הכ כראה הפיכוי פשוט להסמיר שלא להרי"ש וע"ש
גם דבר"כ א' :

טז מי שאין לו עני בשמים ולא עשני בשמי' במ"ש
יכול לברך בריח הפירות שריחם מנוסם
ונודף ויברך שנתן רט"ב (אבודרהם בשם ר' שמואל בר
גרשום) :

ברכות התלויות בחוש הראות ובכל הגוף שהו"א
הוש המישוש באי אכ"ה שההיינוקיימו והגיינו
לזמן הזה (ומברכין אותה על כל דבר שהיא משמח בו
כשראהו ונניע לידו (ואמ"כ מברך ברכה הראויה
לו (א"ה) וע"ל סימן הקודם בברכת הרי"ש כ"ט) :
א אדם שנאמר לו שיענה שרף לברך עליה
הטוב והמטיב או שהשייכוכל או כד"ה א"ה
אין המגיד כאינן או ששמע ממוע' בעלמא קו מניד שלא
יאה דבר לא יברך או אפי' אם שמע מפי כאינן כגון

ראובן שגזל ממנו ושמע שנתפשה הגזל ויטיב הכל א"ל
יברך עד שיטב לו (ס"ח פתתמ"ד) :

ב בנה בית חדש (או קנה דלא גרע מוקה כלים
חדשים (הנאון מוהר"ג כ"ו) או בנד'
חדשים או ספרים וילמד מתוך הספר שקנה מיד למ"ב
ורכ"ג נ') :

בנו הנעשה בר מצוה כשעלה לתורה (או כשעבר
לפניו והלפני התורה (ל"ח) ויברך אביו :

ברוך אשר פטרני מענישו של זה בלא עס ומלכות
הכ"ה ב') (כ"א שפארני (ש"ע) והנוסחא שפכניס
כל"א עיקר וכן הוא בל"א בשם מהר"ל ועיין ברמ"י ו"ח
כן גרס הר"א"ב בתשבי וכל"א שהיו הכנן אכל לא יתכן
לומר כיון שאינו אומרים בטעות שפטרני דכינו המדבר
מזולת סקד יאמר פקדני וא"כ ה"ל שפטרני :

ג גשמים שירדו בעת עזר גשמים יש לו שמה
לברו וע"ל בברכת הטוב והמטיב :

הברו (וע"ל בברכו' הראויה ביה) הקטיר ל"ה
הרב ושמח בראייתו מברך כשראהו אחר
ג' יום (שם א') ואמ"כ י"ב חדש עיין לעיל בברכ' הראי"ש
ס"א לפי שהיה אחר י"ב חדש כשכח מן הלב אכל אם
לא ראהו מעולם ושללו כתבים (א"ה) אע"פ שהוא
כהנה בראייתו כגון שראו א"כ תוך יב"ס אינו מברך
על ראיותו (שם ב') :

ד חלוק ומעלי' ואכלאות וש"ל דבר שאינו טוב
אפי' עבי אינו מברך (רכ"ו) :

טוב ליהרד מלוח' שהשייכוכל ב"ן המגרי' על פ"ו או על
מלבוש קדש אכל על פדיו הכן אומר שלא
יחייץ הטובה וכן בפרי שלא יושא אחר ט"ב מותה
לברך ולאכלו בין המזרים (תק"ף ס"ז) אכן בשבתות
שבתים מותר האיל' דמעה על שנתנו כשעודת שלום
ואינו מחסר דבר (רמ"י) והוא ב"ס ס' תתנ"ג)
ובכוונ' האר"י חיתא ז"ל ב"מים האלו אין לאכל סירות
חדשים כדי שינטרך לברך עליהם שהשייכוכל עכ"ל
משמע קצת שאין לברך אפי' בשבת שבתים שהשייכוכל :
מת אביו (או בנו או קרובו (כל"ס) וירע ומאוממן לברו
אומר אחר כ"א י"י אפי' ב"ד האמת על המיתה שהשייכוכל
על הירושה

שש"כ) מי שקנה עלי ועשה בו ציית מדרך ללא גרע
וכלים קדשים ואם לא בירך בשעת עשיה בירך בשעת
עישוף ראשון (לכ"ב):

ה ענבים מבירך עליהם כששפתה יין חדש שקורין
(מא"ש) אינו סוד ומדרך (ר"כ"ה) וכתב בע"כ
ועוד מביא ענינו לדי טוב שהקיינו ממקום אחר כגון
על המלבוש חדש או פרי הדש וטעם הין הק"ל לפניו כגון
כשיבר' וכוון לפניו גם איתו: פרי חדש המתקדש משנה
לשנה בשעת שאכלו בירך ואם בירך בשעת ראייתו אפי'
ביר חכירו לא הססיד ואין לברך לא בשעת שתלום גדול
הכרי ואם לא בירך בראיה (או בזכילה) ראשונה בירך
בפעם הב' (ר"כ"ג) וברכת שהקיינו אם רואה פרי
קדש אינו טובה לא רשות (ל"ב בש"כ) וב"ס יגש
יהודה סי' תל"ב פ"י רשות היינו לומר אע"ג דבעלמא
אמרינן דס' גל ולא אמרינן דמספק בירך שאני ברכות
שהקיינו דשיי' בה שפי' הפו' כדאמרינן ס"פ בכל המשרבין
גביקרא מדרת' - וב"ס הוסיף לכתוב דיראה לפלג
דלענין ברכות שהקיינו דוקא שבה על שמעת לבו של
אדם טובה לזמן הזה לקיים סמנוה בהא ודאי יש לו
רשות לברך - אבל לענין שאר ברכות אין לברך היכא
דאיכא סו' גתא ודברות' וכתב עוד דלענין הלכה ראוי
ונכון לכ"כ שלא להכני' עמו בפי' ברכה וכך כוהנין שלא
לברך שהקיינו כבדיקת טעון (שהבדיקה היא לזורך
הרגל דסמכונין אונן דרגל (הרא"ש) להדא מלתא
כתעוררנו (מהגאון מהר"ג בר"ו) בו' בירך על בודגבני'
שקורין (קריטון) בירך על ווייקשיל או אורשליין ג"כ
כי הם ב' מנינים (ש"ד) וה"ה תלמידי שקורים ולבנים
ג"כ ב' מנינים הם (ל"ב רב' ית' ו' ס"א סי' תת"כ))
פרי שנתקדשה ב"פ בשנה ונכרין עלי' אבל אם אין
מן קבוע לברכה וכוון ירקות דעמוד כל השנה בקרקע
וזולתין בכל עת שרועין אינו מברך עלי' (ר"כ"ו)

או יסן ר"ל שגדל בשנה זו או גדל כבר בשנה שעברה כיון
שיכול להתקיים כל השנה בקרקע וא"כ הואיל ו' י'
הכתם אין אנו יכולין לידע הדבר בדיוור ונשאר בספק
וכן על לשם קדש אין כוהנין ג"כ לברך שהקיינו פני
שאינו ניכר יפה בין קדש לטעם ולשם בלחם ומתליף כמו
ירק בירך (אבל ב"כ כתב שירא שאים ידקדק לברך
על לשם קדש שהקיינו ולכך טוב וזה לברך שהקיינו על
הקליות ויוני' ענינו מירי ספקיא וכל"ס בירקות א"ל לומר
דאין לחלם הואיל שאין לברך שהקיינו עליהם מספק
לפי' הר"ע דכתבין לעיל כלל' י"ב דלכתילה אין לחלם
שום פריאם אינו יודע תמילה שבר' עליו ברכה הראויה
לו דשאני ירקות שרוב מ"אכל בני אדם הם ואי אפשר וק'
לפרוש מהם אבל מ"אכל כל"ס א"ס אפשר להתמייב שהקיינו
מתחת איהו דבר אחר וכוון לפטור גם את הירקות או
הלחם שגדלו פ"ע כ"ד לזאת בידו ספק' וכו' של פס'
(ו' קנה כלים שהם קדשים לו ואפי' הם ישינים (לכ"ו
קנה ספרים בירך וילמד מיד מתוכו) ואפי' היה לו כיוצא
באלו תמילה ומדרך ועשה סודר וקובה אחרים כיוצא
באלו או קנה וסודר וקנה עוד כסף על הראשונות ונברך
על כל פעם לאפוקי אם עבר וסודר וקנאין אפי' שהם
קדשים ללא בשתמש עדיין בהם שאינו מברך (לכ"ג ג'
ובשעת קניין לברך אע"פ שלא כשתמש עדיין
בהם שאין הברכה לא ע"י שמעת הלב שהוא שמו בקניין
וכשהוא לובש פעם ראשון אם הוא זולתו מברך ב"א י'
אג"ה מולביט עמו י"א ש"ד וי' סנה' בזה עליו כחוד ירמ'
את ריח בגדי ויברכהו (ט"ב) אע"פ שיבירך ביחס ההוא
בהשבת' ברכ' זו מ"י בירך על מלבוש הוה שולבוש א"כ
אבל כל"ס עוד שאם לובש בבורך יכול לזאת בברכה א'
וכתב ב"כ מה שאינו שהקיינו אפשר ודגים אע"פ שלא
אכלו זמן רב אפשר הואיל וסם עושים בכל עת ואף
על פי שהוא לא אכלו הם מנינים אבל כל אדם
וגם עיקר אכילתו דוקא תוך כסעודה ואין הרבה בני
אדם שייכים בברכה זו ולכן גם מי שלא אכל זמן רב אינו
מברך וכ"כ עמוד ופס"פ ס"כ"ה פרי שאינו מתקדש משנה
לשנה אפי' אם יש ימים רבים שלא אכל מימיו אינו מברך
(ס') היונה לזמן לאי שבו' כגד קדש תכלס ותקדש ועל

ישלו לברך ברכה זו כאו על רבו שיש לו תועלת בהגלתו
עכ"ל:

(ו'ל' משמע לברך אותה בשם ומלכות כל"מ)
ג אס בך אחר הגומל לעצמו ובתבואה להוציא את
קברו ושקט קברו וכיון לנפול יאז אפי' לא עשה
אין (שם ה') :

והני ד' לאו דוקא דה"מ מי ששבע לו עם כגון שפיל
עליו כותל או כ"ל מדריכות שור ונגזרותיו : או שפומד
עליו בעיר ארבע לטרסו או אס גבני' בלוי או אס שודדי
לילה וכו' מהם וכל כיוצא בזה כולם זריבים לברך ויש
חולקין וטוב לברך בלא שם ומלכות (שם ט' :

וב"ה כתב דכל הדרכים וכל השולים בחוקת סכנה
והכי בקטן ודלא כרמ"א : ו'ל' סה"ל הלכות ס"ת
וקריאת אמה"ל כג' מי שהיה לו חלי שקרוי גיי' כט
או חולי קדחת וכתרפ"א וקורא בתורה סייב להודות
ברכת הגומל מסדים וכו' :

ד וכתב שארי הגאון זכ"ס סי' ר"ל שאין אומרים
יהי רצון וכו' וכן מודה וכו' מ"ס בגמרא שאומרים לפני
כשישם המרחץ ולאחריו במרחקאות שלנו : ו'ל' סה"ל לא
ראיתי מימי אפי' מן המדקדקין מיהיו כזהרין בזה לפי
שנדרשנו שכלו הארצות אפי' בסוף מית' וגם הממון אינן
מפסי' אין כאן בית מיוחד להכנה לא לאו ולא לממון ולא
למשול ולכך ח"א י' רה"ה בלא הארצות' וכתב"ס ח"א וכל"מ
ס"ס ב וכו' : משמע דהואיל ולאו ממון לזמן קצת לא
במקו הנכסף אינה לא רשו' ולא מונ' נכך כתבם שמקלין
בלא הברכות וכו' (כל"מ) :

ה הנכנס לקפו דס אומ' ר"מ"י' וא' שיהא נוסק
זה לי לרפואה כי רופא חנם אתה ואס' מסיקו יאמר
ברוך א"י אמן' ונר"ך להב' סם ומלכו' כולם בספרים
רופא חולים (ר"ד) :

במסבת שנת שמפנין דקמ"א' הדרך ב' הכנסת
האדם ביזם הסקזה ונענין הסקזה

ובס"מ ב' פת"ר כתב מי שסקיו דס ואס' יסקו שלל
ישנה מלאכה ושלל ילמוד אה' כ ויהי לו כס יותר שיהא
שוקק יתפנין ולא יתבן כפפשו ולא יכנה אחר שיכנה
בלימוד אחר הקיו דס ואס' עשה מלאכה להודיע

בעלים או בנדי' הכעזי' מעורו' בהמה דהיו זריכי' להמית
בהמה אחר' תקלה שיתשש מוכה הדגד וכתב' ורמיו
על כל מועזיו ואף שהטע' מלגש מלך מ"ו דרים מקפידים
ע"ז שלא לאמרו (שם) וכל"מ לפי טעם זה כמי אין
מברכין שהיינו אבשר ודגים (שמועות שהם טובות
לו לבדו מנר' (רכ"ב')) (ברכות שהם של רפואה והגלה
ב"א י"א א"ה הגומל לחייבים טובות שגמולו בל טוב
(לס"כ הטוב) ועל' פה"מ ס"כ) ועיין ברמ"י קצת
בעינין אחר והשומעים מוי שגמול' (כל' ס"ב ל"ג טוב
יגמול' כל טוב סלה (ל"מ כשם הטו' בשם הרמב"ם אסר
באלך טוב הוא יגמולך וכו') (מברכין ונר"ך לאודיי בפני
י' (ותרי מינייהו רבנן דכתי' ר' יוחנן ונקלה עם וכמושב
וקטים יללהו' : ואס' לא שכיזי רבנן לא יכיה מלכך
(רי"ט ג') אסר עלותו מקריאת התורה (לפי שיש שם
י' ואס' כרך בפחות מ' טוב לומר ולברך בלא הזכר' סם
וגלכות (שם) אכל הב"ש כתב שא"כ לשומר ולברך כל
עיקר (ואו הד' זריבים לברך ולהודות) וסייגס וכל
הקיי"ס יור"ך סלה חולה שיש בו סכנה כגון מכה של
קלל הגוף וכתרפ"א (שם) יורדי הים כשישלו ממוכן סכנס
בבית הארצותן שהיו יסרוין (שם) הולכי מדברות
כשיגיעו לישוב (שם)

זכון שלא לאמר לברך שלשה ימים (שם) ואכל יש
תשלומין לברך כל זמן שירצה (שם)

ב אס בך אחר ואמר ב"א י' אה"ה אסר באלך כל
טוב ועגה אמן : ובפני' היתה יבא זכן אס אחר : בריך
רמב"א מלכא דעלמא דייבך לן ולא יסכך (עפ"ה) ושם
אמן יבא (שם ד') ואין זה ברכה לבעלה מן האברך
אע"פ שלא תתפייב בברכה זו הואיל ואינו מברך רק
שבת והודאה על טובת קברו שמשפט בה (שם)

האחר יכול לברך ברכה זו אפי' בלא יאע"ס שאין
הקולה כפטר בה אף כשעוסק אמן : ודוק תלמוד לרב וכן
לאכיו יכול לבר' ברכ' או אכל לא אד' אחר אע"פ שהקולה
סביב לו כגופו (ל"כ כ"ה הר"ר' רש"ב אור' ע"מ' מ"כ)
לאדם ששומד משליו ויאמר לו בפנייה

ברוך רופא חולים) וכתב שארי הגאון בכת"ל כל' להלכ'
למעשה דאזכרו או קרובו כ"ש אכיו ואמרו או אשתו ובכיו

נברתו ונות ואמרו עתיד ליתן את הדין שהביא עצמו
 לידו סכך וכל שם כמנו כן ימוד עצמו בכל מביניו וסיגופי
 שיגור שיכול לעבוד את הכורא וישומר בריאות גופו סכ
 וקי בהם וכן כתבו בספרו למזכר ובע"כ :

ו הנהננס

למוד את גרמו אומר
 שתשלח ברכה בכרי הזה העמיל
 למוד אומר בדרך וכתב בל"מ שדרך ג"כ ברכה זו שט
 ועלכות וללא כרמ"י ע"ט השולח ברכה בכרי הזה
 ומה שאין פוסקין בזה עיין בל"מ ונ"מ שכתבו עמ"י
 לזה מדר ואש"כ בירך כרי זה תכלת שוא שאין הדרסה
 מנויה לא בדבר הכמוי מן העין (כל"ג) :

לעולם

יהא אלם רביל למיר כל מה דעביר
 רהמנא לטב עביר (סס"ה) :

הצועק

לשפער הרי זה תכלת שוא ואל"כ כגון
 אם היתה אשתו מעוברת וכבר עברו
 מ"וס לעבור לא יאמר י"ר שפלה אשתי וכר לפי
 שאמר מ"ו יוס כבר הוא כיבר מה תהיה הטפה אכל וכל
 להתפלל י"ר שהיא הולד הוא זעאל חייל וקייטא עובק
 בתורה ובמזות ובמעט' (לס"ב) וש"ע ל"א ואל
 תשיני מרחל לפי המדרש שרקל היתה מעוברת ודינה
 בנטיה ויוסף נתן לאה וגא מלאך והפכה) עמסה
 כמים שאני וגם גדול באה ואין להפריש המקום בזה
 גם לאו לכל אלם זלואו כל יומא מפריקט כיסא כות
 ועיין ברכות דס"ט (כל"מ) (דיני תפלת הדרך) :

יזהר

על הדרך ואל יחסר לשמו ותכין לדרך כוד
 עלא מים למחאן וכדי שיהי דין טפורים
 וכקיי"ט בכל עת וגם יהא מזוי אללו רעושית של עפילין
 וקופין לציית וקוטי כנסות (כל"מ שג"ל קצבות לס"ב)

בשעת

הדמק כגון שהיה בדרך או שהיה עומד
 בנקום שהוא סרוד (אפי' בעירכ"ב)
 ורואה שיפסיקוה או שלא יוכל להתפלל בנעוה ארוכה
 ומתפלל אחר ג' ראשונות דיהם היינו מתפלל יומ' שפתי
 פשתם עד האל הקדוש ואש"כ אומר ברכה ח' בלמנע
 עיין כל האמנויות ויהא) הכיכנו ואומר אסריה ג'
 אסרוכות ודרך לאומרם משומד (לפי שאין בה אריכות
 בכריכ"כ ויכול לבין משומד (כ"ג) ובשתי' לביתו א"כ
 לקוור ולהתפלל הויזיל הכבר התפלל ג' ראשונות

ואקרונו (כ"ג) ואינו מתפלל בכיכנו ביימו הנשתי מסני
 שג"ל ותפול ומוטר בברכת קטנים ואתי למיטעי (כ"ג)
 ולא במוזאי שבת וי"ט (מפי' שג"ל הסדלה בזמן הדעת
 וכפי' אתי למיטעי (כ"ג) וזה היא הבינו דירא הינו
 לרעת דרכיך וזמר את לבבנו ליראוך וכלל ר"נו
 לחיורם גאולים ורחקנו ממכאוב ורשננו בנאורא
 ארצך והנפוצים בארבע (להראש ארבע) כנפות
 הארץ תקבץ והשועים בדתך לרש"י ברכה דכט"א
 והתועים בששכט על דעתך (פיר"ש הסי' ללמוד
 משפט בדרכיך וכן עיקר בראה לי וכן גה"ג) ישפטו
 ועל הרשעים תניף ידך וישמחו צדיקים בבנין
 עירך ובתיקון היכלך ובצמיחת קרן לרוד עבדך
 ובניקבת גר לבן ישי משיחך שרכס נקרא אליך
 אתה תענה וזרם נדבר אתה תשמע כי אתה
 הוא העונם ככל (עת הדין) צרה וצוק פוד' ומציל
 להראש וכל"מ אס כלומנו כלומנו ואמר העונה : ברוך
 אתה יי' שומע תפלה ואמר כך אומר רזה עד אשר
 נגמר תפלת י"מ (ק"א')

ב ההולך

במקום גדולי סיה וליסטים ומתפלל
 (רמ"י וכתב בל"מ שנתן הוא) רבון העולמים
 צרכי עמך ישראל מרובים ודעת קצרה רימ"א שתתן
 לכל אחד ואחד כרי פרנסתו ולכל גויה וגויה די
 מחסרה והשוב בעיניך עשה באי' שומע תפלה
 (סס ג') ואינו נדרך לא לג' ראשונות לא לג' אחרונות
 ומתפלל אותה בדרך כשהוא מוהלך ואם יכול לעמוד
 עומד וכשיגיע לישוב ותקצר דעתו קוור ומתפלל
 תפלה י"מ ברכות (ואם לא חזר להתפלל הוי כלוש שכס
 להתפלל לגמרי ומתפלל אשר כך שמים כמ"ש בש"ע
 ס' ק"מ (סס ס"ג) :

היוצא

לדרך יתפלל תפלת הדרך יהי רצון
 מלפניך יי' אלהינו ואלהי אבותינו (הראש' לג' ונדרם
 הכל יקוד ועל' סעיף ג') שתולבינו לשלום והצעידנו
 לשלום ותדריכנו לשלום (ל' הראש' ותמכני)
 ותגיענו למחוז חפצנו לחיי' ולשמחה ולשלוי' (הראש'
 לג' ותצילנו מכף כל אויב ואורכ וליסטימ' לג')
 בדרך ותתננו (ל' הראש' ותגנו) לחן ולחסר ולרחמים
 כל"מ

כל"ס שז"ל למסד ולרמזים) בענין כל רואינו
והחורנו לבית ישראל (ברי קובנא לא אכל הלא"ס
ג"ס ובמ"א כתב ש"מ הענין נכון הוא (וול"ס סהרי
יכולין להסויף בתוך כל ברכה (ועבור ל"ג לה נרם כי
אתה שומע תפלת עמוך ישראל ברמזים)

ותשמע כל תחנונו כי א' שומע תפלה ותחנון אתה
(הלא"ס ל"ג לה) בא"י שומע תפלה : וכל"ס כנכח
הפנים עיקר ויש בה כ"א תיבות כמותן לוי"ה (ואומר
ג"ס יוהן ישכרנו יוהן צילנו יוהן יעורנו ואומר ז"ס
ויהי נועם ואשר כך יאמר זה) ויעקב הלך לררבו
ויפגעו בו מלאכי אלהים : ויאמר יעקב כאשר
רא"ם מחנה אלהים זה ויקרא שם המקום ההוא
במהנים י"עו לעמו יתן י"י ברך את עמו בשלום
ג וצריך לאמרונו רבי' (שמעוך כך תכלתו
כשמעתי כ"ג) ואס אפטר יעמוד עליך
כשיאמרה אכל רובכ א"ז לירד (ק"ר):

א"צ לומר אותה רק פעם א' ביום אפילו אם ינזח
בעיר באומנו היום אכל אם דעתו ללך בעיר ואמ"כ
כמולך וינא מוננו לעבור מונה לה או לשכח לביתו כר"ן
לאומר ולהתפלל אותה פעם אחת (שם ה') דהוי ה"ס
הדעת וכראה דוכ"ס א"ס לך בעיר מניך בנזקך לברך
ולא כמו שראית ממקנת שאינך אומרים רק ביום
ראשון לבד (כ"ג) :

ד הר"ם מורשנו ברק כשהיה יוצא לדרך בבוקר
היה אומר אחר יו"ט רצון כדי להסמיכה לברכת
הגמול חפדים ותהיה ברכה הסמוכה לשבתה (שם ו')
אחר בתני זאת הראה לי הגאון מה"ר נרשון
כר"ר ו"אכ"ד דק"ק וינא כ"ס ברא שבע סמ"ה
שהאריך למעשיתו והעלה בידו בברכים של מעט שיש
מקום לטעות בדברי מה"ר'ם בלשון כשהיה יוצא לדרך
בבוקר היה אומר וכו' גמלת בבוקר אינו כקשר עם היה
אומר וכו' רק כקשר שהיה יוצא לדרך בבקר והבין
שי שרונה לנאת לדרך אחר שכבר התפלל בכה"א או
לא יאמר בבקר אחת קו הכרכות בגון אשר נתן לשמו
ביניהם וכו' כדי לאמרה עם תפלת הדרך לאמר שינא
מן הכרך והמקום כדרך וכן מש"מ מקצ' אל' תרש"ל כ"ס ד"ה

כתב

האגודה אם הוא כמני היום טוב שימטה
יון או שזכר ויאכל פרי ויברך לפניו ולאס'
ויסמון לה זאת התפלה (כ"ג)

ה אומר

אותה אחר שהמיק בדרך ולא מיד
אחר שינא מן בעי"כ"ז ואין לאמרה
אח"כ"ס לו לילך פרסה אבל פמות מפרסה לא ימתס
בדרך לפי שאין בו הכנה כ"כ"ז ולכתפילה יאמר
אותה בברכה ראשונה ואס שכח וולאמרה אותה יאמר
אותה כל זמן שהוא בדרך ובלבד שלא הגיע תוך פרסה
הסמוכה לעיר שרונה ללון בה ע"ס ואילך יאמר אותה
בלא ברכה (שם ו')

ו הנכנס

לכרך פי' הרמז"ס כרך שם למדי'כ'
אומר ירמ"א שתבניסנו לברך
הזה לשלום נכנס בשלום אומר מורה אגני ר'פניך
י"אחי שהכנסתני לברך

הזה לשלום נקס לנאת
אומר ירמ"י אלהינו
שתוצאני מכרז'ה לשל'ו
ינא בשלום אומר מורה
אני לפניך י"י אלהינו
שהוצאתני מכרך הזה
לשל'ו וכשם שהוצאתני
לשלום כן רודו לי בני
לשלום וכו' עד בא"
שומע תפילה כ"ס"ג
גרם ככתיבה לברך לשלו'
ועינייה מוכרך בשלום
ובכוו הו"ל"ס א"ה תפ'
הדרך שכתבה היא וכו'

דינה בפי' קי' (ר"ל א') ובכ"א כתב והשיב ע"ז דו"ח אי'כ'
תפלת הדרך וז"ל מ"א הו"ל דר בכרך וינא לדר מ"ביתו אוי
קודם שינא מן הכרך כיון לאיכא סכנה ביציאתו מן
הכרך כריך שיאמר ירמ"י שפניאיני מוכרך וו בשל' כל"ס
לשלום כ"ל וכשינא בשלום יאמר מודה אני לפניך י"י
אלדינו שהוצאתני מכרך וו לשלום כל"ס בשל' ובכוו שז"ל
אודה אני לפניך וכו' יסמון לזה תפלת הדרך יאמר וכשם
וכו'

הנהה

כתב הכ"י שאפי' מנכרך
בכר שדכין והורגין ודימיון
ללא מתדמיא ליה אינש
דליף עליה זכותא כלומר
אעפ"י שהוא מקום שיש
בו שופטים שאין הורגין
אלא בדין אפי' חייסין
שמתו אהו' בכרי לא יזדמן
מי שילמד עליו זכות ולבד
ברשת עליה שהעלינו עליה
ל"ס וז"ל ברכות פ"ג
וכלשינא בתרא :

וכו' פד מפה ויתתם בה טווע. תפלה אבל אם הוא דר
 כשר קטנה דאין ככנה בנייתוון כשרי א"כ שיאמר
 י"ר בנייתוון אלף דכש"נאט מן העיר ויחזיק בדרך
 בדרך שיאמר תפל הדרך וא"כ כשיעבור רכבו על איה
 כך אז בדרך שיאמר י"ר וכו' בלא קתימה וכן כשיצא מן
 כרך וו הומר עודה חמי לסכין וכו' בלא קתימה וכו'
 וכסס שהוציאתי לפ"ש. כל"ס שז"ל בשלום עד ואורב
 בדרך בלא קתימה וכו' בלא' הכופס: סגולת לשעירת
 הדרך ש"ל דף :

ז הנכנס

לגית הכפרים ככניסתו ומה הומר
 רמ"י א"ו א' וכוונתו מוסף דר"ה ח"ס'
 שלא יארע דבר תקלה יארע וכל"ס נסבוק כמ"ס
 על דיי ולא אבשל ברב' בפני להרגל כמקפת
 הלכה וישמחו בי חברי (הדקדוק)
 ו שלא אומר על טמא כל"ס שז"ל עתה בעדות
 מהו ור"א על טהו טמא הדגס וכו"ל ש"מ ע"ג:
 ולא יעל מות' אסור ולא

על אסו מותר ולא יבשרו חברי ברב' הלכה ושל
 יאמרו על טמא טהו ור"א על טהו טמא (ואשכח) (א"י)
 בהם ואל אבשל אני וישמחו בי הם כ"י יתן חכמה
 מפיו דעת ותבונה גל עיני ואביטתה נפלאות מתורתך
 ונה שרשם עך שני תפלי לכה אית' ככונות הא"י
 ד"י א' וכ"אין טהוה היה מסתכל נל"פ: ולא אכשל בדבר
 הלכה וישמחו בי כשרי הכרסם לעיל מותר' כנס שלא
 יארע דבר תקלה על ידי כמי לא היה אומר מ"ו הלא
 ק"ל דכל הנדסה אדם רשאי להוסף ענין הנרכות
 ויכול לאמרו ונס כונא' בכופס התו"ע (בגלותו) מהו
 אומר מורה אני לפניך יא"ו ששמת חלקי כשלאומרי'
 אחר קדים דרבנן אומרים הכל כל' רכיס מיושבי ב"ה
 ולא שבת חלקי מיושבי קרנות שאני משכים והם
 משכימים אני משכים לר"ת והם משכימים לדרים
 בטלים אני עמל וכקבל שבר והם עמלים ואינם
 מקבלים שבר אני רץ והם רצים אני רץ לה"י ע"ה
 זהם רצים לבאר שחת שנאמר ואתה אלהים תורידם
 לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני
 אבטח בך (ת"ס) אחרי השליש המכתא יארע וז

ועל לשכסו בעור' הסס יתעלה ויתכרך' הדרך עלך
 מסבכר פלוני' והדרך עלך דיעתן עלך מסכת פלוני'
 וריתךך עלך לא נתנשי מינך מסכת פלוני' ולא התנשי
 מינך לא בעלמ' הדין ולא בעולם' דאית' זה יא"ו נ"ס'
 וא"כ יא"ו י"ר מ"י א"א שחה תורתך אמונתנו בעולם
 הזה ותהא עמנו לעולם הבא' הניגא בר פפא'
 רמי בר פפא' נחמן י"ר פפא' אחאי בר פפא'
 אבא מרי בר פפא' רפרים בר פפא' רכיש בר פפא'
 סורחב בר פפא' ארא בר פפא' דרוו בר פפא' העירב
 נא יי אלהינו את דברי תורתך בפנינו וכפ"יות עמך
 בית ישראל ונהיה אנהנו וצאצאינו וצאצאינו
 וצאצאי עמך בית ישראל כלנו יודעי שמך ולומדי
 תורתך לשמה מאויבי תחכמינו מצותך כי לעולם
 הוא לי יהי לבי תמים בחקך למען לא אביש
 לעולם לא אשכח פקודיך כי הם חיינתי ברוך א"י
 למדינו חוקך אמן אמן עולם טלה ועד מודים
 אנהנו לפניך יי אלהינו ואלהינו יזכותנו ששמת
 חלקנו מיושבי גוים המדרש ולא מיושבי קרנור'
 שאנו משכימים והם משכימים אנו משכימי לדברי
 תורה והם משכימים לרברובם בטלים אנו עמלים
 והם עמלים אנו עמלים ומקבלים שבר והם עמלים
 ואינם מקבלים שבר' אנו רצים והם רצים הם
 רצים לבאר שחת ואנו רצים לה"י העולם הבא ש"י
 ואתה אלהים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמ'
 לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך:

זרכות התורה

א הזוהר וזכס לכניס ת"ק (כריס ד"י)

בא' אמה אשר קרשגו כמצותיו וצונו על דברי תור'
 כן הוא נירכת שר"ף וקדמ' בט' וס"ט פ"ה אכל
 נירכת ש"ס' ד"דן לעמק בל"ת' וכתב ספור סגן הוא
 נוסח אשכנזית וכתב כל"ס כ"ס' זרכות פ"ה ושמעוני
 על רמ"ל טלה הני' ש"ס' לנכך לעמק בל"ת' ונ"ק
 כתב שקעוק הוא לעמק בל"ת' אכל סחרי וז' נרס

על ד'ת ור'ת דע"ת שהו' סוד התור' וכל' וכת' האבדורה'
 כי זהו מנהג סכרד והוא יותר נכון שכולל עם
 הלימוד ועשיית המצות וכ"כ אכן הירוש' וכל' כי עיקר
 לימוד התור' היא לשמ'ו' ולשמ'ל'עם הוראת' מלת תורה
 שהו' תורה הדרך אשר לכו' בה והת'ו' לנקט' כספרת'
 ור'ל' ללמוד תורה כדי לקיים המצות שנאמרו' בה וא"כ
 הוא הכתב' ולהלכה למעשה :

ב כתב

הטור והאבדורה בשם שרר יחיאל
 בן דר'ש' אש קראוהו לקרו' כתור'
 קודם שיבדק ברכת התורה לענינו ככ"ר נפשו
 מלכרך ברכת אשר בחר בנו ללא גרע אמי שנפטר
 באהבה רבה (ס'ק'לע) וכתב העצ' שם ב"ח ונשר' של
 דאכל ברכת לעסוק ב'ת' והעבר' כא' וכו' צריך לברך
 דער' נא' יי' אהינו את דברי תורתך בפנינו ובפניו' עמך
 בית ישראל ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי אבותינו
 (אבדורה בשם אכן הירוש' וכל' ס'אשאר שאנו מתפללי'
 על ג' דורות עשה' לא ימוש עפיד' ואפי' זרעך ואפי' זרע
 זרעך וזכו' התורה תהזרת על אבסכיא שלה אש'כ' אש'
 בבית מד' שנתקן ע"פ דרו'ל' דכל הרוואה בנו וכן בנו
 עוסק בתורה מונט' לו שאין התורה פוסקת שאל' לא
 ימושו'נו' ושמחתי שכינותי לדעת הנדול וצאצאי עמך
 בית ישראל כלנו ידעי שמך ולחובדי תורתך לשמחה
 גירסת הרי"ף וב"ח ול"ח כתבו שכן כ"ל עיקר ב'ת'
 האבדורה פי' ל' לאסוקי לקרותו רב או דיין וכו'
 לא עשה דברים לשון וכוף הכבוד לבא ב"י' המלמד
 תורה לעמו ישראל : ויש פותחין ב"א יי' כותן התורה
 מ"א'ס' מילותיו' : ובב"ח כתב הכתב' לסיים בברכת
 הערב' כא' המלמד תורה לעמו ישראל וברכת אשר בחר בנו
 כותן התורה עב' לוכן ענין דבר) ובס' הבונות דל"ב
 ז'ל' גם ר'יתיו' עוב' אכן בין ברוך וגומר על ד'ת אל'
 הערב' כא' וכו' כנראה לא שש' ב' ברכ' כול' רבינו ב"ה
 כי הערב' כא' היא ברכה שניה על התורה) וכן' כוונת
 בכתב' איתא' וגרס' הערב' כא' בלא יי' והס' ב' ברכות
 וכתב האבדורה בשם הרמ"ב שכן עיקר' וכתב הר"י
 הלוי ובירוש' רב"ש כי תקנו סמיים ג' ברכות או כנגד
 מקרא' שהיא פרש' זו ומשנת' איהו' מוקומן ותלמוד ר'

ישאל' שהס' ג' עניינים של תורה : וכן כל' ס' שיש ג'
 ברכות התורה כנגד הכ' רכ' שנאדם וכנגד ג' מקומות
 שכתבה התורה לישל' בהם * נהר סיני באהל מועד
 ובשערי צדק :

ג בא"י אמ"ה (וכתב בל"א סיני' גירס' הרי"ף ואע"פ'
 שז"א סמוכה לשעיר תה פותפת בברוך מטעם
 שפי' הרר זכס' מפני שדרך הוא לאמרה בפני עצמה
 כפי' הכתב' על התורה (אשר בחר בנו פובר העמים
 וכתן לנו את תורתו בא"י כותן התורה :

ד מי שעלה לקרות בש"ת ושע' וברך בדאשכ"ז אשר
 נתן לנו תורת אמת וכו' וקודם שסיים עזר ונוכר תוך
 כדי לומר שטעה לא מביעו' שא"ל לומר להעיל לתחלת
 הברכה בא"י (ונוט' משה כתב בפ'ל'ר פ'ע' א' טעה
 התור' וברך אשר נתן תפלה וגער'ו' כו' וכו') והתחיל אשר
 בחר בנו וגער'ו' כו' מהר"ל שני' והמריכו' לומר ולהתחיל
 בא"י תחלת הברכה וכל' ס' שהיון כו"ס' בס"ס' לא
 שא"י טור' נגומר הוא מפני שהו' מנר' ברכ' שאינה נריכה
 ועובר על לא תשא' לא מתחיל אשר בחר בנו וכו' ואם
 לא כושר' לא עב' איה' שמת' הברכה אזי יסתק' לגמרי
 ויאמר הברכה דאשר בחר בנו באמרו'ה' לאשר הקריאה
 כיון דאין סדר לברכות ככ"ל עכ"ל ס"ס'

ה הו' ולא כתקנה ברכה לאמריה ג' לומר
 הלמוד כמו שנתקנה ב'נבו' ותירוץ הב"י (ס"ו) בשם
 הר"ש ב"א הלימוד מזה היה ואין מברכין על המצות
 לאמריה' כדאיתא בא' בפ' סי' מ"כ הקרי' ש'נבו' שהיא
 מתקנת משה ועוד' ועל התקנות מברכין לפני'ם
 ולאמריה' כדמברכין בהל' וגמילה וכתב הב"י דאפי' אם
 היה מברכין על המצו' לאמריה' ל"ק לדין דמצות הניית
 התורה היא כל היסוד וכל הלילה וישין' שעה שאין קייב
 לעסוק בתורה לא שייך לברך אמריה' (דכול' איהו' וכו'ה'
 הוא כל'ס') והקס' בח"מ מפ' שאכלו דמ"ס ברכ' התורה
 מיון אמר ר"ק' על פי' שעה מברך' ש' בה"ה' כדכתב'
 ואכל'ט' ושפעת' על פי' עב' בלא כ"ס' ר' קיי' בר כסוני
 תלמודו של ר' יעוש' אומר' ונשם ר' על הארץ אשר נתן
 לך ולהלן הוא אומר ואתן את לוחות האבן והתורה
 והשתי' כי היכי דבה"ה' דמוי'ס'

ליף בין בקי' בין בק"ט (כל"ט פ"א מש"ה מש"י" אמות
 דקוויטודיו מקו' וג"ו ו' (מי' לאסריו ה"כ ברכת התורה
 לאסריה יקרא ודאי לא קא מיירי בקריאה שנזכור
 שא"ל לא תקט' כדאמרן וע"כ מיירי בלמוד בעל"ש ולמה
 לא תקנו בדרכי - וז"ל דאסמכתא כינהו ואקריאה
 שזכינו קיישי וכו' ומביא עוד ראייה מהבית דפ' מי שמת
 דכ"א אדאמר רב יהודה מנין לברכת האון וכו' ואין
 ראייה מרב"ה דפ' תפלת השאר שהיה מתכלל בכניסתו
 לב"ה שלא יארע תקלה על ידו ונצלתו כותב האדאם על
 קלקודיין הר"ע ובת"ט מוליסכא דבריית' דת"ר
 בכניסתו מזה אומר וכו' ולא קתימיה היה אומר כרי
 שיהיה פ"סיר למה שהיה אומר רב"ה וזו היא רשות
 בידינו אבל אמר בכניסתו מה אומר וכו' ר"ל כשיכנס
 לב"ה מה שייב לומר רמ"ס עכ"ל אין ראייה שזריבין
 לברך אחר לימוד התורה הנס זה כתקן ללאוד בכה"א
 דדמוכו רבים ומלישכא דמתניתין דאיתא היה מתכלל
 משמע רשות אסור לומר דלא קביע בכה"א בתימדת
 רשות להתפלל ואפי' כהג"ח זה כמה שנים אף בזמן שלא
 הייתי בקביעות בכה"א להתפלל התפל' דכניסת בכה"א
 בנזקד השכס' ותפלה שלאסריה קודם השכיבה יומ"ט
 לומר דקביע בכה"א עכ"פ מזה ע"כ העתקתי לעיל
 לשון הסברכות כפי שכתבן הנ"ל בעת"ט ובח"ת ו"ל
 דקרא הכי דייקא מש"ה ואתנה לך את לשונות האבן וגו'
 להורתם דמש"ה דקאי על לימוד תור' כנזכור וכן פסוק
 כי שם יי' אקרא הכו גודל וגו' דמשמע כמי לימוד
 התורה בניבור :

ו אף לפי מה שנהנין לברך ברכת התורה בכל
 יום בוקר ואוה"זים על הפדר עד ש"ס דבוס וזאין
 שקוראין תקף אחר ברכת התורה אקרא ופנה תלמוד
 דאף אם הפסיק מלמוד ונתעסק בעסקיו כיון
 שדעתו ללמוד וללמוד לא היו הפסק וה"ה לשינה ומרמז
 ובית הכסא דלא היו הפסק ואינו צריך ללמוד ולברך כל
 היום וכל ה"ל לה שלאסריו כל זמן שלא ישן לפי שאינו
 משיב דעתו מלמוד דאף בעסקיו ובמרמז ובת"ר הכסא
 צריך לומר בכמה דינים וע"כ אין צריך להביא כל
 הדינים הנזכרים בש"ע כע"ז מ"א יש פקוחא לדינא

לכן אכתבם בקצרה :

אותן

בשם קביעות ואפי' באקראי בעלמא כמי
 והיו כמו שמסית דעתו לנמרי יות' משי' ראו שיכנו
 שיצאו כל היום כנדרה זו דמכתב הרא"ש ומכתב
 שזכי אדם שרגילים תמיד לפסוק בתורה ואפי' שיוצאי'
 לפסקיהם מההרים לעשות זכריהם כדי ללמוד וללמוד
 ותמיד דעפ"ם על לימודם לא ישוב הפסק לעבין
 כרב' דמשום אכל מי שיצאו ללמוד כלל רק מתפלל בבוקר'
 ואם לשפמיים ירצה ללמוד אחר הפסק לנמרי והסיק
 דעתו דצריך ללמוד ולברך דגרע משינה ומרמז ובית
 הכסא למי שלמוד בתמיד מ"א ככוונה זו שאמרנו ולא
 ככל"ס :

ז המשכים

קודם אור היום ללמוד (ס"ו סו"ג
 בין מקרא בין משנה בין תלמוד בין מדרש (ס"ב)
 בין כותב דת' אע"פ שאינו קורא (ס"ג) פוסק דין
 וכותן שעס לזכריו (ס"ד) צריך לברך אבל המהרהר
 בד"ת או פוסק דין בלא כתיבת שעס לזכריו א"ל לברך
 דההור לאו כדבידור דמי (ס"ד) :

ח המשכים

קודם אור היום מוכן כל פדר
 הכרוכ' ע"פ התמיד (ס"ג) ונס' משה משה סי'
 ש"ע כתב בשם כמה גדולי השוכב לישן ביום אומר
 ויהי כועס קודם שינן (ש"ע דל"א ס"א בשם כל בו) -
 ואפי' ברכת הנותן לשכני בינה יכול לאמרו כשהוא
 אחר קצות הל"ל כיוצא הא"י ו"ל :

ט שינת

קביע ביום על מנתו לא היו הפסק וכן
 נהגו (ס"ה) ובעל"ל כתב שהאברך תע"ב וכן נהג
 מורי מהרר יעקב גיינבורג ז"ל ע"כ ל"ס וטוב לברך
 גל עיני ואבישנה ונפלאות מתורתך בא"ל למדני מקיף
 וכל"ס אף דנהנין שלא לברך משום דמקלין בברכות
 במקום שיש משלוקות כי הברכות אינן מעבדות דק"ל
 הפק ברכות להקל וכדאם דהל"ס ורכו הנו' סוכרים כי
 מ"ד דלא היו הפסק הוא דעת האגור בשם אביו והטור
 והרא"ש ורבינו שוקה ומהר"ם סוכרי' דהוי הפסק דהו'
 רבים והלכה ברבים ולא אמרינן דמקלין לא בשוין
י הבא לבית הכנס' ותפילתו קרינ' וזר או קודם

לכן ואין סהות לומר ככז' בסו"ב שיקרא ק"ם וברכותיה
 יתפלג עם טעמו ואלו"ב יקרא כל סכומי דמורה בלא
 זכרה שלפניה ולא של אחריהם וכו' יאמר כל הברכות
 שנתנו לברך בבורך כמ"ם לעיל סו"ב וכו' (סכ"ב) ואף
 זכרת התורה נריך לברך ואף שכבר כעמד באהבה
 רבה לפני שהתנה רבה אינה פוטרת כל היום אלא מידי
 קריאת הסעודה וברכת התורה פוטרת כל היום ע"פ סכ"ב
 וסמו"ס וכו' דה"ל בט"ו בט"ו דה"ל א"ב :

ג'ל"ח

הא דתתבי והגית בזיוזים וזלזל ולא איפכא
 כי התורה ניתנה ביום ואינא בירושלמי א"ל ויסקן און
 אנדרי דימא און יחסיין בימא ופרעיין בליזל ופ' הדד
 דמ"ה ארנב"י און פועלי דיעו"א און ר' אחא ב"י ויף ופרע
 וי'רשי היה קובע לו לשכות כך וכך פרקים ביום והיה
 רגיל לסמוק ביום ופעמים שהיה ערוד בזמנותיו ביום
 ופרע קביעות עתו בליזל הא קמן דאנדי יומא און
 שמחה עלינו לקרות כל היום והעיקר הוא ביום וזה לילה
 כמשך אחר היום בזה לילה אינה אלא תשלומין ליום
 זכ"ל כי שמעתת' בעי בלית איהא משו"ל לא איברא
 סיקרא אלא לברכה כי לגרוס לנד בלתי ירדית
 לשמוק ההלכה כתבת' זה להזמן העם ונת' אכלת' ס'ת'
 הפרושים הכותבים ביולי דחמדות ויש לזכר לעמוד
 בזכות ה"ל ולסמוק בשורה ועשר' ופסקות כמ"ס בזה'
 ובסדר זקוקן חנות להאר"י ו'ל אשרי קלקו וגדולו כרד
 טוב הזמן לזדקים :

נזכרה הקרישוק קריש רבנן :

בעלמא ואמרו אמן תקבל צלותחון ובעותחון דכל
 ישראל קדם אבוהון די בשמיא ואמרו אמן יהא שלמא
 רבאמן שמיא והיים עלינו ועל כל ישראל ואמרו
 אמן עשה שלום בברומיו הוא יעשה שלום עלינו
 ועל כל ישראל ואמרו אמן :

(אלו הפסוקים יאמר כל יומי כשהמון אומר קדיש)
 ועתה יגדל נא כח ארני כאשר דברת לאמר זכור
 רחמיך יהו"ר וחסיך כי מעולם המרה יתברך שמו
 ויתעלה וזכרו לעד ולנצח נצחים קבל ברחמים
 וברצון את תפלתנו יהי שם יהו"ד כבודך מיתעלה
 ועד עולם עורי מעים יהו"ד עשה שמים וארץ :

זה הכלל כל הקדמונים מוסקים והמאמרים כתבו
 שהקדיש נתקן בלשון תרגום ואף שלשון תרגום קרוב
 בכמה תיבות ללשון הקדש מ"ם כל מה שיכולין לומר בלשון
 תרגום אמרינן ולכן אף שזמנינו לשנו' הנכונים בקדיש
 בלשון הקודש בענין אחר אנו אומרים ב"ל תרגום
 ואפרש כל התיבה א' ל' דקדוק כל מלה יתגדל
 אף שזמנינו יתגדל אנו אומרים יתגדל כי נמצא מלה
 זו בשני משקלי' ב'משקל'יתפקד ויתפקד והואיל בתרגו'
 נמוא ע"פ ג'ל"ח מחד אהגדלת אנו אומרים יתגדל :

שמייה

כן איתא בקידוש' אגודה ברכות פ"ק
 והא שמייה הגדול מברך משמע שיש לומר
 יהא שמייה בלא חסיק ה"ל דהוי משמע שם יהי עכ"ל
 פי' שמייה הגדול וכתרגום שמייה רבא קאי על שם
 הוי"ה לא אשם י"ה ובאמת הוא תמוה מדל להלא יתרג'
 משמע בחסיק' בט"ו יוד' דר"ל שמו הגדול דתרגום
 שמו ב"ל תרגום שמייה חס פשוט (ועיין בתוספ' דברכו'
 ד"גא) ועוד דתרגום לביאל שהיא יותר יוגה מכל
 התרגומים איתא שמה בחסיק' ה"ל הן אמת דתנארא
 שמייה ביו"ד (וכן בתרגו' ירושלמי ד"ס ואתאמן) ואפשר
 בזה להראות הכר"י והנה אס' בלמוד שמה כמ"ס בדביאל
 ואנאן ל' דש' להאית ב"ס אותיות ביהס"ר זריבין לומר
 לעלם ולעלמי וכמו שנמצא באותיות בתרגום כמה פעמי
 על לעלם ועד לעלם ולעלמי על מיל' אף באשר כתבו
 הקדמונים מיל' לעלמי בלא ו' ועכ"ל הואיל דאמרינן
 שמייה ביו"ד אכל נ"ס שהכנון שעה בלא יוד' ונחסיק
 ה"ל

ה"א כמ"ט בדניאל ולא שמויה בידו ותלא משיק דכל
 מקום שמנחא ה"א במשיק אחר צרי בדניאל לא נחנא
 יו"ד וכן כו"ט ליו"ד. הלשון דה"א ל"א כן ו"א כן נר"ך
 לביית לעלם ולפלמי עלימי בז"ו כמ"ט בתרגום ואל
 זתשיכבי מהתרגום שמנחא שמויה ביו"ד כפ"ו וחתקן ב"ל
 ה יחא שמויה רבא מנרך לעלם בתי"ו ובקצת הספרים
 אף במשיק דז טעות המדפיסים הואיל שראו בתמ"א
 יחא שמויה ביו"ד ובאמת שם לא נקדש והודרכו למכתב
 יו"ד להראות הכ"י וזף שנקדוהו בכ"י הנימו הי"ד
 והנה אותם הספרים שיש יו"ד ומשיק ה"א ארכבוהו
 אתרי ריב"ש הואיל שראו בנמ" יו"ד ובדניאל משיק ה"א
 הנימו שניהם ואמ"כ מנחתי בד"א ח"ס ס"ו הנימו
 במישור ש"ל ונעלמי וכדי להשלים כ"ס אותיות וכתוב
 מלת שמויה קסר יו"ד כי כן נחנא בדניאל וכ"כ מ"ו
 רש"ם בשמו ג"כ ובשפת"י ואל תשיבוני דל"כ שתי
 הכוונה שיש ביה"ש א' שש"י יתבדל וישעיה יהוד
 כמ"ט הקדמונים וכן שם אלקים שחנא בגלות בסוד
 כאלמתי דומיה שחנא כביכול י"א מלאך א"כו מבקשים
 ששני שמו אליו יתבדלו כמ"ט האר"י ז"ל ואל"כ ש"א א"ן
 שייך לבין כוונתו א"כ תלמי שמויה בוד דכלא יו"ד א"ך
 כדמו ש"י ה"ו ז"ל (האר"י שמויה רבא פ"ש"ס י"א וכו"ל
 דאף שלא נכתב מ"ד א"ו מכו"כ אכלו נכתב אחר כ"ר
 יו"ד ושמה הוה כלו נכתב שמויה ור"ל ס"י ה"י וכו"ד
 ונשימין תחת הש"ן והי"ו שם והעייק היא נקודה סוד
 יו"ד וע"ס ה"י ה"א אפטר שאף שמונחא ונקריאה
 א"ן קוראין ה"ו דק ה"א היא בעופק ונשימין ח"מ
 יו"ד כעין מקרא ומוזרת להודות על כוונת אלונה
 ונחנא בדרך אמת כי א"י כדאי להכריע אף א"י אמר
 שאפטר מהדרי התפלות כתבו שמויה במשיק ה"א ויו"ד
 במכתב להודו כמ"ט :

בעלמא

תרגום עולם עלמא בדניאל אית
 עלמא לכן ב"ל כן :

דברא

האר"י גרס די ברא ב"תבות וכן ת"א
 אפר ברא די ברא :

כרעוהה

וכן מלכותה ב"ל בלא יו"ד בין ת"ו ל"א
 כי כן מנחא בדניאל :

ובזמן ז"ל כי כן מנחא בניתרגמן :
ההמוני"ם

אומרים במדנה אמן יהי"ר וכו'
 סומכים תבות אמן ליהי"ר הם בלא
 דעת כי אמן קאי למעלה דהיינו טעות אמן על שאמר
 הש"כ יתגדל ויתקדם וכו' וזן הש"ר מתח' למשך שמש
 ע"כ נר"ך להספיק קצת בין אמן ליהי"ר וכן עושים
 הסמוי"ו בלאן עושים אנקבו לך ונר"ך להרגלות
 טיעשו הפסק כי אמן הוא על ברכת רבא וזויה היא
 תמלת ברכת הודאה (כל"ה דרנ"א) מנרך קמץ תחת
 הבי"ת ולא מנר"ך כי מנר"ך הוא ל' קדם ומנר"ך הוא ל'
 תרגום והקדים כתקן ב"ל תרגום גם קבלתי תיבת
 לנילם בקוד שו"א תחת הלמ"ד וקמץ תח' הע"ן וסת"ס
 תחת הל"מ בידן לקוד תיבת לעלם בתרגום של דניאל
 אף שבתרגום שמוה א"י כן הוא טעות ולא מדויק אבל
 בדניאל הוא אצדוק (שם דרנ"ב) :

יתברך

וכו' אף גם שמנחא כל למוכות האו בכ"י
 יתגדל ויתקדם יתברך וישתבח ויתרו'ו
 ויתבשא ויתסדר ויתעלה ויתגלל וז"כ היה ראוי לומר
 בשם במשקל אחד בכ"י כוספין לומר כן היינו יתברך
 כי הראוי לומר יתברך ש"ו יתבקר אף הרי"ו אינו
 מוקבל דג"ט והוסיפה הדג"ט תחת הסת"ס שתחת הבי"ת
 ובתרגום מיניו במקו' קמץ או צרי בלשון הקדש פת"ס
 ולכן נקדו הקדמונים בקדים שהראוי להיות דו רובו
 תרגום יתברך וישתבח ויתפאר כי התרגום שזה
 בזה ללשון הקדש ג"כ וכן ויהרומם (ונתב גם"
 שיש יצחק דכ"ד ז"ל לדברי החלול מ"ש בדניאל
 י"א ויערומם הוא בפת"ס ועוד הרי מנחמו ב"ל ארמי
 בפ"ס ועל מרא שמויה התרוממות ולכן בקדשים י"ל ע"ס
 בפת"ס ותרומם) : ויתבשא הוא כנ"ל בשם
 נוקם בתרגום כ"א בלשון הקדש ויתחרר
 כמנ"ל זה בפת"ס בתרגום : ויתעלה
 הוא בסגול"כ כי מנחא כן בתרגום ע"ס בתלים עלה
 אלקים בתרומם :

וירתהלל

הוא הכנון אף שמנחא בהספק יתהלל
 בקמץ אבל בקדם אינו נהפסק כי כל
 מ' לטות האל"הם נקדים למשיך דקדשא נר"ך הוא
 וא"כ

ההלכה שאין אר"א א"ר מניחא ת"מ מרביס שלום וכו' :

ברכת חלה א ה

מניני תבואה הלם מהן עינים לעשות מהן לנס קייב בבלה י והם מפי' ושעורים וכוסמין ושבלת שועל ושפון (י"ד שכ"ד וא"ך סס) שיגור חלה קמח שעשוקת עדה שמחוקת מ"ג בנים ופומט ביצה כמנחן חלה ולרמוז חומש י"ה ססוף תיבת חלה שהרי א"ל לכתוב ה' כמנחן מ"ג חלה בתיבת חלה שהרי מיד כשתקם בידך מנחן ה' רל מנח"ג יפאר בידך מנחן ל"ט והרי חלה ס"ך וכשמלאים את המדה קמח תהיה פ' יכולה להיות ולא דקא ומחוקה חלה דוקא בפסח ועינין בפת"נא חמק' ולא ג' דושה סס וכתב בס"ך והוא ג' קווארט פחות משט וכ"כ מהר"ו ס' קכ"ג דשיגור חלה הוא כלי שמחזיק מעט פחות מנ" ויידלך ויידל הוא קווארט וכל"ג חלה אין שיהי בכל המקומות הזיידל וע"פ הרוב הזיידל ימני' הוא כמעט שיהי לקווארט :

ב ושיעור חלה בכזית (שכ"ה) והוא כחצי ביצה תרנגולת (לס"ג וכמה פוסקים) ושורפין אותה בזכי עיניה דישאל אסור לכהות מנחו ולא ניתן לכהן וכהנין להשליכה לתבוא קודם שאופין הפת (סס) :

ג בשעה שפירש חלה יברך בא' אב"ה אשר קדשנו ב"ז

להפריש תרומה חלה וכתב הר"ך ח"ך דכס"ק פתב דאין להקפיד בין ויכירו חלה לבד בין ויכירו תרומה לבד ועס' זו מהנין לומר חלה בכל המדה מיהו להפריש תרומה עדיף טפי כדאיתא בז"י בשם הפוסקי' וכתבם כהגות הגנאים לומר להפריש תרומה חלה וכתב ב"ח דטועין דבכל שנה יש לברך תרומה חלה וכ"פ מהר"ל ומכיון הר"ך ק"ך בדרש"ט כ"ל והנה ח"ך הם מק' לא כתב להפריש חלה עיקר רק רשות ובאות חלה שם בעונה היא וכתב בפל המנהיג שכל המוכרץ להפריש חלה טומה הוא וכתב מ"ר ש"ס ז'ל בשם שבלילקט ס"ס דפט' לברך להפריש תרומה ונש"ר שמה ולא להפריש חלה דלא ברכה היא ואין לשבות הרי שהכניחו הרבה פוסקים לומר תרומה ולא חלה לבד וכו' שכתב מהרש"ל

וא"כ הכון פפת"ח וכאנא בנקודות האלו בנקומות הדעה בסדורי התפלות גם בלשון הקדש מן בל ברכתא ה"ג חרש' ז'ל"י מן יהש"ר עד בעלמא ז"ל כ"פ תיבות וכן רוב הו"מ' השמוש מתורגם מן : שמעתי מן כמה המוכי"ם כשהפן אומר זמיה דקב"ה לשינה אומרי' ג' כ' בריך הו' לשינא וכל"מ שיה דבר שאין לו סתם כי לא נאמא בשום ספר ומעט נזכר הוא וקרוי לקרוך לומר שברך הוא לשינא אבל לא למשה ס' ולא דמי ל"מ' האון כלל והמ"י :

קריש דרבנן

יתגדל וכו' יתברך וכו' על ישראל ועל רבנן ועל תלמידיהון ועל כל תלמידי תלמידיהון ועל כל מן דיתבין ועסקין באורייתא די באתריה הריין גרי בכל אתר ואתר היא לנא ולהון שלמא קנא וחסרא ורחמי וי"ג ג"פ ומוזני דוקן ופורקנא מן קדם מרן דבשמיא וי"ג מהריה שמיא וזריעא וכל"מ אס כחמר כמו ש"ג ג"כ הוי מ"ת"בות נבד מ' יום שכתבה כס התור' והנאון הגדול מהרר שמעון ופדאל כ"ג קרא ושנה שליש הנוסח וקלסוהו והבי' ראיות' ולא הבה הקיבור קצתה ואמרו אמין היא שלמא רבא מן שמיא וחי"ם טובים יקריבונו' עשה שלום במרומיו ברחמי הוא יעשה וכו' :

א כתב ב"מ דמ"א ז'ל יבא לנו מזה שכל שיש גדולים וכני מורין כמעט או בשופ

הלימוד ואע"פ שאין שם כלם מן הלומדים חלה כמים או שלשה דשפיר מתקיים ונקדשתי בתוך בני ישראל ואומרי' קדיש דבא הכא התיבוקו"ס שלמודו לבד וא"פ בשם עשרה אומרים קדיש ע"ד התיבוקו"ס וז"ל לא נברעו שנים או שלשה כשלומדים וכו' ע"ש :

עור טס כמ"מ בשם הרמ"ב קדיש דרבנן כל' י' מישראל או יותר שעובקים בשורה שבע"פ חפי' במדרשות או בהגדות כשעיינין אומר א' מהן קדיש וכל' בשם שם עשרה גדולי' קון מהם ואע"פ שהם חובס לומדים כי חס התיבוקותה' שלמדו וי"מ יאיתו התיבוקו' קדיש ע"ד התיבוק' וכתב' ל' סמ"ל בשם מהר"ל איתא בשלומד תלמו וסיים וסכת' ואין סקוקים להגדו' פחות' :

מהרש"ל ז"ל ופיעתו לומר יוצאי לדברי הכל ומה שתמ' במורי והב פלוזין חין תמיהתו תמיה דמהיכי תיתי לומר שאם מלה היא העיקר ולא תרומה שהרי מלה מס העונה ומוקרא מלא תלה תרימו תרומה ע"כ כל"מ דיש לסמוך אשלישה עימדי ההוראה אמהר של והר"ף וכו' וכמ"ס הש"ך ואף גם מהר"מאי ז"ל לא כתב לפיכך רק להורות לומר להפריש מלה :

וכתב

בפ"ו מה שכתב איתן קצת נמיס בעסק במלה עון המנות ממה שצוין כל השנה פשיעא דטעות הוא בידע דמה שיכוי יש בה לפענין ברכ' (כ"כ הנ"ל כפ') (וכ"כ ב"מ שאין צורך במה שהגלות הגזים בעסק לומר להפרי' מלה תרומה מזה ונמנה של מנה מוכיפון לומר מנה) ואין צריך לומר מן העשרה דאף שהדין כך להפריש מן העיסה ולא מן הקמח מ"מ אי' לענין ברכה וכי נרובין להוכיח פירשי הדינין בברכה) אע"פ דנבי כיסוי הדם מוכידין פירשי האמה בברכה שאכי טעמין ב' מנות דהייכוכיטי מלמשה מן הדם ושל מעלה וזה נכחד מן בעפ"ע"כ דרך לומר בעפר להורות על שני המנות (פ"ו סכ"ס א"ג) וכל"מ גם לדרך בל' המוקרא בסוי דס בעפר עפ"ה וכפסה בעפר :

על מצות חבילין ולא מצות וכן האריך מ"ו הש"ס ז"ל כקופרים שצדדי והסכינו עליה כמה גאונים וכ"כ בל"מ שהוא דנוק ולא בחולס ע"ש ואמר שיסיים הברכות יאמר בשבמ"ל :

לשון

תשוב' אהרמ"ש סכ"ז ז"ל ואלו המעריך ברכה ראשונה של תפילין ע"מ שלא לפטור את של ראש כשהוא סגור ומעריך על מנות תפילין אינו ברכה לפעלה ולא שאי' צריכה ויש לו לסמוך על בהב' ופיעתיה אבל בירושלמי משמע בהדיא דל"ע על פתיחן אלא להניח אם לא נשק ורבו המורים כן וכן ראוי להודו ולדרוש הלכה למעשה :

עור

ש"ס י' ק"ב ואף המעריך שתי ברכות וברב להניח שליד מיושב וברך משוועד לא עכב וכו' מ"ס המעריך ברכה אי' יש לפטור בברכה :

ברכות טלית גדול

בא"י אמ"ה אק"בו לחתעטף בציצ"ל וכתב בעל הלכות שאומר בניית במ"ה תחת הבית ימ"ו הש"ס ז"ל האריך בדברים של שש ש"ס לקרות בניית בפתח תחת הבית וכן נראה כירוב ברכות מצינו בל' ידוע כמו על המילה על השמיטה כמות התורה ובינא בהן הרבה ומלמון סדר הברכות כיוונו להורות שיש לכהונ בעבר הזה בתפלה יברך על טלית קטון וניח תפילין בניתו וילך לבוס מוכתר בתפילין לכה"כ ומס יתעטף בטלית גדול ובה יא' ידי הרבה מאמרי וזה דסתרי אהדרי דבמקום א' משמע תפלה צינת ואי"כ תפילין ובמקום א' להסך וכ"כ הב"י ופ"ה ב"ה אך בקצת כתבי האר"י זל"ה דאיתי ש"ס להתעטף גם בטלית גדול קודם לכן וז"ע :

כוונת

הברכה להתעטף בציצית יאמרי לכוין שהנשמה היא המתעטפת באור מזה או בין לנטה בין למעלה ששורש הכפונה שהיא למעלה ג"כ תתעטף באור מזה או יכלה לכל מזה ומזה שימשה האדם כריך לכוין שכפונתו שהיא שלק אזה מועל מתוקנת ומאירה באור מזה או ודרך לכוין שכפונתו

ברכות טלית קטן

בא"י אמ"ה אק"בו על מצות ציצית :
אכן בכתבי האר"י ז"ל איתא ז"ל כשתלכש טלית קטן תעטף ראשך בו ותברך להתעטף בציצית ולא על מנות ואח"כ תשטענו ועל ראשך ותלכשנו על הנוף בדרך לבישתו :

ברכות התפילין

על של יד ומעריך בא"י אמ"ה אק"בו לחניח תפילין ולא יאמר להניח בפת"מ תחת ה"ה (דמ"ו ז"ל) וכתב בל"מ דלמ"ד דתפילין ידגיש מהרי"ב כתב הרא"ש דתפילין ל' פליה ששתמו פלל ודרך דמ"ט בלמ"ד לומר על הכפל ועל תפילין של ראש מעריך בא"י אמ"ה אק"בו

יש רמ"ק אחרים וס"ג גידים דחמס"ס וכל"ס יאירו ע"י
מטת ציצת השולש תדיר"ג זינית עולה ת"ר וז' הוטין
וה' קשרים הד"י תדיר"ג ה"ה :

ברכת הטובה

בא"י אמ"ה אקב"ו לישב בטהרה ש"ה בסקות תשבו
בפת"ק תחת הכ"ית ויבין בכוכ"ה ונלא יר"ו גיה"ו ארז"י
האר"ו ז' : איתא בש"ע מי פת"מ בל"י י"ט ב' אומר
קידו זמן ארצו ע"ד וז"ל ברכת טובה י' אבל בש"ע ז'
א"ת דר"ג ג"כ לש"ש בטוב"ק קוד"ס י' וכ"כ בתר"ל ס"ד
בש"ס אמ"ז מנהג כן כראב"ה ולא כאשרי' וכ"כ הגהות
יונה"ס ית"ס ס"ס התל"ו דמ"א ובע"ל המאמר ורוקס
ס"ר ר"ג ובע"ל זה לדרך מואמר ד' כלל פ"ט האגודה'
וכתב שכן מנהגן והנהגות מנהגי רמ"ק ושכן היה נוהג
הר"ס ז' וכ"כ הרמ"ן בן תשמונות דב"ב וכ"כ מ"ו רש"ס
בש"ס קצת סוכקים :

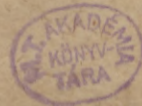
(ברכת הלוח"ב)

יוס א"ע טי"ל לולב ושהקיימו ומ"ו ב' ואל"ך ברכה זו ל"ד
בא"י אמ"ה אקב"ו יג"ל נטילת לולב כן משמע בש"ע
ס"ל בפת"ק תחת הל"ו ד"ך כל"ה ס"ה פסק תהפך לקמ"ץ
ומה שאין מברכין על לקי"ל ל"ב בלשון הכת"ו ולקחת"ס
לכ"ס כתב בתר"ס בא"י ק"ו שאין מקפדין כל שאלו
אומרים הענין וכו' וכ"כ ראב"ע בש"ס המורה דה"ר רש"ס
וכל"ס דל"א כיוון אין אנו מברכין כל כשות תערי"ס
דקוא"ל ופירסוקו רבין נקטי' לשונם המורג"ל בעי"ס
כיון נטילת ידים :

(ספירת העומר) בא"י אמ"ה אקב"ו יג"ל ספירת
העומר (לס"ה דקמ"ג בל"א ש"ן ומן תיבת הי"ס ואל"ך
הוא מנו"ה הספירה סוכקים מ"פ ובפירוש לכ"ס ובא"י
א"ת אקב"ו ועל ספירת העומר היא ברכת המזבח ע"כ
מי ששומע הברכ' מחבירו ויאמר אמ"ן קוד"ס יתמיד לכושר
הי"ס כ"ך וכך וכו') היום יום אהרן לעומר בעמ"ע
גרמ"ן וכן הטי"א בסל"ה בש"ס ויערכת לקיס וכ"כ בש"ס
מט"ס יט"ה ס"י תי"ז סר"ו למד כן כדי לבאר יותר
ואיתא בתר"ל בש"ס אמ"ז ט"ן קבל שלא היה

אומר רק ה"ו ב' ימים או ג' ימים ותו לא ולא אומר לעמד
ואף שמתרש"ב א' כתב ליישב הכוונת ואמר שהיא מכוונת
יותר א"ן הוא לא קבל כן ודמ"ס גרמ"ג"כ לעמד ולא
בעמוד וכך הוא וכו"ס ב' יאמר שני ימים ושלשה ימים
ארכ"ב ימים' משה ימים' ששה ימים' שבעה ימים
שה"ס שבע אחר (כי שבע"ל ובר כ"מ רש"י ע"כ מלא
שבעות זאת) הנהגות מנהגים וש"ע ב"ט ש"מכה ימים
שה"ס שבע אחר ויום אחד' תש"ע ימים שה"ס שבע אחר
ושני ימים י' ויום"ל ז' זכר ע"כ אומרים המספר משלשה
עד עשר' בה"ל כסוף שה"ל בל' זכר' עשרה ימים שה"ס
שבע א' ושלשה ימים' וועשרה ועד עשרים עשר בל"א
ה"ו אחד עשר יום יעשרי עשר יום' שלשה עשר יום
ארבעה עשר יום שה"ס שני שבועות וכן עד עשרים
(ספרי המדקדקים) וועשרה עד עשרים באמר
במכות בל"א ו"ו אבל מעשרים ואל"ך עם ו"ו כמו
אחד ועשרים וכו' (דברי אהרן) ומעשרה ימי ואל"ך אומר
יום ולא ימים (וש"ן וזהו חיי שרה עש"מ א"ו תבין
הטעם :

ברכת הטבילה של אשה נוהגות לדרך לאמר הטבילה
בעולם עומדת תוך הים וכתב בש"ך י"ד ס"ד ברכות
ביום גלולים שעיניהם חזן למים וכה"ו שלא לכסות
את עיניה כלל וה"ו כתב שלכתבילה יש לעשות מנוק
ידים להפסיק בין לכה לערות' והיא בתוך הים וינאה
ירי מונת ל"ה והיינו כיון כשהמים גלולים אבל עבורים
אי"ה ריך' אבל כ"ה כתב דתבוק ורוב"ל הוא הפסק
כלל ונרי"ה שתלבש חלוקה ולשים ידה על החלוקה למטה
מלכה דלא"הו הפסק' וגם הש"ע כתב דהובקן לכסות
עיניה בנגדה או בחלוקה ומברכ"ו ואף שה"ס והש"כ
השיגו הרבה על הב"ס והע"ל דאין שייך בל"ה לכה
דוא"ת את הערו' מ"מ כתב הט"ו כ"ו ובל"ה דמ"מ מוקשר
כדברי הב"מ ת"ע ה' ואל"ה שגם מהרמ"א כתב קצת ג"כ
כדבריו וברא"ס לקוח לדבריהם להחמיר בכתבילה :
וה"ה היום הם גלולים פורצת בגלגלים ומברכת את
עומדת ערומה בלי שום כבוד (ש"ס) וזה נוסח
הברכה בא"י אמ"ה אקב"ו על הטבילה : (ברכת
טבילת כל"ס)

א הקונה מהעבד כלי מעודה של מתכות היינו
 והב כסף כפושט בדיל עופרת כפושט קלל
 שקורין מע"ט) וברזל או של זכוכית (ג"כ יש לו דין
 מתכות כיון שאם כשרים לו תקנה בהתקן (ט"ז) אעפ"י
 שהם מדשים נריך להטביל' נעקו או משיין של מ"ל סאה
 (י"ד ק"ך א') וטעם הטבילה כדי שיצאו מטהוואתו של
 עבד'ם לקדושתו של ישראל (ס"ז):

ב צריך שיהא הכלי רטוי בידו והס"כ הניח בנ"ע
 דמשמע בכח סופקים דאפילו רטוי לא עלתה לו טבילה
 וא"כ לפ"ז נריך שלא לאחו בכלי כלל לא מניחין תחת
 המים) בשעת טבילה שאם מהדקן נרדו היו חזינה *
 ואם לתקן ידו במים תלה אין לחוש ודוקא בניי מוקה
 אבל לא במים תלושים (ס"ב) וכו"ז העלה דמי שרונה
 להטביל כלי לתקן ידיו אפי' במים תלושין ויאתו הכלי
 דיבוק בינו ויטבילו :

ג כלי חרס המנופים באבר אפי' בפנים לבד (שס
 א') או בחוץ לבד (ש"ב) יטבול בלא ברכה שס
 ונראה דיש להטבילן עם איהו כלי אחר בברכה (ש"ב
 ונל"מ אבל המנופים מביית ובחזן יטבילם בברכה בשם
 אור"ח) וכת עוד דהמנופי' בזוכית דינם כפושט' באבר :
ד יבנה בא' אב"ח אקב"ו על טבילת כלי
 ויש סופקים לניך על טבילת כלי

מתכות (וכתב הס"כ שכתב הס"כ שכן עיקר ושכן
 ראה נוהג ע"פ זקנים וכ"פ האור"ח כלל ג"מ דין ק'
 (וכן כתב הגורדכי בסוף מ"ע"ז בשם הרש"טס שכ"כ
 בשם י"א והנהגות אשרי בשם א"ז בסוף מ"ע"ז (רש"ט)
 ואם הם שנים או יותר מנרך) על טבילת כלי
 מתכות וכתב בט"ז ו' ותמתי' דא"כ יבדק ג"כ על כלי
 מתכות של מעודה בלא לשתמע אף שאינם של
 מעודה אלא ע"כ שא"כ להזכיר בברכה כל פרטי בירוטי
 המנופה ע"כ כ"ל ע"ד שאין לשנו' מהמנהג בזה כלל ואכ"כ
 ונאצתי גדולה מון בסוף אור"ח בתשובה וז"ל אך
 מה"ר רוקי"ל השיב שאין להזכיר כלי רק להטביל הס"ס
 וכל"מ דטעמו שאין לשנות ממה שמברכת האשה
 כנז"ל והיינו בניי רק על הטבילה אבל מ"מ
 יש לחוש להטבוקים הכל' דהלא אף שאמרנו

שא"כ להזכיר מ"מ לא אמרו דאמרו ולכן בכלי מתכות
 יש לבדק על כלי מתכות אבל לא בכלי זכוכית רקעל
 טבילת כלי ואף דדיכו בכלי מתכות מ"מ לא תקרא בשם
 מתכות :

ה ואלו הכלים הנזכרים טבילה בברכה כמובל
 הסעודה פדילי"א ש שק רון רוס"ט כיוסי
 קדרי"כום של כסף מתובר בכלי עץ דמייים של פלפלין
 שבתוך העץ יש ברזל קבוע שטוחין בו משפכות של
 מתכות ברונות של מתכות ודוקא שיקר הכלי הוא של
 ברזל שמתקנין בו קדעפ"ך בפורים כלי שמנדרין בו
 הע"ס שצמריבה רק אפי' מסידין בו השרוף מן הלחם
 כשמוציאין אותו מהתפור (ט"ז בשם אור"ח) :

ואלו הכלים הנזכרים טבילה אבל לא בברכה *
 סכין של שחיטה סכין שמשטיין בו * סכין
 שמקריין כובש (ס"ב) ברזלים שמתקנין בו המנופות
 (ט"ז) כלי עץ שיש לו משקום שקורין (רייפ"ן) של
 ברזל שמועמידים אותו (ש"ב) וטוב לטובלן עם כלים
 הנזכרים טבילה בברכה עם כמות כשיפ"ס :

ו אין מאמינים קטן על טבילת כלים אבל
 י"א טבול לפני גדול היו טבילה (שס
 י"ד) ויהדר כל אדם לעשות המנופה בענוה כף אחת
 עשרה זהב (ס"ב) :

ז צריך להטביל ידו הכלים (שס י"ב) :
 ונריך להעביר החלודה קודם
 הטבילה * שס י"ג וכל דבר הדנוק בכלי כגון הספת
 והמור בכלי זכוכית בין מוכפנים בין מבוק (ר"ב)
 וכ"כ שאר דברים דמוציין בכל הכלים (ש"ב) :

ח אם טכא ולא הטביל כלי מע"ט או מע"ט יתבנו
 לגוי במיתה ואכ"כ ישאלכו מוטו ומותר
 להשתמש בו וכן אפילו בחול במקום שאין לו מקוה י"ד
 שם ס"ט ואם הוא כלי שראוי למלאות בו מים ימלאנו
 מים מן המקוה ועתה לו טבילה (א"כ) שכ"ז ואם עבר
 והשתמש בכלי בלא טבילה לא באחר מה שצמח בו
 ויטבולנו עוד עם ב"ד * וכתב בט"ז ד"ל דהיא תקיפוא
 קיח אינו אלא לבי שעה דהיינו לאותו שבת או נחול כל
 ומן שאין למוקוה אבל לאחר השבת או שידען לו מוקוה

הקובע מוזה

כיון שמתקטע עולמות בני ישראל ודלי דנריך טבילה
 אחר שחפסנו לו לטבול אפי' בכרכה אך הואיל שאין זה
 משום פוסקים יש להזהר שיטבול כלי אחר עמו משו'
 קשה ספק ברכה לטבילה (וכל'אז לטבולו בלא ברכה
 אם אין לו כלי אחר לטבולו עמו דברכות אין מעכבין
ט כושבן נוי כלי ל ישראל אם כראה
 בדעת הנו שרונה לשקט בידו

עגון טבילה ואם לאו שאינו יודע אם דעת העכו"ם
 לשקטו או לאו (ש"כ) ויטבולו בלא ברכה י אן קנה כלי
 אחר ויטבולו עמו אכל אם יודע בדבור שאין דעת
 העכו"ם לשקטו ששיח דא"ס טבילה וכוונתו להשתמש
 במשכון של עכו"ם אפי' בלא רשותו אפי' ידוע שאין
 דעתו לשקטו ואין בזה משום גניבת הדעת דאסור אף
 בכל עכו"ם (ש"כ) ואם לבסוף התקטע בידו ימור
 ויטבולו בלא ברכה (י"ד קכ"ט) ומיהו אם הוסיף משנת
 בעכו"ם וקנה המשכון מחנו לאח' שהטבילו מוספק נריך
 טבילה פעם אחרת ויברך להדעתא דהכי לא טבול
 מתפילה (ש"כ) : ומשכנתו של ישראל שהחלטו
 בדיעה עכו"ם וקור ופדלו נריך טבילה ומסק' (ש"כ) -
י לא יתקוב סככים תוך דלי ויטבול כי
 לא תעלה טבילה בראש (רצ"ו)

אלא יקטרם כמות וכו' בדבר הרטוי (ש"כ)
יא כלי שפיו נר יותר משפופרת הנוד
 נריך להשהותו בנים עד שיחלף
 או ימלאנו קודם שיכניסו לנקוה (שם ס"ב) ויכו
 אפי' רחב יותר משפופרת הנוד אם לו כענין שאין היי'
 כנכסין לו מיד נריך להשהותו או לתלוותו תחלה
 (ש"כ) : כתבתי רק אזו הדינים לטבילת כלים אע"פ
 שיש שם נ"ד ק"ך ור"א גו"כ הרבה דינים יותר ואלו
 לא כתבתי רק השכימים יתר : ברכת על המילה
 בקונטרס מוזכר עם כל הדינים השייכים למילה
 וקראתיו אפי' כהר"ת : דיני ברכת השחיטה ה"ה
 כתובים על ספר פתורא דהש"א אשר יעדתי לקר
 א"ה עד אמירא :

בא

לקובעה ויכאנו בשפופרת של קנה או
 של כל דבר ויקבענה בזקנוה ויברך
 באי אמה' אקב' ולקבוע מוזה לא יברך שעת
 כתיבתה והקובע ב' או ג' מוחות מברך ברכה א' לכולן
 (רפס"א) :

ב כשארם

ויא חן הבית יכתי ידו על
 המוזה ויאמר יי' שמר צאתי
 ובאי לקיים ולשלו מיתה ועיר עולם וכן כשיכנס אלס
 לבית יכתי ידו על המוזה (י"ד רפ"ב) וכל'א דה"ה
 יאמר ג"כ ה' שמר נגי' :

ג וכתב

התש' כן סי' רמ"ה קבלה היא
 מר יהודה הקדמ' וז"ל אדם היוצא מציפור שחית קודם
 שיתפלל יש לו לומר פסוק זה שמע ישראל יי' א' (ד"ס ס'
 כשי' לנריך חוק לעיר יכתי ידו על המוזה ויאמר בשמך
 של אמ"לה כי ט"ל בני' כוונ' מהרי"ל ז"ל (מ"ג) וכל'א
 כי ט"ל בני' י"ד ה"א ור"א של יג"ה ויש' של אטלה כי
 אטלה בני' ג"ה נס ט"ב ס"ג מ"ה ב"ן יש ט"ל אריות :

ד במקום

שיש טיטוף כגון שתינות מניוים
 שם טוב לכבוד המוזה ובמקו' הטהרה
 טוב להיות כראית (רפ"ד) וכתב בש"כ פי' שהא עשו
 לברית כבוד אלא שלפעמים מנוי שם טיטוף הלכך
 חייב מדיא אלא שיש לכבותה וכתב בט"ל שאין
 לשפול שתייה כראית בלי כיסוי כלל לנשק' מזה עבירה
 לכל פעם שיש משפין בה ככביסה ויניחם מוחק מעט
 חוט משם מדי עד שנתקת לנצרי אחר וזן רב
 כמו שאנו רואי' ברוב בתים (והי' קצת כמוחק את השם
 ס"ו כל'א ג"ס ע"ז ע"ז עוד רעה מלה בעו"ה שחיתין
 ומן רב הבית בלי מוזה שאין כיכר כ"כ והוי בלא מוזה
 אלא יכניס שם שתייה וכוונת' מניול' יהיה בראיה וכו'
 בטל ג"כ טעות המקילים בעשיית' מוזה מחמת שחזו'
 שם טיטופת כתיבת המקום ההוא לפעמים או שגשם
 רוקנות דרך ארעי דבזה הוי מוכס' אע"פ שבראה וראי'
 מדיאית בא"ס סע"ו זואה בעשיית' מוזה לקרות
 כגדה אע"פ שרואה אותה לרך לכנותיה משום
 דנכיון

כר חכמה וכן משמע בכונת האר"י ז"ל ש"ל להדליק כר
 חכמה ולא של טכונה וע"ש הסוד (ומהר"ם גר"ס
 להדליק כר של טכונה) ומהר"ל בתפוחי חיים תב
 נוסח הכרחה להדלי"כר של טכונה מלת א' ולא של חכמה
 שתי מלות ושכך קבל וכתב ששם מענינו ב"ש דבשכלמא
 כר של שבת שהיו ח"ר לכורך שלו בית לפרסומי רק שחזות
 שבת עליו וכן של שבת אצל הכה הכה אינו כשאר כירות
 ואינו עשוי להאיר לענינו לא לפרסומי כיסא דחכמה
 משום הכי מברכין כר של חכמה כלומר שאינו עשוי לא
 לחכמה ולא לזולתו עכ"ל ר"ס ו' ונ"ל כי באמת חכמה
 עדיף מנבי' ואע"ג דאי"ל לא הוי מוליה חזי לומר דברכ'
 זו רק י"ב תיבות וכמו בכונות האר"י ז"ל וכ"י אך
 מדרגה הש"ע כר חכמה וגם הרב הגהה לא הגיה כלום
 משמע להולדלג מלת של (כדעת האר"י ז"ל כדי שלא
 יהיה דברכה זו רק י"ב תיבות ור"ת אותיות י"ב וע"ש
 הסוד ובאמת דמלת כר הסמוך למלת חכמה מביא של
 כדרך כל סמיכות ומלת של מיותר ודקדוק המ"ל הכיוון
 חנכה כמ"ש בפ"א (חכמת המוצק) ות הדביקות
 תמונת ה"ל"ס :

(ברכת דם בתולים)

דבכיוונו תליא רחמנ' והא מתכסיא וס"ה כמו כאן שהיא
 להפך כיון דמתכסיא השם אין כאן איסור דלאו ברואה
 תליא מילתא וק"ו כמה שהיא לזמנה מ' טכמים הדוח
 ברשות אחרת כמ"ש הב"ב בשם סמ"ג ולא היה צריך
 אפי' לכיוונו זכויות אלא הדוח נד' היותר טוב עכ"ל
 ונ"ל אצל אותו שמוציין מקום טיובת ריוס רע שיש
 לו עיקר תמידלפני המזוה ומצויין התינוקות לטנף שם
 לפני המזוה גדולי וקטני/עתידיס ליתן את הדין ועיין
 זוהר ואתחנן עתק' ובענין' הסופך מים עכו"ל וסרוק'
 מ"ס לפעו"ש שם מקום טיובת תמיד ע"כ שומר כששו
 ירחק מזה או יקח משם המזוה שלא יכנס בדין בשמותיו
 ונותניו ית' והמכבד את השם עליו כאמר כי עכברי
 אכבד וגו' :

עוד כתב ה"ט' בקדר שאיש ואשתו שם יבשה
 המזוה בשעה כמ"ס ב"י בשם סמ"ג בשם
 ריב"א לענין אם טיובת מצוי שם וכן יש לפעו"ש בקדר
 הכו כי בזה לא די כיסוי זכויות כיון דיש שם טמיש
 וכתוב לא יראה בך ערות דבר כמו דלמרי"ן ערוה
 בעששית אסור לקרית ק"ש כנגדה עכ"ל ונ"ל ש"ס
 בשעה לא דוקא אלא באיה כיסוי או אסוה על המזוה
 בענין שלא תראה לחזו :

ברכות גר חנוכה

בא"אמ"ה אשר צג אגוז בגן ערץ שושנת היענקים
 בל ימשל זר במעין חתום על בן אילת אחבים ויעל'
 חן רועי קורש (אבודרהם) שברה כנסים בה"ט בייסין
 ה"מ ונ"ל ש' שאינו נכנס במתרחוק לא הפריה דגנות
 הפרישה כתב בשם רמ"ל מוק לא הופרה ונ"ל כ"י ש'
 כפנים עיקר בא"י הבחור בורעו של אברהם (א"ט
 ק"ג) כתב בש"ע שברכה זו גריבה כוס ואין לברכה בלא
 כוס ואם אין יין מצוי ישנה צמוקים ויכמוט אות' ויברך
 עליו ואם לא ימצא יברך על השכר וכו' הר"ף כ"ץ האריך
 בדרישה והעלה ונמנה דיון וההירושלמי שא"י נ' ברכה זו
 של בתולים וכן משמע מדברי הרא"ש לכן כראה לברכה
 בלא שם ומולכות והיינו בפעולה יש לומר ברוך אשר נב'
 וכו' ומסיים ברוך הגומר כר' כל"ס :

בליל ראשון מברך ג' ברכות להדליק כר חנוכה
 ושעשה כמים ושהמיינו ואם לא בירך בליל
 ראשון מברך שתיס להדליק (קודם שמדליק) (ת"כ)
 ושעשה כמים (תרי"ו) (אמר שמדליק כר ראשון קודם
 שדליק כר שני שהוא כס' אותו היום וכן בליל ג' קודם
 שדליק כר ג' וכן לג' וכן לכלס (אבודרהם) ויברך
 בליל הראשון כל הברכות קודם שיתחיל להדליק (שם
 בש"ע) :

נוסח הברכות שעשה כמ' ושהמיינו לא כתבנו עתה כי
 שהמיינו כבר כתבנו ושעשה כמים נכתב אי"ה כספר
 אחר אך להדליק זהו נוסחה) בא' אקבו' להדליק גר
 של חנוכה כן מהגין השולס' אצל בש"ע איתא להדליק

(ברכת קרושהשם)

(החולץ לבקר חולים)

מצות עשה שימור אדם כפסו ונפשו ומאודו בשביל קדושת שמו ית' שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל וקידום השם הוא כשהעולם מכין להעביר את היהודי על דת והדבר הוא בפרהסיא ופרהסיא הוא בי' ישראל יהרוג ואל יעבור וזה כוונת כלל העבירות ואפי' אדבר שהוא רק זונה בעלמא בישראל והעולם בא להעבירו ואם הוא בשעת השמד כו' יהרג ואל יעבור אפי' בניגעה ולא ידוקא שעברה ישראל עומדין ורואין כשיקדם את השם לא אפי' הוא בניגעה ומסורסם הדבר לעברה נקר' בתוך בני ישראל וכל זה כאמר בכל העבירות שכתורה קוץ מעו' וגו' וש'ר אין חילוק בין ניגעה לפרהסיא ובין שעת השמד לשאכזו שעת השמד ובין אם העולם עושה להנאתו או מכין להעבירו על דת לעולם יהרג ואל יעבור (בל"ה ד"ם ע"ב וד"ס ע"א) :

(יאמר) המקום ירחם עליך בתוך שאר מ"ב וכנח חולי ישראל (וזה דוקא יאמר בלשון הקדש אם מתפלל זה שלא בפני הקולה וכל"מ דלוי יאמר עליו שהוא לבסתר ולא עליך שהוא לבוכה) אבל אם מתפלל בפני הקולה (שהשיבנה עמה היא מראשותיו של קולה) ש"כ אזי יכול לומר בכל לשון (י"ד של"הו') (ובשנת יאמר שבת היא מלועוק ורפואה קרובה לבא) (ורחמי מרובים ושבהו בשלום:

(ש"ב ב"ד סי' של"ה) בש"ב י"ב וכן פסק הב"ח א"ח סי' רפ"ו) ופי' רשי בשנת רי"ב שנתו נוחו בשנתכם בשלום ורשי' ועור רומי' ברשי' שנתו בלא וי' ופי' נוחו וקאי לבוכה הקולה וכני ביתו שיכחו בשבת וכל"מ שניקודו שכתור' ל'מותו בשבת ויתר גראה שנתו כי שבת שס' דבר ולא נמצא פעל ממנו לכן גראה שהוא פעל ולא שס' ושרשו שבת כמו כרת וכמו מן כרת יאמר כרתו כן כאמר מן שנת שנתו :

המנחם אכלים בשבת

יאמר כדרך שנובקר שאומר בשנובקר חולים בשבת דק בחוקים ב' מלות מלועוק ורפואה יאמר המנחם ונחמה (ש"כ וב"ק א"ח סי' רפ"ז בשם מהרש"ל) ובשמונחם אכלים בחול יאמר:

המקום ירחמך (ואם רניס הס האכלים יאמר ינחמכם בתוך שאר אכלי ציון וירושלים ובשנתו בספרי אורחות קיי"ם בשם הגאון מהר"ל בעת"ש שיכולין לומר במקום המקום ינחמך השם ינחמך :

המלוה את המת מצוה

למלוה את המת ונותן נדקה יאמר זה חנוני נותן צדקה הזאת לתועלת חנפשי הנפדרת שיצילה הקדוש ברוך הוא מכל פורעניות ותוכה לעליות למחיצת הצדיקים כי תנוה גדול להתפלל על המתים

הן זדיקים הן רשעים שהשי יקל ימורין מעליהם ומי
 שבוכה על זדיק שמת אינם מתים בכיו כשהם קטנים
 והקב"ה סופרין ומניחין בבית גבזיו ומי שאינו יכול
 לזכות יצטרע ויאכזר עליו (מ"ב ט"ס ברכות אברהם)
 וזאת כנכות האר"ז ול הנוכח ביה"ב בשעת קריאת
 הפרשה של מיתת בני אהרן על מיתתם אינם מעים
 בכיו כשייו :

מצאתי

ב"ס הנכבד הנקרא חס"ד לאברהם
 סגולה לכזו פשתן בלא לבוש אחר
 אפילו לתינוק שמוחזק שלאביו מתו בכים רבי"ע לילית
 ג"ר רוח רעה או שאריו ענינים שנגזר כפרא דש מאלא
 ג' לביש אותו רק בנגדי פשתן ויהיה תינוק זה בטוח מכל
 דבר רע ודוקא פשתן לבד בלא שום מין אחר מעורב
 בו אבל כשמערב מין אחר עמו אפי' קוט'א' פוכל בו
 כי הלבוש בנגדי פשתן לכן אין עין הרע ולא רוח רעה
 שולט בו או כשקוף כלל : עוד ימצאתי שם סוד גדול סגולי
 שאם הסתן כזה להשיג רגלו היוני על רגל שמאל
 הכלה בשעת אמירת הו' ברכות איז אותה השמת הרגל
 מכוונל שיפלוט עליה כל ימיו ותהיה מושבעת
 ונשפעת לכל דבריו ואם הכלה כזהרת להשימה רגלה
 השמאלית על רגל ימין הסתן אז תפלוט היא עליה
 כל ימיה : ~~ועוד כי ימצא~~ היה אשר פס הסתן רגלו
 היוני על רגל הכלה השמאלית בשעת אמירת הו' ברכות
 כדי שיפלוט עליה : וסיפורה הכלה את הדברים לאביה
 גלי ודה לה והזכירה בשעת יומה הראשון תשאל מהסתן
 שיבי'לה קיתון של מים ועי' ג' נמה ששלטה היא עליו כל
 ימיה והיא דבר הטוב לבלט השמת רגל הסתן וזהו
 העולם לומר מוורו מ"ה אל הסתנים בשעת הקומה
 בשעה כזבת לימין הסתן כפרט בזמן שאמורים הו'
 ברכות עכ"ל : ועיין במסכת שבת דף קכ"ט בב"ה
 יום טוב להקוין או רע והנהגות יום הקוין מוטעם סכנה
 ועיין ב"ד ס' קי"ו כמה דברים ככה ללמד ושומר נפשו
 ירחק מהם :

מצאתי

כתוב אלו הימים בחדשים מי שאקוין
 בהם ימות בשנה זו או יולד קולי
 שקורין של"ק או יאכזר ראות עיניו או יהיה מושג או
 ירחק מהם :

מצאתי

כתוב אלו הימים בחדשים מי שאקוין
 בהם ימות בשנה זו או יולד קולי
 שקורין של"ק או יאכזר ראות עיניו או יהיה מושג או
 ירחק מהם :

יבא לו חולי שקורין שו"ל גדל ושומר נפשו ירחק מהם
 (יענידי) רוב פעמים בשבט (א) ז' ט' בו
 (בעבררי) רוב פעמים באדר לא יקוין (א')
 ז' בו מעריך רוב פעמים בניסן או באדר שני (מ'
 ט"ז כ"ב בו אפריל ר"פ בניסן לא יקוין
 (א') ה' ט"ז בו מאי ר"פ באייר לא יקוין
 ב' ט"ו ט"ז ק' ז' בו יוניא"ס ר"פ בסיון לא יקוין
 יוס' ג' בו יוליא"ס ר"פ בתמוז לא יקוין ז' בו
 אגוסטוס ר"פ באב לא יקוין י' בו סעפטמבר
 ר"פ באב לא יקוין ז' בו אוקטובר ר"פ תשרי
 לא יקוין ז' בו נובמבר ר"פ חשוון לא יקוין ז' בו
 דיצעמבר ר"פ כסלו לא יקוין אבל טוב (קע"פ
 זו לאו"ן ב"א) וכגון לא חרץ לאודעי מ"ה הימים
 בחדשים לא שמדשיהם ק' גורמים רק ששה מוכים
 לקדשי הקמה מש"ב קדמינו שאנו מונים ללכנה ור"ל
 קדשי הקמה לפימה שמוכין א"ה מספר היסן לא לפי
 מספר הקדש :

עוד

מצאתי ב"ס טורי וזכ"ר קי"ו שנה בקובץ
 יסן בשם ר"ח ז"ל א"ת היינו ר"ס אייר
 אלול טבת כשאל יום ט' של א' מהם ביום ב' או ביום ד'
 וכל השקט אונן ביום זה או האוכל מוכו מוסתן ט"ז
 ובקובץ אחר מ"ג כ"בן רק שבנקום יום ט' של טבת
 ככתב בזקומו יום ט"ו של טבת כשאל ביום א' דהיינו
 ר"ח טבת היה טל בשבת (אך ק"ל מייס הלא א"ס טל ר"ח
 טבת בשבת ע"כ ט"ו קלמיי בשבת ואפשר ש"ל באחד
 בשב' או שכל' בשבת' או ש"ל בו של טבת וא"כ שאר
 במסך ועיין שם עוד מדי' שיש לקום להם מכני הככ"ב :

עוד

מצאתי בתוך קבלה איש מפי איש אלו ימים
 שאין נשבעין בהם ואם ישבע לא יפלוט
 שנתו ח' א' (כ"א) ניסן ה' באדר אייר ד' (כ"א)
 בא' ר"ח סיון ר"ח ה' בא' ח' אלו' ז' כ"א אב ק'
 בא' כ"ז אב ג' בא' ז' בא' ד' אלול ז' כ"א אב י'
 (כ"א י"ט תשרי א' בא' ג' מרחשון כ"א ט' בא' ט'
 בו ב' ג' כסלו א' כסלו בא' ד' כסלו י' בא' כ"ד בא' כ"ח
 כסלו ד' טבת כ"א ט' כ"א ט"ו בו י' י"ב שבט י' בא'
 כ"ח שבט ומצאתי בכתב טן שנוסח הראשון יותר נראה
 אצל

אבל ספק סבכתא תמירא מאיסורא כמה ז'ל ס"ק דמולין
וכ"כ בגמרא. ושומר כפשו ירחק מהם משניהם י"ס
כ"א ט"אדר כ"א ל'כו' כת"ר'מ"ם בשם מהר"ר ועליקמן
מבינה ז'ה"ה כל זה רק בשינוי לשון וכתב שאלו הימים

שאין הדייבין משניצין נכון (כ"א בסידורין שכן כתב
סקליף הרובה להשביע עבדיו לא ישיעו באלו הימים
שאם כשנע לשקר ימות.
והכוזר ימוזא חיים :

סליק סליק סליק

שיך לכלל י"א סעיף י"ג יין שרף העשוי מפירות
רטובי שקורין קרי"כן ויש שקורין פלומין ורובן ככולן
הם מתולעים שמי לכתחילה כיון שהיין שרף הכעסה
מפירות אינו אלא מטעם היוצא מהפירות ולא ממשות
הפירות ואין כאן קשש מחמת התולעת אלא טעם
התולעת א"ע לטעם כעיקר. מ"ו מ' כתבטל טעם
התולעת בטעם הפרי דאין לך פרי שאין בה ששים
נגד טעם התולע. ומהר"ל של בא"ו שלו סמ"ו ס"ל
דאין ששים בפרי נגד תולעת היינו דוקא בפירות
קטנים כגון קירש"ן וויי"קשל וכיוצא בהם. אבל
פירות כגון תפוחים זקד"ב שם נסים יש בהם
ששים נגד התולע. ואין כאן וכתב ח"סד לבעיה
כיון שאין מכוונים לטבל טעם התולע ואין מכוונים
אל להוציא טעם מן הפרי. ומהאי טעם ספק מהר"ס
מלובלין בתשובה סך ז' בכישות שהתליע דשרי להטילו
לשכר. אע"ג דלא התירו אלא מדוקא משום הספד
מרוכה וישום דלא אפשר להו בלא שכר. היינו דוקא
היבא דליכא קשש איסור וישות התולעים דנשון
בתרסק וכתבטל בשכר. אבל כיון שרף דליכא קשש

איסור דאינו אלא יין הטעם ויפה היוצא מהפירות
ומהתולעים ונדאי דשרי אפי' שלא בהפסד מרובה
ובלא שעת הדחק מטעם הכו' וזכ"ש דליכא כווי'
קצת פירות בהדיהו שאינם מתולעים
(נמ"ס נדי"ק סכ"א) :

עוד מס לטוור"ג שטושין מן פירות ככ"ל שקורין
פאוודל' והם מתולעי' יותר מן הרוב נדאי והפאוודל'
כעשית מגוף הפירות שכתבלי' אותם וזרקקים אותם
בבישול והתולעים ענין מתבשלין בתוכן ומתרסקין
בין הפירות שרי לאכלן לך מבעיא אם כעשית ע"י
גנים דשרי משום שכתבטל טע' התולע וכיון דכתבטל
ע"ג דשרי לא אפי' אם כעשית ע"י ישראל כמי שרי
וגם ביטולגנים אין בהם. אבל בפאוודל'א הכעשית
מגודגניות שקורין וויי"ק של או קירש"ן אם אחר
הבישול כראה הריעותא מגריעיין שהם קבוצים יותר
מששים יש לאסור. דאין בפרי קטון כזה ס' נגד
התולע לבעל התולע שבתוכו לכך יש להחמיר (סס
ככ"ב :

אמר

הוא כהן להשיאך חלק אי אסתר באשר
 ששתי הספר הזה לכות את הרבים
 בעקבות ומשיח ואם יאמר האמו מדוע לא בני ישי כרי
 לכוים בדבר טוב לכהן את שארית ישראל המצפים
 ומתקיים לתשועת ה' אביא ואני לצדקת מה שהק' הראון
 מה' ר' פיטש ז"ל שהיה ר"י וז"ל בק"ק ויניח ויא"כ
 כתקבל לנשיא בא' בנשור ובק' בקהל רב בק"ק ויניח
 אמ"ם הוזהר שפנת ת"ק ה' עת נאלה ושה' בוא' ת'
 יבא אהרן אל הקדש והרי כלה הקץ סו' ועדיין לא בא
 ופה קדוש יאמר דבר זה ויבין לק' ויבין מ' ויתירץ
 דאין כוונת השם ז"ל לומר בשנת ת"ס לאספר הפרט
 קטן לבריות העולם באשר כודע כי אין הדבר תלוי
 אלא בתשובה ויש בה' נ' תנאים תשובה תפלה נדקה
 תשובה זה נוס' יתעלה הוא קול יקול יעקב ככ"ב ובא'
 ונדקה במיון וזו קול מיון מושבאל דרין כמשכאל'
 דרין פי כל אסד מהם עולה קל' ג"ס קל' עולה זא' ת'
 והיינו דקאתר בשנת היותג' הוא' ת' תשובו איש אל
 אמונתו וכן משה' הוא' ת' יבא אהרן אל הקדש הלי'
 כשכחש שיש יקיימו זא' ת' שעולה הכוים קול' משה' ז"ל
 כשיקיימו מהם שברחו בוא' ת' היינו תשובה תפלה נדקה
 אז ישובו איש לאמונתו ויבא אהרן אל הקדש דכרי
 פי חכם קול' וישיב פדוש המכורה למהרש"ל ז"ל
 עם ההיותינו עליו וטעם דסנו בק"ק פראג נכד הימין
 צו"ס קול' משה' ונכד שאל הכ"ס אדכ' היכ"ל והיינו
 אם יקיימו ישראל מה שכתוב ב'מין כז"ס קול' משה'
 שעולה ת"ס אזי הכתו' נכד שמיאל יקיים בני' הקץ ר"ל
 שנת ת' יבא הקץ והכ"ס ר"ל וכה אדכי בא' ת' ונכד
 היכל היכל רמז היכל שמשם ואדכ' הוא היכל שלמעלה
 בכוד ה' בהי"ל קדשו וכבוד מוקדש אדכ' : ושה' לו
 קבו ישיב לו זאת ויבינו לאשריתם ר"ל לו מכונה ר"ל
 אם יאמרו ישיב לנו פי' מלת זא' ת' שרמז לקול' צו"ס משה'
 שעולה זא' ת' ור"ת ק"ס כרמז בוא' ת' אזי יבינו לאשריתם
 ר"ל יבינו קץ של אשרית הימים והנה קשיא וזו רמזו
 של הראון היכ"ל כתבנו שזאת תורת המסרה שחשקה
 הקושיא ומפרשה : כי כודע בנימאל דחלק ששאל לנושיח
 אמותי אתי מר ואמר היום ואח"כ בא ביום השני ושאלו

אמותי אתי מר והש"ב לו היום והקס' לו אתמול אמרת
 היום והיום אמרת היום * והש"ב לו היום אם
 בקולו תשמעו והנה לב' הנהנין הכל הש"ב בשמעתו
 היום אם בקולו תשמעו ר"ת בני' ת"ס הא"כ ת"ו ר"ל אם
 בקולו תשמעו מה שאמרתי לך היום רמותי על זה
 היום אם בקולו תשמעו ותקיימו מה שרמז' ב'ת"ס היינו
 במ"ס קול' משה' אזי יקיים בוא' ת' יבא אהרן אל הקדש
 וא"כ תבין המסרה שמיאל בכתוב ב'פ' מדוע מדוע לא
 בא כן ישי' גם תמול גם היום * מדוע לא בליתם מקב'
 גם תמול גם היום והנה תמול גם היום ר"ת תג' ה' ג'
 ת"ס והקשה מדוע לא בא כן ישי' גם שבור תמול ג"ס
 היו ס' ר"ל הלא גם עברה שנת ת"ס הכרמו בתמול גם
 היום והקשה המסרה קשיית הראון ז"ל : ונא הכתוב
 השני ויתירץ תירמזו של הראון ואמר אתם שאלתם
 מדוע לא בא כן ישי' גם שפדקה עשה שרמזו בתמול ג"ס
 היום ר"ת ג' ת"ס מדוע לא בליתם מקבס גם תמול
 גם היום ר"ל מק שלכס המוטל עליכם לקיים מה שרמזו
 בתמול גם היום ר"ת ג' ת"ס ג' ג' נג"ס קול' משה' ר"ל
 תשובה תפלה נדקה : ולכן אמר הכניא תמול גם היום *
 היום אבא ורמזו על היום אם בקולו תשמעו ר"ל
 ת"ס הכרמו נר' לקיים צו"ס קול' משה' באופן אסר
 עמוק מן הקודש כ"פ בשנקדים מה שכתב הארי' ז"ל
 בכונת הססוק במזמור ג"א שיש לכון בססוק לב'
 כשכה ובדכה לקי' * ז"ל א' תנו'ה כ"ס ת' יא"ס
 ג' מ' ו' מלו' ע' כ' כ' יד' ד' ב' ד' עולה כזה יד' ד'
 וי' ד' עולה ע' ב' והמלו' לבד מ' בהסר' כ' ו'
 מע' ז' ז' לא תבנה ת' ל' ג' מ' ו' מע' ב' שפ'
 הפלו כעשה מכו' ע' ג' ג' ח' ס' ד' כזה יתחתק
 הר' ת' שס' ת' ל' ג' ה' ס' אלקי' ס' ר"ל ע' הקמד
 יתחתק הדין כן כתב הארי' ז"ל והנה אכפי הדין
 רכ"ל ומנהל סוד כי ת' ל' הס כוד ה' ג' שגכזה וע'
 מ' ו' כעשה וכתשש מודוד סס הרמשים לב' כ' וכעשה
 מרמשים סס ד' וכעשה יד' אותיות י' אותיות נוסד י'
 כסמו דתינן ס' ה' ס' ע' כ' כ' ס' תינן ע' כ' כבוד הסס
 ענ' ס' ככודו אז יתחתקו הה' ע' הה' ככוד עקדת
 יחכפ ע' אברה' : וזה כל מנומתינו בתפלתנו ומשענו
 העונים להגביר וזאת תהקד עלמלמד' ד' והנה : בני וי'

בצדק איתון מ' ות'ל הוא אותיות תמו'ל וכוד היום
 בל'ס בשנקדים מה כוונת הש' באמרו כמה פעמים
 אשר אכני מונך היום וכן היום לעשות * וכן היום
 אם בקולו תשמעו * כדי להבין זה נקדים מה שמבינו
 בפוסקים בכונת איה' ר' יהו' שמה רבא פ' בתעורר
 יטרי בתוספ' וברכות ונביאו הפוסקים שיש לבין
 שיהא שטי' רבא ר'ל עתה בגלות נחמרו' אותיות
 נשא יד'ל בסוד מ'ל בעירובין שעת הגלות דיה
 לעולם שישמש בד' אותיות שנאמר כל הכשמה תהלל
 יה ובעת ג'ולא אנו אומרים ומתנו תתולא תיבתו ר'ל
 שנקטי השם יתמלא כל השם * ועוד כונה אחרת אית'
 בכתבי האר' שיש לבין ששם לקי' יהא רבא ור'ל שמה
 ש'ס יה' מלקים כי בזמן הגלות נקראו ישראל וכת'
 אל'ס בסוד באלמ' תי' למה נקראתי וכת' אל'ס כי דומי'
 ר'ל דומי' יה' שנפרד בכיכול יה' מאלקים
 ונשא אל'ס והכה עפ'ו צריך לבין ששתלם שם לקים
 והכה ב' כוונת אל'ו צריכים לבין באיה' ארת
 ששתלם שם יד'ל וארת ששתלם שם לקים * וענ'ל
 והי'ה שמחה כי בזמן ששתלמו אותיות לו ויתחברו ו
 לשם ידוד * ויה' לאל'ס ויהיה לקים או שמחה בעולם
 ולפי הוזהר נפרד שם אלקים באופן אחר בסוד מ'
 אל'ה כי סוד מ' מאלקים סוד בינה שנקרא כן ואלה
 סוד נק' שנקראו מ' מאל'ה והכה לפי זה צריכים לבין
 ששתלמו אותיות וה' ליה' ויהיה השם יד'ל שלם *

וישתלם השם אלקים ויתחברו ת'י לאל'ה ויהיה השם
 אלקים גם כן שלם * וא'כ נחמרו אותיות וה' עיד'וד
 ואותיות מ' מאל'ה'ס וכצדק איתון מ'י וה'
 אותיות היום * ומה היום אם בקולו תשמעו ר'ל
 תגרמו בעשיכם ששתלמו אותיות מי לאלקים
 ואותיות וה' ליד'ד כי כר'ן מפר'ד מ'כ-הצדקי'
 נקראו חכר'ים ונקטיבים ה'ל מחבר'ים הנפרד'ים
 וזה השם אכני מונך היום וכן היום לעשות ר'ל
 לתקנם אותיות אלה של היום * ולפ' מ'ש אל'ה'
 ביום א' שנקרא תמו'ל לגבי היום רמו' לב' יאודים
 שצריכים ישראל ליה'ד האחד לבין תמו'ל ר'ל מ'י
 ימתקו לת'ל כל'ל וה' יחוד היום ששתלמו ב' שמות
 יד'ד אלקים * ועפ'ו יפורש המסרה שנקשה מדוע
 לא בא בן ישי גם תמו'ל גם היום ר'ל שאמר אל'ה' שבא
 יבא ולא בא גם תמו'ל גם היום והשיב מדוע לא כליתם
 חקם ר'ל חק המוטל עליכם ליה'ד ב' יאודים שצריכים
 בהם האחד תיח'ל ר'ל שית'תקו ת'ל ע'י מ'י *
 הב' היום שיתחברו אותיות היום ליד' ואל'ה' ויעשה
 יי'ה' ואל' קים שלם והכה בזמן שנייחד ונחבר אותיות
 היום חו' יה'ה השם שלם ר'ל שם יד'ד
 והכס' א' הכס' א' נ' לקים
 יה'ה ג' ב' שלם
 ב' באכיר' :

ותשלם המלאכה מלאכת שמים זה המספר אור' השמים
 בזכות זה כוזה לשאר בספרי המאמר נר'ו :

רוח הראשי תיבות שבספר האלו עם האלף בית

ויצק אלפס דש' ר' שנתו סופר רע"ק ר' עק"בה ר"ם
 רניכו סעדיא רע"ב ר' עובדי' ברענודו ר"ס ראשית
 קבמה רח"ב ר' אברהם בן עזרא:

אות ש ש"ע שלקן ערוך ס"ך שפתי כהן מורה
 דעה מש"ם ששה כדרי"ט שוס"ה שזה
 סוד הכתוב שכ"ג שור בתולה גדי ס"ז שלים צנור
 שה"ל שהיה לומר ט"ל שיש לומר או שיש לתרץ ש"א שלקן
 ארבע ש"מ ש"אין מנכרין ט"ד שפיות דמים:

אות ת תי"ט תוספות יום טוב תהר יתלמיד
 הדר יונה תהרש"ל תשובות קהרש"ל
 תע"כ תבא עליו ברכה ת"מ תורת קטאת תמ"ד
 תאומים מאומים דלי:

זה או עבודה וזה ע"א עבודת אלילים עש"ב עשני
 בשמים עכום עובדי בוכבי' זמלות לא הנ"ו הו' אמינים
 ציקודו של עולם ונורא ית"ש עש"ה על טס הכתוב:

אות פ פכ"מ פרק ביצה מנכרין:
אות צ צ"ל צריך להיות או צריך לברך או צריך
 לומר או נזהר לדריך:

אות ק קפד"ס סי' קפ"ד סעיף ה' ומה תב"ן
 גשאר וקומות ק"ס קריאת שמע ק"ס
 קמ"ץ מע"ף:

אות ר רז"ב ביטון ר' סעיף ב' רי"ד כל מקום
 שתמצא כמו זה פירושו בשלקן ערוך
 ביטון ר"י סעיף י"ד וכן כל ביוצא בזה ד"ל רצה לומר
 רמ"א ד' משה אישר למ רמ"ר' מררכיפה רי"ף ר'

מפתחות הביאורים

אפתח

לכס פתחי שערים

לכני עיון

היקרים • מפתחות פתומי מותם קדש
למנוח אמרים • על פי האף בית כל הדברים אשר בפסדים
האלה בזכרים • ובכן תמנאו בנקל וכמהרים ותלכו אורחות
קייס ישרים :

אות א

ארלות טובות וברית טובות •
אשתו של לום •
אגודות שקורין פסלי'ך •
אגוז מושקאלה •
אתרוג של מנוח

אות ב

מס •
מס •
דף ל'טד •
דף מ'א ע'א •
מס •

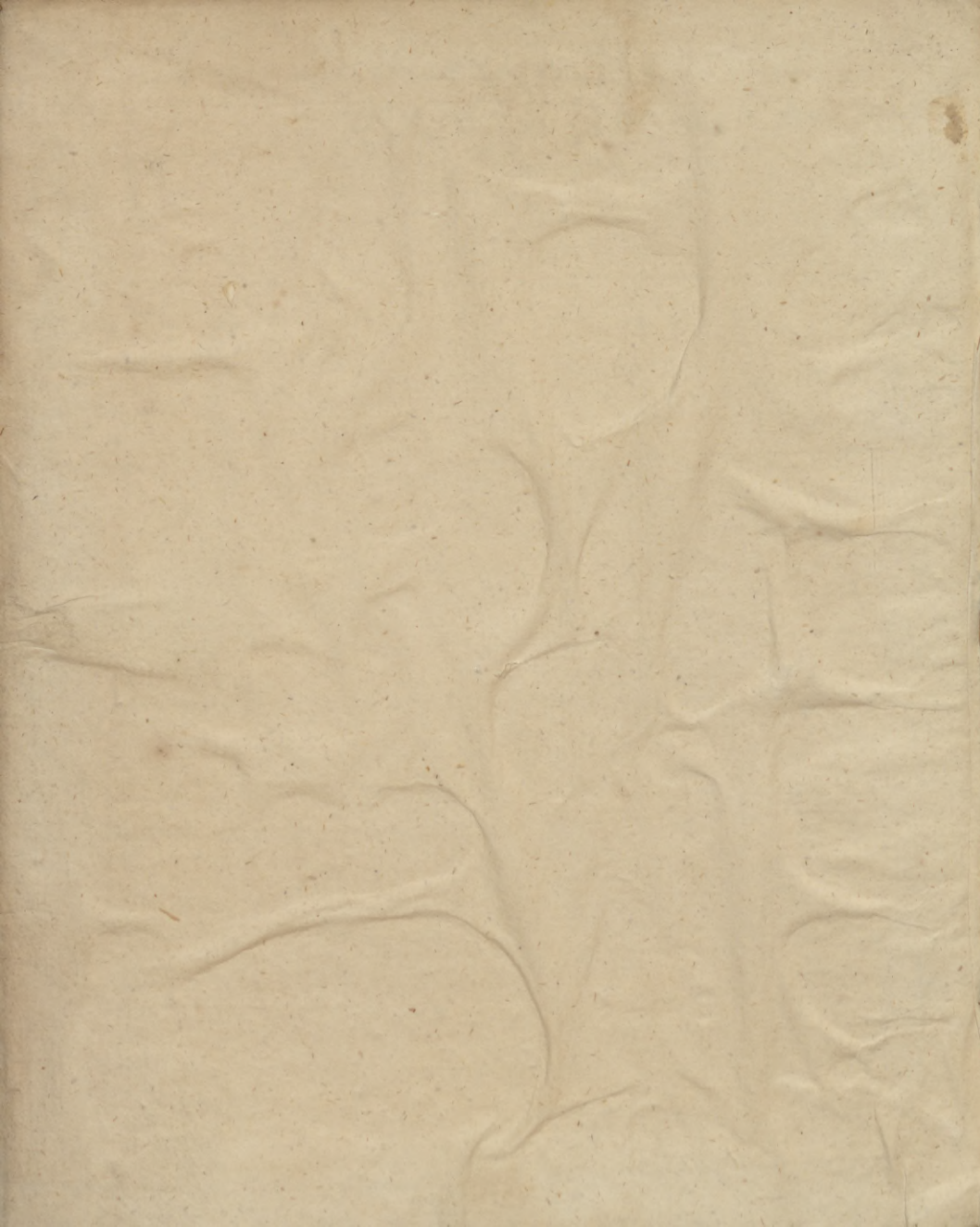
אמר ליהנות מן הפה'ו בלא ברכה • דף ב' עמוד א'
אוכלין עוסקה לרשעה • דף י' עמוד ג' כלל ד'
אכל ושתה באונס • כלל ה' מס •
אין לברך על פרי עד שיראה הנרעין שבתוכה
דף י"א ע"א וע"ב •
אגוזים שקורין שטעבילי כוסן • מס ע"ב •
אינו ראוי לאכילה • דף ע"ז ע"ב •
אורז מס • דף כ"ה ע"ד •
אכילת פת בשעת שתייה • דף י"ד ע"ב וע"ג וע"ד •
אגודות שקורין פסלי'ך • דף ט"ו ע"ב •
אכל ושתה דברים שברכותיהן הראשונות שוות •
כלל י"ח דף ט"ו ע"ד •

ביאת האדם לעולם בידיים קמועות ויציאתו בששמוטות
דף ה' ב' ע"א •
בריאוח עולם שנה נפש ע"י ב"ב אותיות דף ה' ב' ע"א •
בירך ושרח זכוכ בנרנו • דף י' ע"ד •
בריקת מלש ורי' ו' ונרס'ין ופלו'ין יבשים וראזיק'קס
דף י"א ג' ו' •
בירך על פירות האין בפה'א ולפסך • דף י"ג ג' ו"ד •
ברין רמנא וכו' על פתי • דף י"ד ע"א •
בשמים לתפית טעם • דף י"ז א' •
בנ"ר ואשר יר לברך • דף י"ז ב' •
ברכות המזון איכה שושרת מעין ג' • מס •
בירך על כוס וכפסך • דף י"ח ד"ד כ"א •
בשר דגים צמים ירקות נבייה דייסא וכיוצא דכה ג' ד'
בירך על הפת וכו' יבא' לפניו משקה או דבר שהפת שושרת
דף י"ח ג' •
ברבת המנויא • דף כ"ג •
בכל עת שצבור השם תכרין לכלול ב' שמות דב' כ"א •
ברכת בורא מיני מזונות • דף כ"ג •
בריי"א • מס ע"ב • ברכת שהכל ידף כ"ה א' •
בשר צמים ג' ובאי שקורין הישר'יק • דף כ"ה ג' •
ברכת פה'א • דף כ"ז א' •
בושר שקורין הערלי'נג • מס בגלים מס •
ברכת פרי העץ • דף כ"ז ב' •
בירך בדבה שאינה צריכה ועניית אחן כלל כ"ה •
דף כ"א ד' ודף כ' ב' א' ג' ד' ודף כ"א •
בטנים שקורין פיסאחי'אם • דף כ"ז ג' •
ברבת פרי הגפן • דף כ"ח א' •
בא למעשה ומזעזעין לו כוכות הרבה • מס ע"ב •
בירך על העגבים בפה'ג • מס ע"ב •
ברכת הטוב והמטיב וטעמה • מס ע"ב •

אכל ושתה דברי' פתין ברכותיהן האחרונות שוות • ד"ו ב'
אכל יו"ז מינים ותפוסים • מס •
אכל יו"ז מינים ומיני מזונות ושתה יין • מס •
אחר ששתה כוס של כה'ו ואין דעתו לשתות עוד ד"ט ע"ד •
אפיקורם • דף ק' ע"ג •
אין עונן אחן אחר ברבת עגמו • מס ע"ד •
אגוזים רבים שקורין אור'ס גייט'בי'גוס'ין דכ"ה ע"ב •
אגוז מושקאלה • מס •
אנגירין שקורין יל'ס'י • דף כ"ה עב ודף ק' ז' ע"ג •
אביבות • דף כ"ו ע"ג •
אגוזים גדולים וקטנים • מס •
אגוז יושק'ים • מס •
אגסים שקורין ברין • מס •
אפרסקים שקורין פער'ו'ך • מס •
אתרוג • מס •
אין לברך הטוב והמטיב א"כ יש אחר עמו דף מ' ק' ט"ע ב'
אכל ויבא שבת ור'ח וכיוצא מדינים אלו דף ל"ב ב' ג' •
ארס משונה ומשאר בני האדם או שיט לו עוש דל'ק ע"ד •

בירך על כוס וכפסך • דף י"ח ד"ד כ"א •
בשר דגים צמים ירקות נבייה דייסא וכיוצא דכה ג' ד'
בירך על הפת וכו' יבא' לפניו משקה או דבר שהפת שושרת
דף י"ח ג' •
ברבת המנויא • דף כ"ג •
בכל עת שצבור השם תכרין לכלול ב' שמות דב' כ"א •
ברכת בורא מיני מזונות • דף כ"ג •
בריי"א • מס ע"ב • ברכת שהכל ידף כ"ה א' •
בשר צמים ג' ובאי שקורין הישר'יק • דף כ"ה ג' •
ברכת פה'א • דף כ"ז א' •
בושר שקורין הערלי'נג • מס בגלים מס •
ברכת פרי העץ • דף כ"ז ב' •
בירך בדבה שאינה צריכה ועניית אחן כלל כ"ה •
דף כ"א ד' ודף כ' ב' א' ג' ד' ודף כ"א •
בטנים שקורין פיסאחי'אם • דף כ"ז ג' •
ברבת פרי הגפן • דף כ"ח א' •
בא למעשה ומזעזעין לו כוכות הרבה • מס ע"ב •
בירך על העגבים בפה'ג • מס ע"ב •
ברכת הטוב והמטיב וטעמה • מס ע"ב •

דף מ"א	הנבגם לבית המדרש ונזף וזה אומר	דף ב' ע"ב :	וזתפלה הרגוה
דף מ"ב	המשכים קודם אור היום	דף ה' ע"א :	הרצוה להיות מסיד
ט"ס	הבא לב"ה והתמיל הנכר ונזר	דף ו' ע"ב :	השלמות הק' ברכות
ט"ט	הא דכתיב והגית בו יומם ולילה	דף ו' ע"ד :	הקדמות מורי ז' ה"ה
כ"א	שיך לברכת שלים והא דלא מברכין בנרא פירות בשמי' כמו	דף ט"א :	הסכמות הנאונים על ס' מורי ז' ה"ה
כ"ב	על העשנים עשני בשמים ועל הערים עני בשמי' דהתם	דף ל' ע"ב :	התנצלות שיביר הספר
כ"ג	עיקרן לגמס ולהרית עומדין אבל הפירות אע"פ שיש בהן	דף ל' ע"ד :	הבנים אוכלין ונוסקין לתוך פיו בלא ברכה דף י"ד כלל ז'
כ"ד	ריח טוב עיקרן לאכילה הן עומדין ועומדות ברוך הכותן	דף י"ד :	הפסק ואופני אמירת הברכות כלל ט'
כ"ה	ריח טוב בפירות שיעקרן הן פירות ומתם פירות לאכילה	דף י"ח :	האוכל פמו' מכיית או שותה פחות מרביעית ומועט כלל ט'
כ"ו	עומד ועשוי כשנעמד להרית בו הוא מברך לגמס ית' שנותן	דף י"ח :	הטועם תבשיל
כ"ז	בו בפרי זה העומד לאכילה גם הריח טוב (רמ"י :	דף י"ח :	היו לפניו פירות הרבה
כ"ח	אות ו	דף ט"ז :	הירו
כ"ט	ורדים שקורין רנו"ן אינן גומאכט	דף י"ב :	היה לפיכך כיון ונית כלל
ל'	ורד שקורין ריוון ומי ורד	דף י"ב :	הח"ן בלאו"ן כלל כ"ב
מ'	וואפלט' קיש ווריוול"ך	דף כ"ה :	האוכל פירות בסעודה שם
נ'	אות ו	דף י"ח :	הנהגה בסעודות גדולות שם
נ"א	זכרון הספרים אשר על פיהם סודר הספר הוא דף א' ג'	ע"ב :	הפסק והסי' הדעת בסעודה כלל כ"ד דף י"ט ע"א
נ"ב	זנגביל	דף י"ט ע"ג :	הב לן וככך
נ"ג	זגים שקורין היל"ן	דף י"ט ע"ג :	היה כגן ורועה לאכול מכל האלנות שם
נ"ד	זנגביל שקורין איגבר רוקם	ע"ב :	ר' מיני דגן טעונים ברכה באקריהן במקומן וי"א' ז' מיני
נ"ה	זיתים שם וע"ג וכוון בבית כותי	ג"כ שם :	ה מיני דגן בענין הוי"ו
נ"ו	זיקים שקורין טעטר"ן שום דף ז' ט"ב	דף כ"ג :	הזהרה באכילת פירות יבשים ודברים שיש בהם מרק ד' ה"ה
נ"ז	אות ח	דף כ"ד :	הלוואנדר מרוקם
נ"ח	חלקי השתפין שזאלס מה שנותן כ"א	דף כ"ה :	הטוב והמטיב כניב פסק
נ"ט	חרון הק' ברכות בשבת וטענית	דף כ"ט :	המבשר בשורה טובה ומלאו במרחץ או במקום הטמא ד' כ"ט
ס'	חבושים ועדמונים דף י"א' חומוץ	דף כ"ט ג' :	הנותן בכרך באמר שם
ס"א	חטים חיינ שם	דף כ"ט ג' :	השותין מי דבש שקורין מע"ד אס מברכין בה' עבוי ד' ע"א
ס"ב	חטים ושעורים חיינ ומנוטלין	דף כ"ט ג' :	התוכף ברכת הווי"ו בכ"ט
ס"ג	חביצין שקורין קניידליך	דף כ"ט ג' :	הנהגת הכוס שב כה"מ
ס"ד	חלוט שקורין איזר ואס'ני ועמ"ל	דף כ"ט ג' :	הפסק בענין נה"מ
ס"ה	חבושים שקורין קו"טין דף כ"ז	דף כ"ט ג' :	הרים ונבעות
ס"ו	חרובין שקורין כוק'ט האר"ן חמישיות שקורין כיסל'ן שם ד	דף כ"ט ג' :	הרואח קנניאות שב עכו"ס כנון טור בנבא ועורכי
ס"ז	חמה בתקופתה דף ל' ט' חבירו הרואה דף ל' ט' ו' מ"א ב	דף כ"ט ג' :	הרם
ס"ח	חבמי ישראל ועכו"ס שם חבצלת ז' ר' ו' ל' ע"ד דף מ' נ"ד	דף כ"ט ג' :	הריח מן ככרך
ס"ט	חלוק ומעלים ואנפלאות דף מ' ז'	דף מ' :	הקיו דס
ת'	אות ט	דף מ' ג' :	הנהגת הקוס
ת"א	טעם טעם הלוח אינו כרקב	דף מ' ד' :	מציעק לשעבר
ת"ב	טעם על בריאות כל איזר ואזר וטעם	דף מ' ד' :	הבינו
ת"ג	טעם להעתקת דברים כאלו בהקדמה דף ו' ב'	דף מ' ד' :	
ת"ד	טעם התמלת התורה ב' ב'	ט"ס :	

B

44.

